

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ &
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική Εργασία:

*Η χωρική διαφοροποίηση των αποκλίσεων μεταξύ μόνιμου,
πραγματικού και νόμιμου πληθυσμού και οι επιδράσεις στο
χωρικό σχεδιασμό, στην Ελλάδα το 2001*

Εκπονητής: Κρινάκης Σταύρος-Χρυσοβαλάντης
Επιβλέπων: Κοτζαμάνης Βύρων

Στους γονείς και στους ευεργέτες μου...

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο πληθυσμός, ως συνιστώσα για το σχεδιασμό-προγραμματισμό, έχει καθοριστική σημασία. Ωστόσο, τα διαθέσιμα δεδομένα προκύπτουν βάσει τριών διαφορετικών κριτηρίων (κατοικώ, απογράφομαι, είμαι δημότης), στα οποία θεμελιώνονται τρεις αντίστοιχες εκδοχές-έννοιες για τον πληθυσμό (μόνιμος, πραγματικός, νόμιμος). Αυτό οδηγεί σε αποκλίσεις που αφορούν το μέγεθος, τη δομή και την χωρική κατανομή του κάθε πληθυσμού στην ελληνική επικράτεια. Η παρούσα ερευνητική εργασία έπεται από τη μελέτη των έως τώρα ερευνών εξετάζει, με τη χρήση στατιστικών, δημογραφικών και χαρτογραφικών εργαλείων, τις διαστάσεις του ανωτέρω φαινομένου, κατά την απογραφή του 2001, σε επίπεδο καποδιστριακών δήμων και νομών και επιχειρεί να τις ερμηνεύσει. Φαίνεται ότι η χωρική διαφοροποίηση σχετίζεται με γεωμορφολογικά, ιστορικά και κοινωνικοοικονομικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν το χώρο και τους δρώντες του και παρουσιάζει κάποια συστηματικότητα. Όπως προκύπτει, με ορθή χρήση καθενός από τους τρεις πληθυσμούς στο χωρικό σχεδιασμό, μπορεί να ελαχιστοποιηθεί η εξαγωγή εσφαλμένων συμπερασμάτων και συνεπώς η λήψη ακατάλληλων μέτρων πολιτικής.

" < μόνιμος πληθυσμός, πραγματικός πληθυσμός, νόμιμος πληθυσμός, χωρικός σχεδιασμός.

RÉSUMÉ

La population est un facteur déterminant du processus d'aménagement du territoire. Néanmoins, les données qui sont disponibles concernent trois concepts différents de la variable population (résidente, de fait, de droit). Ces concepts sont définis par rapport à trois critères différents (lieu de résidence, de recensement, d'enregistrement administratif), ce qui permet l'existence de divergences quantitatives et qualitatives entre eux, ainsi que de différenciation de leurs distributions spatiales sur le territoire grec. Dans ce mémoire, après avoir étudié les recherches relatives déjà existant, il est essayé de préciser et d'interpréter les dimensions de ce phénomène dans le cadre du recensement de 2001 et au niveau de nomes et de dèmes, en utilisant des outils statistiques, démographique et cartographiques. La distribution spatiale des divergences semble être liée systématiquement à des caractéristiques géomorphologiques, historiques et socioéconomiques de l'espace et des y acteurs. En plus, il est considéré, que l'utilisation appropriée, des données concernant tous les trois populations, dans le processus d'aménagement du territoire puisse restreindre les conclusions erronées et la prise de mesures de politique inadaptées.

Mots-clés: r q r w r v k p " t 2 u k f g p v g . " r q r w r v k p " f g " h c k v : " r q r w r v k p " f g " f t q k v . " c o 2 p c i g o g p v ' f w ' v g t t k q k t g 0'

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
2.	ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	4
2.1.	ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ	4
2.2.	ΚΥΡΙΑΡΧΕΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΟ ΙΔΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΔΙΟ	6
2.3.	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗΣ	9
2.4.	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	14
2.4.1.	Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΚΛΙΣΕΩΝ.....	14
2.4.2.	ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ - ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ - ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ	16
2.4.3.	ΕΡΓΑΛΕΙΑ	19
3.	ΣΧΕΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ-ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	23
3.1.	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ...	26
3.1.1.	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΜΟΝΙΜΟ	26
3.1.2.	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΑΛΛΑ ΜΗ ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΠΡΟΣ ΜΟΝΙΜΟ	36
3.1.3.	ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ	39
3.2.	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	48
3.3.	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΕΤΑΙΡΩ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ	51
4.	ΣΧΕΣΗ ΝΟΜΙΜΟΥ-ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	53
4.1.	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ...	54
4.1.1.	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΝΟΜΙΜΟΥ ΠΡΟΣ ΜΟΝΙΜΟ	54
4.1.2.	ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ	59
4.2.	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	65
4.3.	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΕΤΑΙΡΩ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ	67
5.	ΣΧΕΣΗ ΝΟΜΙΜΟΥ-ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	68
5.1.	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ...	69
5.1.1.	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΝΟΜΙΜΟΥ ΠΡΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ	69
5.1.2.	ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ	74
5.2.	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	79
5.3.	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΕΤΑΙΡΩ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ	82
6.	ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	83
6.1.	ΠΟΣΟΣΤΟ ΝΟΜΙΜΟΥ ΣΤΟΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΑΛΛΑ ΜΗ ΜΟΝΙΜΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ	84
6.2.	ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΑΤΑΓΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΑΛΛΑ ΜΗ ΜΟΝΙΜΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ	86

6.3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΚΛΙΣΕΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΟΥ ΑΠΟ ΜΟΝΙΜΟ	89
7. ΣΥΝΟΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΧΩΡΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ	92
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	95
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ	123
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	135

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Πίνακας 2.1: Πληθυσμιακά δεδομένα και αντίστοιχα κριτήρια, προϋποθέσεις, δραστηριότητες.....	9
Πίνακας 3.1: Νομοί με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Πραγματικός/Μόνιμος»	26
Πίνακας 3.2: Δήμοι και κοινότητες με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Πραγματικός/Μόνιμος»	28
Πίνακας 3.3: Δημοτικά και κοινοτικά διαμερίσματα με τις χαμηλότερες τιμές του λόγου «Πραγματικός/Μόνιμος»	32
Πίνακας 3.4: Δημοτικά και κοινοτικά διαμερίσματα με τις υψηλότερες τιμές του λόγου «Πραγματικός/Μόνιμος»	33
Πίνακας 3.5: Δήμοι και κοινότητες με τις πιο υψηλές τιμές του λόγου «Πραγματικός μη Μόνιμος/Μόνιμος».....	37
Πίνακας 4.1: Νομοί με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Νόμιμος/Μόνιμος»	54
Πίνακας 4.2: Δήμοι και κοινότητες με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Νόμιμος/Μόνιμος».....	56
Πίνακας 5.1: Νομοί με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Νόμιμος/Πραγματικός»	69
Πίνακας 5.2: Δήμοι και κοινότητες με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Νόμιμος/Πραγματικός».....	71
Πίνακας 6.1: Νομοί με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Πραγματικός*Νόμιμος/Μόνιμος ² »	89

ΣΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

Πίνακας 1: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 1940	96
Πίνακας 2: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 1951	97
Πίνακας 3: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 1961	98
Πίνακας 4: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 1971	99
Πίνακας 5: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 1981	100
Πίνακας 6: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 1991	101
Πίνακας 7: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 2001	102
Πίνακας 8: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 2011	103

Πίνακας 9: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά Νομό	104
Πίνακας 10: Στατιστική συσχέτιση δεικτών με αστικότητα και ορεινότητα σε επίπεδο Νομών.....	105
Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ.....	106
Πίνακας 12: Στατιστική συσχέτιση δεικτών με αστικότητα και ορεινότητα σε επίπεδο ΚΔ	120
Πίνακας 13: Σύγκριση μέσων τιμών δεικτών ανάλογα με το λόγο Π/Μ σε επίπεδο ΚΔ	121
Πίνακας 14: Σύγκριση μέσων τιμών δεικτών ανάλογα με αστικότητα και ορεινότητα σε επίπεδο ΔΔ	122

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 2.1: Διαίρεση πληθυσμού σε υποσύνολα	12
Σχήμα 2.2: Απεικόνιση ποσοτικοποίησης της ορεινότητας από τους ποιοτικούς χαρακτηρισμούς της ΕΛΣΤΑΤ.....	18
Σχήμα 6.1: Υποσύνολα «Πραγματικού αλλά μη Μόνιμου» και «Νόμιμου και Πραγματικού αλλά μη Μόνιμου»	84
Σχήμα 6.2: Υποσύνολα «Πραγματικού αλλά μη Μόνιμου» και «Καταγόμενου και Πραγματικού αλλά μη Μόνιμου»	86

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 3.1: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Νομού Θεσσαλονίκης σε απόλυτες τιμές.....	39
Γράφημα 3.2: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Νομού Γρεβενών σε απόλυτες τιμές	39
Γράφημα 3.3: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Νομού Θεσσαλονίκης σε ποσοστιαίες αναλογίες	40
Γράφημα 3.4: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Νομού Γρεβενών σε ποσοστιαίες αναλογίες.....	40
Γράφημα 3.5: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Νομού Θεσσαλονίκης κατά ηλικιακή ομάδα	41
Γράφημα 3.6: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Νομού Γρεβενών κατά ηλικιακή ομάδα.....	41
Γράφημα 3.7: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Νομού Θεσσαλονίκης κατά ηλικιακή ομάδα	41
Γράφημα 3.8: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Νομού Γρεβενών κατά ηλικιακή ομάδα.....	41
Γράφημα 3.9: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Τρικκαίων σε απόλυτες τιμές.....	42
Γράφημα 3.10: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Αργιθέας σε απόλυτες τιμές	42

Γράφημα 3.11: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Τρικκαίων σε ποσοστιαίες αναλογίες	43
Γράφημα 3.12: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Αργιθέας σε ποσοστιαίες αναλογίες.....	43
Γράφημα 3.13: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Δήμου Τρικκαίων κατά ηλικιακή ομάδα.....	44
Γράφημα 3.14: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Δήμου Αργιθέας κατά ηλικιακή ομάδα.....	44
Γράφημα 3.15: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Δήμου Τρικκαίων κατά ηλικιακή ομάδα.....	45
Γράφημα 3.16: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Δήμου Αργιθέας κατά ηλικιακή ομάδα.....	45
Γράφημα 3.17: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δ.Δ. Μουζακίου σε απόλυτες τιμές.....	46
Γράφημα 3.18: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δ.Δ. Ραπτόπουλου σε απόλυτες τιμές	46
Γράφημα 3.19: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δ.Δ. Μουζακίου σε ποσοστιαίες αναλογίες	46
Γράφημα 3.20: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δ.Δ. Ραπτόπουλου σε ποσοστιαίες αναλογίες.....	46
Γράφημα 3.21: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Δ.Δ. Μουζακίου κατά ηλικιακή ομάδα	47
Γράφημα 3.22: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Δ.Δ. Ραπτόπουλου κατά ηλικιακή ομάδα.....	47
Γράφημα 3.23: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Δ.Δ. Μουζακίου κατά ηλικιακή ομάδα	47
Γράφημα 3.24: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Δ.Δ. Ραπτόπουλου κατά ηλικιακή ομάδα.....	47
Γράφημα 4.1: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Νομού Θεσσαλονίκης σε απόλυτες τιμές.....	59
Γράφημα 4.2: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Νομού Γρεβενών σε απόλυτες τιμές	59
Γράφημα 4.3: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Νομού Θεσσαλονίκης σε ποσοστιαίες αναλογίες	60
Γράφημα 4.4: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Νομού Γρεβενών σε ποσοστιαίες αναλογίες.....	60
Γράφημα 4.5: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Νομού Θεσσαλονίκης κατά ηλικιακή ομάδα	61
Γράφημα 4.6: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Νομού Γρεβενών κατά ηλικιακή ομάδα.....	61
Γράφημα 4.7: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Νομού Θεσσαλονίκης κατά ηλικιακή ομάδα	61

Γράφημα 4.8: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Νομού Γρεβενών κατά ηλικιακή ομάδα.....	61
Γράφημα 4.9: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Τρικκαίων σε απόλυτες τιμές.....	62
Γράφημα 4.10: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Αργιθέας σε απόλυτες τιμές.....	62
Γράφημα 4.11: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Τρικκαίων σε ποσοστιαίες αναλογίες.....	63
Γράφημα 4.12: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Αργιθέας σε ποσοστιαίες αναλογίες.....	63
Γράφημα 4.13: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Δήμου Τρικκαίων κατά ηλικιακή ομάδα.....	64
Γράφημα 4.14: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Δήμου Αργιθέας κατά ηλικιακή ομάδα.....	64
Γράφημα 4.15: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Δήμου Τρικκαίων κατά ηλικιακή ομάδα.....	64
Γράφημα 4.16: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Δήμου Αργιθέας κατά ηλικιακή ομάδα.....	64
Γράφημα 5.1: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Νομού Θεσσαλονίκης σε απόλυτες τιμές.....	74
Γράφημα 5.2: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Νομού Γρεβενών σε απόλυτες τιμές.....	74
Γράφημα 5.3: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Νομού Θεσσαλονίκης σε ποσοστιαίες αναλογίες.....	74
Γράφημα 5.4: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Νομού Γρεβενών σε ποσοστιαίες αναλογίες.....	74
Γράφημα 5.5: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού ανδρικού πληθυσμού του Νομού Θεσσαλονίκης κατά ηλικιακή ομάδα.....	75
Γράφημα 5.6: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού ανδρικού πληθυσμού του Νομού Γρεβενών κατά ηλικιακή ομάδα.....	75
Γράφημα 5.7: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού γυναικείου πληθυσμού του Νομού Θεσσαλονίκης κατά ηλικιακή ομάδα.....	76
Γράφημα 5.8: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού γυναικείου πληθυσμού του Νομού Γρεβενών κατά ηλικιακή ομάδα.....	76
Γράφημα 5.9: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Δήμου Τρικκαίων σε απόλυτες τιμές.....	76
Γράφημα 5.10: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Δήμου Αργιθέας σε απόλυτες τιμές.....	76
Γράφημα 5.11: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Δήμου Τρικκαίων σε ποσοστιαίες αναλογίες.....	77
Γράφημα 5.12: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Δήμου Αργιθέας σε ποσοστιαίες αναλογίες.....	77

Γράφημα 5.13: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού ανδρικού πληθυσμού του Δήμου Τρικκαίων κατά ηλικιακή ομάδα.....	78
Γράφημα 5.14: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού ανδρικού πληθυσμού του Δήμου Αργιθέας κατά ηλικιακή ομάδα.....	78
Γράφημα 5.15: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού γυναικείου πληθυσμού του Δήμου Τρικκαίων κατά ηλικιακή ομάδα.....	78
Γράφημα 5.16: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού γυναικείου πληθυσμού του Δήμου Αργιθέας κατά ηλικιακή ομάδα.....	78

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΧΑΡΤΩΝ

ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Χάρτης 3.1: Πραγματικός/Μόνιμος ανά Νομό	27
Χάρτης 3.2: Πραγματικός/Μόνιμος ανά ΚΔ	28
Χάρτης 3.3: Πραγματικός/Μόνιμος ανά ΔΔ	35
Χάρτης 3.4: Πραγματικός μη Μόνιμος/Μόνιμος ανά ΚΔ.....	38
Χάρτης 3.5: Πραγματικός μη Μόνιμος/Μόνιμος ανά ΔΔ	38
Χάρτης 4.1: Νόμιμος/Μόνιμος ανά Νομό	55
Χάρτης 4.2: Νόμιμος/Μόνιμος ανά ΚΔ	57
Χάρτης 5.1: Νόμιμος/Πραγματικός ανά Νομό	70
Χάρτης 5.2: Νόμιμος/Πραγματικός ανά ΚΔ	72
Χάρτης 6.1: Πραγματικός*Νόμιμος/Μόνιμος ² ανά Νομό	90
Χάρτης 6.2: Πραγματικός*Νόμιμος/Μόνιμος ² ανά ΚΔ.....	90

ΣΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

Χάρτης 1: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός/Μόνιμος» ανά Νομό.....	124
Χάρτης 2: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός/Μόνιμος» ανά ΚΔ	125
Χάρτης 3: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός/Μόνιμος» ανά ΔΔ	126
Χάρτης 4: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός μη Μόνιμος/Μόνιμος» ανά ΚΔ.	127
Χάρτης 5: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός μη Μόνιμος/Μόνιμος» ανά ΔΔ .	128
Χάρτης 6: Χωρική κατανομή δείκτη «Νόμιμος/Μόνιμος» ανά Νομό	129
Χάρτης 7: Χωρική κατανομή δείκτη «Νόμιμος/Μόνιμος» ανά ΚΔ.....	130
Χάρτης 8: Χωρική κατανομή δείκτη «Νόμιμος/Πραγματικός» ανά Νομό	131
Χάρτης 9: Χωρική κατανομή δείκτη «Νόμιμος/Πραγματικός» ανά ΚΔ	132
Χάρτης 10: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός*Νόμιμος/Μόνιμος ² » ανά Νομό	133
Χάρτης 11: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός*Νόμιμος/Μόνιμος ² » ανά ΚΔ..	134

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

βλ.	βλέπε
ΔΔ	Δημοτικά και Κοινοτικά Διαμερίσματα
ΕΔΚΑ	Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΚΔ	Καποδιστριακοί Δήμοι και Κοινότητες
κεφ.	κεφάλαιο
κ.α.	και άλλα
κ.ο.κ.	και ούτω καθεξής
ΠΑΘΕ	Πάτρα-Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Εύζωνοι
ΠΠ	Παράρτημα Πινάκων
ΠΧ	Παράρτημα Χαρτών
π.χ.	παραδείγματος χάριν
ΣΓΠ	Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών
σελ.	σελίδα
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβέρνησης

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πρωτίστως, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Κοτζαμάνη Βύρων, για τη στήριξη που μου παρείχε κατά την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, καθώς και για τις συμβουλές και τις γνώσεις του, οι οποίες υπήρξαν καταλυτικές για το τελικό αποτέλεσμα.

Ευχαριστώ θερμά επίσης, την καθηγήτρια κα Ντυκέν Μαρί-Νοέλ για τη συμβολή και την καθοδήγησή της σε αρκετά σημεία της έρευνας. Επιπλέον, ευχαριστώ τον καθηγητή κ. Σταθάκη Δημήτριο και το διδάσκοντα κ. Βογιαζίδη Νικολό για τη συμβολή τους, μέσω της διδασκαλίας των μαθημάτων τους, που ήταν απαραίτητα για τη διεκπεραίωση της έρευνας, καθώς και τον κ. Αγοραστάκη Μιχάλη για την βοήθεια του στην απόκτηση των δεδομένων. Ακόμη, ευχαριστώ την ΕΛΣΤΑΤ και το ΕΔΚΑ για την παροχή και διάθεση των απαραίτητων δεδομένων.

Επίσης, ευχαριστώ τους φίλους μου Αλίκη, Γιώργο, Κώστα και Νίκο για την κάθε είδους βοήθεια και συμπαράσταση που μου παρείχαν.

Βέβαια, ένα βαθύ ευχαριστώ θέλω να απευθύνω στην οικογένειά μου, για τη διαρκή ηθική και οικονομική στήριξη που μου προσέφερε ευχαρίστως καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού, τόσο σε χωροταξική όσο και σε πολεοδομική κλίμακα, έχει εξ' ορισμού σαν επίκεντρο τον άνθρωπο και τη δραστηριοποίησή του στο χώρο. Είναι λοιπόν προφανές ότι αυτή η σύνθετη και διεπιστημονικού χαρακτήρα διαδικασία, έχει και θα έχει ως βασική εισροή δεδομένα που αφορούν τον πληθυσμό των ανθρώπων, όπως το μέγεθος, η κατανομή του στο χώρο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του (κατανομή κατά φύλο, ηλικία κ.α.). Στην Ελλάδα τα απαραίτητα αυτά δεδομένα προκύπτουν κατά βάση από τις απογραφές της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) που πραγματοποιούνται κάθε δέκα χρόνια. Όμως ο πληθυσμός, τα χαρακτηριστικά του οποίου απογράφονται από την ΕΛΣΤΑΤ, δεν είναι μοναδικός. Συγκεκριμένα, για μία διοικητική χωρική ενότητα, απογράφονται τρία είδη πληθυσμού, ο μόνιμος, ο πραγματικός και ο νόμιμος, τα οποία βασίζονται σε τρία κριτήρια - ερωτήματα που αφορούν κάθε απογραφόμενο. Τα κριτήρια - ερωτήματα αυτά είναι αντίστοιχα, για το μόνιμο πληθυσμό, το αν ο κάποιος κατοικεί μόνιμα στη συγκεκριμένη διοικητική ενότητα, για τον πραγματικό πληθυσμό, το αν κάποιος βρέθηκε να είναι κατά την ημέρα της απογραφής στη συγκεκριμένη διοικητική ενότητα και για τον νόμιμο πληθυσμό, το αν κάποιος δήλωσε ότι είναι καταχωρημένος στα αντίστοιχα δημοτολόγια της συγκεκριμένης διοικητικής ενότητας. Φυσικά, ο κάθε απογραφόμενος δεν είναι απαραίτητο να πληροί ταυτόχρονα και τα τρία κριτήρια για την ίδια διοικητική ενότητα. Συνεπώς, τα τρία προαναφερθέντα είδη πληθυσμού είναι αναμενόμενο μέσα στην ίδια χωρική ενότητα να παρουσιάζουν αποκλίσεις τόσο στα μεγέθη τους, όσο και στις χωρικές κατανομές και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται μία ερμηνευτική προσέγγιση των αποκλίσεων που παρατέθηκαν ανωτέρω και της χωρικής διαφοροποίησης των αποκλίσεων αυτών, κατά την απογραφή του 2001, σε επίπεδο καποδιστριακών δήμων και νομών. Σκοπός της εργασίας είναι να αναδειχθούν οι επιδράσεις του φαινομένου αυτού στη λήψη αποφάσεων και μέτρων πολιτικής στο χωρικό σχεδιασμό. Αυτό επιδιώκεται μέσα από την αποκάλυψη όσο το δυνατό περισσότερων αιτίων που προκαλούν το φαινόμενο καθώς και μέσα από την διερεύνηση των σχέσεων που έχουν ανά δύο τα τρία είδη πληθυσμών.

Σε ότι αφορά τη διάρθρωση της εργασίας αυτή μπορεί να διακριθεί σε τέσσερα κύρια μέρη. Το πρώτο μέρος αφορά κάποια θεωρητικά στοιχεία που λειτουργούν ως

υπόβαθρο για το εξεταζόμενο θέμα και περιλαμβάνει τέσσερα υποκεφάλαια. Αρχικά, διατυπώνονται κάποιοι ορισμοί για την αποσαφήνιση των βασικών εννοιών, ακολουθεί η συνοπτική παρουσίαση προηγούμενων ερευνών που θεωρούνται σημαντικές για τη διερεύνηση του συγκεκριμένου επιστημονικού πεδίου, στη συνέχεια πραγματοποιείται η ανάπτυξη της προβληματικής που οδηγεί στη διατύπωση των βασικών ερωτημάτων προς διερεύνηση, και τέλος παρατίθεται η μεθοδολογία όπου παρουσιάζονται το υιοθετούμενο μοντέλο ανάλυσης, τα επιστημονικά και τεχνολογικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται και οι βασικές παραδοχές- περιορισμοί που τίθενται στην παρούσα εργασία.

Το δεύτερο μέρος αποτελεί το σημαντικότερο κομμάτι της εργασίας διότι παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της επεξεργασίας των δεδομένων και επιχειρείται η ερμηνεία των αποτελεσμάτων αυτών. Πρώτα γίνεται ο αριθμητικός και ποιοτικός προσδιορισμός των αποκλίσεων που παρατηρούνται συγκρίνοντας ανά δύο το μόνιμο, τον πραγματικό και τον νόμιμο πληθυσμό (προκύπτουν τρία ζεύγη σύγκρισης), με τη βοήθεια ορισμένων δεικτών που δημιουργήθηκαν για αυτό το σκοπό και με την αλληλεπίθεση πληθυσμιακών πυραμίδων. Ταυτόχρονα γίνεται χαρτογραφική απεικόνιση των χωρικών διαφοροποιήσεων ως προς τις τιμές των δεικτών με τη χρήση Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών (ΣΓΠ). Στη συνέχεια διερευνώνται οι πιθανές αιτιακές σχέσεις ανάμεσα στα παρατηρούμενα αποτελέσματα και σε κάποια στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον ίδιο το χώρο (π.χ. γεωμορφολογία). Ακολούθως, διατυπώνονται οι βασικές επιδράσεις που πιθανόν να έχει στο χωρικό σχεδιασμό η χρήση των δεδομένων για τον πληθυσμό, τα οποία διέπονται από τις κατά περίπτωση παρατηρούμενες αποκλίσεις και χωρικές διαφοροποιήσεις. Κλείνοντας, στα υποκεφάλαια των επί μέρους συγκρίσεων διατυπώνονται και ορισμένα ζητήματα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για περεταίρω διερεύνηση.

Στο τρίτο μέρος πραγματοποιείται μια συνθετική προσέγγιση των αποτελεσμάτων και των διαπιστώσεων του δεύτερου μέρους. Επιχειρείται μία σύγκριση και των τριών πληθυσμών μεταξύ τους, ενώ εξετάζονται οι τάσεις απόκλισης ή σύγκλισης των τιμών τους, σε σχέση πάντοτε με άλλα χαρακτηριστικά των χωρικών ενοτήτων και των δρώντων σε αυτές.

Η συνολική και συνάμα συνθετική αυτή προσέγγιση οδηγεί στην εξαγωγή γενικότερων συμπερασμάτων για τη διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού, τα οποία διατυπώνονται

και συνοψίζονται μαζί με αυτά του δεύτερου μέρους, αποτελώντας το τέταρτο και τελευταίο μέρος στη διάρθρωση της εργασίας.

2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

2.1. ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ¹

Μόνιμος πληθυσμός: ο αριθμός των ατόμων που έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε κάθε περιφέρεια, νομό, δήμο/ κοινότητα, δημοτικό/κοινοτικό διαμέρισμα και αυτοτελή οικισμό.

Πραγματικός πληθυσμός: ο αριθμός των ατόμων που βρέθηκαν παρόντα κατά την ημέρα της απογραφής, σε κάθε περιφέρεια, νομό, δήμο/κοινότητα, δημοτικό/κοινοτικό διαμέρισμα και αυτοτελή οικισμό.

Νόμιμος πληθυσμός: ο αριθμός των ατόμων κάθε ηλικίας και φύλου, τα οποία κατά την ημέρα της απογραφής δήλωσαν ότι είναι καταχωρημένα στα αντίστοιχα δημοτολόγια και εφόσον κατά την ημέρα της απογραφής βρίσκονταν στη χώρα και απογράφηκαν ως παρόντα ή απουσίαζαν προσωρινώς στο εξωτερικό.

Πεδινός πληθυσμός: Ο πληθυσμός των δημοτικών και κοινοτικών διαμερισμάτων, των οποίων η εδαφική περιοχή βρίσκεται ολόκληρη ή το μεγαλύτερο μέρος της σε επίπεδο ή ελαφρώς κεκλιμένο έδαφος και σε υψόμετρο μέχρι 800 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας.

Ημιορεινός πληθυσμός: Ο πληθυσμός των δημοτικών και κοινοτικών διαμερισμάτων, των οποίων η εδαφική περιοχή βρίσκεται στις υπώρειες των ορέων ή των οποίων η έκταση διαμοιράζεται κατά το ήμισυ, περίπου, στην πεδιάδα και κατά το άλλο ήμισυ στο όρος, αλλά πάντοτε με υψόμετρο κάτω από 800 μέτρα για το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής του δημοτικού ή κοινοτικού διαμερίσματος.

Ορεινός πληθυσμός: Ο πληθυσμός των δημοτικών και κοινοτικών διαμερισμάτων, των οποίων η επιφάνεια είναι κατ' εξοχήν κεκλιμένη και ανώμαλη, διακόπτεται από χαράδρες ή καλύπτεται από απότομους ορεινούς όγκους, οι οποίοι δημιουργούν στο έδαφος βαθιές και πολλαπλές πτυχώσεις με υψομετρικές διαφορές σημείων των δημοτικών ή κοινοτικών διαμερισμάτων πάνω από 400 μέτρα, καθώς, επίσης, και των δημοτικών ή κοινοτικών διαμερισμάτων των οποίων ολόκληρη η επιφάνεια ή

---

¹ Σύμφωνα με τα μεταδεδομένα της απογραφής πληθυσμού του 2001 στο «Έννοιες - Ορισμοί Απογραφής Πληθυσμού και Κατοικιών (έτους 2001)» της ΕΛΣΤΑΤ.

μεγάλο μέρος αυτής βρίσκεται σε υψόμετρο πάνω από 800 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας.

Αστικό χαρακτηρίζεται κάθε Δημοτικό ή Κοινοτικό διαμέρισμα του οποίου ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει 2000 κατοίκους και άνω.

Αγροτικό χαρακτηρίζεται κάθε Δημοτικό ή Κοινοτικό διαμέρισμα του οποίου ο πολυπληθέστερος οικισμός έχει λιγότερους από 2000 κατοίκους.

Ο χαρακτηρισμός του συνόλου του δημοτικού ή κοινοτικού διαμερίσματος ως αστικός και αγροτικός γίνεται βάσει του συγκεντρωμένου πληθυσμού του πολυπληθέστερου οικισμού του δημοτικού ή κοινοτικού διαμερίσματος (δηλαδή δε λαμβάνεται υπόψη ο διασπαρμένος πληθυσμός).

2.2. ΚΥΡΙΑΡΧΕΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΟ ΙΔΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

Για την καλύτερη και βαθύτερη κατανόηση του εξεταζόμενου θέματος, κρίνεται σκόπιμη η διερεύνηση του επιστημονικού πεδίου στο οποίο εντάσσεται. Αυτό γίνεται μέσα από τη συνοπτική περιγραφή των κυρίαρχων οπτικών γωνιών από τις οποίες έχουν προσεγγίσει το θέμα σε προηγούμενες έρευνές τους, κάποιοι συγγραφείς - ερευνητές. Η επιλογή αυτών δεν είναι τυχαία αλλά στηρίζεται στη σημαντικότητα και το βαθμό εμβάθυνσης του ερευνητικού τους έργου που σχετίζεται άμεσα με την παρούσα εργασία.

Συγκεκριμένα, πρόκειται να εξεταστούν δύο έρευνες. Η πρώτη αποτελεί έργο του Κοτζαμάνη Β.² με τίτλο «Η μεταβλητή πληθυσμός στο χωροταξικό σχεδιασμό στη μεταπολεμική Ελλάδα: ένας σχεδιασμός με εικονικά δεδομένα» που δημοσιεύτηκε το 2009, στο βιβλίο «25 Κείμενα για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη του χώρου». Η δεύτερη είναι η εισήγηση των Ντυκέν Μ.Ν.³ και Κρομυδάκη Ν.⁴ με τίτλο «Η απόκλιση πραγματικού-μόνιμου πληθυσμού στα διάφορα χωρικά επίπεδα της Κρήτης: καθοριστικός παράγοντας για το χωροταξικό σχεδιασμό», η οποία δημοσιεύτηκε επίσης το 2009, στα «Πρακτικά του 2^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης».

Σε ότι αφορά την πρώτη, παρουσιάζονται αρχικά οι βασικές έννοιες του μόνιμου, του πραγματικού και του νόμιμου πληθυσμού, ενώ αναπτύσσονται και τα συνεπαγόμενα χαρακτηριστικά στα οποία μπορούν να αναλυθούν οι έννοιες αυτές. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η ορθή και στοχευμένη κατασκευή των κατάλληλων δεικτών. Είναι λοιπόν προφανές ότι πρόκειται για έναν απαγωγικό τρόπο προσέγγισης. Η ανάλυση των δεδομένων που πραγματοποιείται μέσα από δημογραφικές, στατιστικές και τοπολογικές μεθόδους (με χρήση ΣΓΠ), οδηγεί στο συμπέρασμα ότι κατά την ημέρα της απογραφής

---

² Βύρων Κοτζαμάνης: Καθηγητής ΤΜΧΠΠΑ, Docteur es lettres et Sciences Humaines, Διευθυντής του Εργαστηρίου Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων (ΕΔΚΑ), Διευθυντής του Ελληνογαλλικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Πληθυσμός, Ανάπτυξη και Στρατηγικές Προοπτικές» (PODEPRO-Population, Développement, Prospective).

³ Μαρί-Νοέλ Ντυκέν: Αν. Καθηγήτρια του ΤΜΧΠΠΑ (Στατιστικές και Οικονομετρικές Μέθοδοι Χωρικής Ανάλυσης), Οικονομολόγος - Στατιστικός, Dr en Econometrie, Université Paris-X-Nanterre, France.

⁴ Νίκος Κρομυδάκης: Χωροτάκτης - Περιφερειολόγος Μηχανικός, υποψήφιος διδάκτωρ ΤΜΧΠΠΑ/ΕΔΚΑ.

παρατηρείται έντονη κινητικότητα του πληθυσμού, ο οποίος κατευθύνεται κυρίως από τα μεγάλα αστικά κέντρα προς την ύπαιθρο. Αυτό σημαίνει ότι τα δεδομένα που προκύπτουν από την απογραφή μπορούν να χαρακτηρισθούν εικονικά, διότι οι τιμές του πραγματικού πληθυσμού που προκύπτουν για μία περιοχή δεν είναι παρά μόνο μία στιγμιαία στρεβλωμένη εικόνα του πληθυσμού που πραγματικά διαμένει εποχιακά ή δραστηριοποιείται στην περιοχή. Αποδεικνύεται λοιπόν ότι ο χωροταξικός σχεδιασμός στη μεταπολεμική Ελλάδα δεν θα έπρεπε να στηρίζεται στα δεδομένα για τον πραγματικό, αλλά για το μόνιμο πληθυσμό. (Κοτζαμάνης, 2009)

Ο τρόπος ανάπτυξης του συγκεκριμένου ζητήματος από τον Κοτζαμάνη Β. είναι περισσότερο «δομικός», καθώς ο χωροταξικός σχεδιασμός αντιμετωπίζεται ως μία δομή, μέσα στην οποία οι αποφάσεις και οι προτάσεις του σχεδιασμού επικαθορίζονται με αυστηρότητα από την συνιστώσα του πληθυσμού. Επίσης, τα άτομα τα οποία μετακινούνται συνειδητά την ημέρα της απογραφής φαίνεται να επιδρούν τελικά στο χωροταξικό σχεδιασμό επιχειρώντας να αλλάξουν τις ισορροπίες στις κρατικές δομές της λήψης αποφάσεων, της κατανομής των πόρων και της εφαρμογής πολιτικών. Συνεπώς τα άτομα αντιμετωπίζονται ως υποκείμενα που έχουν αποφασίσει για τη συμπεριφορά τους αυτή.

Η δεύτερη έρευνα εξετάζει την καθοριστική σημασία της απόκλισης μεταξύ πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού στον χωροταξικό σχεδιασμό, με εστίαση στα διάφορα χωρικά επίπεδα της περιφέρειας Κρήτης. Αρχικά, με τη χρήση κατάλληλων δεικτών, γίνεται η διαπίστωση ότι οι παρατηρούμενες αποκλίσεις δεν είναι ίδιες μεταξύ των περιοχών και αυξάνονται στα κατώτερα χωρικά επίπεδα. Επίσης αποδεικνύεται ότι υπάρχει ανομοιογένεια όχι μόνο στις τιμές των δύο πληθυσμών, αλλά και στην κατανομή τους κατά φύλο και ηλικία. Οι παρατηρήσεις αυτές δικαιολογούνται στη βάση ορισμένων ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής, όπως η ορεινότητα και ο βαθμός αστικοποίησης που οδηγούν σε απώλεια ή έλξη πληθυσμού κατά την ημέρα της απογραφής. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται κάποια γενικά συμπεράσματα, όπως η ύπαρξη δεσμών με τον τόπο καταγωγής και η διεύρυνση του «χώρου διαβίωσης και δραστηριοποίησης». Με τον τρόπο αυτό αποκαλύπτεται η ύπαρξη μίας ιδιότυπης μορφής κινητικότητας στο χώρο. Επιπρόσθετα, αποκαλύπτεται η αδυναμία του χωροταξικού σχεδιασμού να ενσωματώσει τις επιδράσεις που έχουν (στο χώρο, στην κοινωνία, στο περιβάλλον και στην οικονομία) τέτοιες μορφές κινητικότητας με τη

χρησιμοποίηση των δεδομένων για το μόνιμο ή τον πραγματικό πληθυσμό. Απαντώντας στην αδυναμία αυτή, οι Ντυκέν M.N. και Κρομυδάκης N. προτείνουν τη χρήση του «Ιδεατού πληθυσμού» ως ένα εναλλακτικό κριτήριο για τη λήψη αποφάσεων στο χωροταξικό σχεδιασμό. (Ντυκέν και Κρομυδάκης, 2009)

Η ανωτέρω προσέγγιση ακολουθεί έναν επαγωγικό τρόπο συλλογισμού που ξεκινά από την παρατήρηση (ειδικό), την οποία ποσοτικοποιεί με τη βοήθεια δεικτών, για να καταλήξει στη διατύπωση κάποιων προτάσεων και να προσδιορίσει κάποιες σημαντικές πτυχές-οπτικές της έννοιας του χωροταξικού σχεδιασμού (γενικό). Στην εισήγηση, ο τρόπος εξέτασης του ερευνητικού ζητήματος είναι «λειτουργικός», καθώς διακρίνει την ύπαρξη «συστημικής σχέσης» μεταξύ των δεδομένων του πληθυσμού και του χωροταξικού σχεδιασμού. Επίσης, το φαινόμενο της μετακίνησης ομάδων του πληθυσμού κατά την ημέρα της απογραφής αντιμετωπίζεται ως μια μορφή μετακίνησης που εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο των μετακινήσεων που προκύπτει από τη νέα διευρυνμένη λειτουργία του «χώρου διαβίωσης και δραστηριοποίησης».

Οι δύο τρόποι προσέγγισης διαφέρουν σημαντικά, ωστόσο φαίνεται ότι λαμβάνουν υπόψη τους ίδιους παράγοντες και εντοπίζουν τις ίδιες αιτιακές σχέσεις που προκαλούν το φαινόμενο των πληθυσμιακών αποκλίσεων. Επίσης, και οι δύο καταλήγουν στο ότι το φαινόμενο αυτό αποτελεί σημαντικό παράγοντα για το χωροταξικό σχεδιασμό και τελικά επιδρά στη διαμόρφωση του χώρου. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι σε καμία από τις δύο έρευνες δεν εξετάζεται η μεταβλητή του νόμιμου πληθυσμού (με απόλυτες ή σχετικές τιμές), ούτε οι επιδράσεις της απόκλισης των πληθυσμιακών δεδομένων στον πολεοδομικό σχεδιασμό, ζητήματα τα οποία πραγματεύεται η παρούσα εργασία.

2.3. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗΣ

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται να αναδειχθούν οι ποσοτικές και ποιοτικές διαφοροποιήσεις που - όπως προκύπτει από τους ορισμούς της ΕΛΣΤΑΤ - αναμένεται να υπάρχουν ανάμεσα στον πραγματικό τον μόνιμο και το νόμιμο πληθυσμό της εκάστοτε χωρικής ενότητας. Είναι απαραίτητο, ευθύς εξαρχής, να διευκρινιστεί ότι, παρά το γεγονός ότι είναι τρεις εκδοχές της μεταβλητής «πληθυσμός», πρόκειται ουσιαστικά για τρεις τελείως διαφορετικές έννοιες, οι οποίες βασίζονται σε διαφορετικά κριτήρια και η κάθε μία εξετάζει διαφορετικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού. Πιο συγκεκριμένα, από τους ορισμούς που δόθηκαν στην αρχή του παρόντος κεφαλαίου (βλ. κεφ. 2.1, σελ. 4), γίνεται σαφές ότι το κριτήριο από το οποίο εξαρτάται η περίληψη - και η καταγραφή των ποιοτικών χαρακτηριστικών - ενός ατόμου στο μόνιμο πληθυσμό μιας χωρικής ενότητας είναι το αν διαμένει συνήθως σε αυτή, δηλαδή αν έχει εκεί τη μόνιμη κατοικία του. Αντίστοιχα, για τον πραγματικό πληθυσμό μιας χωρικής ενότητας εξετάζεται από το αν απογράφηκε εκεί. Σε ότι αφορά το νόμιμο πληθυσμό μιας διοικητικής ενότητας⁵, για να συμπεριληφθεί κανείς σε αυτόν πρέπει να είναι εγγεγραμμένος στο οικείο δημοτολόγιο, επομένως να ασκεί τα εκλογικά του δικαιώματα εκεί, με την επιπλέον προϋπόθεση να έχει απογραφεί οπουδήποτε μέσα στη χώρα είτε ως παρών, είτε ως προσωρινά απών κατά την τελευταία απογραφή. Η τελευταία προϋπόθεση ισχύει προφανώς και για να καταγραφεί κάποιος στο μόνιμο πληθυσμό, διότι και τα δεδομένα του μόνιμου προέρχονται μόνο μέσα από τη διαδικασία της απογραφής. (βλ. Πίνακας 2.1)

Πίνακας 2.1: Πληθυσμιακά δεδομένα και αντίστοιχα κριτήρια, προϋποθέσεις, δραστηριότητες

Είδος Πληθυσμού	Κριτήριο Καταγραφής	Επιπλέον Προϋποθέσεις	Σχετικές Δραστηριότητες
Μόνιμος	Τόπος κατοικίας	Απογραφή οπουδήποτε ως παρών ή προσωρινά απών	Καθημερινές δραστηριότητες και ανάγκες διαβίωσης
Πραγματικός	Τόπος παρουσίας την ημέρα της απογραφής	-	-
Νόμιμος	Τόπος δημοτικότητας	Απογραφή οπουδήποτε ως παρών ή προσωρινά απών	Εκλογές και λοιπές διοικητικές διαδικασίες

Πηγή: Ιδία κατασκευή

⁵ Η έννοια του νόμιμου πληθυσμού, λόγω της ανάγκης ύπαρξης δημοτολογίου, αφορά τις περιοχές που αντιστοιχούν στην επικράτεια διοικητικών ενοτήτων, σε επίπεδο Καποδιστριακού δήμου ή μεγαλύτερο.

Από την διαφοροποίηση των τριών εννοιών, είναι προφανές ότι θα πρέπει να υπάρχουν αριθμητικές και δομικές αποκλίσεις μεταξύ του μόνιμου, του πραγματικού και του νόμιμου πληθυσμού. Εξετάζοντας βαθύτερα το ζήτημα, αποκαλύπτεται ότι οι αποκλίσεις αυτές είναι το συνολικό αποτέλεσμα της διαφορετικής συμπεριφοράς των ατόμων ως προς το που επιλέγουν να κατοικήσουν, να απογραφούν και να ψηφίσουν αντίστοιχα και συνεπώς υποδεικνύουν την ύπαρξη κινητικότητας στο χώρο. Ωστόσο, θεωρώντας δεδομένο ότι κάθε άτομο δρα ανεξάρτητα και κατά συνέπεια κατοικεί, απογράφεται και ψηφίζει όπου θέλει, οι αποκλίσεις αυτές θα έπρεπε να είναι σχετικά μικρές, τυχαίες και ομοιόμορφα κατανεμημένες στο χώρο. Το γεγονός, όμως ότι ο χώρος γενικότερα δεν είναι ομοιογενής αλλά σημαίνει ότι υπάρχουν παράγοντες που επηρεάζουν συνολικά τη συμπεριφορά των ατόμων ως προς διάφορες δράσεις συμπεριλαμβανομένων των αναφερόμενων ανωτέρω. Με όρους θετικών επιστημών, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι το δυναμικό πεδίο της ανθρώπινης κινητικότητας στο χώρο είναι ετερογενές. Υπάρχουν δηλαδή τόσο ελκτικές ή συγκεντρωτικές δυνάμεις, όσο και απωθητικές ή αποκεντρωτικές, η συνισταμένη των οποίων διαφοροποιείται μέσα στο χώρο. (Krugman, 1992 και Krugman, 1999) Συνεπώς, κατά τη διερεύνηση του ζητήματος θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη οι δυνάμεις αυτές που έλκουν ή απωθούν μερίδες του πληθυσμού. και δημιουργούν με αυτόν τον τρόπο διαφοροποιήσεις ανάμεσα στις τρεις εκδοχές που μελετώνται.

Σε ότι αφορά την περίπτωση της κατανομής του μόνιμου πληθυσμού στην Ελλάδα, οι κύριες δυνάμεις που συντελούν στην επιλογή του τόπου της συνήθους διαμονής ενός ατόμου είναι σχετικά εύκολο να προσδιοριστούν. Η αναζήτηση ήπιων καιρικών συνθηκών, γόνιμων εδαφών, εγγύτητα σε εμπορεύματα, υπηρεσίες, εργασία και πολλά άλλα είναι ορισμένοι από τους παράγοντες που έχουν λειτουργήσει υπέρ της κινητικότητας στο χώρο. Έτσι έχει διαμορφωθεί με το πέρασμα του χρόνου η υφιστάμενη κατάσταση του οικιστικού δικτύου, που έχει ως κύριο χαρακτηριστικό τη συγκέντρωση της συντριπτικής πλειονότητας του πληθυσμού στις πόλεις. Ωστόσο, υπάρχουν και παράγοντες που ενισχύουν τη στατικότητα, που λειτουργούν δηλαδή αποτρεπτικά στην απόφαση κάποιου να αλλάξει τόπο μόνιμης κατοικίας. Οι παράγοντες αυτοί είναι ουσιαστικά δεσμοί (συγγενικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί) και είναι συνήθως πολύ έντονοι όταν πρόκειται για τον τόπο γέννησης του κάθε ατόμου. Οι ανασταλτικές αυτές δυνάμεις έχουν ιδιαίτερη σημασία για την παρούσα εργασία, διότι -

σε αντίθεση με τις δυνάμεις ενίσχυσης της μετεγκατάστασης – συνεχίζουν την επίδρασή τους στην επιλογή του τόπου απογραφής και του τόπου άσκησης εκλογικών δικαιωμάτων, ακόμη και όταν το άτομο έχει ήδη μετεγκατασταθεί.

Αντίστοιχα, η κατανομή του πραγματικού πληθυσμού, δηλαδή η επιλογή του κάθε ατόμου ως προς τον τόπο που θα απογραφεί, επηρεάζεται από δύο επιπλέον παράγοντες, πέρα από τους κοινωνικοοικονομικούς δεσμούς με τον τόπο γέννησης που προαναφέρθηκαν. Ο ένας παράγοντας είναι προφανώς ο τόπος μόνιμης κατοικίας, καθώς όλοι θα επέλεγαν να απογραφούν στον τόπο που κατοικούν μόνιμα, αν δεν υπήρχε κάποια άλλη αιτία που να τους κάνει να μετακινηθούν την ημέρα της απογραφής. Ωστόσο η ελληνική νομοθεσία θέτει και έναν άλλο, εξαιρετικά σημαντικό παράγοντα, που δύναται να αλλάξει ουσιαστικά την κατανομή του πραγματικού πληθυσμού στον ελληνικό χώρο. Συγκεκριμένα, σε μία σειρά από νομοθετήματα που ρυθμίζουν ζωτικής σημασίας ζητήματα για την περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη και την εξέλιξη του χώρου (όπως η κατανομή εθνικών και κοινοτικών κονδυλίων και η πολιτική εκπροσώπηση σε τοπικό και εθνικό επίπεδο) ορίζεται ότι τα πληθυσμιακά κριτήρια θα πρέπει να εξετάζονται με βάση τον πραγματικό πληθυσμό. Το γεγονός αυτό δίνει πολύ μεγάλη αξία στην επιλογή του τόπου απογραφής από το κάθε άτομο. Έτσι η απογραφή μετατρέπεται σε μία διαδικασία κατά την οποία τα άτομα που κάποτε αποφάσισαν να μεταναστεύσουν, μπορούν να αποδείξουν τη διατήρηση των δεσμών με τον τόπο γέννησής τους, γεγονός που οι τοπικές αρχές έχουν κάθε λόγο να εκμεταλλευτούν στο έπακρο.

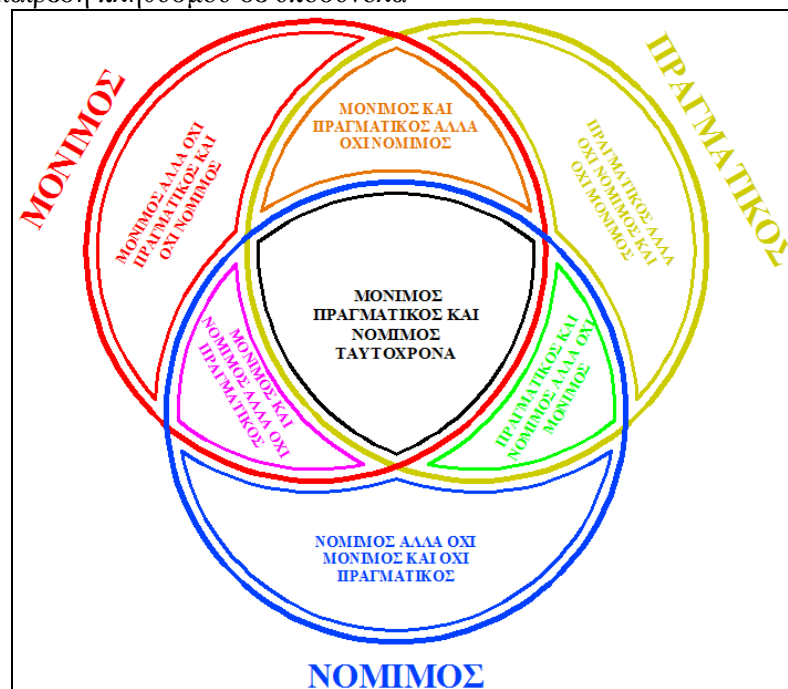
Η περίπτωση του νόμιμου πληθυσμού, είναι παρόμοια με του πραγματικού, καθώς συνδέεται με την άσκηση των εκλογικών δικαιωμάτων του κάθε ατόμου. Είναι σαφές ότι ο τόπος μόνιμης κατοικίας είναι κατά κανόνα και ο τόπος που επιλέγει κάποιος να είναι νόμιμα εγγεγραμμένος. Όμως και αυτή η επιλογή επηρεάζεται σημαντικά από άλλους παράγοντες. Είναι γεγονός ότι πολλά άτομα δεν παύουν να ενδιαφέρονται για τον τόπο που γεννήθηκαν άσχετα από το πού διαμένουν σήμερα, καθώς εκεί μπορεί να κατοικούν άλλα άτομα της οικογένειάς τους ή να διαθέτουν περιουσιακά στοιχεία. Επίσης, είναι γεγονός ότι στην Ελλάδα η άσκηση πολιτικής γίνεται συχνά σε προσωπικό επίπεδο και όχι απαραίτητα με γνώμονα το συλλογικό όφελος. Συνεπώς, είναι λογικό κάποιοι να επιλέγουν να ψηφίσουν σε άλλο τόπο από αυτόν που κατοικούν μόνιμα, διότι κρίνουν ότι εκεί έχουν μεγαλύτερο συμφέρον και θεωρούν ότι

μόνο έτσι μπορούν οι πολιτικές αποφάσεις που λαμβάνονται στον τόπο ενδιαφέροντός τους να είναι προς όφελος αυτών και των οικογενειών τους.

Γίνεται επομένως αντιληπτό από τα παραπάνω ότι υπάρχουν πολύ σημαντικοί λόγοι που οδηγούν κάποια άτομα να επιλέγουν διαφορετικό τόπο, από αυτόν όπου έχουν τη συνήθη κατοικία τους, για να απογραφούν ή να ψηφίσουν. Οι αιτίες που εγείρουν τις συγκεκριμένες μετακινήσεις είναι, όπως διαπιστώθηκε, πολύ πιο έντονες στους εσωτερικούς μετανάστες. Γνωρίζοντας μάλιστα ότι το φαινόμενο της εσωτερικής μετανάστευσης στην Ελλάδα, μεταπολεμικά, αφορά τη μαζική μετακίνηση πληθυσμού από τις ορεινές περιοχές στα αστικά κέντρα, αναμένεται οι αποκλίσεις των τριών πληθυσμών των διαφόρων χωρικών ενοτήτων να μεταβάλλονται σε σχέση με το βαθμό ορεινότητας και αστικότητάς τους.

Φαίνεται συνεπώς, ότι οι διαφοροποιήσεις στις τιμές και στις δομές του μόνιμου, του πραγματικού και του νόμιμου πληθυσμού μπορεί να είναι μεγάλες και ουσιαστικές. Ο πληθυσμός ως έννοια, σε μία συγκεκριμένη χωρική ενότητα, μπορεί να αντιμετωπιστεί ως ένα σύνολο ατόμων που - ανάλογα με το αν κατοικούν, απογράφονται ή ψηφίζουν εκεί - μπορούν να καταταχθούν στα αντίστοιχα υποσύνολα. Παρακάτω αποδίδονται σχηματικά το σύνολο και τα υποσύνολα των πληθυσμιακών δεδομένων που αφορούν μία οποιαδήποτε περιοχή.

Σχήμα 2.1: Διαίρεση πληθυσμού σε υποσύνολα

Πηγή: ΕΔΚΑ, Ιδία επεξεργασία

Το γεγονός αυτό εγείρει έντονους προβληματισμούς για την ως τώρα διαδικασία του σχεδιασμού - προγραμματισμού και την επ' αυτού λήψη αποφάσεων, διότι είναι αμφίβολο αν στο παρελθόν η επιλογή ενός εκ των τριών πληθυσμών γινόταν με πλήρη συνείδηση των διαφορών και των αποκλίσεων που έχει με τους άλλους δύο. Το κάθε είδος πληθυσμού πρέπει να χρησιμοποιείται για συγκεκριμένο σκοπό ανάλογα με αυτό που προσδιορίζει - μετράει. Σε κάθε περίπτωση η εννοιολογικές διαφορές των τριών εκδοχών πληθυσμού υποδεικνύουν την καταλληλότητα ή ακαταλληλότητα της καθεμίας εκδοχής για χρήση στους διάφορους τομείς.

Τα κατάλληλα πληθυσμιακά δεδομένα, όμως, δεν είναι πάντα διαθέσιμα και, μάλιστα, σε όλα τα χωρικά επίπεδα. (βλ. ΙΙΙ, Πίνακας 1 έως 8) Είναι επομένως πιθανό σε κάποιες περιπτώσεις να χρησιμοποιηθούν πληθυσμιακά δεδομένα λιγότερο κατάλληλα για τον εκάστοτε σκοπό, λόγω έλλειψης των καταλληλότερων. Χαρακτηριστικό είναι η περίπτωση της διαχρονικής εξέλιξης του πληθυσμού μιας χωρικής ενότητας, που η απουσία δεδομένων για το μόνιμο πληθυσμό πριν το 1991 υποχρεώνει ως και σήμερα τους μελετητές να καταφύγουν στην εξέταση του πραγματικού πληθυσμού, ακόμη και όταν πρόκειται για τον προσδιορισμό των αναγκών για κατοικία (π.χ. στα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια).

Για αυτό είναι απαραίτητο να προσδιοριστεί σε ποιο βαθμό τα πληθυσμιακά δεδομένα αποκλίνουν αριθμητικά και αν οι αποκλίσεις αυτές είναι και ποιοτικές. Επίσης, πρέπει να εξετασθεί η επίδραση των αποκλίσεων στη διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού. Έτσι θα είναι γνωστός ο κίνδυνος εσφαλμένων προβλέψεων - σε περίπτωση χρήσης ακατάλληλων δεδομένων - και θα ελαχιστοποιηθεί η λήψη λανθασμένων αποφάσεων και αναποτελεσματικών μέτρων πολιτικής για ζητήματα διευθέτησης του χώρου.

2.4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

2.4.1. *Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΚΛΙΣΕΩΝ*

Για την επιβεβαίωση ή την απόρριψη των συλλογισμών που διατυπώθηκαν εκτενώς κατά την ανάπτυξη της προβληματικής, αλλά και για τον προσδιορισμό των επιπτώσεων στο χωρικό σχεδιασμό είναι αναγκαία την εξέταση των αποκλίσεων μεταξύ του μόνιμου, του πραγματικού και του νόμιμου πληθυσμού. Τα τρία είδη πληθυσμού θα εξετασθούν ανά δύο, δημιουργώντας τρία ζεύγη, διότι με αυτό τον τρόπο είναι δυνατό να εξακριβωθεί η σχετική απόσταση - διαφοροποίηση του καθενός από τα άλλα δύο. Συγκεκριμένα, πρόκειται να εξετασθούν οι παρακάτω σχέσεις:

- Πραγματικού με μόνιμο πληθυσμό
- Νόμιμου με μόνιμο πληθυσμό
- Νόμιμου με πραγματικό πληθυσμό

Ο ποσοτικός προσδιορισμός των αποκλίσεων σε κάθε ένα από τα τρία ζεύγη θα γίνει με τη χρήση δεικτών, ενώ οι αποκλίσεις στις κατανομές κατά φύλο και ηλικία θα εξετασθούν μέσω των αντίστοιχων πληθυσμιακών πυραμίδων. Ακόμη, θα εξετασθεί η συσχέτιση της συμπεριφοράς κάθε χωρικής ενότητας ως προς το μέγεθος των αποκλίσεων με το βαθμό ορεινότητας και αστικότητας που την χαρακτηρίζει. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι οι παραπάνω σχέσεις θα εξετασθούν σε διάφορα χωρικά επίπεδα, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των δεδομένων.

Στη συνέχεια, λαμβάνοντας υπόψη και συγκρίνοντας τα αποτελέσματα της προσέγγισης κατά ζεύγη θα εξετασθεί συνθετικά η σχέση των τριών πληθυσμών μεταξύ τους. Η συνθετική αυτή προσέγγιση περιλαμβάνει δύο σκέλη. Το πρώτο αφορά την επιβεβαίωση των συμπερασμάτων από την προηγούμενη φάση με την εξέταση και των τριών πληθυσμών σε ένα μόνο δείκτη. Το δεύτερο επιχειρεί την ερμηνεία των αποκλίσεων εστιάζοντας στην εξέταση της συμπεριφοράς συγκεκριμένης μερίδας του πληθυσμού μέσα από πιο σύνθετους δείκτες. Η συνθετική προσέγγιση είναι απαραίτητη για τη διαμόρφωση μίας γενικής θεώρησης του ζητήματος και την αποκάλυψη της κινητικότητας στο χώρο που οι αποκλίσεις των τριών πληθυσμών υποδεικνύουν. Καθίσταται έτσι δυνατή η εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για την εξακρίβωση των

επιδράσεων που μπορεί να έχει στην ορθότητα και τη βιωσιμότητα του χωρικού σχεδιασμού η χρήση (εκούσια ή ακούσια) ακατάλληλων πληθυσμιακών δεδομένων.

2.4.2. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ - ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ - ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ

Η πραγματοποίηση της ανάλυσης των αποκλίσεων μεταξύ του μόνιμου, του πραγματικού και του νόμιμου πληθυσμού υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς. Συγκεκριμένα η χρονική περίοδος στην οποία διεξάγεται η εργασία είναι μετά τη διεξαγωγή της απογραφής του 2011 αλλά πριν την ανακοίνωση των πληθυσμιακών δεδομένων που συλλέχθηκαν. Κατά συνέπεια, η παρούσα εργασία θα περιοριστεί στα δεδομένα της απογραφής που διεξήχθη την Κυριακή 18 Μαρτίου 2001. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην ανάγκη το ζήτημα να εξετασθεί στα χωρικά επίπεδα που ορίζονται από το νόμο «Καποδίστρια», δηλαδή της διοικητικής διαίρεσης που ίσχυε το 2001.

Έπειτα από μία σύντομη εξέταση του ζητήματος και σύμφωνα με προηγούμενες μελέτες διαπιστώθηκε ότι σε επίπεδο περιφέρειας τα πληθυσμιακά μεγέθη δεν απέκλιναν σημαντικά. Έτσι, η ανάλυση αφορά τα τρία χαμηλότερα επίπεδα διοικητικής διαίρεσης, δηλαδή οι αποκλίσεις εξετάζονται ως εξής:

- Σε επίπεδο Νομών
- Σε επίπεδο «καποδιστριακών» Δήμων και Κοινοτήτων
- Σε επίπεδο δημοτικών και κοινοτικών Διαμερισμάτων

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα δεδομένα για το νόμιμο πληθυσμό προϋποθέτουν την ύπαρξη δημοτολογίου και συνεπώς δεν υπάρχουν σε επίπεδο δημοτικού ή κοινοτικού διαμερίσματος. Επίσης, η προστασία προσωπικών δεδομένων δεν επιτρέπει την δημοσίευση του μόνιμου πληθυσμού με διάκριση μεταξύ Ελλήνων και αλλοδαπών, σε επίπεδο δημοτικού ή κοινοτικού διαμερίσματος. Ως εκ τούτου, στο κατώτατο αυτό επίπεδο διοικητικής ενότητας, εξετάζεται μόνο η σχέση μεταξύ του πραγματικού και του μόνιμου πληθυσμού, ανεξαρτήτως υπηκοότητας.

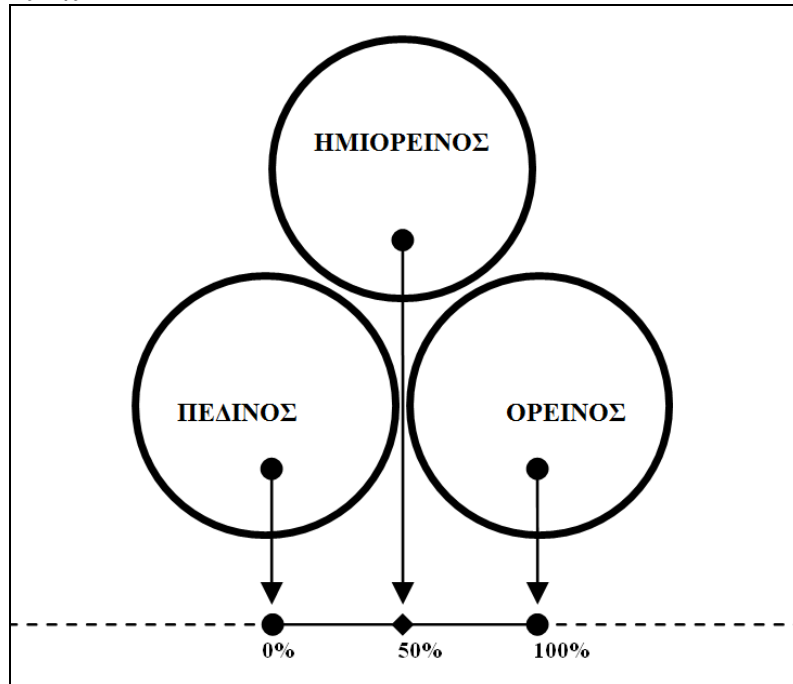
Επισημαίνεται ότι η διάκριση μεταξύ Ελλήνων και αλλοδαπών στον πραγματικό και το μόνιμο πληθυσμό, είναι απαραίτητη και οφείλεται στο γεγονός ότι οι συγκρίσεις που πραγματοποιούνται με το νόμιμο πληθυσμό - στον οποίο εξ ορισμού συμμετέχουν μόνο οι Έλληνες - πρέπει να αφορούν ομοειδή δεδομένα. Σε αντίθετη περίπτωση, οι αποκλίσεις μεταξύ τους θα ήταν παραπλανητικές και δε θα οφείλονταν αποκλειστικά στη διαφορετική επιλογή κάποιων ατόμων ως προς τον τόπο κατοικίας, απογραφής και εγγραφής στο δημοτολόγιο, διότι θα επηρεάζονταν σημαντικά από τους αλλοδαπούς

που θα απουσιάζουν από το νόμιμο πληθυσμό χωρίς όμως αυτό να οφείλεται στο ότι επιλέγουν διαφορετικό τόπο για εγγραφή στα δημοτολόγια. Επομένως, διευκρινίζεται ότι όταν πρόκειται να πραγματοποιηθούν συγκρίσεις μεταξύ άλλων και με το νόμιμο πληθυσμό, τότε τα δεδομένα όλων των μεταβλητών περιλαμβάνουν μόνο τους έχοντες ελληνική υπηκοότητα.

Σε ότι αφορά την εξέταση πιθανών συσχετίσεων του μεγέθους των αποκλίσεων με την ορεινότητα και την αστικότητα σε κάθε περιοχή, διευκρινίζεται ότι η ορεινότητα και η αστικότητα είναι δύο χαρακτηριστικά του χώρου που η ΕΛΣΤΑΤ ορίζει μόνο σε επίπεδο δημοτικού ή κοινοτικού διαμερίσματος. Αυτό θέτει εκ των πραγμάτων μία δυσκολία στην διερεύνηση πιθανής συσχέτισης στα ανώτερα διοικητικά επίπεδα. Για το λόγο αυτό υπάρχει ανάγκη δημιουργίας δύο δεικτών που να ποσοτικοποιούν καθένα από αυτά τα χαρακτηριστικά σε επίπεδο νομού και δήμου ή κοινότητας.

Αναφορικά με το χαρακτηριστικό της ορεινότητας πρέπει να σημειωθεί ότι, οι ορισμοί του πεδινού, του ημιορεινού και του ορεινού πληθυσμού που δίνονται από την ΕΛΣΤΑΤ δεν ορίζουν σαφώς κάποια κλίμακα. Δηλαδή δε δημιουργούν μία ποσοτική κλίμακα διακριτών τιμών, αντίθετα παραπέμπουν περισσότερο σε τρεις διαφορετικές τιμές - καταστάσεις μίας ποιοτικής μεταβλητής. Επομένως, ο χαρακτηρισμός ημιορεινός δεν είναι απαραίτητα η ενδιάμεση κατάσταση μεταξύ του πεδινού και του ορεινού, αλλά είναι απλά μία διαφορετική τιμή. Όμως, για τη δημιουργία ενός δείκτη που να προσδιορίζει το βαθμό ορεινότητας είναι αναγκαία η παραδοχή ότι οι χαρακτηρισμοί των δημοτικών και κοινοτικών διαμερισμάτων γίνονται με βάση τη λογική κλιμάκωση πεδινός<ημιορεινός<ορεινός, δηλαδή ότι ο χαρακτηρισμός ημιορεινός είναι ακριβώς η ενδιάμεση κατάσταση μεταξύ πεδινού και ορεινού. Με την παραδοχή αυτή αν ο πεδινός και ο ορεινός αντιστοιχούν αριθμητικά στην ελάχιστη και στη μέγιστη τιμή του δείκτη αντίστοιχα, τότε ο ημιορεινός παίρνει ως αριθμητική τιμή, το μισό του εύρους.

Σχήμα 2.2: Απεικόνιση ποσοτικοποίησης της ορεινότητας από τους ποιοτικούς χαρακτηρισμούς της ΕΛΣΤΑΤ

Πηγή: Ιδία κατασκευή

Αξίζει επιπλέον να σημειωθεί ότι ο διαθέσιμος χρόνος, για την υλοποίηση της παρούσας προπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, δεν ήταν τόσο μεγάλος ώστε να επιτρέψει την αναμονή για παροχή εξειδικευμένων στατιστικών στοιχείων κατόπιν αιτήματος από την ΕΛΣΤΑΤ. Κατά συνέπεια, τα εξειδικευμένα πληθυσμιακά δεδομένα που αφορούν συγκεκριμένες μερίδες του πληθυσμού και βοηθούν στη εξέταση επιλεγμένων πτυχών του ζητήματος είναι μόνο όσα διέθετε το Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων του Τμήματος από παλαιότερες έρευνες. Συγκεκριμένα, τα διαθέσιμα στοιχεία αφορούν τη σχέση μεταξύ μόνιμου και πραγματικού πληθυσμού, καθώς κατανέμουν τα άτομα του «πραγματικού αλλά μη μόνιμου» πληθυσμού των δήμων και κοινοτήτων ανάλογα με τον τόπο γέννησης και τη δημοτικότητα τους (δηλαδή το δήμο που είναι εγγεγραμμένοι). Το γεγονός αυτό θέτει ένα περιορισμό σε ότι αφορά την ερμηνευτική εμβάθυνση με ισόρροπο τρόπο σε όλες τις κατηγορίες πληθυσμού, αλλά αυτό θεωρείται ότι δεν πρέπει να περιορίσει την - έστω και μερική - δυνατότητα εμβάθυνσης.

2.4.3. ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Στο μοντέλο ανάλυσης της συγκεκριμένης εργασίας πρόκειται να χρησιμοποιηθούν, ως εργαλεία για την διερεύνηση των φαινομένων, κάποιοι δείκτες και πληθυσμιακές πυραμίδες. Στη συνέχεια, όπως αναλύεται παρακάτω, θα γίνει επεξεργασία με στατιστικές μεθόδους για διαπίστωση πιθανών συσχετίσεων και χαρτογραφική απεικόνιση σε θεματικούς χάρτες με τη χρήση συστημάτων γεωγραφικών πληροφοριών.

Η δημιουργία δεικτών έχει μεγάλη σημασία γιατί καθιστά δυνατή την ποσοτικοποίηση των φαινομένων και μάλιστα στους σύνθετους δείκτες η επιλογή των σωστών μεταβλητών στις κατάλληλες θέσεις μπορεί να διευκολύνει καταλυτικά την εξαγωγή συμπερασμάτων. Στην πρώτη φάση της διερεύνησης των πληθυσμιακών αποκλίσεων ανά δύο, οι δείκτες που χρησιμοποιούνται είναι απλοί, διότι αποτελούν το λόγο μεταξύ των εκάστοτε δύο εξεταζόμενων πληθυσμών σε κάθε χωρική ενότητα. Συγκεκριμένα έχουν δημιουργηθεί οι δείκτες:

- Πραγματικός / Μόνιμος (Π / M)
- Νόμιμος / Μόνιμος (N / M)
- Νόμιμος / Πραγματικός (N / Π)

Οι δείκτες αυτοί, αν και απλοί, μπορούν να αποτυπώσουν αρκετά καλά τις αποκλίσεις καθώς, όταν παίρνουν την τιμή «1» υποδεικνύουν ισορροπία μεταξύ αριθμητή και παρονομαστή. Όσο η τιμή του κάθε δείκτη τείνει στο «0», τόσο μεγαλύτερη είναι ή υπεροχή του παρονομαστή απέναντι στον αριθμητή, ενώ το αντίθετο συμβαίνει όσο τείνει στο συν άπειρο. Σημειώνεται ότι οι παραπάνω δείκτες παίρνουν πάντα θετικές τιμές.

Στη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού χρησιμοποιείται επιπλέον και η μεταβλητή του «πραγματικού αλλά όχι μόνιμου πληθυσμού» μίας περιοχής. Πρόκειται για άτομα που απογράφονται κάπου χωρίς να κατοικούν μόνιμα εκεί, δηλαδή για το κομμάτι του πραγματικού πληθυσμού που φαίνεται να μετακινήθηκε από την περιοχή της συνήθους διαμονής του, στην περιοχή απογραφής. Διαιρώντας με το μόνιμο πληθυσμό δημιουργείται ένας δείκτης που μετρά το μέγεθος της πληθυσμιακής αλλαγής που συντελείται στην περιοχή απογραφής από

τους μετακινούμενους εκεί. Ως ποσοστό δείχνει, ανά 100 μόνιμους κατοίκους, πόσοι μη μόνιμοι κάτοικοι που απογράφονται εκεί αντιστοιχούν. Ο δείκτης έχει ως εξής:

- Πραγματικός αλλά όχι Μόνιμος / Μόνιμος (P_{notM} / M)

Στην περίπτωση της αστικότητας, για το επίπεδο των δημοτικών και κοινοτικών διαμερισμάτων, απλά δόθηκε η τιμή «0» στα αγροτικά διαμερίσματα και η τιμή «1» στα αστικά, ώστε να ποσοτικοποιηθούν οι χαρακτηρισμοί. Στη συνέχεια, για κάθε δήμο και κοινότητα, υπολογίστηκε η μέση τιμή των διαμερισμάτων που ανήκουν εκεί (που είχαν τιμή 0 ή 1), σταθμισμένη όμως με το μόνιμο πληθυσμό⁶ κάθε διαμερίσματος. Ο δείκτης που προκύπτει είναι ουσιαστικά ο «βαθμός αστικότητας των κατοίκων» κάθε δήμου ή κοινότητας. Το πεδίο τιμών του είναι από 0 ως 1, με το 0 να σημαίνει αγροτικός και το 1, αστικός. Αντίστοιχη είναι στη συνέχεια, η διαδικασία για το επίπεδο των νομών, που ο δείκτης δίνεται από το σταθμισμένο μέσο των τιμών όλων των δήμων και κοινοτήτων του κάθε νομού.

Ο βαθμός αστικότητας των κατοίκων μίας χωρικής ενότητας έχει τον εξής τύπο:

- $BA_x = (TA_1 * M_1 + \dots + TA_v * M_v) / M_x$

Όπου, x: η χωρική ενότητα

v: το πλήθος των χωρικών υποενότητων

TA: η τιμή αστικότητας κάθε υποενότητας

M: ο μόνιμος πληθυσμός ($M_x = M_1 + \dots + M_v$)

Αναφορικά με το χαρακτηρισμό της ορεινότητας, ακολουθήθηκε ανάλογη μέθοδος με αυτή της αστικότητας. Δηλαδή, σε επίπεδο δημοτικών και κοινοτικών διαμερισμάτων δόθηκε η τιμή «0» για τα πεδινά, «1» για τα ορεινά και έπειτα από τις απαραίτητες παραδοχές (βλ. κεφ. 2.4.2, σελ. 16) η τιμή «0,5» για τα ημιορεινά. Σε επίπεδο δήμων και κοινοτήτων ο «βαθμός ορεινότητας» είναι η σταθμισμένη, με τον μόνιμο πληθυσμό, μέση τιμή της ορεινότητας των υφιστάμενων διαμερισμάτων, ενώ στο επίπεδο των νομών ορίζεται αντίστοιχα από τους υφιστάμενους δήμους και κοινότητες.

---

⁶ Ο χαρακτηρισμός ενός ορισμένου πληθυσμού, ως αστικός/αγροτικός και πεδινός/ημιορεινός/ορεινός, πρέπει να γίνεται με βάση το πού κατοικεί συνήθως. Άρα, σύμφωνα με την εννοιολογική προσέγγιση, η χρήση του μόνιμου πληθυσμού είναι η καταλληλότερη για αυτό το σκοπό.

Ο βαθμός ορεινότητας των κατοίκων μίας χωρικής ενότητας έχει τον εξής τύπο:

$$\bullet \quad BO_x = (TO_1 * M_1 + \dots + TO_v * M_v) / M_x$$

Όπου, x: η χωρική ενότητα

v: το πλήθος των χωρικών υποενοτήτων

TO: η τιμή ορεινότητας κάθε υποενοτήτας

M: ο μόνιμος πληθυσμός ($M_x = M_1 + \dots + M_v$)

Τόσο ο βαθμός αστικότητας όσο και ο βαθμός ορεινότητας ελέγχθηκαν ως προς την ανταπόκρισή τους στην πραγματικότητα με εμπειρική επιβεβαίωση. Συγκεκριμένα ελέγχθηκαν οι δήμοι Αγριάς, Καλαμπάκας, Αμφισσας και Κόνιτσας, από τους οποίους προέκυψε ότι οι δείκτες αποτυπώνουν με ικανοποιητική ακρίβεια τα χαρακτηριστικά (αστικότητα και ορεινότητα) των ατόμων που ζουν εκεί.

Στη φάση της σύνθεσης έχουν χρησιμοποιηθεί τρεις δείκτες. Οι δύο πρώτοι δείκτες εξετάζουν το αν οι αποκλίσεις μεταξύ μόνιμου και πραγματικού οφείλονται κατά κανόνα στη διατήρηση σχέσεων με τον τόπο καταγωγής. Ειδικότερα, ο πρώτος εξετάζει το ποσοστό του πραγματικού αλλά μη μόνιμου πληθυσμού μιας περιοχής που είναι δημότες στη συγκεκριμένη περιοχή, ενώ ο άλλος το ποσοστό που δήλωσε εκείνη την περιοχή ως τόπο γέννησης. Συγκεκριμένα, οι δείκτες που χρησιμοποιούνται είναι οι εξής:

- Πραγματικός αλλά όχι Μόνιμος με Δημοτικότητα εκεί / Πραγματικός αλλά όχι Μόνιμος [(Π_{notM}) and N / Π_{notM}]
- Πραγματικός αλλά όχι Μόνιμος με Τόπο Γέννησης εκεί / Πραγματικός αλλά όχι Μόνιμος [(Π_{notM}) and TG / Π_{notM}]

Ο τρίτος δείκτης εξετάζει την ορθότητα του θεωρητικού συλλογισμού ότι ο πραγματικός και ο νόμιμος πληθυσμός επηρεάζονται από παρόμοιους παράγοντες και κατά συνέπεια συμπεριφέρονται με παρόμοιο τρόπο, σε αντίθεση προς το μόνιμο. Ο τύπος υπολογισμού του συγκεκριμένου δείκτη είναι:

$$\bullet \quad \text{Πραγματικός} * \text{Νόμιμος} / \text{Μόνιμος} * \text{Μόνιμος} (\Pi * N / M^2)$$

Πρόκειται ουσιαστικά για το γινόμενο των δύο πρώτων δεικτών της φάσης εξέτασης κατά ζεύγη. Επομένως, το εύρος τιμών παραμένει από «0» έως συν άπειρο, με τιμή ισορροπίας το «1».

Για το κομμάτι του φαινομένου που αφορά τις ποιοτικές αποκλίσεις των τριών πληθυσμών στις διάφορες χωρικές ενότητες, έγινε επιλογή συγκεκριμένων διοικητικών ενοτήτων που θεωρήθηκαν χαρακτηριστικές για την κάθε περίπτωση παρατηρούμενης ποσοτικής απόκλισης. Στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκαν πληθυσμιακές πυραμίδες για την κατανομή (σε απόλυτες τιμές και ποσοστιαία) των τριών πληθυσμών κατά φύλο και ηλικία. Οι ποιοτικές διαφοροποιήσεις του πραγματικού από το μόνιμο, του νόμιμου από το μόνιμο και του νόμιμου από τον πραγματικό, αποκαλύπτονται με την αλληλεπίθεση των αντίστοιχων πυραμίδων, ανά δύο είδη πληθυσμού.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι για τη στατιστική ανάλυση έχει χρησιμοποιηθεί το πρόγραμμα «SPSS Statistics 17.0» και για τη δημιουργία θεματικών χαρτών το πρόγραμμα «ArcMap 10». Αμφότερα τα προγράμματα ήταν δωρεάν παροχή από το Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, για χρήση από τους φοιτητές.

3. ΣΧΕΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ-ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Η εξέταση της σχέσης μεταξύ του μόνιμου και πραγματικού πληθυσμού πραγματοποιείται ουσιαστικά διότι φανερώνει την κινητικότητα ορισμένων ατόμων κατά την ημέρα της απογραφής. Ο λόγος όμως που η εξέταση της κινητικότητας κατά την ημέρα αυτή παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι ότι υπάρχουν συγκεκριμένες αιτίες που την προκαλούν και την ενισχύουν. Η πηγή του φαινομένου έγκειται στην ελληνική νομοθεσία, σύμφωνα με την οποία ο πραγματικός πληθυσμός είναι η μεταβλητή βάσει της οποίας εξετάζονται τα πληθυσμιακά κριτήρια που πληροί μία περιοχή. Δηλαδή, ο νόμος εφαρμόζεται λαμβάνοντας υπόψη μία περιορισμένη χρονικά (κατά την απογραφή) «εικόνα» του πληθυσμού μίας περιοχής και αγνοώντας τα πληθυσμιακά δεδομένα που τη χαρακτηρίζουν κατά το μεγαλύτερο μέρος της διάρκειας του έτους. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η νομοθεσία αυτή χειρίζεται θέματα που επιδρούν καταλυτικά στην περιφερειακή ανάπτυξη και τη ρύθμιση του χώρου. Ακολούθως, αναφέρονται χαρακτηριστικά τα παραδείγματα τριών νομοθετημάτων που αφορούν την τοπική αυτοδιοίκηση.

Στο «Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα», ο οποίος το 1995 με Προεδρικό Διάταγμα ενοποίησε τις σχετικές διατάξεις που ίσχυαν έως τότε, προβλέπεται ότι με βάση τον πραγματικό πληθυσμό κάθε δήμου ή κοινότητας προκύπτει και ο αριθμός των μελών του αντίστοιχου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. Επίσης, επηρεάζεται η κατανομή των εδρών αλλά κυρίως, από τον πραγματικό πληθυσμό του κάθε συνοικισμού καθορίζεται η εκπροσώπησή του με πάρεδρο στο συμβούλιο. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι κάθε συνοικισμός με πληθυσμό λιγότερο από 150 κατοίκους δε μπορεί να εκπροσωπηθεί με δικό του πάρεδρο και πρέπει να εκπροσωπηθεί από κοινού με κάποιον από τους άλλους συνοικισμούς. (ΦΕΚ 231/Α/14.11.1995) Είναι επομένως σαφές ότι ο κώδικας δίνει στις δημοτικές και κοινοτικές αρχές της κάθε περιοχής σημαντικά κίνητρα για να αυξήσουν τον πληθυσμό τους, όχι μόνιμα, αλλά μόνο κατά την ημέρα της απογραφής, προκαλώντας ενδεχομένως σημαντικές αποκλίσεις.

Η παράδοση αντιμετώπιση της μεταβλητής πληθυσμός διατηρείται και στο νόμο 2539/97 για τη «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης» του 1997, γνωστός και ως «Πρόγραμμα Καποδίστριας». Στο νόμο αυτό το κριτήριο του πληθυσμού καθορίζει και πάλι το μέγεθος των συμβουλίων ενώ έχει ιδιαίτερη σημασία ότι αποτελεί βασικό παράγοντα για την κατανομή των χρηματοδοτήσεων μεταξύ των

Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Συγκεκριμένα, στο νόμο προβλέπεται ότι η κατανομή των κονδυλίων από το πρόγραμμα των δημοσίων επενδύσεων και από τον τακτικό προϋπολογισμό καθορίζεται μεταξύ άλλων από «το πληθυσμιακό μέγεθος, τις πληθυσμιακές διακυμάνσεις ανά εποχή και την πληθυσμιακή τάση». Όμως, ο τρόπος υπολογισμού των εποχιακών διακυμάνσεων και της τάσης δεν δίνει το ίδιο ακριβή αποτελέσματα, όσο το μέγεθος του πληθυσμού που δίνεται από την απογραφή. Αυτό έχει σαν συνέπεια, το μόνο πληθυσμιακό κριτήριο που να εξετάζεται κατά τη διαδικασία της κατανομής χρηματοδοτήσεων, να είναι το πληθυσμιακό μέγεθος και μάλιστα (όπως ορίζεται στις τελικές διατάξεις) αυτό του πραγματικού, δηλαδή στιγμιαίου πληθυσμού. (ΦΕΚ 244/Α/04.12.1997)

Παρά την ανάδειξη του προβλήματος από τους επιστήμονες και τις επισημάνσεις με διάφορους τρόπους, δεκατρία χρόνια μετά, ο νόμος 3852 του 2010 που θέτει τη «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης» (Πρόγραμμα Καλλικράτης), δεν αντικαθιστά τη χρήση των δεδομένων του πραγματικού πληθυσμού από τα δεδομένα του μόνιμου. Φαίνεται επομένως, ότι η χρήση ακατάλληλων δεδομένων σε θέματα που επηρεάζουν την ανάπτυξη και τη ρύθμιση του χώρου είναι συνειδητή επιλογή του πολιτικού συστήματος. Με το Πρόγραμμα Καλλικράτης επιχειρείται η συνένωση οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, όμως η επιθυμία κάθε οργανισμού που συνενώνεται να εκπροσωπείται στο νέο συνενωμένο δήμο όσο το δυνατό πιο ισχυρά, έχει σαν αποτέλεσμα η διάρθρωση αυτών να γίνεται πολυπλοκότερη. Για το λόγο αυτό, ο νόμος επιβάλλει πολύ πιο συχνά τη χρήση πληθυσμιακών κριτηρίων στη ρύθμιση διαφόρων ζητημάτων. Τέτοια ζητήματα είναι για παράδειγμα η κατανομή και το πλήθος των συμβούλων και των αντιδημάρχων, η δημιουργία ή όχι επιτροπών και άλλων θεσμών, το ύψος της πάγιας προκαταβολής σε κάθε τοπική ή δημοτική κοινότητα και το ύψος της αντιμισθίας των αιρετών. (ΦΕΚ 87/Α/07.06.2010)

Είναι φανερό συνεπώς, ότι η μεταβλητή πληθυσμός με την ισχύουσα νομοθεσία παίζει πολύ σημαντικό ρόλο για τους κατοίκους και τις τοπικές αρχές κάθε περιοχής. Αυτό κάνει ακόμη μεγαλύτερη την ανάγκη χρήσης κατάλληλων δεδομένων και αυξάνει τον κίνδυνο μη ρεαλιστικής αντιμετώπισης των προβλημάτων μίας περιοχής. Ταυτόχρονα όμως, η συνέχιση της χρήσης του πραγματικού αντί του μόνιμου πληθυσμού

ενδυναμώνει και τα κίνητρα των αυτοδιοικητικών αρχών να προσελκύσουν πληθυσμό, όχι μόνιμα αλλά ακόμη και εικονικά, μόνο για τη διαδικασία της απογραφής.

Η υποβάθμιση της σημασίας του μόνιμου πληθυσμού και η κατά κανόνα χρήση του πραγματικού ακόμη και για τη ρύθμιση θεμάτων που αφορούν τους μόνιμους κατοίκους, δίνει τη δυνατότητα σε κάθε άτομο να επηρεάσει την κατάσταση μίας οποιαδήποτε περιοχής ανεξάρτητα από το πού κατοικεί συνήθως. Για μια μερίδα ατόμων, η δυνατότητα αυτή μετατρέπει τη διαδικασία της απογραφής σε ένα μέσο υποστήριξης του τόπου καταγωγής τους παρά το γεγονός ότι μπορεί να έχουν μεταναστεύσει αλλού. Έτσι, η εξέταση των αποκλίσεων ανάμεσα στον πραγματικό και το μόνιμο πληθυσμό αποκτά μεγάλη σπουδαιότητα, γιατί φανερώνει κατά πόσο οι παραπάνω παράγοντες αλλάζουν ή όχι τη συμπεριφορά των ατόμων ως προς το πού θα αποφασίσουν να απογραφούν.

3.1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

3.1.1. ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΜΟΝΙΜΟ

Μία πρώτη εικόνα για την απόκλιση των δύο πληθυσμών δίνεται από τις τιμές του λόγου του πραγματικού προς το μόνιμο. Ο λόγος αυτός στο σύνολο της χώρας είναι πολύ κοντά στη μονάδα με τιμή 1,0027 για το σύνολο του πληθυσμού ανεξαρτήτως υπηκοότητας και 0,9995 για τους Έλληνες. Το γεγονός αυτό δείχνει ότι δεν υπάρχει σημαντική μετακίνηση ατόμων από και προς το εξωτερικό, ή αν υπάρχει τότε η εκροή πληθυσμού είναι περίπου ίδια με την εισροή. Η διαφοροποίηση μεταξύ των δύο τιμών αποτυπώνει καθαρά ότι κατά την ημέρα της απογραφής, οι προσωρινά παρόντες στη χώρα είναι κυρίως αλλοδαποί ενώ οι προσωρινά απόντες στο εξωτερικό είναι κατά βάση Έλληνες, φαινόμενο που είναι απολύτως λογικό. Σε απόλυτα μεγέθη αυτό σημαίνει ότι ο συνολικός μόνιμος πληθυσμός της χώρας υπολείπεται κατά περίπου 30.000 του πραγματικού, ενώ ο μόνιμος πληθυσμός των Ελλήνων της χώρα είναι κατά 5.000 μεγαλύτερος από τον πραγματικό.

Σε επίπεδο νομών, ο λόγος επίσης δεν παρουσιάζει πολύ μεγάλη διαφοροποίηση αλλά είναι ενδεικτικός των περιοχών που «κερδίζουν» και των περιοχών που «χάνουν» πληθυσμό κατά την απογραφή. Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται οι νομοί που χαρακτηρίζονται από τις πιο ακραίες τιμές του δείκτη.

Πίνακας 3.1: Νομοί με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Πραγματικός/Μόνιμος»

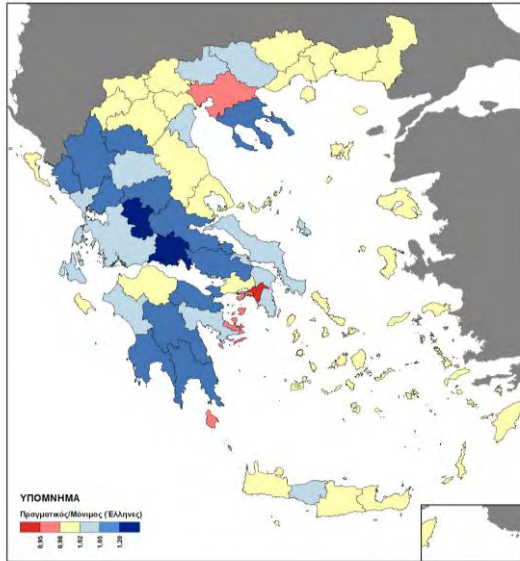
Νομός	Πραγματικός πληθυσμός (Έλληνες)	Μόνιμος πληθυσμός (Έλληνες)	Πραγματικός/Μόνιμος
Αττικής	3.385.325	3.524.600	0,96
Θεσσαλονίκης	988.977	1.017.060	0,97
Αρκαδίας	97.915	87.500	1,12
Γρεβενών	36.904	31.649	1,17
Φωκίδος	45.192	35.286	1,28
Ευρυτανίας	31.395	19.034	1,65

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Όπως φαίνεται οι δύο πολυπληθέστεροι νομοί της χώρας είναι αυτοί που «χάνουν» τον περισσότερο πληθυσμό κατά την ημέρα της απογραφής. Αντίθετα, πληθυσμό «κερδίζουν» κατά βάση οι νομοί με μικρό πληθυσμιακό μέγεθος που βρίσκονται στο ορεινό τμήματα της ηπειρωτικής χώρας. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 9 και 10) Το εύρος των

τιμών δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλο (περίπου 0,69) και οφείλεται κυρίως στην ακραία τιμή που χαρακτηρίζει το νομό Ευρυτανίας.

Χάρτης 3.1: Πραγματικός/Μόνιμος ανά Νομό

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

Οι κατώτατες τιμές του δείκτη είναι σχετικά κοντά στη μονάδα, αλλά σε απόλυτα μεγέθη η απόκλιση είναι πολύ σημαντική διότι εκεί περιλαμβάνονται τα δύο μεγάλα μητροπολιτικά κέντρα, δηλαδή το 45% του συνολικού μόνιμου πληθυσμού της χώρας. Στην Αττική τουλάχιστον τέσσερεις από τους εκατό μόνιμους κατοίκους φεύγουν και δεν απογράφονται εκεί, ενώ στο νομό Θεσσαλονίκης τουλάχιστον τρεις από τους εκατό.

Αυτό σημαίνει ότι περίπου 170 χιλιάδες άτομα (140 χιλιάδες από την Αττική και 30 χιλιάδες από τη Θεσσαλονίκη) προσμετρούνται στον πραγματικό πληθυσμό άλλων περιοχών. Επομένως είναι λογικό, σε πολλούς νομούς που στιγμιαία «έλκουν» πληθυσμό, ο πραγματικός να είναι σημαντικά μεγαλύτερος από το μόνιμο - ως και 65% στο νομό Ευρυτανίας.

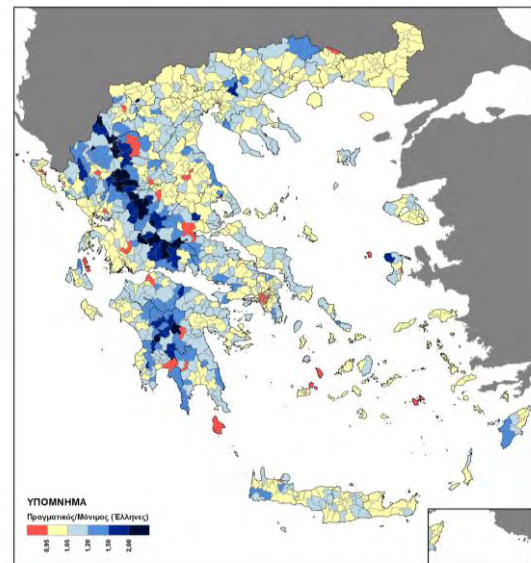
Εξετάζοντας τον ίδιο δείκτη σε χαμηλότερο χωρικό επίπεδο, καθίσταται δυνατό να εξειδικευθούν τα αποτελέσματα και να διευκρινισθούν σαφέστερα οι παράγοντες που επηρεάζουν το φαινόμενο. Ακολουθώντας, παρουσιάζονται οι πιο αξιοσημείωτες τιμές της ανωτέρω αναλογίας που χαρακτηρίζουν διάφορους καποδιστριακούς δήμους και κοινότητες της χώρας. Στο επίπεδο αυτό αναδεικνύονται και οι μετακινήσεις που γίνονται μεταξύ διαφορετικών δήμων που ανήκουν στον ίδιο νομό. Επιτρέπεται έτσι να εξετασθεί αν, ανάλογα με το νομό στον οποίο ανήκουν και γενικότερα τη γεωγραφική τους θέση, οι δήμοι και κοινότητες παρουσιάζουν μεταξύ τους διαφορετική απόκλιση στους δύο πληθυσμούς.

Πίνακας 3.2: Δήμοι και κοινότητες με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Πραγματικός/Μόνιμος»

Δήμος-Κοινότητα	Νομός	Πραγματικός πληθυσμός (Έλληνες)	Μόνιμος πληθυσμός (Έλληνες)	Πραγματικός/Μόνιμος
Δ. Ψαρών	Χίου	386	442	0,87
Δ. Αρταίων	Άρτης	22.929	26.079	0,88
Δ. Αστιπάλαιας	Δωδεκανήσου	1.166	1.319	0,88
Δ. Τρικαίων	Τρικάλων	50.037	56.078	0,89
Δ. Τριπόλεως	Αρκαδίας	27.063	30.279	0,89
Δ. Καρδίτσας	Καρδίτσας	36.917	40.596	0,91
Δ. Φιλοθέης	Αττικής	6.641	7.301	0,91
Δ. Γαλατσίου	Αττικής	54.597	59.924	0,91
Κ. Γράμου	Καστοριάς	26	2	13,00
Κ. Ασπροποτάμου	Τρικάλων	1.399	103	13,58
Κ. Περιβολίου	Γρεβενών	423	18	23,50
Κ. Αβδέλλας	Γρεβενών	447	12	37,25
Κ. Δοτσικού	Γρεβενών	187	5	37,40

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Σε αυτό το διοικητικό επίπεδο είναι εμφανές ότι οι αποκλίσεις είναι πολύ μεγαλύτερες και αυτό αποτυπώνεται τόσο στην κατώτερη τιμή του δείκτη όσο και στην ανώτερη. Οι ενότητες που έχουν κατά βάση χαμηλή αναλογία πραγματικού προς μόνιμο είναι δήμοι και συγκεκριμένα οι αστικές περιοχές (με τις πρωτεύουσες) των ορεινών ηπειρωτικών νομών. Αντίθετα, οι υψηλότερες τιμές χαρακτηρίζουν κυρίως κοινότητες, οι οποίες ανήκουν στους νομούς αυτούς. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 11) Το γεγονός αυτό είναι απολύτως λογικό, διότι βάση του προγράμματος Καποδίστριας πολλές κοινότητες που δεν ενσωματώθηκαν σε κάποιο δήμο, είναι τόποι με πολύ ιδιαίτερα ιστορικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Επομένως στις περιοχές αυτές είναι πολύ έντονοι οι παράγοντες που όπως έχει αναλυθεί, κάνουν τα άτομα να διατηρούν στενούς

Χάρτης 3.2: Πραγματικός/Μόνιμος ανά ΚΔ

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

δεσμούς με τον τόπο καταγωγής, άρα και να απογράφονται εκεί, ακόμη και όταν κατοικούν αλλού.

Ο δείκτης είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος όταν ο παρονομαστής είναι μικρός και για αυτό παίρνει ακραίες τιμές σε δήμους και κοινότητες με λίγους μόνιμους κατοίκους. Το γεγονός αυτό εξηγεί το πολύ μεγάλο εύρος τιμών αλλά και την εμφάνιση κάποιων μη αστικών δήμων στις πρώτες θέσεις του Πίνακα 3.2. Θα ήταν αναμενόμενο οι δήμοι των μητροπολιτικών περιοχών στους νομούς Αθήνας και Θεσσαλονίκης να εμφανίζουν τις χαμηλότερες τιμές, αλλά το πληθυσμιακό τους μέγεθος οδηγεί σε λιγότερο ακραίες τιμές, οι οποίες όμως είναι σχεδόν πάντα μικρότερες της μονάδας αποδεικνύοντας ότι πρόκειται για περιοχές που τροφοδοτούν με «πραγματικό» πληθυσμό την υπόλοιπη χώρα. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 11 και 12)

Παρατηρείται επίσης, ότι οι κοινότητες με τη μεγαλύτερη έλξη πληθυσμού κατά την απογραφή δεν ανήκουν συχνά στις περιοχές που σε επίπεδο νομών παρουσίαζαν πολύ ακραίες τιμές, όπως η Ευρυτανία και η Φωκίδα. Αυτό συμβαίνει διότι στους νομούς αυτούς δεν υπάρχουν κοινότητες ή δήμοι με εξαιρετικά μικρό μόνιμο πληθυσμό (λιγότερο από 500 κατοίκους), όπως συμβαίνει σε άλλους νομούς. Συνεπώς, οι ακραία υψηλές τιμές της αναλογίας που εμφανίζονται στον Πίνακα 3.2, αφορούν άλλες περιοχές με ελάχιστους κατοίκους. Ωστόσο, οι δήμοι των ορεινών και ηπειρωτικών περιοχών έχουν κατά κανόνα τιμή μεγαλύτερη της μονάδας με εξαίρεση, όπως διαπιστώθηκε παραπάνω, τις πρωτεύουσες νομών. Συνεπώς, αποδεικνύεται ότι η μετακίνηση πληθυσμού κατά την ημέρα της απογραφής είναι πολύ πιο έντονη στο εσωτερικό των νομών και μάλιστα εκείνων των νομών που προηγουμένως φάνηκε ότι έλκουν πληθυσμό την ημέρα της απογραφής. Συγκεκριμένα, όπως είναι αναμενόμενο - και αποτυπώνεται στο Χάρτη 3.2, οι μετακινήσεις εντός νομού γίνονται από τις αστικές περιοχές στις αγροτικές. Εξαίρεση, αποτελεί η περιοχή της Θράκης που παρουσιάζει συστηματικά τιμές μικρότερες της μονάδας, χωρίς να περιλαμβάνει κάποιο μητροπολιτικό κέντρο. Η περίπτωση αυτή όμως θα πρέπει να εξετασθεί περαιτέρω για να ληφθούν υπόψη κατά την ερμηνεία τα ιδιαίτερα ανθρωπογενή χαρακτηριστικά της. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 11 και 12)

Συνολικά, θα μπορούσαν να διακριθούν τρεις κατηγορίες περιοχών με βάση τη μετακίνηση του πληθυσμού για να απογραφεί:

- Τα μητροπολιτικά κέντρα Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Οι ευρύτερες περιοχές της Πρωτεύουσας και της Συμπρωτεύουσας είναι ουσιαστικά αφετηρίες των μετακινήσεων, δηλαδή την ημέρα της απογραφής «χάνουν» μέρος των μόνιμων κατοίκων τους που απογράφεται σε περιοχές των δύο επόμενων κατηγοριών.
- Οι πρωτεύουσες νομών και άλλα αστικά κέντρα της επαρχίας. Πρόκειται για αστικές περιοχές, οι οποίες κατά την απογραφή, από τη μία δέχονται πληθυσμό από τα μητροπολιτικά κέντρα και από την άλλη χάνουν πληθυσμό που φεύγει για να απογραφεί σε γειτονικές διοικητικές ενότητες. Η τελική εικόνα του πραγματικού τους πληθυσμού εξαρτάται από το αν ο εισερχόμενος πληθυσμός είναι μεγαλύτερος από τον εξερχόμενο.
- Οι αγροτικές περιοχές της επαρχίας. Οι περιοχές αυτές περιλαμβάνουν συνήθως ολιγοπληθείς οικισμούς που - ενώ κάποτε ήταν η αφετηρία εσωτερικών μεταναστών που έφευγαν από την ύπαιθρο προς τα αστικά κέντρα - σήμερα, έλκουν «εικονικά» τον πληθυσμό των πόλεων. Συγκεκριμένα οι αγροτικές περιοχές της επαρχίας, κατά την ημέρα της απογραφής, δέχονται πληθυσμό τόσο από τις γειτονικές αστικές περιοχές όσο και από τα δύο μητροπολιτικά κέντρα.

Από τα έως τώρα αποτελέσματα φαίνεται ότι οι σχέσεις και οι δεσμοί που διατηρούν πολλοί Έλληνες με τον τόπο καταγωγής τους, έχουν σημαντική επίδραση στην απόφασή τους να μετακινηθούν εκεί ώστε να απογραφούν. Αυτό βεβαίως πρέπει να επιβεβαιωθεί στη συνέχεια, με την εξέταση του τόπου γέννησης όσων ανήκουν στον πραγματικό αλλά όχι στο μόνιμο πληθυσμό της κάθε περιοχής. Όμως, υπάρχει και ο παράγοντας της νομοθεσίας που επιδρά δυνητικά στο φαινόμενο των αποκλίσεων μεταξύ πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού. Η επίδραση αυτή είναι ευκολότερα αντιληπτή σε χαμηλό διοικητικό επίπεδο και ειδικότερα στο εσωτερικό ενός δήμου ή κοινότητας. Για το λόγο αυτό, έχει ιδιαίτερη σημασία η εξέταση της αναλογίας πραγματικού προς μόνιμο σε επίπεδο δημοτικών και κοινοτικών διαμερισμάτων.

Τα παραπάνω αποτελέσματα αφορούν τα άτομα του πληθυσμού με ελληνική υπηκοότητα, αλλά σε σύγκριση με τα αποτελέσματα παλαιότερων ερευνών που περιελάμβαναν και τα πληθυσμιακά δεδομένα των αλλοδαπών δεν παρουσιάζουν ουσιαστικές διαφορές. Η παρατήρηση αυτή επιβεβαιώνει τη θέση ότι οι αλλοδαποί δε

μετακινούνται στοχευμένα την ημέρα της απογραφής και για αυτό δεν επηρεάζεται η συνολική εικόνα αυτών των μετακινήσεων, άρα ούτε και των αποκλίσεων μεταξύ του μόνιμου και του πραγματικού πληθυσμού. (Κοτζαμάνης, 2009)

Για το επίπεδο των δημοτικών και κοινοτικών διαμερισμάτων, τα διαθέσιμα δεδομένα δεν διακρίνονται σε αλλοδαπών και Ελλήνων. Επομένως, η εξέταση της αναλογίας πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού που ακολουθεί, περιλαμβάνει το σύνολο του πληθυσμού κάθε διαμερίσματος. Αυτό βεβαίως δεν δημιουργεί πρόβλημα για μελλοντικές συγκρίσεις με το νόμιμο πληθυσμό, διότι σε κάθε περίπτωση ο νόμιμος δεν ορίζεται στο συγκεκριμένο χωρικό επίπεδο. (βλ. κεφ. 2.4.2, σελ. 16)

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα διαμερίσματα που χάνουν αναλογικά τον περισσότερο πληθυσμό κατά την απογραφή, με τους δήμους και τους νομούς στους οποίους ανήκουν.

Πίνακας 3.3: Δημοτικά και κοινοτικά διαμερίσματα με τις χαμηλότερες τιμές του λόγου «Πραγματικός/Μόνιμος»

Δημοτικό-Κοινοτικό Διαμέρισμα	Δήμος-Κοινότητα	Νομός	Πραγματικός πληθυσμός (Σύνολο)	Μόνιμος πληθυσμός (Σύνολο)	Πραγματικός/Μόνιμος
Δ.δ. Αρτικίου	Αετού	Μεσσηνίας	29	125	0,23
Δ.δ. Παγκρατών	Παραμυθιάς	Άρτης	175	262	0,67
Δ.δ. Αναλήψεως	Λαγκαδά	Θεσσαλονίκης	606	865	0,70
Δ.δ. Αγ.Ανδρέου	Β. Κυνουρίας	Αρκαδίας	1098	1464	0,75
Δ.δ. Θερίσου	Θερίσου	Ηρακλείου	113	140	0,81
Δ.δ. Καλλονής	Αποδοτίας	Αιτωλ/νίας	30	37	0,81
Δ.δ. Δρίμιτσας	Παραποτάμου	Θεσπρωτίας	13	16	0,81
Δ.δ. Κυθήρων	Κυθήρων	Αττικής	579	686	0,84
Δ.δ. Καραβά	Κυθήρων	Αττικής	237	280	0,85
Δ.δ. Πλατανίων	Κουρητών	Ρεθύμνης	206	242	0,85
Δ.δ. Νεράιδας	Πολυδάμαντα	Λαρίσης	245	287	0,85
Δ.δ. Μεγαλόπολεως	Μεγαλόπολης	Αρκαδίας	5135	5936	0,87
Δ.δ. Γρεβενών	Γρεβενών	Γρεβενών	10447	12037	0,87
Δ.δ. Αρταίων	Αρταίων	Άρτης	21642	24725	0,88
Δ.δ. Καλυβίων	Οιχαλίας	Μεσσηνίας	93	106	0,88
Δ.δ. Τριπόλεως	Τριπόλεως	Αρκαδίας	25570	28976	0,88
Δ.δ. Ψαρών	Ψαρών	Χίου	422	478	0,88
Δ.δ. Μητάτου	Ιτάνου	Λασιθίου	23	26	0,88
Δ.δ. Μουζακίου	Μουζακίου	Καρδίτσας	2190	2474	0,89
Δ.δ. Αστυπάλαιας	Αστυπάλαιας	Δωδεκανήσου	1238	1385	0,89
Δ.δ. Τρικκαίων	Τρικκαίων	Τρικάλων	51862	57914	0,90
Δ.δ. Καρδίτσας	Καρδίτσας	Καρδίτσας	32252	35971	0,90

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Ανάμεσα στα δημοτικά και κοινοτικά διαμερίσματα οι αποκλίσεις είναι πολύ πιο έντονες. Αυτό αποτυπώνεται καταρχάς στην ελάχιστη τιμή που παίρνει η αναλογία πραγματικού προς μόνιμο, πρέπει όμως πάντα να λαμβάνεται υπόψη η ευαισθησία του δείκτη όταν πρόκειται για χωρικές ενότητες με μικρό μόνιμο πληθυσμό. Ιδιαίτερα σημαντικό όμως είναι και το γεγονός ότι στα διαμερίσματα τα οποία «χάνουν» πραγματικό πληθυσμό στην απογραφή βρίσκεται κατά βάση και η έδρα του αντίστοιχου δήμου.

Πίνακας 3.4: Δημοτικά και κοινοτικά διαμερίσματα με τις υψηλότερες τιμές του λόγου «Πραγματικός/Μόνιμος»

Δημοτικό-Κοινοτικό Διαμέρισμα	Δήμος-Κοινότητα	Νομός	Πραγματικός πληθυσμός (Σύνολο)	Μόνιμος πληθυσμός (Σύνολο)	Πραγματικός/Μόνιμος
Κ.δ. Καλλιρρόης	Ασπροποτάμου	Τρικάλων	150	16	9,38
Δ.δ. Δροσοχωρίου	Αιθήκων	Τρικάλων	10	1	10,00
Δ.δ. Πηγαδίων	Αβίας	Μεσσηνίας	181	17	10,65
Δ.δ. Καταφυγίου	Βελβεντού	Κοζάνης	174	16	10,88
Κ.δ. Σαμαρίνης	Σαμαρίνης	Γρεβενών	701	64	10,95
Δ.δ. Αγ.Κυριακής	Βελβεντού	Κοζάνης	59	5	11,80
Δ.δ. Μανδρινής	Αποδοτίας	Αιτωλ/νίας	73	6	12,17
Δ.δ. Παραμέρου	Πυνδαίων	Τρικάλων	50	4	12,50
Δ.δ. Πυράς	Καλλιέων	Φωκίδος	169	13	13,00
Κ.δ. Γράμου	Γράμου	Καστοριάς	28	2	14,00
Δ.δ. Πτελεώνος	Πτολεμαΐδας	Κοζάνης	113	8	14,13
Κ.δ. Περιβολίου	Περιβολίου	Γρεβενών	454	32	14,19
Δ.δ. Συγκρέλλου	Ποταμιάς	Ευρυτανίας	115	8	14,38
Δ.δ. Αλεστιών	Προυσού	Ευρυτανίας	127	8	15,88
Κ.δ. Ανθούσης	Ασπροποτάμου	Τρικάλων	114	7	16,29
Δ.δ. Κερασεών	Βαρδουσίων	Φωκίδος	99	6	16,50
Δ.δ. Διχωρίου	Βαρδουσίων	Φωκίδος	189	9	21,00
Δ.δ. Βάτου	Κεκροπίας	Αιτωλ/νίας	151	7	21,57
Κ.δ. Αβδέλλας	Αβδέλλας	Γρεβενών	448	12	37,33
Κ.δ. Δοτσικού	Δοτσικού	Γρεβενών	187	5	37,40
Κ.δ. Πολυθέας	Ασπροποτάμου	Τρικάλων	158	3	52,67
Δ.δ. Κουτρούφων	Β. Κυνουρίας	Αρκαδίας	182	3	60,67
Δ.δ. Αθαμανίας	Αιθήκων	Τρικάλων	132	2	66,00
Δ.δ. Άμπλιανης	Δομνίστας	Ευρυτανίας	255	3	85,00
Κ.δ. Αγ.Παρασκευής	Ασπροποτάμου	Τρικάλων	296	3	98,67

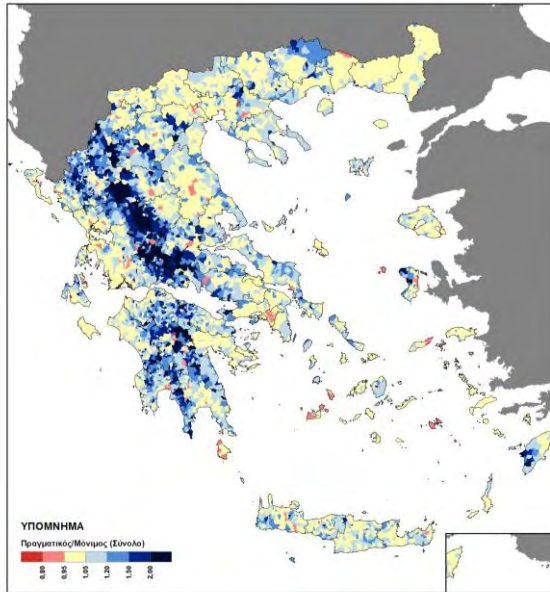
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Αντίθετα, όπως φαίνεται παραπάνω, στον Πίνακα 3.4 τα δημοτικά διαμερίσματα που «κερδίζουν» εικονικά πληθυσμό δεν περιλαμβάνουν την έδρα του δήμου. Μάλιστα, τα διαμερίσματα όπου ο πραγματικός πληθυσμός είναι μεγαλύτερος από το μόνιμο είναι συνήθως κοντινά ή όμορα με αυτά της έδρας. Το γεγονός αυτό δείχνει ότι τα άτομα, όπως είναι λογικό, αποφασίζουν πιο εύκολα να μετακινηθούν για να απογραφούν όταν οι αποστάσεις είναι μικρές. Εξάιρεση αποτελούν οι κοινότητες, όπου ο ακραία μικρός μόνιμος πληθυσμός και η έντονη παράδοση δεν αφήνουν περιθώρια για ενδοκοινοτικές διαφοροποιήσεις. Αντίθετα σε δήμους με μεγάλο πληθυσμιακό μέγεθος, οι ενδοδημοτικές διαφοροποιήσεις είναι εντονότερες και πολύ μεγάλο μέρος του

πληθυσμού που κατοικεί μόνιμα στο τοπικό αστικό κέντρο, αποφασίζει να απογραφεί στα γύρω δημοτικά διαμερίσματα. Αυτή η συμπεριφορά οφείλεται στο φόβο όσων κατάγονται από τις γύρω περιοχές και κατοικούν στην εγγύς πόλη, ότι η διόγκωση του αστικού κέντρου θα υποβαθμίσει την πληθυσμιακή, πολιτική και οικονομική δύναμη του τόπου καταγωγής τους.

Η σημαντική αύξηση στην ένταση των αποκλίσεων, που παρατηρείται μεταξύ διαμερισμάτων σε σχέση με το επίπεδο των δήμων και κοινοτήτων, επιβεβαιώνει την άποψη ότι η μετακίνηση πληθυσμού δεν γίνεται τυχαία, αλλά στοχευμένα από τα πληθυσμιακά μεγαλύτερα δημοτικά διαμερίσματα προς τα μικρότερα του ίδιου δήμου, κάτι που δεν μπορεί να αποτυπωθεί σε υψηλότερο διοικητικό επίπεδο. Οι μετακινήσεις εντός των δήμων είναι πολύ εντονότερες, λόγω των ρυθμίσεων του προγράμματος Καποδίστριας, που θέτουν πληθυσμιακά κριτήρια (βάσει του πραγματικού πληθυσμού) για την ενδοδημοτική εκπροσώπηση στην τοπική αυτοδιοίκηση. (ΦΕΚ 244/Α/04.12.1997)

Όμως, ανεξάρτητα από τις νομοθετικές ρυθμίσεις, είναι λογικό ότι ένα διαμέρισμα που στην απογραφή εμφανίζει μονογήφιο αριθμό κατοίκων (ή ακόμη και μηδενικό) δε μπορεί να δικαιολογήσει την ύπαρξή του και πολύ περισσότερο αδυνατεί να διεκδικήσει οτιδήποτε απέναντι στα άλλα διαμερίσματα του δήμου. Συνεπώς, η εικονική αύξηση του πληθυσμού κατά την ημέρα της απογραφής για τα ολιγοπληθή διαμερίσματα είναι ζήτημα «επιβίωσης» και αυτό είναι η βασικότερη αιτία του φαινομένου στο χαμηλότερο αυτό επίπεδο.

Χάρτης 3.3: Πραγματικός/Μόνιμος ανά ΔΔ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Εξετάζοντας τις τιμές της αναλογίας στα δημοτικά και κοινοτικά διαμερίσματα για το σύνολο της χώρας γίνεται αντιληπτό ότι οι αστικές περιοχές που φαίνεται να χάνουν τον περισσότερο πληθυσμό είναι αυτές που κατά τις προηγούμενες δεκαετίες αποτελούσαν πόλο έλξης μόνιμου πληθυσμού. Αντίστοιχα, οι ορεινές και αγροτικές περιοχές - κυρίως του ορεινού όγκου της Πίνδου, που άλλοτε εγκαταλείπονταν λόγω της

αγροτικής εξόδου, είναι αυτές που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη έλξη πραγματικού πληθυσμού. Η παρατήρηση αυτή ενισχύει τη θέση ότι το φαινόμενο σχετίζεται με τη διατήρηση δεσμών και σχέσεων με τον τόπο καταγωγής από την πλευρά των εσωτερικών μεταναστών. Ωστόσο, για την ασφαλέστερη ερμηνεία των μετακινήσεων κατά την απογραφή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη η εξέταση άλλων, πιο εξειδικευμένων δεικτών. Στην περίπτωση της σχέσης μεταξύ πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού, η ύπαρξη διαθέσιμων δεδομένων επιτρέπει την κατασκευή τέτοιων δεικτών και τη λεπτομερέστερη εξέταση του φαινομένου, που ακολουθούν.

3.1.2. ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΑΛΛΑ ΜΗ ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΠΡΟΣ ΜΟΝΙΜΟ

Από τη σχέση πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού σε μία περιοχή μπορούν να διακριθούν τρεις συνδυαστικές υποκατηγορίες:

- Ο μόνιμος και ταυτόχρονα πραγματικός πληθυσμός, όπου περιλαμβάνονται οι μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής που απογράφηκαν εκεί. Όσο μεγαλύτερη είναι αυτό το υποσύνολο, σε σχέση με τα επόμενα δύο, τόσο λιγότερες είναι οι μετακινήσεις κατά την ημέρα της απογραφής από και προς αυτή την περιοχή και συνεπώς, τόσο μικρότερες είναι οι αποκλίσεις που παρουσιάζονται ανάμεσα στον πραγματικό και το μόνιμο πληθυσμό.
- Ο μόνιμος αλλά μη πραγματικός πληθυσμός, όπου περιλαμβάνονται οι μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής που μετακινήθηκαν για να απογραφούν σε άλλες περιοχές. Όσο μεγαλύτερη είναι αυτή η υποκατηγορία, τόσο περισσότερες είναι οι μετακινήσεις κατά την ημέρα της απογραφής που ξεκινούν από την περιοχή, άρα τόσο μεγαλύτερος είναι ο μόνιμος από τον πραγματικό πληθυσμό.
- Ο πραγματικός αλλά μη μόνιμος πληθυσμός, όπου περιλαμβάνονται τα άτομα που δεν κατοικούν μόνιμα στην περιοχή, αλλά την ημέρα της απογραφής μετακινήθηκαν για να απογραφούν εκεί. Όσο μεγαλύτερη είναι αυτή η υποκατηγορία, τόσο περισσότερες είναι οι μετακινήσεις κατά την ημέρα της απογραφής με προορισμό την περιοχή και ως εκ τούτου, τόσο μεγαλύτερος είναι ο πραγματικός από το μόνιμο πληθυσμό.

Από την ανωτέρω ανάλυση, γίνεται σαφές ότι η απλή σύγκριση των τιμών πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού δεν δίνει απόλυτα καθαρή εικόνα για την ένταση των μετακινήσεων σε κάθε περιοχή. Για παράδειγμα στις αστικές περιοχές της επαρχίας, οι μετακινήσεις για απογραφικούς λόγους μπορεί να είναι έντονες τόσο με έλξη πληθυσμού από τα μητροπολιτικά κέντρα Αθήνας και Θεσσαλονίκης, όσο και με απώλεια πληθυσμού προς τις εκάστοτε γειτονικές αγροτικές περιοχές. Σε αυτή την περίπτωση το αποτέλεσμα είναι η αριθμητική ισορροπία μεταξύ μόνιμου και πραγματικού πληθυσμού αλλά αυτό δεν σημαίνει και την απουσία του φαινομένου των μετακινήσεων για απογραφικούς λόγους. Συνεπώς, η διάκριση και εξέταση του

πληθυσμού κάθε περιοχής μέσα από τις ανωτέρω υποκατηγορίες έχει ιδιαίτερη σημασία.

Δεχόμενοι ότι το πληθυσμιακό μέγεθος των αστικών περιοχών που κατά κανόνα χάνουν πληθυσμό κατά την απογραφή, είναι αρκετά μεγάλο και κατά συνέπεια - ως ποσοστό - δεν αλλάζει δραματικά λόγω των μετακινήσεων, δεν θεωρείται αναγκαία η εξέταση του μόνιμου αλλά μη πραγματικού πληθυσμού. Αντίθετα, βαρύνουσα σημασία έχει η εξέταση του πραγματικού αλλά μη μόνιμου πληθυσμού μίας περιοχής. Η έντονη έλξη πραγματικού πληθυσμού σε κάποιες ολιγοπληθείς περιοχές δύναται να δημιουργήσει μία τελείως παραπλανητική εικόνα. Για το λόγο αυτό ακολούθως εξετάζεται ο πραγματικός αλλά μη μόνιμος πληθυσμός ως ποσοστό του μόνιμου, σε επίπεδο καποδιστριακών δήμων και διαμερισμάτων.

Πίνακας 3.5: Δήμοι και κοινότητες με τις πιο υψηλές τιμές του λόγου «Πραγματικός μη Μόνιμος/Μόνιμος»

Δήμος-Κοινότητα	Νομός	Πραγματικός μη Μόνιμος πληθυσμός (Σύνολο)	Μόνιμος πληθυσμός (Σύνολο)	Πραγματικός μη Μόνιμος/ Μόνιμος
Κ. Δοτσικού	Γρεβενών	187	5	37,40
Κ. Αβδέλλας	Γρεβενών	447	12	37,25
Κ. Περιβολίου	Γρεβενών	423	18	23,50
Κ. Γράμου	Καστοριάς	26	2	13,00
Κ. Ασπροποτάμου	Τρικάλων	1.399	103	13,58
Κ. Σαμαρίνης	Γρεβενών	640	64	10,00
Κ. Σμίξης	Γρεβενών	451	60	7,52
Κ. Αετομηλίστης	Ιωαννίνων	274	39	7,03
Κ. Φίλιππαίων	Γρεβενών	218	38	5,74
Κ. Σιράκου	Ιωαννίνων	231	45	5,13
Κ. Μελισουργών	Αρτης	551	121	4,55
Δ. Δομνίστας	Ευρυτανίας	1688	490	3,44
Κ. Αθαμανών	Καρδίτσας	1348	449	3,00

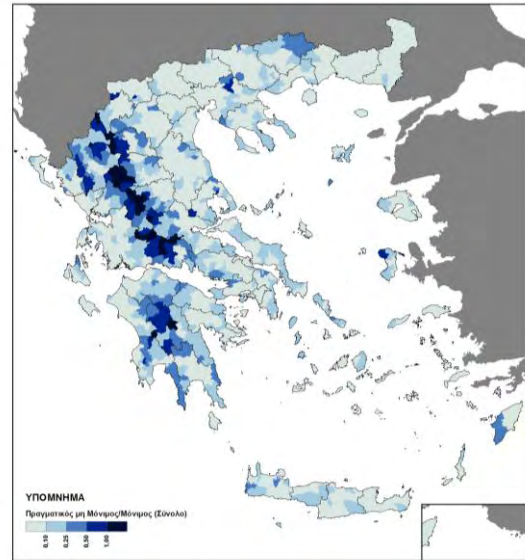
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω Πίνακα 3.5 αλλά και από τη συνολική εικόνα των δήμων και κοινοτήτων της χώρας, η επίδραση των ατόμων που μετακινούνται για να απογραφούν σε άλλη περιοχή από τον τόπο μόνιμης κατοικίας τους είναι πολύ σημαντική. Εντονότερα επηρεάζονται οι κοινότητες, λόγω του μικρού μόνιμου πληθυσμού τους και της μεγαλύτερης παραδοσιακής συνοχής - έστω και εξ αποστάσεως - που τις χαρακτηρίζει.

Φαίνεται ότι στις ενότητες αυτές που ανήκουν στο σύνολό τους στις ορεινές περιοχές της χώρας, κατά τη διαδικασία της απογραφής υπάρχει ένα είδος συσπείρωσης που οδηγεί στην αύξηση και κάποιες φορές στον πολλαπλασιασμό του πραγματικού τους πληθυσμού. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι ένας στους πέντε δήμους και κοινότητες της χώρας, δέχεται κατά την ημέρα της απογραφής πληθυσμό που ξεπερνά το 20% των μόνιμων κατοίκων του, ενώ το ίδιο συμβαίνει και με έναν στους δύο ορεινούς και αγροτικούς δήμους της χώρας.

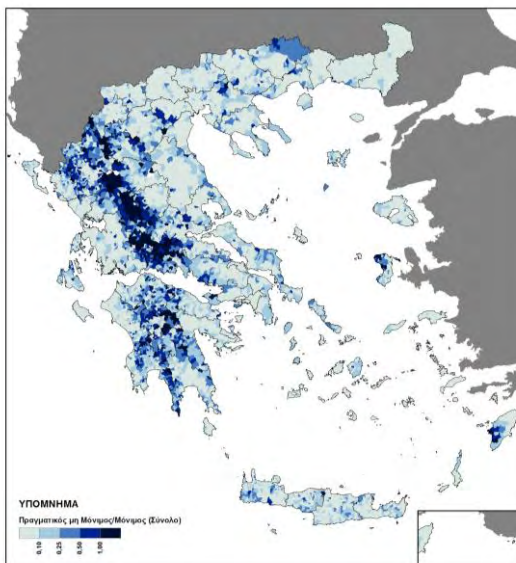
Χάρτης 3.4: Πραγματικός μη Μόνιμος/Μόνιμος ανά ΚΔ

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

Σε επίπεδο διαμερισμάτων, όπως είναι φυσικό οι τιμές της αναλογίας γίνονται ακόμη πιο ακραίες και η στοχευμένη μετακίνηση πληθυσμού επιβεβαιώνεται απόλυτα. Αξιοσημείωτο είναι ότι - σε σχέση με το επίπεδο καποδιστριακού δήμου, σχεδόν ένα

Χάρτης 3.5: Πραγματικός μη Μόνιμος/Μόνιμος ανά ΔΔ

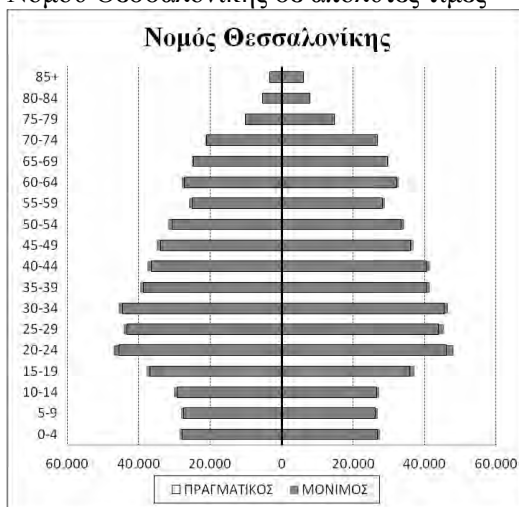
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

στα τρία διαμερίσματα της χώρας, δέχεται πραγματικό αλλά μη μόνιμο πληθυσμό που ξεπερνά το 20% των μόνιμων κατοίκων του. Πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι πάνω από ένα στα επτά (15,4%) ορεινά και αγροτικά διαμερίσματα της χώρας καταγράφουν πραγματικό αλλά μη μόνιμο πληθυσμό μεγαλύτερο από το σύνολο των μόνιμων κατοίκων τους, κατορθώνοντας έτσι τον εικονικό υπερδιπλασιασμό του πληθυσμού τους.

3.1.3. ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ

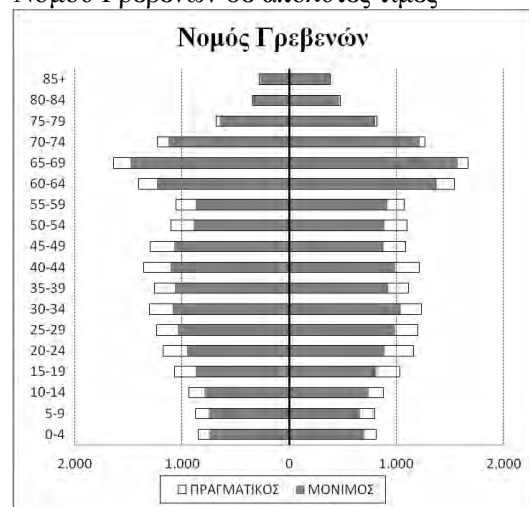
Όπως αποδείχθηκε οι αριθμητικές αποκλίσεις μεταξύ του πραγματικού και του μόνιμου πληθυσμού υφίστανται και μάλιστα κατά περιπτώσεις είναι πολύ έντονες. Εκτός όμως από τις ποσοτικές αυτές διαφοροποιήσεις, ιδιαίτερη σημασία έχει η επίδραση του φαινομένου των μετακινήσεων για απογραφικούς λόγους στις πληθυσμιακές δομές των διαφόρων περιοχών. Το ζητούμενο δηλαδή είναι να ελεγχθεί αν τα άτομα των δύο φύλων και των διαφόρων ηλικιακών ομάδων μετακινούνται την ημέρα της απογραφής με την ίδια ένταση. Για την εξέταση της σύνθεσης των δύο πληθυσμών κατά φύλο και ηλικία δημιουργήθηκαν πληθυσμιακές πυραμίδες, στις οποίες αποτυπώνονται συγκριτικά οι διαφοροποιήσεις τόσο σε απόλυτες τιμές όσο και σε ποσοστιαίες αναλογίες. Από κάθε διοικητικό επίπεδο (νομού, δήμου και δημοτικού διαμερίσματος), επιλέχθηκαν δύο ενότητες, η καθεμία από τις οποίες θεωρείται χαρακτηριστική των περιοχών που χάνουν και δέχονται πληθυσμό αντίστοιχα. Αρχικά, παρουσιάζονται οι πληθυσμιακές δομές των νομών Θεσσαλονίκης και Γρεβενών.

Γράφημα 3.1: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Νομού Θεσσαλονίκης σε απόλυτες τιμές

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3.2: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Νομού Γρεβενών σε απόλυτες τιμές

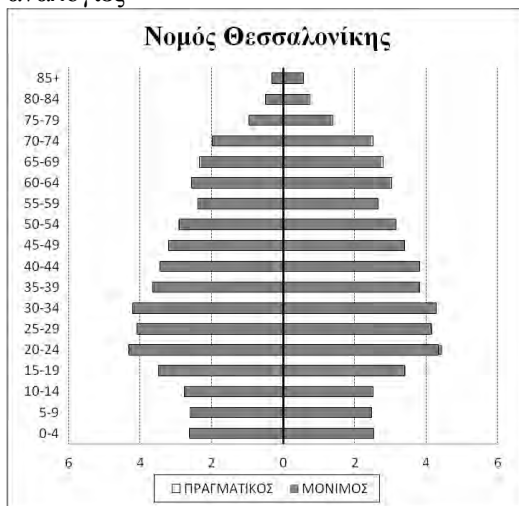

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Όπως φαίνεται από τα Γραφήματα 3.1 και 3.2 η διαφοροποίηση της κατανομής του πληθυσμού είναι ανεπαίσθητη στο νομό Θεσσαλονίκης, ενώ αντίθετα στο νομό Γρεβενών είναι αρκετά αισθητή. Αυτό οφείλεται πιθανότατα στο πολύ μεγάλο πληθυσμιακό μέγεθος του νομού Θεσσαλονίκης και αντίστοιχα το πολύ μικρό του νομού Γρεβενών. Η πρώτη εντύπωση που δίνεται σε ότι αφορά την κατανομή μεταξύ των δύο φύλων είναι ότι δεν υπάρχει ουσιαστική διαφοροποίηση. Σε σχέση με τις

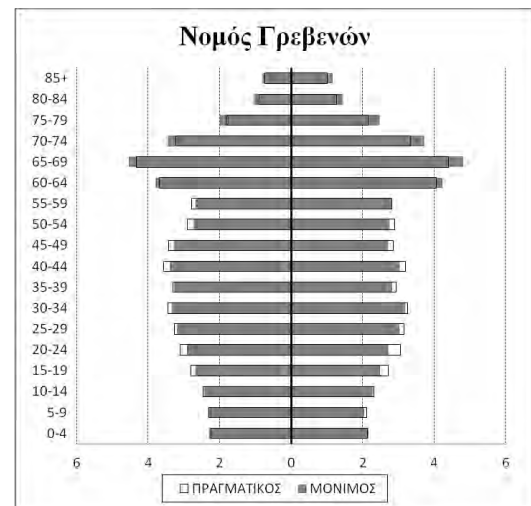
ηλικιακές ομάδες, φαίνεται ότι οι μετακινήσεις πραγματοποιούνται πιο πολύ από άτομα μεταξύ 15 και 59 ετών. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι στις ηλικίες άνω των 75 ετών οι μετακινήσεις είναι σχεδόν ανύπαρκτες, αφενός λόγω της δυσχέρειας που παρουσιάζουν τα άτομα μεγάλης ηλικίας σε τέτοιου είδους μετακινήσεις και αφετέρου λόγω του ότι τα ηλικιωμένα άτομα που κατάγονται από μία περιοχή είναι συνήθως και οι μόνιμοι κάτοικοι αυτής (όπως δείχνει και η μορφή της πυραμίδας στο Γράφημα 3.2). Επομένως, πρέπει να εξεταστεί το πόσο έντονη είναι η επίδραση των ηλικιακά διαφοροποιημένων μετακινήσεων κατά την απογραφή, στη δομή του μόνιμου πληθυσμού. Για το λόγο αυτό ακολούθως εξετάζονται σε ποσοστιαίες αναλογίες, οι διαφορές στην κατανομή μόνιμου και πραγματικού πληθυσμού για τους δύο νομούς.

Γράφημα 3.3: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Νομού Θεσσαλονίκης σε ποσοστιαίες αναλογίες

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

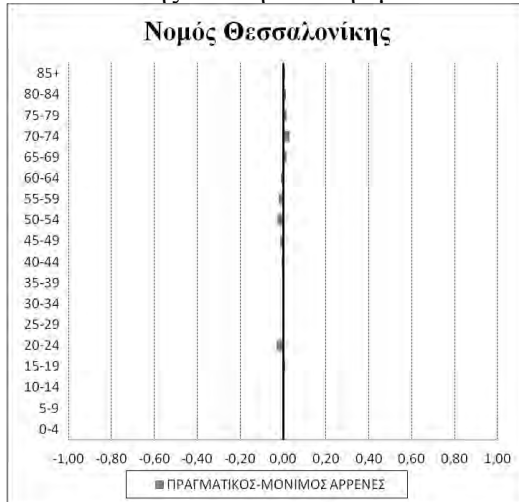
Γράφημα 3.4: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Νομού Γρεβενών σε ποσοστιαίες αναλογίες

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

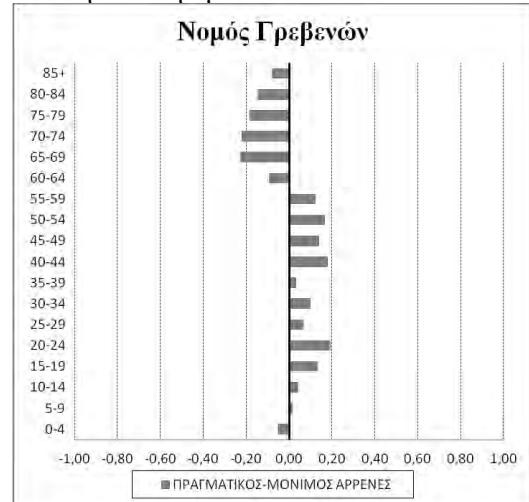
Από τα Γραφήματα 3.3 και 3.4 είναι εμφανές ότι ο πληθυσμός (τόσο ο μόνιμος όσο και ο πραγματικός) του νομού Γρεβενών είναι σαφώς πιο γερασμένος από αυτόν του νομού Θεσσαλονίκης. Όπως επιβεβαιώνεται και από τις διαφορές της ποσοστιαίας κατανομής (βλ. Γραφήματα 3.5 και 3.7), στο νομό Θεσσαλονίκης ο πραγματικός και ο μόνιμος πληθυσμός, λόγω του μεγάλου μεγέθους τους, δεν διαφοροποιούνται σημαντικά ως προς την κατανομή.

Γράφημα 3.5: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Νομού Θεσσαλονίκης κατά ηλικιακή ομάδα

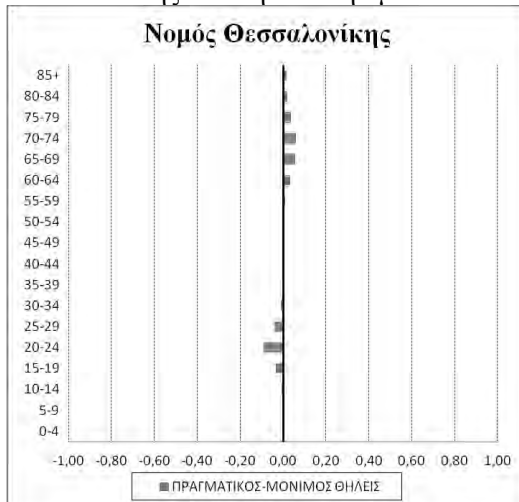
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3.6: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Νομού Γρεβενών κατά ηλικιακή ομάδα

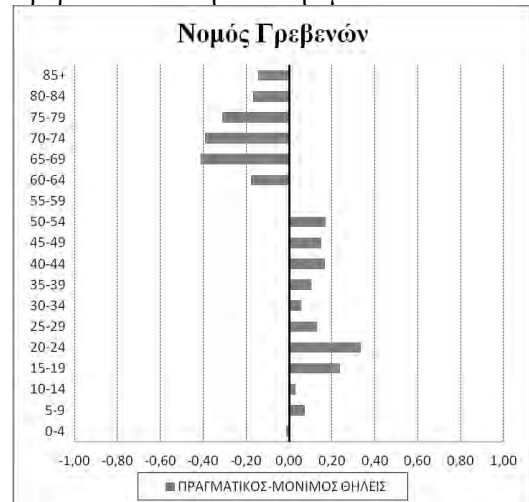
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3.7: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Νομού Θεσσαλονίκης κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3.8: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Νομού Γρεβενών κατά ηλικιακή ομάδα

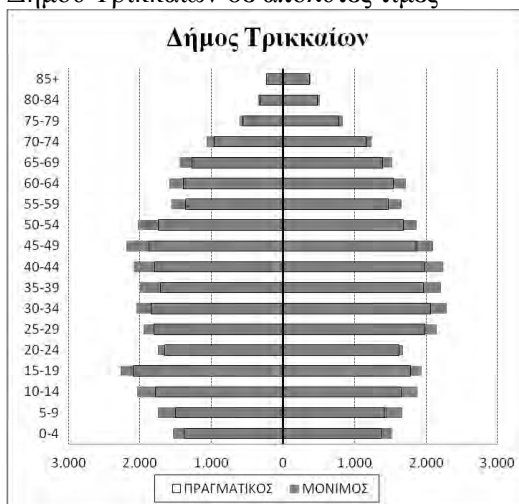
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Ωστόσο στο νομό Γρεβενών, η εισροή ατόμων νεαρής και μέσης ηλικίας, δίνουν στην ποσοστιαία κατανομή του πραγματικού πληθυσμού μια ελαφρώς νεανικότερη μορφή από αυτή του μόνιμου. Επίσης, ο γυναικείος πληθυσμός φαίνεται να διαφοροποιείται εντονότερα από τον ανδρικό. (βλ. Γραφήματα 3.6 και 3.8) Αυτό βέβαια, όπως φάνηκε από την πυραμίδα απόλυτων τιμών, δε σημαίνει ότι οι γυναίκες που μετακινούνται για να απογραφούν είναι περισσότερες. Οφείλεται πιθανότατα στο χαμηλό ποσοστό νέων

γυναικών και στο αντίστοιχο υψηλό ηλικιωμένων, που χαρακτηρίζουν το μόνιμο πληθυσμό και κάνουν την επίδραση των εισερχόμενων νέων γυναικών στον πραγματικό πληθυσμό εντονότερη. Αναλογιζόμενοι το γεγονός ότι πρόκειται για επίπεδο νομού και γνωρίζοντας ότι σε χαμηλότερα διοικητικά επίπεδα οι πιθανές αιτίες του φαινομένου και οι - αριθμητικές τουλάχιστον - αποκλίσεις εντείνονται, η παρατηρούμενη ποιοτική διαφοροποίηση κρίνεται σημαντική.

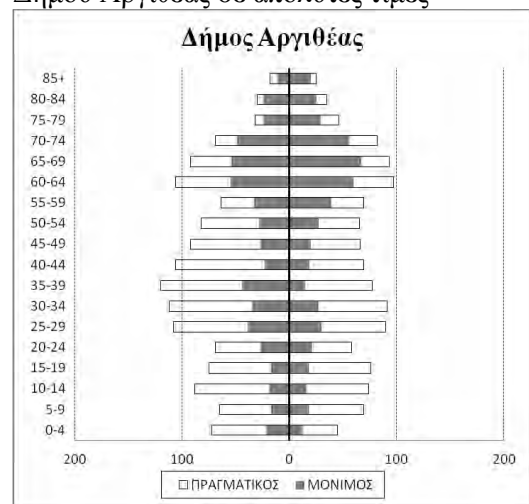
Σε επίπεδο καποδιστριακών δήμων, οι ενότητες που επιλέχθηκαν είναι ο δήμος Τρικκαίων, ως πρωτεύουσα επαρχιακού νομού μεσαίου μεγέθους και ο δήμος Αργιθέας ως ορεινός και αγροτικός δήμος με όχι ακραία χαμηλό πληθυσμιακό μέγεθος. Οι δύο δήμοι ανήκουν στην ηπειρωτική Ελλάδα και μάλιστα στη δυτική Θεσσαλία, όπου εντοπίζεται υψηλή ένταση των αποκλίσεων.

Γράφημα 3.9: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Τρικκαίων σε απόλυτες τιμές

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3.10: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Αργιθέας σε απόλυτες τιμές

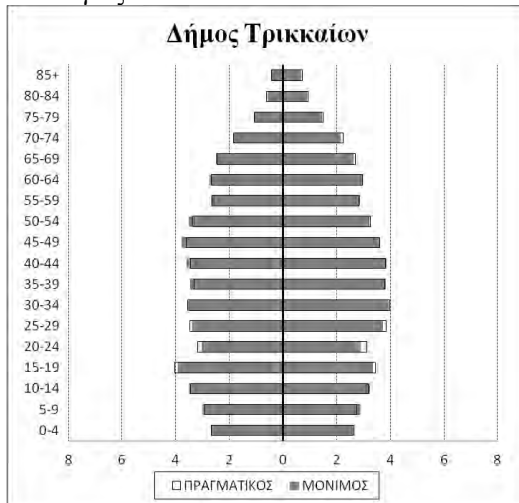
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Η διαφοροποίηση του φαινομένου ως προς την ηλικία και των φύλο των ατόμων φαίνεται ότι έχει πραγματικά μεγάλη επίδραση σε επίπεδο δήμων και κοινοτήτων. Σε απόλυτα μεγέθη, από το Γράφημα 3.9, είναι σαφές ότι οι πληθυσμιακές δομές των αστικών δήμων, όπως ο δήμος Τρικκαίων, επηρεάζονται σημαντικά από την απώλεια πληθυσμού κατά την ημέρα της απογραφής.

Σε ότι αφορά, τους αγροτικούς και ορεινούς δήμους, όπως ο δήμος Αργιθέας στο Γράφημα 3.10, φαίνεται ότι η εικόνα της πληθυσμιακής τους δομής αλλάζει ριζικά, εξαιτίας του εισερχόμενου πληθυσμού. Ενώ με βάση το μόνιμο πληθυσμό είναι

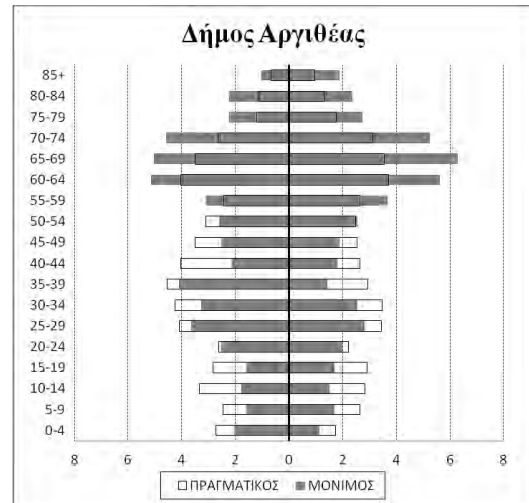
εμφανής η δημογραφική γήρανση και η έλλειψη πληθυσμού παραγωγικής ηλικίας στους δήμους αυτούς, με βάση τον πραγματικό τα προβλήματα αυτά εξαλείφονται. Στην κατανομή του πραγματικού πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία δεν αποτυπώνεται η εγκατάλειψη της ελληνικής υπαίθρου που έλαβε χώρα μεταπολεμικά και αφορούσε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες. Αυτό συμβαίνει διότι τα άτομα αυτών των ηλικιών, τα οποία μετανάστευσαν προς τα αστικά κέντρα είναι αυτά που μετακινούνται εντονότερα για να απογραφούν στον τόπο καταγωγής τους. Οι διαφοροποιήσεις μεταξύ πραγματικού και μόνιμου, είναι και πάλι εντονότερα διακριτές στα άτομα μέσης και νεαρής ηλικίας, ενώ η έντασή τους μειώνεται απότομα στους ηλικιωμένους.

Γράφημα 3.11: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Τρικκαίων σε ποσοστιαίες αναλογίες

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

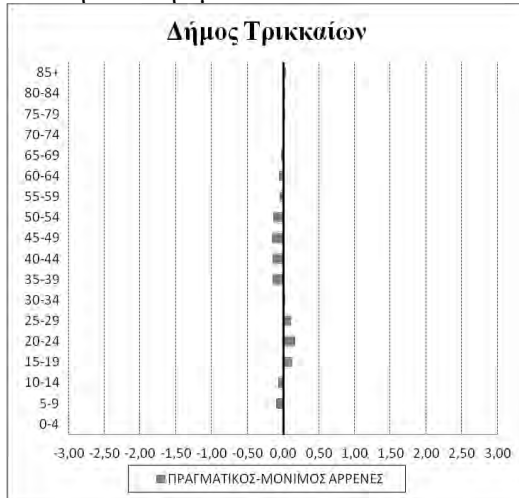
Γράφημα 3.12: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Αργιθέας σε ποσοστιαίες αναλογίες

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

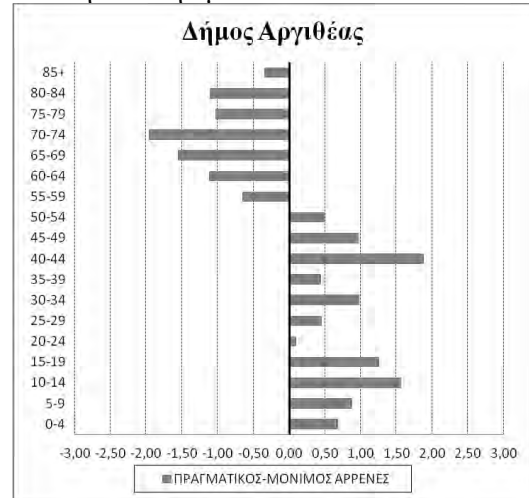
Αναφορικά με την κατανομή κατά φύλο, η εικόνα του πραγματικού πληθυσμού καλύπτει σε σημαντικό βαθμό την έλλειψη νέων γυναικών που υπάρχει συχνά σε τέτοιες περιοχές, κάτι που με βάση το μόνιμο πληθυσμό είναι εμφανές. Σε απόλυτες τιμές φαίνεται ότι οι μετακινήσεις για απογραφικούς λόγους είναι περισσότερες στους άντρες από ότι στις γυναίκες. Όμως σε ποσοστιαίες αναλογίες, όπως εξηγήθηκε ήδη στην εξέταση των νομών, αυτή η φυλετική διαφοροποίηση της έντασης των μετακινήσεων δεν μπορεί να φανεί άμεσα λόγω του μικρότερου γυναικείου πληθυσμού.

Γράφημα 3.13: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Δήμου Τρικκαίων κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3.14: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Δήμου Αργιθέας κατά ηλικιακή ομάδα

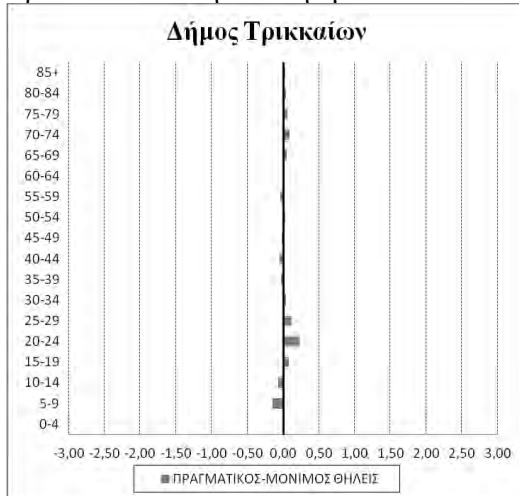

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Η ποσοστιαία κατανομή στο δήμο Τρικκαίων, λόγω του πλήθους των μόνιμων κατοίκων, δεν επηρεάζεται σημαντικά από την απώλεια πληθυσμού την ημέρα της απογραφής, όπως φαίνεται και από τα Γραφήματα 3.11, 3.13 και 3.15. Αντίθετα στο δήμο Αργιθέας, είναι εμφανής η αλλαγή του τύπου της πυραμίδας⁷ (βλ. Γράφημα 3.12), που όπως και σε απόλυτες τιμές, μειώνει ή ακόμη και εξαλείφει τα ακραία χαρακτηριστικά της δομής του μόνιμου πληθυσμού. Γενικότερα παρατηρείται ότι η διαφοροποίηση της έντασης του φαινομένου κατά φύλο και ηλικία, επιδρά εξισορροπητικά στη συνολική εικόνα των δημογραφικών δομών. Αυτό συμβαίνει είτε πρόκειται για δήμο που χάνει, είτε για δήμο που κερδίζει πληθυσμό.

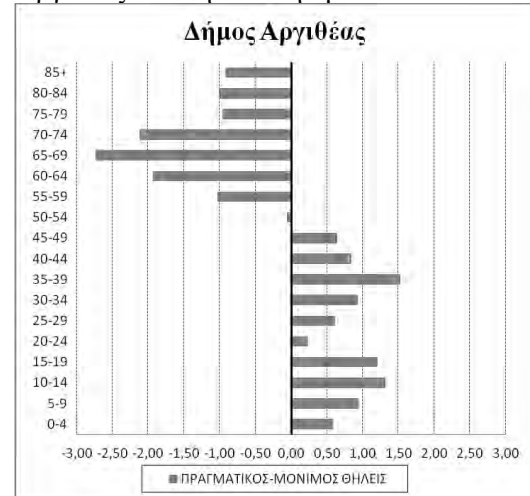
⁷ Βάσει των τύπων πληθυσμιακών πυραμίδων που αναφέρονται στο: «Στοιχεία δημογραφίας» του Κοτζαμάνη Β. (2009), σελ. 49.

Γράφημα 3.15: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Δήμου Τρικκαίων κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3.16: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Δήμου Αργιθέας κατά ηλικιακή ομάδα

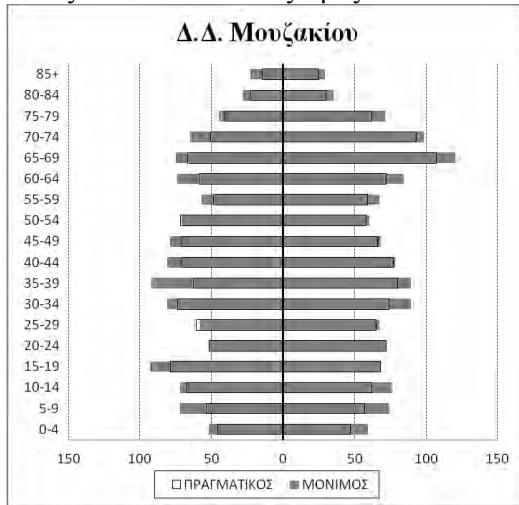
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Αναφορικά με τις ποσοστιαίες διαφορές κατά φύλο, στους αγροτικούς και ορεινούς δήμους που γίνονται δέκτες πραγματικού πληθυσμού (βλ. Γραφήματα 3.14 και 3.16), επιβεβαιώνεται η θέση ότι τα άτομα των δύο φύλων, συμμετέχουν στις μετακινήσεις με διαφορετική ένταση. Αντίθετα οι δήμοι των αστικών κέντρων παραμένουν σχεδόν ανεπηρέαστοι.

Στο χαμηλότερο διοικητικό επίπεδο, αυτό των δημοτικών και κοινοτικών διαμερισμάτων, εξετάζονται τα παραδείγματα των διαμερισμάτων Μουζακίου του νομού Καρδίτσας ως αστικό, και Ραπτόπουλου του νομού Ευρυτανίας, ως ορεινό και αγροτικό. Στο επίπεδο αυτό επαληθεύονται με τον πλέον αποκαλυπτικό τρόπο οι διαπιστώσεις που προέκυψαν σε υψηλότερο επίπεδο. Το γεγονός ότι στα δημοτικά διαμερίσματα οι πληθυσμιακές δομές είναι έντονα ανισοκατανομημένες, κάνει τις μεταβολές πολύ πιο αισθητές τόσο σε απόλυτες τιμές όσο και σε ποσοστιαίες αναλογίες. (βλ. Γραφήματα 3.17 ως 3.20)

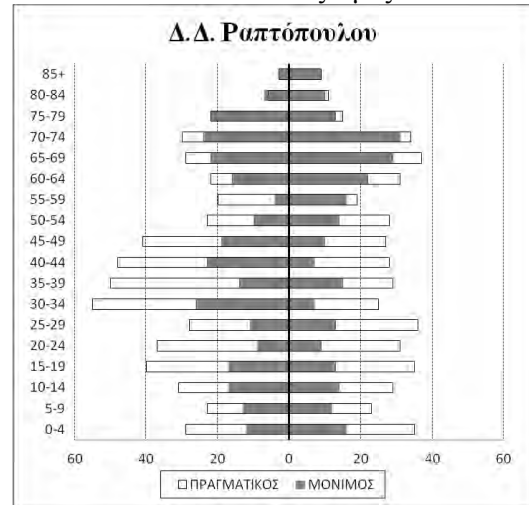

Γράφημα 3.17: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δ.Δ. Μουζακίου σε απόλυτες τιμές

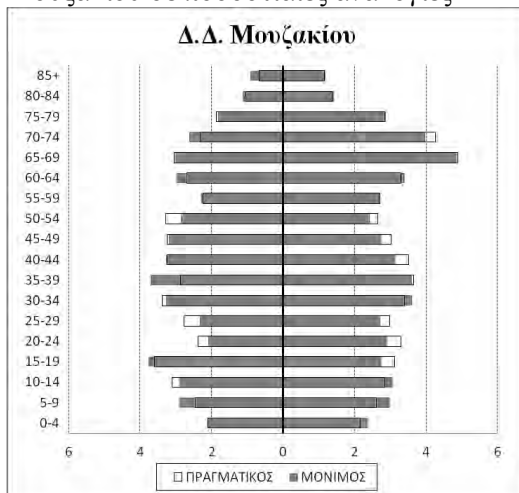
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3.18: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δ.Δ. Ραπτόπουλου σε απόλυτες τιμές

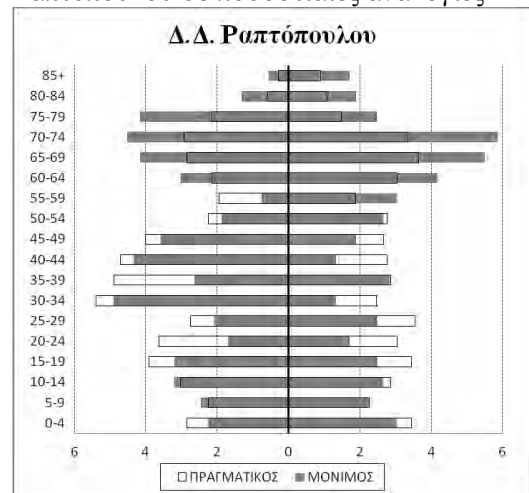
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3.19: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δ.Δ. Μουζακίου σε ποσοστιαίες αναλογίες

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

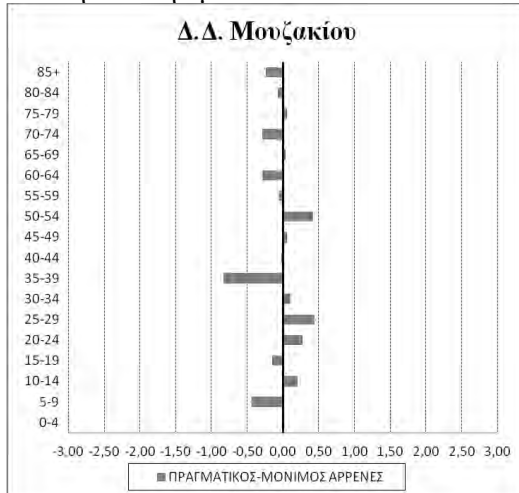
Γράφημα 3.20: Αλληλεπίθεση πυραμίδων πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού Δ.Δ. Ραπτόπουλου σε ποσοστιαίες αναλογίες

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

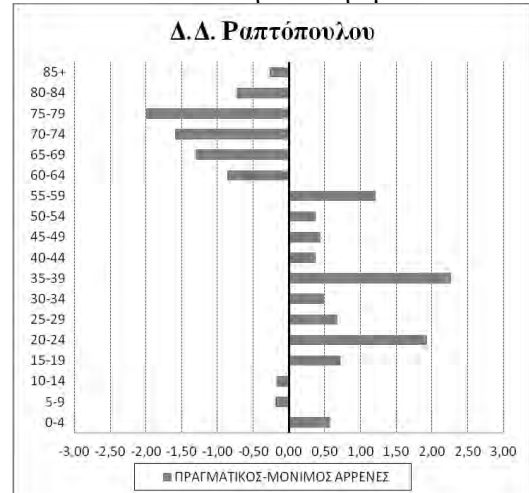
Οι διαφορές στις ποσοστιαίες αναλογίες δείχνουν ότι σε αυτό το χωρικό επίπεδο, η επίδραση από τις μετακινήσεις είναι αισθητή ακόμη και στις αστικές περιοχές. Επίσης, παρατηρείται ότι οι διαφορές είναι σαφώς μεγαλύτερες στις ηλικιακές ομάδες που στο μόνιμο πληθυσμό είναι οι πιο ολιγοπληθείς. Το γεγονός αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, οι πληθυσμιακές ελλείψεις συγκεκριμένων ηλικιακών ομάδων που υπάρχουν στους μόνιμους κατοίκους να μην εμφανίζονται στις κατανομές του πραγματικού πληθυσμού.

Γράφημα 3.21: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Δ.Δ. Μουζακίου κατά ηλικιακή ομάδα

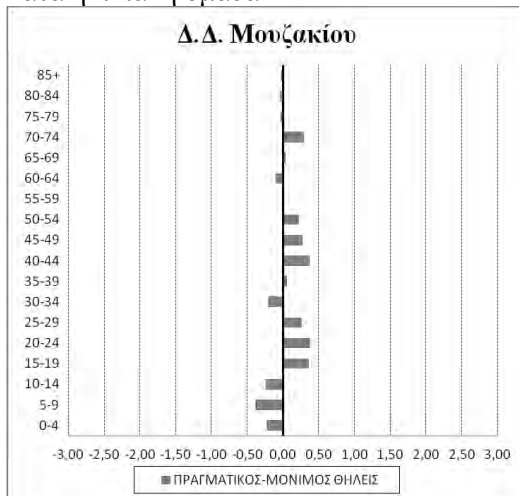
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3.22: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Δ.Δ. Ραπτόπουλου κατά ηλικιακή ομάδα

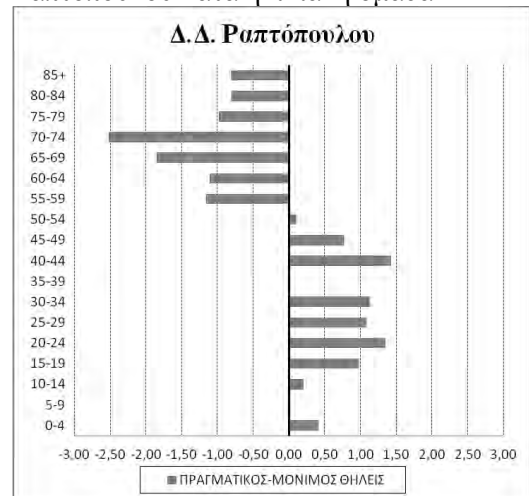
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3.23: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Δ.Δ. Μουζακίου κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3.24: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής πραγματικού και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Δ.Δ. Ραπτόπουλου κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

3.2. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Από την ποσοτική και ποιοτική σύγκριση του πραγματικού και του μόνιμου πληθυσμού διαπιστώνεται ότι οι δύο πληθυσμοί διαφοροποιούνται εντονότερα στα χαμηλά διοικητικά. Αυτό οφείλεται αφενός στο γεγονός ότι όσο μεγαλύτερες είναι οι χωρικές ενότητες, τόσο περισσότερες είναι οι εσωτερικές μετακινήσεις πληθυσμού που πραγματοποιούνται χωρίς να αποτυπώνονται στους δείκτες. Αφετέρου όμως, οφείλεται και στο ότι οι παράγοντες που εντείνουν το φαινόμενο είναι πολύ πιο ισχυροί στα χαμηλότερα διοικητικά επίπεδα.

Φαίνεται πως οι μετακινήσεις κατά την ημέρα της απογραφής από την πλευρά των πολιτών σε συνδυασμό με την υφιστάμενη νομοθεσία - και τη γενικότερη αντιμετώπιση - από την πλευρά της πολιτείας, αφήνουν ικανοποιημένες και τις δύο πλευρές. Η εξασφάλιση μεγαλύτερων χρηματοδοτήσεων και περισσότερων αιρετών εκπροσώπων - από αυτό που θα αντιστοιχούσε στο μόνιμο πληθυσμό - ευχαριστεί τις τοπικές αρχές και τους κατοίκους των περιοχών υποδοχής πληθυσμού. Ωστόσο και η πολιτεία μπορεί και ωφελείται από τη χρήση του πραγματικού πληθυσμού (ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων) διότι εξαλείφεται πλαστά πλήθος προβλημάτων. Πολλά από τα προβλήματα αυτά αφορούν το χώρο, όπως για παράδειγμα η ερήμωση της υπαίθρου και ο «υδροκεφαλισμός» της χώρας από τη συνεχή εισροή του πληθυσμού στα αστικά κέντρα, οι αναποτελεσματικές πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης, η πληθυσμιακή γήρανση και η έλλειψη γυναικείου πληθυσμού παραγωγικής ηλικίας στις ορεινές και αγροτικές περιοχές.

Ακόμη, όπως προκύπτει από τη χαρτογραφική απεικόνιση των αποκλίσεων σε κάθε διοικητικό επίπεδο, το φαινόμενο έχει μεγαλύτερη ένταση στην οροσειρά της Πίνδου. Γενικότερα, μπορεί να σημειωθεί ότι οι ορεινές και ημιορεινές περιοχές της χώρας είναι συνήθως αυτές που δέχονται πληθυσμό. Αντίστοιχα, οι περιοχές που τροφοδοτούν τις προαναφερθείσες είναι τα αστικά κέντρα. Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και μέσα από στατιστικές μεθόδους, καθώς φαίνεται ότι σε επίπεδο νομών και δήμων υπάρχει σημαντική αρνητική συσχέτιση μεταξύ του βαθμού αστικότητας και της τιμής των δεικτών «Πραγματικός προς Μόνιμο» και «Πραγματικός αλλά μη Μόνιμος προς Μόνιμο». Το ίδιο με διαφορετικό πρόσημο φυσικά, ισχύει για τη συσχέτιση των δεικτών με το βαθμό ορεινότητας. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 12) Σε επίπεδο διαμερισμάτων οι μέσες τιμές των εξεταζόμενων δεικτών είναι σαφώς υψηλότερες στις ορεινές και στις

αγροτικές περιοχές, σε σχέση με τις μέσες τιμές των πεδινών και αστικών περιοχών. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 14)

Παρατηρείται επίσης, ότι οι περιοχές που βρίσκονται πάνω στον αναπτυξιακό άξονα του αυτοκινητόδρομου ΠΑΘΕ έχουν στην αναλογία πραγματικού προς μόνιμο, τιμές μικρότερες ή πολύ κοντά στη μονάδα. Το γεγονός αυτό είναι απολύτως λογικό καθώς κατά μήκος του άξονα «S» βρίσκονται τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας, τα οποία τις τελευταίες δεκαετίες είχαν τη μεγαλύτερη ανάπτυξη. (Σκάγιαννης, 2009) Συνεπώς, πρόκειται για τις περιοχές που προσέλκυαν τις προηγούμενες δεκαετίες κατά την αγροτική έξοδο, μόνιμο πληθυσμό από τις ορεινές περιοχές. (Αγγελίδης, 2000) Η αντιστροφή αυτών των μετακινήσεων κατά την ημέρα της απογραφής, για τους λόγους που εξηγήθηκαν κάνει τις περιοχές κατά μήκος του ΠΑΘΕ να εμφανίζουν γενικά χαμηλές τιμές στον εξεταζόμενο δείκτη.

Σε ότι αφορά τη χρήση των δεδομένων του πραγματικού πληθυσμού αντί του μόνιμου συγκεκριμένα στο χωρικό σχεδιασμό, αποδεικνύεται ότι σε υψηλό χωρικό επίπεδο δεν υπάρχει σημαντικό πρόβλημα, με ορισμένες όμως εξαιρέσεις (π.χ. ο νομός Ευρυτανίας). Γενικότερα οι παρατηρούμενες αποκλίσεις και οι ποιοτικές διαφοροποιήσεις δεν είναι ιδιαίτερα έντονες, σε επίπεδο νομού. Όμως η χρήση των δεδομένων του μόνιμου πληθυσμού σε μελέτες σχεδιασμού και προγραμματισμού, είναι πάντα προτιμώμενη και ασφαλέστερη, διότι η διαδικασία του σχεδιασμού και προγραμματισμού για κάθε περιοχή, αφορά πρωτίστως τις ανάγκες και τις δραστηριότητες όσων συνήθως κατοικούν εκεί.

Σε επίπεδο δήμων και κοινοτήτων, αλλά ακόμη περισσότερο σε επίπεδο διαμερισμάτων, οι αποκλίσεις σε απόλυτα μεγέθη είναι πολύ έντονες ιδιαίτερα όταν πρόκειται για ολιγοπληθείς διοικητικές ενότητες. Δεν είναι τόσο σημαντική η αρνητική διαφορά μεταξύ πραγματικού και μόνιμου που εμφανίζεται στα αστικά κέντρα από την προσωρινή φυγή ορισμένων κατοίκων, όσο είναι φανερή η θετική διαφορά που χαρακτηρίζει τις ορεινές περιοχές. Η εισροή πραγματικού πληθυσμού που χαρακτηρίζει την πλειονότητα των ενοτήτων της χώρας, δημιουργεί συχνά μια απολύτως παραπλανητική εικόνα για το δημογραφικό μέγεθος των περιοχών αυτών. Επίσης, ιδιαίτερα έντονες στις ίδιες περιοχές, είναι οι δομικές (κατά φύλο και ηλικία) διαφοροποιήσεις, γεγονός που επιτρέπει την απόκρυψη - κάποιες φορές εσκεμμένα - των σοβαρών δημογραφικών, αναπτυξιακών και κοινωνικών προβλημάτων. Συνεπώς,

στα χαμηλότερα χωρικά επίπεδα, η χρήση των δεδομένων του πραγματικού πληθυσμού για τη λήψη αποφάσεων ρύθμισης του χώρου είναι άκρως προβληματική ή ακόμη και επικίνδυνη.

Υπάρχουν βέβαια περιπτώσεις στις οποίες ο αιφορικός σχεδιασμός είναι αδύνατο να επιτευχθεί με τη χρήση μόνο του μόνιμου πληθυσμού για δύο βασικούς λόγους, οι οποίοι σχετίζονται και μεταξύ τους. Αφενός τα δεδομένα για μία περιοχή που προσφέρονται από την ΕΛΣΤΑΤ περιορίζουν την έννοια της χωρικής ενότητας στην επικράτεια των διαφόρων ορίων που θέτει η διοικητική διάρθρωση της χώρας, αγνοώντας άλλα φυσικά και ανθρωπογενή στοιχεία που χαρακτηρίζουν το χώρο, και διαμορφώνουν λειτουργικές χωρικές ενότητες. Αφετέρου, οι κάτοικοι μιας χωρικής ενότητας δεν είναι οι μόνοι που επιδρούν σε αυτή και προφανώς δεν είναι οι μόνοι που ενδιαφέρουν τη διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού. Οι επισκέπτες, οι εργαζόμενοι και οι κάθε είδους δρώντες στο χώρο, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, ιδιαίτερα στον υπαιθρο χώρο που επηρεάζεται εντονότερα από το φαινόμενο της διεύρυνσης του «χώρου διαβίωσης και δραστηριοποίησης». (Ντυκέν και Κακλαμάνη, 2009) Στο σχεδιασμό πρέπει να συνυπολογίζονται ο εποχιακός πληθυσμός, οι καταγόμενοι από την περιοχή, η ένταση και το είδος της περιοδικής κινητικότητας που τους διέπει, και άλλα κατά περίπτωση ειδικά χαρακτηριστικά. Μια προσέγγιση και ποσοτικοποίηση των χαρακτηριστικών αυτών που οδηγεί στην εξαγωγή πληθυσμιακού μεγέθους είναι ο «Ιδεατός πληθυσμός», που προτείνεται από τους Ντυκέν και Κρομυδάκη ως εναλλακτικό πληθυσμιακό κριτήριο, αξιοποιήσιμο για τη διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού. (Ντυκέν Μ.Ν. και Κρομυδάκης Ν., 2009)

Φαίνεται λοιπόν ότι οι αποκλίσεις των δύο πληθυσμών είναι σημαντικότερος παράγοντας για το χωρικό σχεδιασμό. Ο μόνιμος αποτυπώνει βέβαια καλύτερα την επικρατούσα κατάσταση, αλλά όπως υποδεικνύεται από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, ο πραγματικός πληθυσμός δε δείχνει απλά τους απογραφόμενους κάθε ενότητας. Ο πραγματικός πληθυσμός αποτελείται από άτομα που διατηρούν γενικότερους δεσμούς με τον τόπο καταγωγής και οι αποκλίσεις του σχετίζονται εμμέσως με την ένταση των διαφόρων συστηματικών μετακινήσεων από και προς την περιοχή και όχι μόνο κατά τη διαδικασία της απογραφής.

3.3. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΕΤΑΙΡΩ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ

Οι περιορισμοί που εκ των πραγμάτων διέπουν την παρούσα εργασία, κάνουν τη διερεύνηση ορισμένων πτυχών αδύνατη. Για το λόγο αυτό, ακολούθως γίνεται μία προσπάθεια προσδιορισμού κάποιων ζητημάτων που δύναται να διερευνηθούν στο μέλλον. Διευκρινίζεται ότι η διαθεσιμότητα δεδομένων που συνδέουν τον πραγματικό και το μόνιμο πληθυσμό αφενός με τον τόπο καταγωγής και αφετέρου με τη δημοτικότητα, επιτρέπουν τη βαθύτερη εξέταση των αποκλίσεων. Τα χαρακτηριστικά αυτά προσεγγίζονται συνθετικά μετά την εξέταση των τριών πληθυσμών ανά ζεύγη. (βλ. κεφ. 6, σελ 83)

Πρωτίστως, θα ήταν ενδιαφέρον σε σχέση με την παρούσα εργασία, να πραγματοποιηθεί μία αντίστοιχη έρευνα με τα δεδομένα της απογραφής του 2011 - όταν βεβαίως αυτά ανακοινωθούν καθολικά και οριστικά από την ΕΛΣΤΑΤ. Η απογραφή του 2011, σε αντίθεση με τις προηγούμενες, πραγματοποιήθηκε σε διάστημα 14 ημερών. Το γεγονός αυτό, περιορίζει το φαινόμενο και αποτρέπει τη μετακίνηση μερίδας του πληθυσμού για απογραφικούς λόγους. Οι απογραφόμενοι δεν γνωρίζουν το πότε, μέσα στο διάστημα των 14 ημερών, θα τους επισκεφθεί ο απογραφέας. Επομένως, απαιτείται η παραμονή τους στην περιοχή απογραφής για μεγάλο χρονικό διάστημα, κάτι που είναι δύσκολο για τους μη μόνιμους κατοίκους. Ωστόσο, είναι σίγουρο ότι το φαινόμενο συνεχίζει να υπάρχει, καθώς (μπροστά στο κίνητρο της εκλογικής εκπροσώπησης και της κατανομής χρηματοδοτήσεων) οι δημοτικές αρχές ολιγοπληθών δήμων προσαρμόστηκαν γρήγορα, στέλνοντας απογραφείς της περιοχής τους σε άλλες περιοχές, όπου κατοικεί μόνιμα σημαντικό μέρος του άλλοτε «πραγματικού» πληθυσμού τους ή υποχρεώνοντας τους μόνιμους κατοίκους τους να απογράψουν ως παρόντες άτομα από το οικογενειακό τους περιβάλλον, τα οποία κατοικούν μόνιμα αλλού.⁸ Τα χαρακτηριστικά αυτά της απογραφής του 2011, καθιστούν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα την ανάλυση της διαχρονικής εξέλιξης, μαζί με τα δεδομένα του 1991 και του 2001.

Επίσης, η διοικητική μεταρρύθμιση που έγινε στη χώρα το 2010, με την υποχρεωτική συνένωση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης σύμφωνα με το πρόγραμμα Καλλικράτης, αναμένεται να έχει ορισμένες επιδράσεις στο φαινόμενο των

---

⁸ Πληροφορίες από την εμπειρία του εκπονητή ως απογραφέας στην απογραφή του 2011 και από μαρτυρίες άλλων απογραφών.

μετακινήσεων για απογραφικούς λόγους. Προφανώς, η αναγκαστική συνένωση αποτελεί κατά κάποιο τρόπο ένα τεχνητό μέσο ταυτόχρονης μετάβασης σε υψηλότερα χωρικά επίπεδα, γεγονός που κάνει τις διαφοροποιήσεις να φαίνονται πιο ήπιες. Για παράδειγμα, το πρώην επίπεδο Καποδιστριακών Δήμων και Κοινοτήτων μετονομάζεται σε Καλλικρατικών Δημοτικών Διαμερισμάτων, δηλαδή οι διαφοροποιήσεις που παρατηρούνταν ως τώρα μεταξύ δήμων, πλέον θα παρατηρούνται μεταξύ δημοτικών διαμερισμάτων κ.ο.κ. Αυτό συμβαίνει μόνο επειδή αλλάζει το μέγεθος της διοικητικής ενότητας και όχι επειδή μειώνεται η ένταση του φαινομένου. Ωστόσο η επίδραση της συνένωσης στην ένταση των διαφοροποιήσεων είναι άγνωστη. Ίσως, η συνένωση να οδηγήσει σε χαλάρωση ή απώλεια των έντονων δεσμών που έχουν ορισμένα άτομα με τον τόπο καταγωγής τους. Εντούτοις, είναι εξίσου πιθανό να εκληφθεί ως ενέργεια που προτίθεται να εξαφανίσει τις τοπικές ταυτότητες και κατά συνέπεια αυτό να οδηγήσει σε αύξηση του μετακινούμενου πληθυσμού, λόγω του αισθήματος ότι οι αγροτικές περιοχές απειλούνται από τη συγκέντρωση πληθυσμού στις αστικές. Οι επιπτώσεις στο φαινόμενο από το πρόγραμμα Καλλικράτης θα μπορούν να διερευνηθούν και πάλι μόνο μετά την ανακοίνωση των δεδομένα της απογραφής του 2011, διότι είναι η πρώτη απογραφή μετά τη νέα διοικητική διάρθρωση.

Επίσης, με τα δεδομένα της απογραφής του 2011, θα είναι δυνατή η διερεύνηση της επίδρασης από τη λειτουργία της Εγνατίας οδού στην κατανομή του μόνιμου και του πραγματικού πληθυσμού. Είναι βέβαιο ότι η εν λόγω υποδομή να επηρεάσει τις μετακινήσεις πληθυσμού στις περιοχές της βόρειας Ελλάδας. Όμως, είναι άγνωστο αν οι διαφοροποιήσεις μεταξύ πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού θα μειωθούν ή θα ενταθούν. Η Εγνατία οδός είναι πιθανό να αποτελέσει ένα νέο αναπτυξιακό άξονα για τη χώρα, για αυτό θα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα η συγκριτική διερεύνηση των αποκλίσεων πριν και μετά την κατασκευή της, ώστε να προσδιοριστεί η επίδρασή της στις πληθυσμιακές μετακινήσεις.

4. ΣΧΕΣΗ ΝΟΜΙΜΟΥ-ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Η κατανομή του νόμιμου πληθυσμού στις διάφορες περιοχές της χώρα έχει ιδιαίτερη αξία να εξετασθεί, διότι καθορίζεται από το πού επιλέγει ο καθένας να είναι εγγεγραμμένος διοικητικά. Η δυνατότητα του κάθε ατόμου να είναι καταχωρημένος στα δημοτολόγια ενός δήμου που επιθυμεί, ακόμη και αν στην πραγματικότητα δεν κατοικεί μόνιμα εκεί σημαίνει ότι είναι πιθανό να υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ του νόμιμου και του μόνιμου πληθυσμού μιας περιοχής. Στο σημείο αυτό σημειώνεται και πάλι ότι εξ ορισμού η διοικητική υπαγωγή σε κάποιο δήμο ή κοινότητα αφορά μόνο τους Έλληνες υπηκόους, και συνεπώς η εξέταση της σχέσης που ακολουθεί περιλαμβάνει μόνο τον μόνιμο πληθυσμό των Ελλήνων.

Ο νόμιμος πληθυσμός αποτελεί, για κάθε οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης, το σύνολο των ατόμων που πρέπει να εξυπηρετούν οι διοικητικές του υπηρεσίες. Όμως, αυτό που έχει τη μεγαλύτερη βαρύτητα και αποτελεί τη βασική αιτία διαφοροποίησης του τύπου συνήθους διαμονής και του τύπου δημοτολογικής καταχώρησης, είναι ότι ο νόμιμος πληθυσμός αποτελεί το εκλογικό σώμα της κάθε περιοχής. Ο δήμος στον οποίο επιλέγει κάποιος να είναι τυπικά «δημότης» είναι και ο δήμος όπου ασκεί τα εκλογικά του δικαιώματα. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το συνήθως κακό τρόπο άσκησης πολιτικής στην Ελλάδα, που χαρακτηρίζεται από πελατειακές σχέσεις και προσωπικά συμφέροντα αποτελούν πολύ πρόσφορο υπόστρωμα για την ένταση των διαφοροποιήσεων μεταξύ νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού.

Αναμένεται, επομένως, να υπάρχουν άτομα που επιλέγουν να ασκούν τα εκλογικά τους δικαιώματα σε άλλο τόπο από αυτόν που κατοικούν μόνιμα. Οι πιθανές αιτίες του φαινομένου αυτού είναι και πάλι εντονότερες στους εσωτερικούς μετανάστες των μεταπολεμικών δεκαετιών. Συχνά, οι εσωτερικοί μετανάστες διατηρούσαν στον τόπο καταγωγής την ακίνητη περιουσία τους, ενώ ταυτόχρονα κάποιοι συγγενείς τους παρέμεναν εκεί. Τα χαρακτηριστικά αυτά - συχνά και υπό την πίεση των πολιτικών προσώπων της κάθε περιοχής - δύνανται να οδηγήσουν πολλά άτομα να παραμείνουν και μετά τη μετανάστευσή τους, δημότες του δήμου καταγωγής τους. Στη συνέχεια, εξετάζεται η ένταση (ποσοτικά) και ο χαρακτήρας (διαφοροποίηση κατά φύλο και ηλικία) του φαινομένου.

4.1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

4.1.1. ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΝΟΜΙΜΟΥ ΠΡΟΣ ΜΟΝΙΜΟ

Ο λόγος του νόμιμου προς το μόνιμο πληθυσμό αποτελεί ένα δείκτη που αποτυπώνει σε αδρές γραμμές τις αποκλίσεις μεταξύ των δύο. Στο σύνολο της χώρας, η αναλογία είναι 1,0034 που σε απόλυτους αριθμούς σημαίνει ότι ο νόμιμος είναι περίπου κατά 35.000 περισσότερος από το μόνιμο.⁹ Αυτό σημαίνει ότι περίπου 35.000 Έλληνες που κατοικούν μόνιμα στο εξωτερικό, κατά την ημέρα της απογραφής βρέθηκαν και απογράφηκαν ως παρόντες στη Ελλάδα.

Το μέγεθος αυτό δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλο, κάτι που δείχνει ότι η απόκλιση σε επίπεδο χώρας είναι μικρή και συνεπώς οι όποιες αποκλίσεις παρατηρηθούν σε επίπεδο νομών και δήμων θα οφείλονται σε άτομα που κατοικούν μόνιμα σε κάποια περιοχή της Ελλάδας και όχι σε Έλληνες του εξωτερικού. Με άλλα λόγια η επίδραση των εξωτερικών μεταναστών στη διαφοροποίηση των δύο πληθυσμών είναι μηδαμινή, έτσι με βεβαιότητα μπορεί να υποστηριχθεί ότι η περαιτέρω ένταση του φαινομένου είναι αποτέλεσμα εσωτερικών μετακινήσεων.

Σε επίπεδο νομού οι αποκλίσεις γίνονται ιδιαίτερα σημαντικές και με πολύ έντονη χωρική διαφοροποίηση, όπως φαίνεται στον Πίνακα 4.1 και στη συνέχεια αποτυπώνεται χαρτογραφικά στο Χάρτη 4.1. Χαρακτηριστικό είναι ότι σχεδόν ένας στους πέντε κατοίκους Θεσσαλονίκης και Αττικής είναι εγγεγραμμένος σε άλλο νομό.

Πίνακας 4.1: Νομοί με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Νόμιμος/Μόνιμος»

Νομός	Νόμιμος πληθυσμός	Μόνιμος πληθυσμός (Έλληνες)	Νόμιμος/Μόνιμος
Θεσσαλονίκης	824.633	1.017.060	0,81
Αττικής	3.002.980	3.524.600	0,85
Καρδίτσας	160.539	117.774	1,36
Φωκίδος	48.382	35.286	1,37
Γρεβενών	46.324	31.649	1,46
Ευρυτανίας	32.592	19.034	1,71

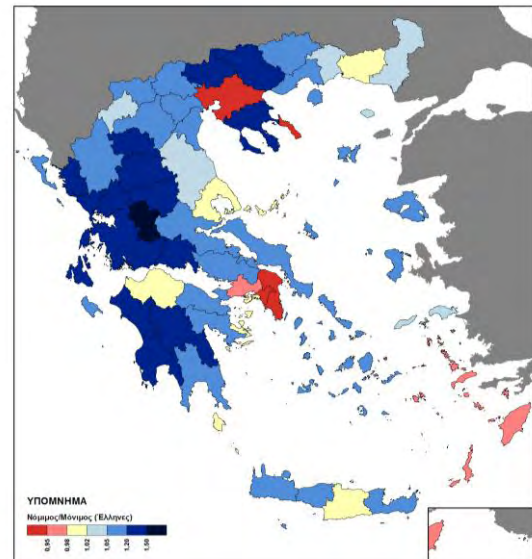
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

⁹ Επισημαίνεται ότι τα μεγέθη αφορούν μόνο Έλληνες, σε επίπεδο χώρας, ο νόμιμος πληθυσμός είναι πάντα μεγαλύτερος από τον μόνιμο, διότι κάθε απογραφόμενο άτομο με ελληνική υπηκοότητα περιλαμβάνεται σίγουρα στο νόμιμο πληθυσμό ανεξάρτητα από το αν κατοικεί μόνιμα στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

Γενικότερα παρατηρείται ότι σε νομούς με μεγαλύτερο οικονομικό μέγεθος και με μεγάλα αστικά κέντρα, η αναλογία είναι κοντά ή κάτω από τη μονάδα. Αυτό συμβαίνει γιατί στους νομούς αυτούς εγκαθίστανται άτομα από την επαρχία λόγω της σχετικής ευκολίας να εργαστούν εκεί, χωρίς όμως να μεταφέρουν τα εκλογικά τους δικαιώματα, διότι δεν παύουν να διατηρούν ισχυρούς δεσμούς και σχέσεις με τη γενέτειρα περιοχή τους. Αντίθετα, οι νομοί καταγωγής των ατόμων αυτών που είναι κατά κανόνα ορεινοί, αγροτικοί και οικονομικά λιγότερο μεγεθυμένοι, παρουσιάζουν πολύ μεγαλύτερο νόμιμο πληθυσμό σε σχέση με τους μόνιμους κατοίκους τους. Αξίζει να αναφερθεί ότι η Θράκη αποτελεί και πάλι εξαίρεση και πρέπει να διερευνηθεί εστιασμένα για να εξηγηθεί το φαινόμενο με βάση τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 9 και 10)

Οι νομοί των μητροπολιτικών κέντρων είναι αυτοί που χάνουν τον περισσότερο πληθυσμό κατά τις εκλογές. Αντίθετα, οι νομοί που κερδίζουν αναλογικά τον περισσότερο νόμιμο πληθυσμό είναι οι επαρχιακοί νομοί της ορεινής ηπειρωτικής χώρας. Αυτό σημαίνει ότι όπως κατά την ημέρα της απογραφής, έτσι και κατά τις εκλογές, πολλά άτομα μετακινούνται από τα αστικά κέντρα στους τόπους καταγωγής τους για να ψηφίσουν.

Χάρτης 4.1: Νόμιμος/Μόνιμος ανά Νομό

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

Γενικά η κατανομή των τιμών του εν λόγω δείκτη παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με την κατανομή του δείκτη «Πραγματικός προς Μόνιμος». Χαρακτηριστικό είναι ότι οι νομοί με τις χαμηλότερες τιμές των δύο δεικτών είναι οι ίδιοι (Ευρυτανία, Γρεβενά, Φωκίδα). Αυτό δείχνει ότι πολλά άτομα μετακινούνται και κατά την απογραφή αλλά και κατά τις εκλογές, έχοντας την ίδια αφετηρία - τα μεγάλα αστικά κέντρα - και τον ίδιο προορισμό - περιοχές της ορεινής ηπειρωτικής Ελλάδας. Βεβαίως, η εκλογική διαδικασία έχει πολύ μεγαλύτερη βαρύτητα από αυτή της απογραφής διότι, αν και όπως αναλύθηκε σε προηγούμενα κεφάλαια, από την παρουσία κατά την απογραφή κρίνονται

αρκετά σημαντικά θέματα για έναν τόπο, από την παρουσία και την ψήφο κατά τις εκλογές, τα ζητήματα που κρίνονται είναι μάλλον πολύ περισσότερα και σημαντικότερα. Για το λόγο αυτό, η ένταση των αποκλίσεων του νόμιμου από το μόνιμο είναι σαφώς μεγαλύτερη από αυτή μεταξύ του πραγματικού και μόνιμου. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι από τα άτομα που είναι καταχωρημένα αλλού από εκεί όπου κατοικούν, δε μετακινούνται απαραίτητα όλοι κατά τις εκλογές. Όμως με τη διατήρηση της «δημοτικότητας» στον τόπο καταγωγής τους, διατηρούν πάντα το δικαίωμα αν θέλουν να μετακινηθούν και να ψηφίσουν εκεί.

Στη συνέχεια, εξετάζοντας τις τιμές της αναλογίας μεταξύ των δήμων και των κοινοτήτων της χώρας, παρατηρούνται ακόμη μεγαλύτερες διαφοροποιήσεις. Όπως είναι αναμενόμενο, σε χαμηλότερο διοικητικό επίπεδο, οι τιμές του δείκτη αποκλίνουν περισσότερο. Στον Πίνακα 4.2 εμφανίζονται αρκετές κοινότητες και αυτό οφείλεται στο μικρό πληθυσμιακό τους μέγεθος που κάνει το δείκτη ιδιαίτερα ευαίσθητο και οδηγεί την αναλογία σε πολύ ακραίες τιμές.

Πίνακας 4.2: Δήμοι και κοινότητες με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Νόμιμος/Μόνιμος»

Δήμος-Κοινότητα	Νομός	Νόμιμος πληθυσμός	Μόνιμος πληθυσμός (Έλληνες)	Νόμιμος/ Μόνιμος
Κ. Πικερμίου	Αττικής	1.188	2.705	0,44
Κ. Πεύκων	Θεσσαλονίκης	3.088	6.222	0,50
Δ. Θερμαϊκού	Θεσσαλονίκης	8.857	17.540	0,50
Κ. Δροσιάς	Αττικής	2.850	5.311	0,54
Δ. Πυλαίας	Θεσσαλονίκης	12.491	22.277	0,56
Δ. Εύοσμου	Θεσσαλονίκης	30.289	52.623	0,58
Κ. Διονύσου	Αττικής	2.719	4.609	0,59
Δ. Βριλησίων	Αττικής	15.632	25.323	0,62
Δ. Μελισσίων	Αττικής	11.474	18.464	0,62
Κ. Ασπροποτάμου	Τρικάλων	1.940	103	18,83
Κ. Περιβολίου	Γρεβενών	433	18	24,06
Κ. Σιράκου	Ιωαννίνων	1.087	45	24,16
Κ. Δοτσικού	Γρεβενών	224	5	44,80
Κ. Αβδέλλας	Γρεβενών	625	12	52,08
Κ. Γράμου	Καστοριάς	160	2	80,00

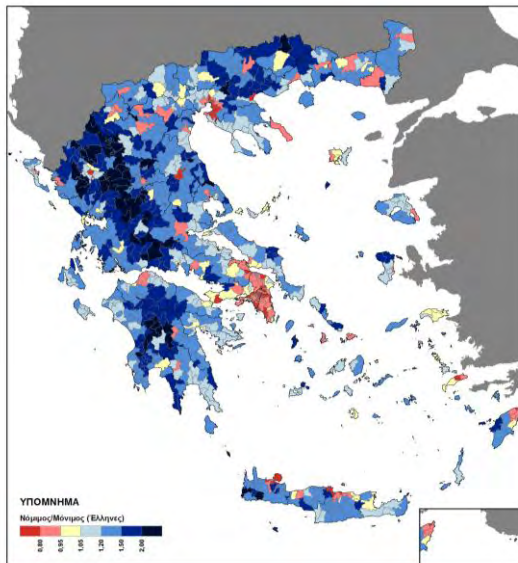
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γενικότερα, παρατηρείται ότι οι δήμοι και κοινότητες με μικρότερο νόμιμο πληθυσμό ανήκουν στους νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης. Επίσης, οι αντίστοιχοι με μεγαλύτερο νόμιμο πληθυσμό ανήκουν στους ορεινούς ηπειρωτικούς νομούς που στην

προηγούμενη ανάλυση παρουσίαζαν ακραία υψηλές τιμές του δείκτη. Φαίνεται επομένως ότι ο νομός στον οποίο ανήκει ο κάθε δήμος, επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την τιμή που τον χαρακτηρίζει, χωρίς αυτό βέβαια να περιορίζει τις ενδονομαρχιακές αποκλίσεις. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 11)

Όπως έχει διαπιστωθεί η βασική αιτία που οδηγεί ορισμένους στην επιλογή διαφορετικού τόπου δημοτολογικής καταχώρησης από τον τόπο μόνιμης κατοικίας είναι η διατήρηση του δικαιώματος ψήφου στην περιοχή καταχώρησης. Το γεγονός αυτό συνδυάζεται εν μέρει και με τη γνωστή - και συνήθη πλέον - πρακτική των ψηφοφόρων να «ανταλλάσσουν» την ψήφο τους προς τα πολιτικά πρόσωπα για να αποκομίσουν αυτοί και οι οικογένειές τους διάφορα προνόμια. Όμως, σε χαμηλότερα διοικητικά επίπεδα, οι προσωπικές σχέσεις μεταξύ πολιτών και τοπικών αρχών περισσότερο διαδεδομένες και λιγότερο επικίνδυνες, γεγονός που εντείνει πολύ περισσότερο την απόκλιση μεταξύ νόμιμου και μόνιμου σε επίπεδο δήμων.

Χάρτης 4.2: Νόμιμος/Μόνιμος ανά ΚΔ

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

Όπως και στη σχέση του μόνιμου με τον πραγματικό, έτσι και με το νόμιμο παρατηρείται ότι στο εσωτερικό των νομών η διαφοροποίηση είναι πολύ μεγαλύτερη και σημειώνεται ανάμεσα στις πρωτεύουσες (νομαρχιακά αστικά κέντρα) και τις γύρω αγροτικές περιοχές. Πρόκειται σαφώς για τους εσωτερικούς μετανάστες των τελευταίων δεκαετιών που μετεγκαταστάθηκαν στις κοντινότερες - προς τον τόπο καταγωγής - τους πόλεις, χωρίς να

«μεταδημοτεύσουν» από διοικητικής πλευράς. Το χαρακτηριστικό αυτό που εντείνει τις ενδονομαρχιακές αποκλίσεις, αποτυπώνεται με σαφήνεια στο διοικητικό επίπεδο των δήμων και κοινοτήτων. (βλ. Χάρτη 4.2)

Σε ότι αφορά την εξέταση των παρατηρήσεων που προκύπτουν από τους πίνακες και τους χάρτες, με μεθόδους στατιστικής, αυτές επιβεβαιώνονται με μεγάλο βαθμό

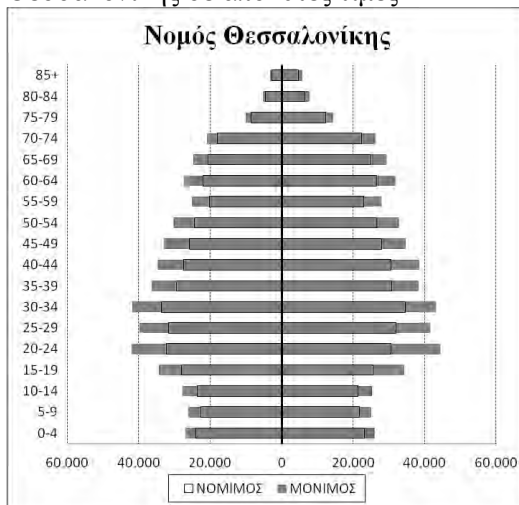
βεβαιότητας. Τόσο στο επίπεδο των νομών όσο και σε αυτό των δήμων και κοινοτήτων, φαίνεται πως οι τιμές του δείκτη συσχετίζονται θετικά με το βαθμό ορεινότητας και αρνητικά με το βαθμό αστικότητας των χωρικών ενότητων. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 10 και 12) Επομένως, αν μη τι άλλο, διαπιστώνεται ότι οι στατιστικές ενδείξεις δε διαψεύδουν τις παρατηρήσεις και συνεπώς μπορεί ανεμπόδιστα να επιχειρηθεί η μετάβασή στο στάδιο της ερμηνείας τους, μετά και την εξέταση των ποιοτικών διαφοροποιήσεων.

4.1.2. ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ

Οι κατανομές των δύο πληθυσμών μπορούν να αναδείξουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των ατόμων που επιλέγουν διαφορετικό τόπο καταχώρησης στα δημοτολόγια από αυτόν της συνήθους διαμονής τους. Επομένως, με την παραδοχή ότι ένα σημαντικό μέρος των ατόμων αυτών μετακινείται και στην πραγματικότητα για εκλογικούς λόγους, είναι δυνατό να διερευνηθεί η διαφοροποίηση της έντασης αυτών των μετακινήσεων ανάλογα με το φύλο και την ηλικιακή ομάδα. Η απάντηση στο συγκεκριμένο ζήτημα είναι ιδιαίτερα σημαντική διότι συντελεί καταλυτικά στην ερμηνεία του φαινομένου.

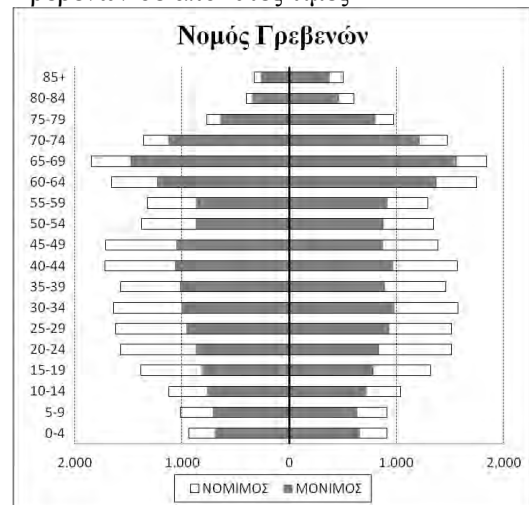
Οι νομοί Θεσσαλονίκης και Γρεβενών είναι και σε αυτή τη σχέση, δύο νομοί με άκρως αντίστροφη συμπεριφορά σε ότι αφορά τις τιμές των ποσοτικών αποκλίσεων. Για αυτό επιλέχθηκαν ως χαρακτηριστικοί για κάθε μία από τις ομάδες νομών που αντίστοιχα χάνουν ή δέχονται πληθυσμό κατά τις εκλογές.

Γράφημα 4.1: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Νομού Θεσσαλονίκης σε απόλυτες τιμές

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 4.2: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Νομού Γρεβενών σε απόλυτες τιμές

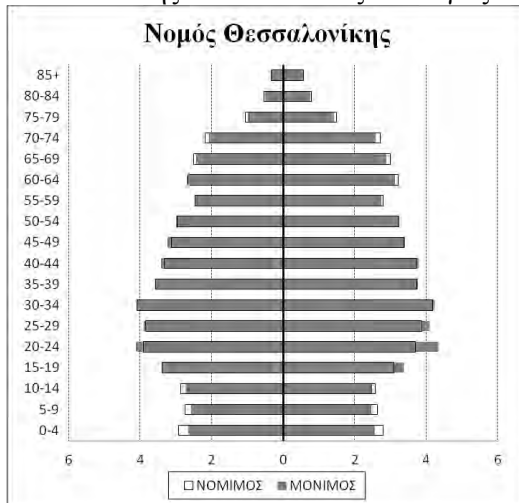

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Από τα Γραφήματα 4.1 και 4.2 είναι προφανές ότι σε απόλυτες τιμές η κατανομή του νόμιμου πληθυσμού διαφοροποιείται αισθητά από αυτή του μόνιμου και στους δύο νομούς. Ενδεικτικό της εξόδου ατόμων από τις μητροπολιτικές περιοχές για εκλογικούς λόγους, είναι το γεγονός ότι στο νομό Θεσσαλονίκης ο νόμιμος υπολείπεται του μόνιμου - ανεξάρτητα από την ένταση - σε όλες τις ηλικίες και στα δύο φύλα. Το ίδιο

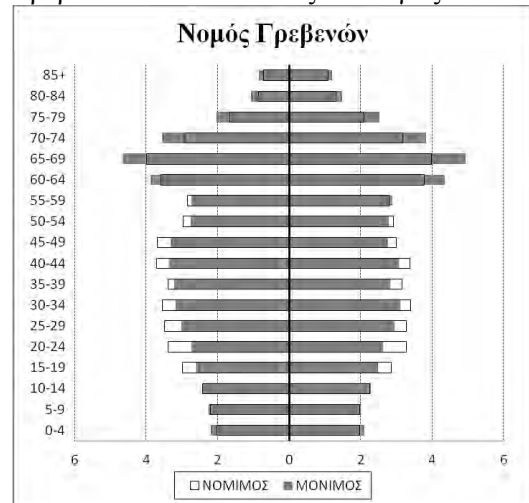
ισχύει και στο νομό Γρεβενών, με διαφορετικό βέβαια πρόσημο, γεγονός που χαρακτηρίζει αντίστοιχα την εισροή ατόμων.

Γράφημα 4.3: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Νομού Θεσσαλονίκης σε ποσοστιαίες αναλογίες

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 4.4: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Νομού Γρεβενών σε ποσοστιαίες αναλογίες

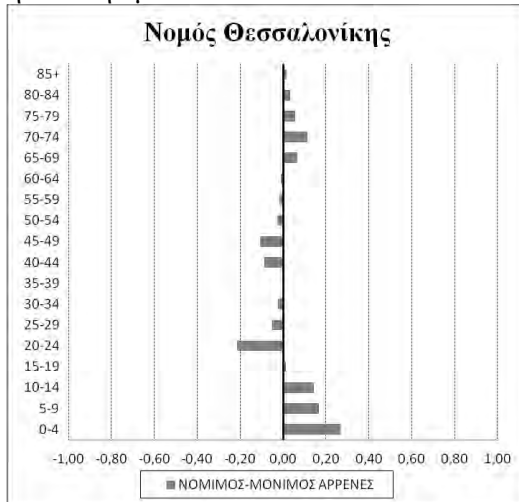
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Ωστόσο, η διαφοροποίηση των δύο πληθυσμών γίνεται με διαφορετική ένταση στις διάφορες ηλικιακές ομάδες. Στις μικρές ηλικίες η ένταση είναι σαφώς μικρότερη για δύο λόγους. Αφενός το φαινόμενο της εσωτερικής μετανάστευσης παλαιότερων ετών που αποτυπώνεται στις αποκλίσεις δεν αφορούσε σημαντικά αυτές τις ηλικίες. Αφετέρου οφείλεται στο γεγονός ότι πολλά από αυτά τα παιδιά γεννήθηκαν στις αστικές περιοχές και με την συγκατάθεση των γονέων, λόγω απουσίας κινήτρων (απουσία δικαιώματος ψήφου στα παιδιά) και παρουσίας αντικινήτρων (ανάγκη μετάβασης στις περιοχές καταγωγής για διοικητικές υποθέσεις) καταχωρήθηκαν στα οικεία δημοτολόγια. Διαπιστώνεται λοιπόν ότι η μερική άρση της αιτίας, αίρει μερικώς και τη συνέπεια.

Επίσης, η ένταση μειώνεται στις μεγάλες ηλικίες. Αυτό παρατηρείται διότι στις ηλικίες αυτές η αγροτική έξοδος ήταν σχετικά λιγότερο έντονη, ενώ πολλοί από αυτούς που είχαν μεταναστεύσει στις πόλεις, αποφάσισαν μετά τη συνταξιοδότησή τους να επανεγκατασταθούν στον τόπο καταγωγής τους. (Γαβαλάς και Κωστοπούλου, 2011) Η διαφοροποίηση της έντασης κατά ηλικία αποτυπώνεται και στις αλληλεπιτηθέμενες πυραμίδες της ποσοστιαίας κατανομής των δύο πληθυσμών. Μάλιστα, η

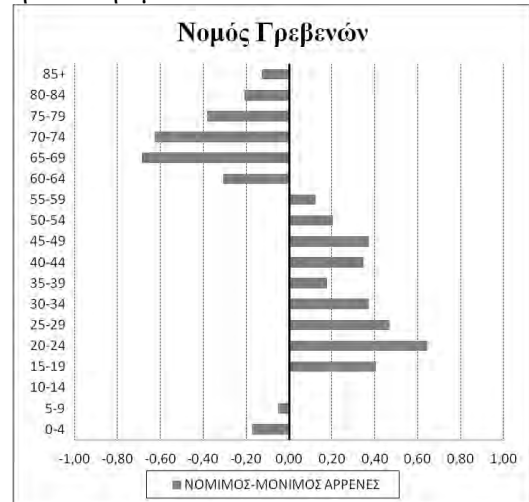
διαφοροποίηση είναι περισσότερο αισθητή στους ορεινούς νομούς με σχετικά μικρό πληθυσμιακό μέγεθος, όπως ο νομός Γρεβενών. (βλ. Γραφήματα 4.3 ως 4.8)

Γράφημα 4.5: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Νομού Θεσσαλονίκης κατά ηλικιακή ομάδα

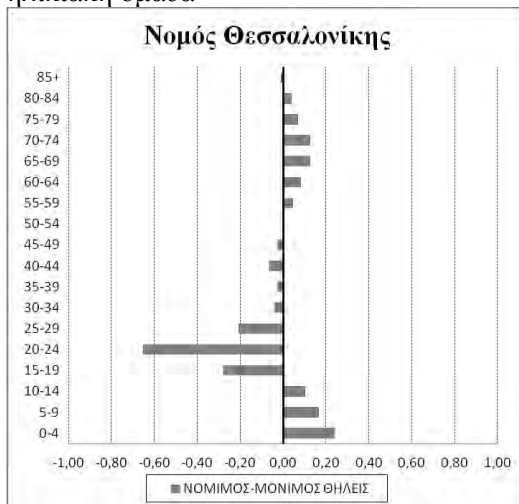
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 4.6: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Νομού Γρεβενών κατά ηλικιακή ομάδα

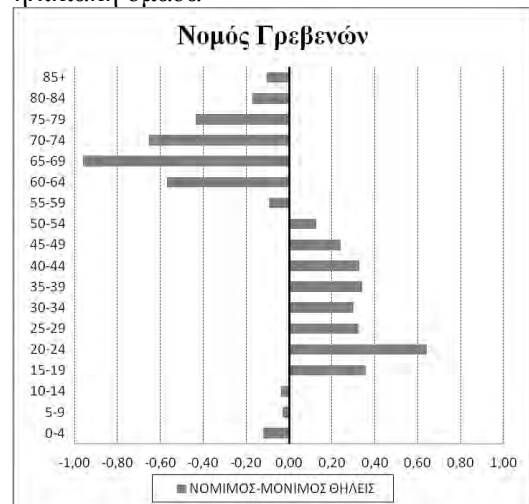
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 4.7: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Νομού Θεσσαλονίκης κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 4.8: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Νομού Γρεβενών κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

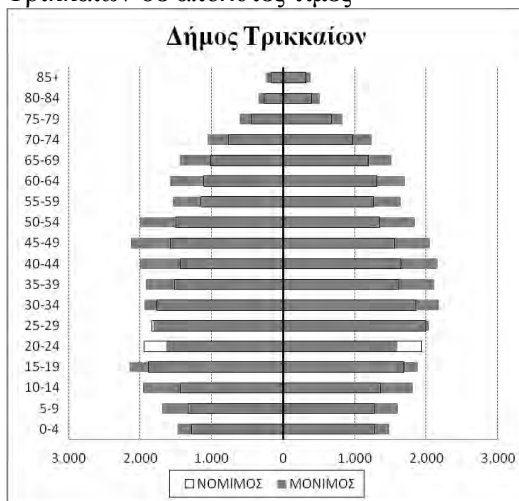
Ανάμεσα στα δύο φύλα δεν παρατηρείται σημαντική διαφοροποίηση. Ωστόσο, στο νομό Γρεβενών το φαινόμενο δείχνει να είναι ελαφρώς εντονότερο στους άντρες, παρά το γεγονός ότι η σχετική έλλειψη γυναικείου πληθυσμού σε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες κάνει τις ποσοστιαίες διαφορές τους πιο έντονες. Στο νομό Θεσσαλονίκης και

σε άλλους νομούς με παρόμοια συμπεριφορά, οι ποσοστιαίες διαφοροποιήσεις είναι πολύ λιγότερο αισθητές, γεγονός που είναι φυσικό λόγω του μεγάλου πληθυσμιακού μεγέθους τους. Ακόμη, στο νομό Θεσσαλονίκης παρατηρείται στα άτομα ηλικίας 20-24 ετών και ιδιαίτερα στις γυναίκες μία εξαιρετικά αισθητή διαφοροποίηση. Πιθανότατα αυτή οφείλεται στους φοιτητές από την υπόλοιπη χώρα που ζουν εκεί, όντας εγγεγραμμένοι στους τόπους καταγωγής τους. (βλ. Γραφήματα 4.5 ως 4.8)

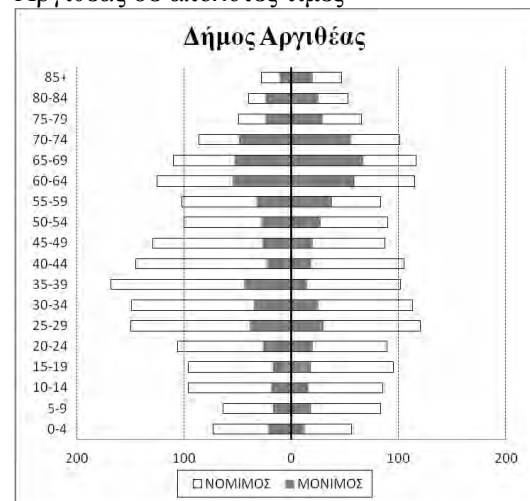
Σε επίπεδο καποδιστριακών δήμων, επιχειρείται κυρίως να αναδειχθούν οι ποιοτικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα στους επαρχιακούς αστικούς δήμους και στους αντίστοιχους ορεινούς, αγροτικούς κυρίως του ηπειρωτικού χώρου. Όπως και στη σχέση του μόνιμου με τον πραγματικό, έτσι και στην παρούσα σχέση νόμιμου - μόνιμου, οι δήμοι Τρικκαίων και Αργιθέας επιλέχθηκαν γιατί παρουσιάζουν ποσοτικές αποκλίσεις που είναι χαρακτηριστικές για καθεμία από τις δύο προαναφερθείσες κατηγορίες δήμων.

Γράφημα 4.9: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Τρικκαίων σε απόλυτες τιμές

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

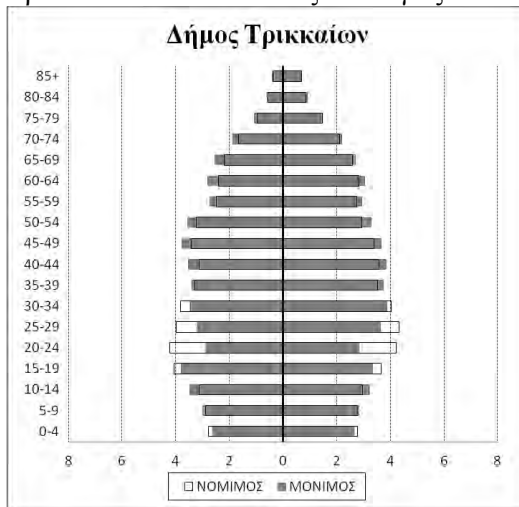
Γράφημα 4.10: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Αργιθέας σε απόλυτες τιμές

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

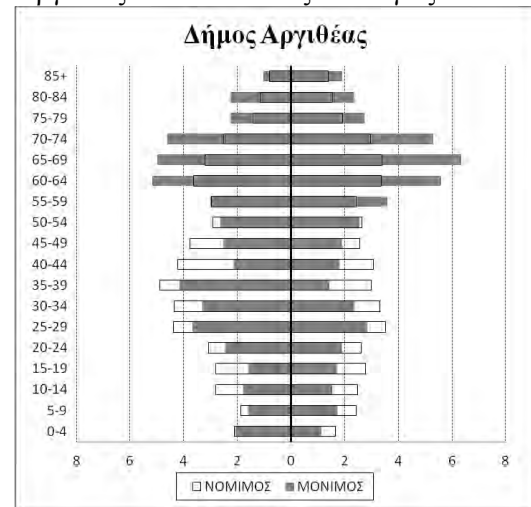
Από την παρατήρηση των Γραφημάτων 4.9 ως 4.12, εξάγεται το συμπέρασμα ότι σε επίπεδο δήμων και κοινοτήτων η διαφοροποίηση γίνεται με τον ίδιο τρόπο, όπως και στο επίπεδο των νομών. Ωστόσο, το φαινόμενο στο επίπεδο αυτό εκδηλώνεται με σημαντικά πιο έντονο τρόπο. Το γεγονός αυτό συμβαίνει διότι εδώ περιλαμβάνονται και οι ενδονομαρχιακές αποκλίσεις, δηλαδή οι αποκλίσεις που οφείλονται στα άτομα τα οποία συμμετείχαν στην πιο πρόσφατη αγροτική έξοδο.

Γράφημα 4.11: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Τρικκαίων σε ποσοστιαίες αναλογίες

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 4.12: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού Δήμου Αργιθέας σε ποσοστιαίες αναλογίες

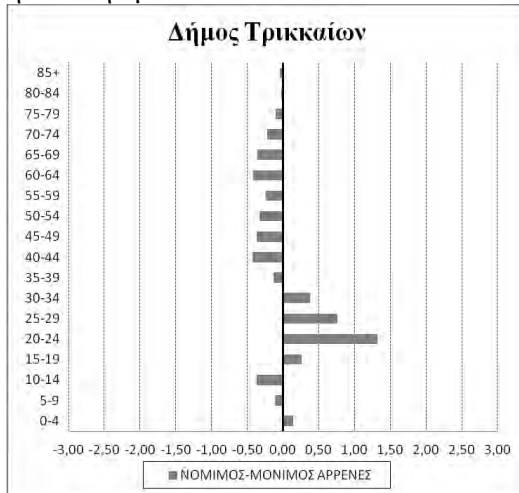
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Ως γνωστό κατά την εσωτερική μετανάστευση των πιο πρόσφατων δεκαετιών, τμήματα του αγροτικού ως τότε πληθυσμού μετεγκαταστάθηκαν στα κοντινότερα αστικά κέντρα της περιοχής τους. Ο ίδιος ο πρόσφατος χαρακτήρας της μετανάστευσης, καθώς και η μείωση των αποστάσεων μεταξύ περιοχής κατοικίας και περιοχής καταγωγής - σε σχέση με την πρωταρχική φάση της αγροτικής εξόδου - είναι παράγοντες που ενισχύουν ακόμη περισσότερο την παλαιότερη τάση διατήρησης δεσμών με τον τόπο καταγωγής. Το γεγονός αυτό δημιουργεί επιπρόσθετες αποκλίσεις στο επίπεδο των δήμων, οι οποίες όμως φαίνεται ότι διαφοροποιούνται κατά φύλο και ηλικία με τον ίδιο τρόπο όπως και στο επίπεδο των νομών. (βλ. Γραφήματα 4.13 ως 4.16) Αυτό συμβαίνει διότι τα ποιοτικά χαρακτηριστικά (φύλο και ηλικία) των εσωτερικών μεταναστών είναι και στις δύο περιπτώσεις παρόμοια.

Εξαίρεση αποτελούν στους ολιγοπληθείς ορεινούς δήμους οι μικρές ηλικίες, στις οποίες οι παρατηρούμενες αποκλίσεις είναι περίπου το ίδιο έντονες με τις αποκλίσεις στις παραγωγικές ηλικίες. (βλ. Γραφήματα 4.10, 4.12, 4.14 και 4.16) Όπως παρατηρήθηκε παραπάνω σε επίπεδο νομών, η ένταση στις μικρές ηλικίες είναι μειωμένη για συγκεκριμένους λόγους που προσδιορίστηκαν. Σε επίπεδο δήμων όμως, αποτυπώνονται οι αποκλίσεις από την πιο πρόσφατη φάση της αγροτικής εξόδου, γεγονός που σημαίνει ότι οι οικογένειες των παιδιών αυτών επισκέπτονται πολύ συχνά (ίσως και εβδομαδιαία) τον τόπο καταγωγής και άρα τα παιδιά αποκτούν άμεσους δεσμούς, από τη στιγμή της γέννησής τους. Άρα οι γονείς έχουν κάθε λόγο να τα εγγράψουν ως

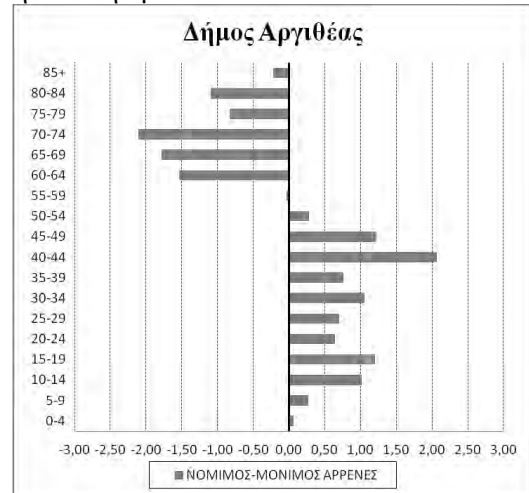
δημότες στον τόπο καταγωγής, εφόσον η μετάβαση για διοικητικές υποθέσεις δεν αποτελεί ουσιαστικό πρόβλημα.

Γράφημα 4.13: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Δήμου Τρικκαίων κατά ηλικιακή ομάδα

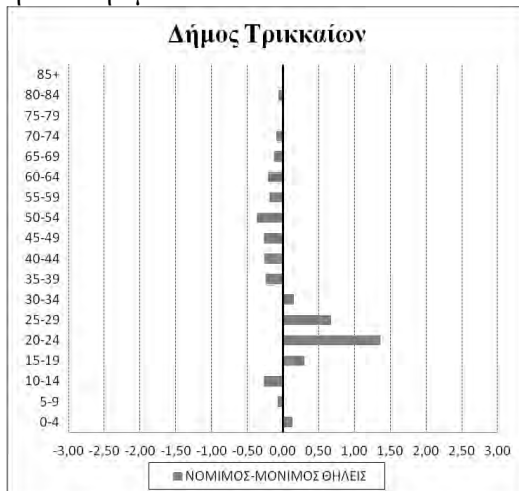
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 4.14: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου ανδρικού πληθυσμού του Δήμου Αργιθέας κατά ηλικιακή ομάδα

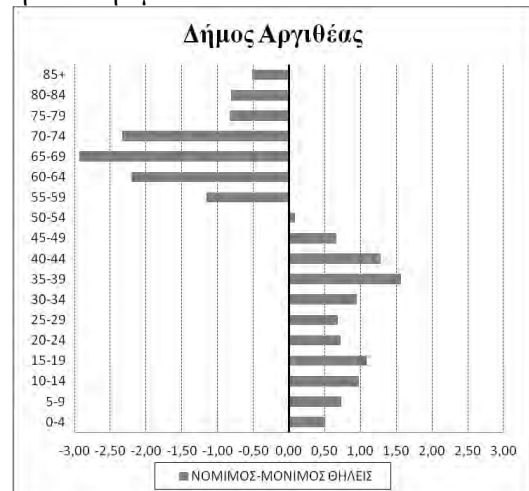
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 4.15: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Δήμου Τρικκαίων κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 4.16: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και μόνιμου γυναικείου πληθυσμού του Δήμου Αργιθέας κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

4.2. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Από την ανάλυση της χωρικής διαφοροποίησης του νόμιμου και του μόνιμου πληθυσμού, φαίνεται - όπως είναι φυσικό - ότι η ένταση αυξάνεται από τα υψηλότερα στα χαμηλότερα επίπεδα διοίκησης. Ωστόσο, οι αποκλίσεις είναι πολύ έντονες ευθύς εξ αρχής από το επίπεδο των νομών, γεγονός που δικαιολογείται αν αναλογιστεί κανείς ότι από το επίπεδο νομού εκλέγονται οι βουλευτές από τις διάφορες περιοχές της χώρας, αλλά και ότι το 2001 που πραγματοποιήθηκε η εν λόγω απογραφή πληθυσμού, οι νομοί αποτελούσαν τη δεύτερη βαθμίδα τοπικής αυτοδιοίκησης. Συνεπώς, τα κίνητρα για την διατήρηση των εκλογικών δικαιωμάτων στον τόπο καταγωγής είναι σημαντικά ήδη από το επίπεδο των νομών.

Για την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της επεξεργασίας δεδομένων είναι αναγκαίο και πάλι να αναφερθεί ότι το φαινόμενο της εσωτερικής μετανάστευσης στην Ελλάδα μέχρι πρόσφατα¹⁰, διακρίνεται σε δύο φάσεις. Κατά την πρώτη φάση, ο προορισμός ήταν κατά κανόνα η πρωτεύουσα και η συμπρωτεύουσα και ως εκ τούτου οι αποκλίσεις που δημιουργούνται από τη διαφοροποίηση του τόπου διαμονής από τον τόπο καταχώρησης στα δημοτολόγια (δηλαδή του τόπου καταγωγής), είναι ορατές από την εξέταση σε επίπεδο νομών. Από την άλλη, κατά τη δεύτερη και πιο πρόσφατη χρονικά φάση, ο προορισμός ήταν κυρίως τα διάφορα αστικά κέντρα της επαρχίας. Επομένως, η επίδραση της δεύτερης φάσης εμφανίζεται κατά την εξέταση σε χωρικές ενότητες μικρότερες του νομού. Έτσι, πρέπει να σημειωθεί ότι σε επίπεδο δήμων, οι παρατηρούμενες αποκλίσεις είναι αποτέλεσμα του φαινομένου της αγροτικής εξόδου συνολικά, καθώς περιλαμβάνουν τα άτομα που μετανάστευσαν στο αστικό κέντρο του ίδιου του νομού τους, αλλά και εκείνους που μετανάστευσαν στα μητροπολιτικά κέντρα. Για αυτό είναι απολύτως λογικό το ότι οι διαφοροποιήσεις σε χαμηλότερο επίπεδο γίνονται τόσο έντονες.

Οι αριθμητικές αποκλίσεις των δύο πληθυσμών μπορούν εύκολα να οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι κατά τη διαδικασία των εκλογών ένα μέρος του μόνιμου αλλά μη νόμιμου πληθυσμού των αστικών κέντρων μετακινείται προς τις περιοχές καταγωγής του για να ψηφίσει. Ωστόσο, δεν είναι μόνο η διαδικασία των εκλογών που φέρνει τον

---

¹⁰ Το φαινόμενο πιθανότατα συνεχίζεται ακόμη, αλλά στην παρούσα εργασία εξετάζονται οι επιδράσεις του μέχρι το τέλος του προηγούμενου αιώνα, διότι τα πληθυσμιακά δεδομένα αφορούν το έτος 2001.

νόμιμο πληθυσμό πίσω στον τόπο καταγωγής. Είναι προφανές ότι τα άτομα που επιλέγουν να διατηρήσουν τη δημοτολογική τους καταχώρηση στον τόπο καταγωγής τους, δεν το κάνουν μόνο για εκλογικούς σκοπούς, αν και θα αποτελούσε από μόνο του ισχυρό παράγοντα. Τα άτομα είναι ισχυρά συνδεδεμένα με το γενέθλιο τόπο τους με συναισθηματικούς, παραδοσιακούς, οικονομικούς και οικογενειακούς δεσμούς που τους κάνουν να τον επισκέπτονται συστηματικά σε κάθε ευκαιρία. Ακόμη έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο της εξ αποστάσεως αγροτικής εκμετάλλευσης, δηλαδή είναι γεγονός ότι σε ορισμένες αγροτικές περιοχές κάποια άτομα επιλέγουν να κατοικήσουν μόνιμα στην έδρα ενός νομού αλλά χωρίς να εγκαταλείψουν τις αγροτικές τους εκμεταλλεύσεις. Αυτό οδηγεί σε τακτικές μετακινήσεις μεταξύ του τόπου καταγωγής - όπου κατά κανόνα βρίσκονται οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις - και του τόπου διαμονής. (Duquenne et Kaklamani, 2010) Επομένως, υπάρχει μία πληθώρα από παράγοντες που ενισχύουν την απόφαση διατήρησης της δημοτολογικής εγγραφής στον τόπο καταγωγής και οι οποίοι παράγοντες εκφράζονται με τη μορφή μετακινήσεων που επαναλαμβάνονται σε διάφορες χρονικές περιόδους κατά τη διάρκεια του έτους.

Ως εκ τούτου, ο νόμιμος πληθυσμός αν και χρησιμοποιείται πολύ σπάνια στη διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού, είναι μία μεταβλητή που δείχνει πολύ περισσότερα από την απλή καταχώρηση στα δημοτολόγια. Ο νόμιμος πληθυσμός θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από τους μελετητές του χώρου, διότι για τις αγροτικές και ορεινές περιοχές αντανakλά το μέγεθος του πληθυσμού που εποχιακά αυτές αποκτούν. Άλλωστε, οι ποιοτικές διαφοροποιήσεις αποδεικνύουν ότι δεν πρόκειται απλά για μια απλή αύξηση του πληθυσμού, αλλά πρόκειται για αλλαγή στη δομή του πληθυσμού, που συμβαίνει συστηματικά μέσα στο χρόνο και μπορεί να προβλεφθεί σε ικανοποιητικό βαθμό. Είναι προφανές ότι, ιδιαίτερα στα χαμηλά χωρικά επίπεδα, όσο ο χωρικός σχεδιασμός και η διαδικασία λήψης αποφάσεων για τη χάραξη μέτρων πολιτικής αγνοούν τη μεταβλητή του νόμιμου πληθυσμού, θα είναι πάντα ελλείψεις και εκ των υστέρων θα κρίνονται ανεπαρκείς. Η χρήση του νόμιμου πληθυσμού (συμπληρωματικά με το μόνιμο και τον πραγματικό), όχι μόνο ως μέγεθος αλλά και ως δομή, είναι απαραίτητη για τον αειφορικό σχεδιασμό στο σύγχρονο πλαίσιο της δυναμικής του χώρου.

4.3. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΕΤΑΙΡΩ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ

Τα αποτελέσματα από την έως τώρα διερεύνηση της σχέσης μεταξύ νόμιμου και μόνιμου πληθυσμού παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ωστόσο, για την επιβεβαίωση των συμπερασμάτων και των ερμηνευτικών συλλογισμών, είναι αναγκαία η βαθύτερη εξέταση και η ξεχωριστή ανάλυση κάθε πτυχής των αποκλίσεων. Οι τελικά παρατηρούμενες αποκλίσεις σε μία περιοχή, είναι ουσιαστικά η διαφορά μεταξύ των ατόμων που είναι καταχωρημένα χωρίς να κατοικούν μόνιμα εκεί και των ατόμων που κατοικούν μόνιμα εκεί χωρίς να είναι καταχωρημένα. Συνεπώς, για τις περιοχές που παρουσίασαν τιμές αρκετά μεγαλύτερες τις μονάδας θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη η εξέταση των χαρακτηριστικών του «νόμιμου αλλά μη μόνιμου πληθυσμού» τους. Αντίστοιχα, για τις περιοχές με μικρότερο νόμιμο πληθυσμό από ότι μόνιμο, θα ήταν χρήσιμη η περεταίρω ανάλυση στο κομμάτι του «μόνιμου αλλά μη νόμιμου πληθυσμού».

Συγκεκριμένα, στις ορεινές και αγροτικές περιοχές κατά μήκος του άξονα της Πίνδου που ο νόμιμος πληθυσμός είναι συστηματικά μεγαλύτερος από το μόνιμο, πρέπει να εξετασθεί τι ποσοστό του νόμιμου αλλά μη μόνιμου πληθυσμού τους κατάγεται από εκεί. Σε περίπτωση που αυτό το ποσοστό είναι κατά κανόνα μεγάλο, θα επισφραγισθεί η ερμηνεία που δόθηκε ότι τα άτομα που κατάγονται από εκεί χωρίς να κατοικούν μόνιμα, διατηρούν τη δημοτολογική τους καταχώρηση. Γενικότερα με τη διερεύνηση των συνδυασμένων πληθυσμιακών ομάδων που προαναφέρθηκαν μπορεί να επιτευχθεί εμβάθυνση και καλύτερη ερμηνεία του φαινομένου. Με τον τρόπο αυτό η ανάλυση μπορεί να εστιαστεί και σε περιοχές με ιδιαίτερα ανθρωπογενή χαρακτηριστικά, όπως η περίπτωση της Θράκης κ.α.

Σημαντικό ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης και η διαχρονική εξέλιξη του φαινομένου. Με τα δεδομένα της απογραφής πληθυσμού του 2011 θα είναι δυνατό να σχηματιστεί μια εικόνα για την πορεία των αποκλίσεων μέχρι σήμερα. Είναι πιθανό το φαινόμενο να έχει αρχίσει να μειώνεται καθώς οι τοπικιστικές αντιλήψεις είναι λιγότερο έντονες στις νέες γενιές. Από την άλλη όμως, η όλο και μεγαλύτερη δυσκολία στην εξεύρεση εργασίας στις μέρες μας, έχει οδηγήσει τον ενεργό πληθυσμό σε ευρύτερες μετακινήσεις. Η αύξηση της έντασης της μετανάστευσης - τόσο της εσωτερικής όσο και της εξωτερικής - ίσως έχει επηρεάσει θετικά το φαινόμενο των αποκλίσεων. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η εξέλιξη του φαινομένου ενδιαφέρει άμεσα το χωρικό σχεδιασμό.

5. ΣΧΕΣΗ ΝΟΜΙΜΟΥ-ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Από τα έως τώρα αποτελέσματα φαίνεται ότι ο νόμιμος και ο πραγματικός πληθυσμός έχουν παρόμοια συμπεριφορά ως προς το μόνιμο. Δηλαδή, στα αστικά κέντρα και ο νόμιμος και ο πραγματικός είναι μικρότεροι του μόνιμου, ενώ στις ορεινές και αγροτικές περιοχές είναι κατά κανόνα μεγαλύτεροι. Επίσης φάνηκε ότι οι αποκλίσεις αυτές εμφανίζονται εντονότερα στα χαμηλά διοικητικά επίπεδα. Ερμηνεύοντας αυτό το φαινόμενο, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι και η διαδικασία της απογραφής που συνδέεται με τον πραγματικό πληθυσμό, αλλά και οι διοικητικές διαδικασίες, κυρίως οι εκλογές, που συνδέονται με το νόμιμο πληθυσμό εκλαμβάνονται από τα άτομα - η καθεμία για διαφορετικούς λόγους, ως τρόποι εκδήλωσης των δεσμών και της υποστήριξής τους προς τον εκάστοτε τόπο καταγωγής.

Μεταξύ νόμιμου και του πραγματικού πληθυσμού όμως, πρέπει να εξετασθεί το ποιος από τους δύο είναι ποιο μεγάλος σε κάθε περιοχή και γιατί. Η μόνη ένδειξη είναι ότι ο νόμιμος πληθυσμός αποκλίνει από το μόνιμο εντονότερα από ότι αποκλίνει ο πραγματικός. Συνεπώς, η δυνατότητα άσκησης των εκλογικών δικαιωμάτων στον τόπο καταγωγής είναι σε γενικές γραμμές ποιο σημαντική από τη απογραφή εκεί. Ωστόσο, είναι σχεδόν σίγουρο οι αποκλίσεις μεταξύ νόμιμου και πραγματικού επηρεάζονται ως ένα βαθμό από τον παράγοντα «χώρος». Επομένως, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να διερευνηθεί η ένταση αλλά κυρίως ο τρόπος με τον οποίο διαφοροποιούνται οι αποκλίσεις μέσα στο χώρο, δηλαδή στις διάφορες διοικητικές ενότητες και στα διοικητικά επίπεδα.

5.1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

5.1.1. ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΝΟΜΙΜΟΥ ΠΡΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

Στο σύνολο της χώρας ο νόμιμος είναι μεγαλύτερος από τον πραγματικό πληθυσμό των Ελλήνων κατά 3,9%, δηλαδή ο λόγος νόμιμος προς πραγματικός είναι 1,0039. Το γεγονός αυτό είναι απόλυτα αναμενόμενο καθώς ο νόμιμος περιλαμβάνει μεν τους Έλληνες που απογράφηκαν ως παρόντες (πραγματικός πληθυσμός Ελλήνων), αλλά περιλαμβάνει επιπλέον και όσους Έλληνες μένουν μόνιμα στη χώρα αλλά κατά την απογραφή απουσίαζαν προσωρινά. Σε απόλυτα μεγέθη, αυτό σημαίνει ότι οι Έλληνες που απογράφηκαν ως προσωρινά απόντες στο εξωτερικό ανέρχονται σε περίπου 40.000. Το μέγεθος αυτό δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλο σε σχέση με το πληθυσμιακό μέγεθος της χώρας. Συνεπώς, οι αποκλίσεις του νόμιμου από τον πραγματικό πληθυσμό στα χαμηλότερα χωρικά επίπεδα, οφείλονται σε εξωτερικούς ή εθνικούς παράγοντες αλλά στα ειδικά χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής.

Μεταξύ των νομών παρατηρούνται αξιοσημείωτες αποκλίσεις, ωστόσο φαίνεται ότι είναι σαφώς πιο περιορισμένες σε σχέση με τις αποκλίσεις των προηγούμενων κεφαλαίων. Χαρακτηριστικό είναι ότι το εύρος τιμών είναι αρκετά μικρότερο, μόλις 0,46 και όπως φαίνεται στον Πίνακα 5.1, σχεδόν ισομοιράζεται πάνω και κάτω από τη μονάδα.

Πίνακας 5.1: Νομοί με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Νόμιμος/Πραγματικός»

Νομός	Νόμιμος πληθυσμός	Πραγματικός πληθυσμός (Έλληνες)	Νόμιμος/ Πραγματικός
Θεσσαλονίκης	824.633	988.977	0,83
Αττικής	3.002.980	3.385.325	0,89
Γρεβενών	46.324	36.904	1,26
Καρδίτσας	160.539	126.805	1,27
Άρτας	97.265	75.973	1,28
Λευκάδος	26.941	20.917	1,29

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

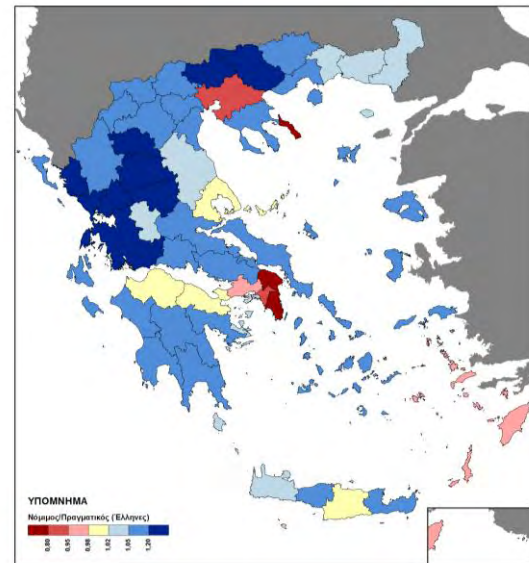
Οι νομοί των μητροπολιτικών κέντρων είναι βεβαίως και πάλι αυτοί με τις χαμηλότερες τιμές του δείκτη, γεγονός που σημαίνει ότι εκεί απογράφηκαν αρκετοί από αυτούς που είναι εγγεγραμμένοι σε επαρχιακούς νομούς. Αυτό οφείλεται κυρίως στη μεγαλύτερη βαρύτητα που, όπως έχει ήδη σημειωθεί, φαίνεται να έχει στη συνείδηση των πολιτών η

δημοτολογική καταχώρηση και η διαδικασία των εκλογών σε σχέση με τη διαδικασία της απογραφής. Συνεπώς, ορισμένοι από αυτούς που κατά την αγροτική έξοδο μετανάστευσαν στις δύο μεγάλες πόλεις, κατά την απογραφή είναι πιθανό να μην μπόρεσαν να μετακινηθούν και τελικά να απογράφηκαν στον τόπο μόνιμης κατοικίας τους. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι έπαψαν να διατηρούν δεσμούς με την γενέτειρά τους και για αυτό συνεχίζουν να είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα αυτής.

Στους επαρχιακούς νομούς που κατά την εξέταση των άλλων δύο σχέσεων μεταξύ πληθυσμιακών μεγεθών εμφανίζονταν πολύ υψηλές τιμές, οι αποκλίσεις μεταξύ νόμιμου και πραγματικού είναι πολύ πιο ήπιες. Εκτός όμως από το μικρότερο μέγεθος των αποκλίσεων, παρατηρείται ότι αυτές κατανέμονται στο χώρο, με διαφορετικό τρόπο από ότι συνήθως. Χαρακτηριστικό είναι ότι ορισμένες ορεινές περιοχές της ηπειρωτικής χώρας, όπως οι νομοί Ευρυτανίας, Φωκίδας, Αρκαδίας κ.α., έχουν σχετικά πολύ μικρές αποκλίσεις - σε αντίθεση με τις ακραίες τιμές τους στους δείκτες «πραγματικού προς μόνιμο» και «νόμιμου προς μόνιμο», αλλά πάντα μεγαλύτερες της μονάδας. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 9)

Χάρτης 5.1: Νόμιμος/Πραγματικός ανά Νομό

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

Συνεπώς, η κατανομή των τιμών της αναλογίας μεταξύ νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού στο χώρο, δε συνδέεται απαραίτητα θετικά με το βαθμό στον οποίο η κάθε περιοχή αποτέλεσε αφετηρία εσωτερικών μεταναστών. Έμμεσα βέβαια υποδεικνύεται ότι, ο νόμιμος πληθυσμός είναι μεγαλύτερος από τον πραγματικό στις ορεινές και αγροτικές περιοχές και το αντίθετο συμβαίνει στις αστικές, χωρίς όμως η ένταση να μεταβάλλεται αναλογικά με τα χαρακτηριστικά αυτά. Η αιτία είναι ότι η διατήρηση των εκλογικών δικαιωμάτων στον τόπο καταγωγής αντιμετωπίζεται ως σημαντικότερη από την εκεί παρουσία κατά την απογραφή, ενώ επίσης η επιλογή του τόπου καταχώρησης

στα δημοτολόγια επηρεάζεται ελάχιστα - ή καθόλου - από εξωγενείς παράγοντες σε αντίθεση με τον τόπο απογραφής που σε ορισμένες περιπτώσεις δεν είναι αποτέλεσμα επιλογής αλλά ανάγκης. Η αιτία όμως αυτή παύει να ισχύει για τις περιπτώσεις περιοχών με πολύ έντονη παράδοση στην υποδοχή πληθυσμού για απογραφικούς και εκλογικούς λόγους.

Η παραπάνω παρατηρήσεις επιβεβαιώνονται και ενισχύονται με τον πλέον απόλυτο τρόπο, κατά τη διερεύνηση των αποκλίσεων σε επίπεδο δήμων και κοινοτήτων. Στον πίνακα 5.2, αποτυπώνεται ότι το εύρος των τιμών της εξεταζόμενης αναλογίας είναι κατά πολύ μικρότερο - σε σχέση με το αντίστοιχο των προηγούμενων κεφαλαίων, με τις κοινότητες να είναι πάντα πιο επιρρεπείς στην παρουσίαση ακραίων τιμών λόγω του μικρού πληθυσμιακού τους μεγέθους.

Πίνακας 5.2: Δήμοι και κοινότητες με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Νόμιμος/Πραγματικός»

Δήμος-Κοινότητα	Νομός	Νόμιμος πληθυσμός	Πραγματικός πληθυσμός (Έλληνες)	Νόμιμος/ Πραγματικός
Κ. Πικερμίου	Αττικής	1.188	2.711	0,44
Δ. Θερμαϊκού	Θεσσαλονίκης	8.857	17.945	0,49
Κ. Πεύκων	Θεσσαλονίκης	3.088	6.178	0,50
Κ. Σαρωνίδος	Αττικής	977	1.863	0,52
Δ. Καλυβίων Θορικού	Αττικής	5.865	10.818	0,54
Κ. Δροσιάς	Αττικής	2.850	5.144	0,55
Κ. Καλάμου	Αττικής	2.754	4.948	0,56
Δ. Πυλαίας	Θεσσαλονίκης	12.491	22.086	0,57
Κ. Σιδηρονέρου	Δράμας	909	422	2,15
Δ. Τζουμέρκων	Ιωαννίνων	2.888	1.215	2,38
Κ. Καλαριτών	Ιωαννίνων	555	217	2,56
Κ. Βαθυπέδου	Ιωαννίνων	290	100	2,90
Κ. Σιράκου	Ιωαννίνων	1.087	272	4,00
Κ. Γράμου	Καστοριάς	160	26	6,15

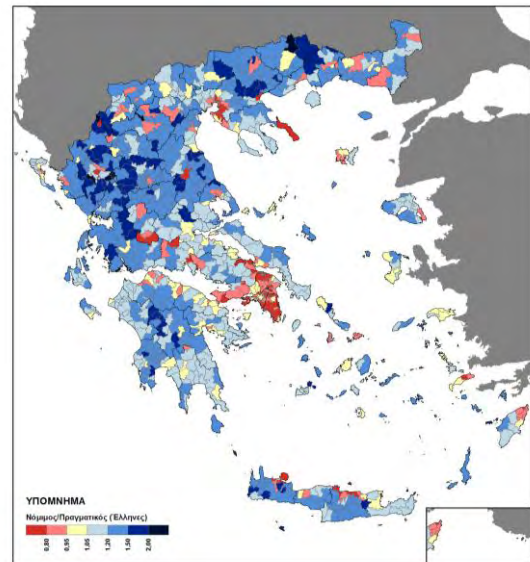
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γενικότερα παρατηρείται ότι οι πιο χαμηλές τιμές του δείκτη χαρακτηρίζουν κοινότητες και δήμους της Αττικής και της Θεσσαλονίκης. Το γεγονός αυτό είναι απόλυτα φυσιολογικό, καθώς εκεί κατοικεί μόνιμα μεγάλο μέρος του νόμιμου πληθυσμού άλλων δήμων της χώρας, που βέβαια κατά την απογραφή είναι αναμενόμενο να μην μετακινείται στο σύνολό του, με αποτέλεσμα να εμφανίζεται εκεί πλεόνασμα πραγματικού πληθυσμού.

Αντίστοιχα, οι πιο υψηλές τιμές του δείκτη εμφανίζονται κυρίως σε περιοχές της ορεινής βόρειας Ελλάδας. Δηλαδή σε περιοχές που αποτέλεσαν μεν αφετηρία των μεταναστευτικών ρευμάτων της αγροτικής εξόδου και μάλιστα από πολύ νωρίς αλλά, οι οποίες κατά το έτος της απογραφής - πριν τη λειτουργία της Εγνατίας οδού - δεν ήταν εύκολα προσβάσιμες και πολύ περισσότερο δεν προσφέρονταν για επίσκεψη μίας ή δύο ημερών για απογραφικούς λόγους. Επομένως είναι πιθανό, οι καταγόμενοι από εκεί αλλά διαμένοντες αλλού, να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη δυσκολία στις μετακινήσεις τους κατά την ημέρα της απογραφής, με αποτέλεσμα να απογράφονται εκεί, ως πραγματικός πληθυσμός, αρκετά λιγότερα άτομα σε σχέση με τους νόμιμα εγγεγραμμένους.

Γενικότερα παρατηρείται ότι υπάρχει μια χωρική κατανομή των τιμών της αναλογίας, αντίστοιχη με αυτή που προέκυψε στα προηγούμενα κεφάλαια. Όμως υπάρχουν και δύο επιπλέον παρατηρήσεις. Όπως αποτυπώνεται και χαρτογραφικά στο Χάρτη 5.2, αφενός οι αποκλίσεις είναι λιγότερο έντονες καθώς οι ενότητες με τιμές μεγαλύτερες του 1,50 είναι περιορισμένες. Αφετέρου, κατά μήκος του ορεινού όγκου της Πίνδου παρατηρούνται πολλές εξαιρέσεις που επιβεβαιώνουν ότι οι αποκλίσεις του νόμιμου από τον πραγματικό πληθυσμό δεν εξαρτώνται κατά κανόνα και συστηματικά από τα ανθρωπογενή χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής, αλλά αποτελούν ουσιαστικά το έμμεσο αποτέλεσμα όσων είναι εγγεγραμμένοι στον τόπο καταγωγής αλλά για διάφορους λόγους απογράφηκαν στον τόπο μόνιμης κατοικίας τους. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 11)

Χάρτης 5.2: Νόμιμος/Πραγματικός ανά ΚΔ

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

Σε ότι αφορά τις περιπτώσεις κάποιων αγροτικών και ορεινών περιοχών που παρουσιάζουν πραγματικό πληθυσμό μεγαλύτερο από τον νόμιμο, εκεί η αιτία δεν

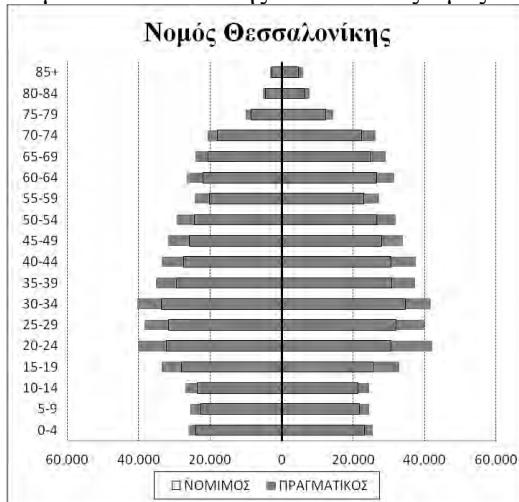
μπορεί να είναι μόνο η μετακίνηση όσων κατάγονται από αυτές τις περιοχές κατά την ημέρα της απογραφής. Το φαινόμενο οφείλεται κατά συνέπεια στην εισροή και παρουσία, κατά την απογραφή, ατόμων που δεν κατάγονται από την περιοχή. Τα άτομα αυτά όμως πιθανότατα σχετίζονται με τους καταγόμενους, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση οικογενειών που ένας εκ των γονέων κατάγεται από εκεί και η οικογένεια τον ακολουθεί στη μετακίνηση κατά την ημέρα της απογραφής.

Εκτός όμως από τις ποσοτικές διαφοροποιήσεις των δύο πληθυσμών, οι οποίες συνεπάγονται την πραγματοποίηση ή μη κάποιων μετακινήσεων, υπάρχουν και οι ποιοτικές διαφοροποιήσεις. Από αυτές μπορούν να προκύψουν χρήσιμα συμπεράσματα για τη διαφοροποίηση της έντασης των μετακινήσεων κατά φύλο και ηλικία. Για το λόγο αυτό γίνεται παρακάτω η σύγκριση των πληθυσμιακών πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού σε επίπεδο νομών και δήμων.

5.1.2. ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ

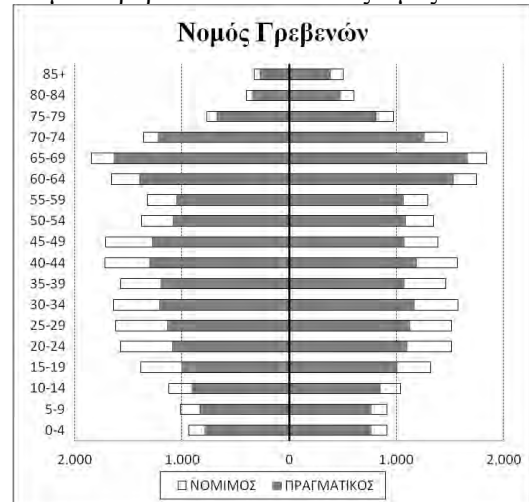
Οι νομοί Θεσσαλονίκης και Γρεβενών παρουσιάζουν και σε αυτή την σχέση τελείως αντίθετες συμπεριφορές και για αυτό επιλέγονται ως παραδείγματα για την ανάλυση της πληθυσμιακής δομής.

Γράφημα 5.1: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Νομού Θεσσαλονίκης σε απόλυτες τιμές

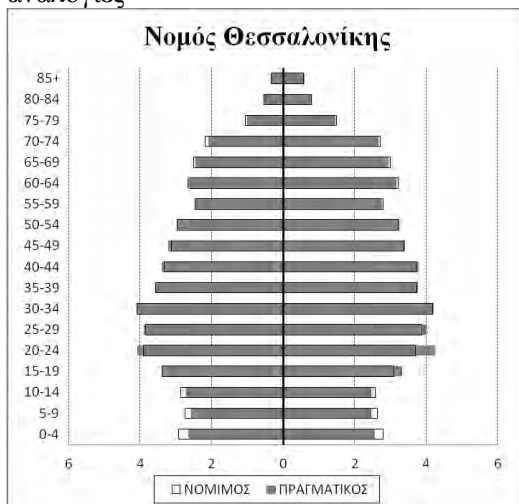
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 5.2: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Νομού Γρεβενών σε απόλυτες τιμές

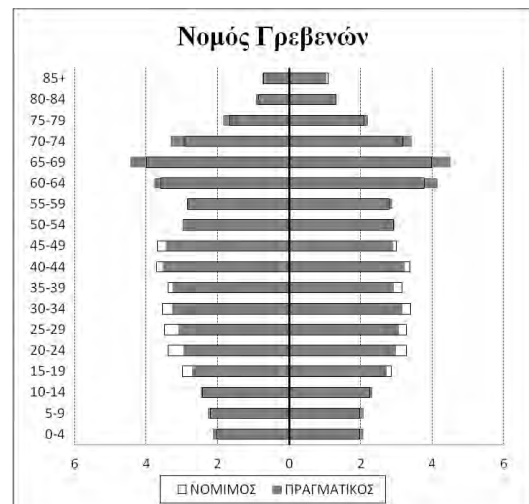
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 5.3: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Νομού Θεσσαλονίκης σε ποσοστιαίες αναλογίες

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 5.4: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Νομού Γρεβενών σε ποσοστιαίες αναλογίες

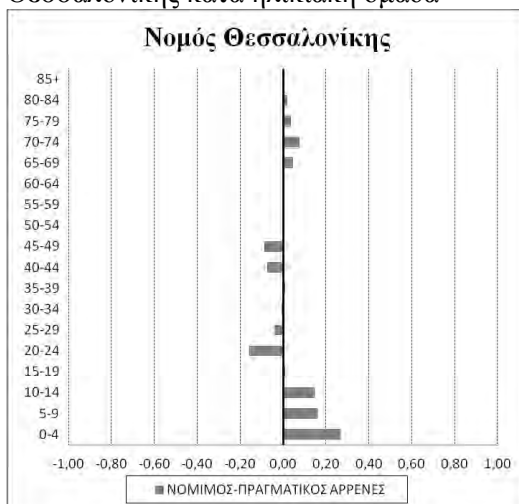

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Παρατηρώντας τα γραφήματα 5.1 ως 5.4, είναι φανερό και σε απόλυτα μεγέθη αλλά και σε ποσοστιαία κατανομή, ότι τόσο ο νομός Θεσσαλονίκης όσο και ο νομός Γρεβενών παρουσιάζουν εντονότερες αποκλίσεις στις παραγωγικές ηλικίες. Συγκεκριμένα, στο

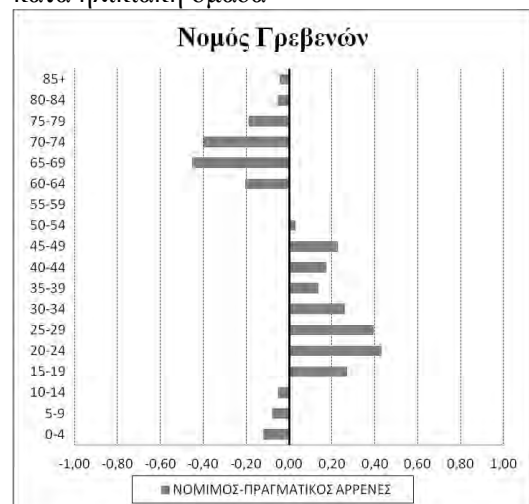
νομό Γρεβενών τα άτομα ηλικίας από 15 έως 49 ετών είναι αυτοί που με μεγαλύτερη ένταση, κρατούν τα εκλογικά τους δικαιώματα στον τόπο αλλά κατά τη συγκεκριμένη απογραφή απογράφηκαν ως παρόντες αλλού. Αντίστοιχα, στο νομό Θεσσαλονίκης περίπου στις ίδιες ηλικίες εντοπίζεται η σημαντικότερη μερίδα ατόμων που απογράφηκαν ως παρόντες εκεί, ενώ ήταν εγγεγραμμένοι στα δημοτολόγια άλλων νομών. Αυτό βεβαίως είναι περισσότερο αποτέλεσμα του φαινομένου της εσωτερικής μετανάστευσης που ήταν και είναι περισσότερο έντονο στις ηλικίες αυτές. Ωστόσο, φαίνεται καθαρά ότι τα άτομα που είναι νόμιμα εγγεγραμμένοι στην επαρχία, αλλά λόγω αδυναμίας μετάβασης στις περιοχές καταγωγής τους κατά την ημέρα της απογραφής, απογράφηκαν τελικά στα μεγάλα αστικά κέντρα είναι κυρίως άτομα μέσης ηλικίας.

Γράφημα 5.5: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού ανδρικού πληθυσμού του Νομού Θεσσαλονίκης κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 5.6: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού ανδρικού πληθυσμού του Νομού Γρεβενών κατά ηλικιακή ομάδα

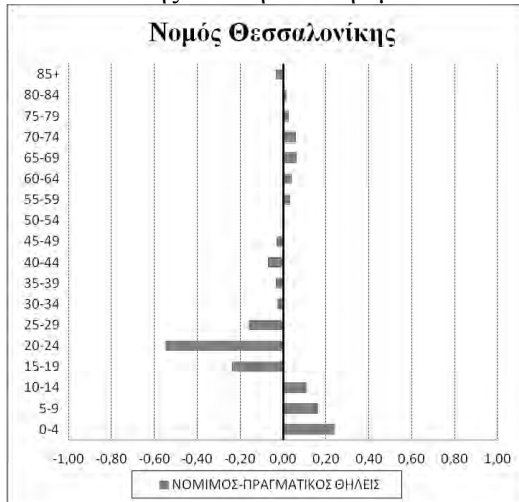

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Σε ότι αφορά τις κατανομές κατά φύλο, δεν παρατηρείται ουσιαστικά διαφορετική συμπεριφορά ανάμεσα στον ανδρικό και το γυναικείο πληθυσμό. Βέβαια, στο νομό Γρεβενών παρατηρείται και πάλι, λίγο μεγαλύτερη ένταση στις διαφοροποιήσεις η οποία βέβαια οφείλεται στο ότι ο γυναικείος πληθυσμός είναι ελαφρώς μικρότερος από τον ανδρικό, γεγονός που τον οδηγεί (ακόμη και για ίδια απόλυτα μεγέθη μεταξύ των δύο φύλων) να αποτυπώνει σχετικά εντονότερες ποσοστιαίες μεταβολές. Επίσης στο νομό Θεσσαλονίκης στην ηλικιακή ομάδα 20-24 είναι φανερή η επίδραση των

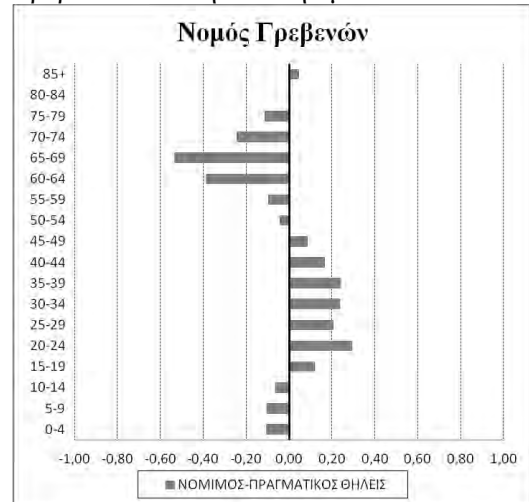
φοιτητών - και κυρίως των φοιτητριών - που κατά την απογραφή ήταν παρόντες εκεί, αλλά εγγεγραμμένοι στον τόπο καταγωγής τους.

Γράφημα 5.7: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού γυναικείου πληθυσμού του Νομού Θεσσαλονίκης κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

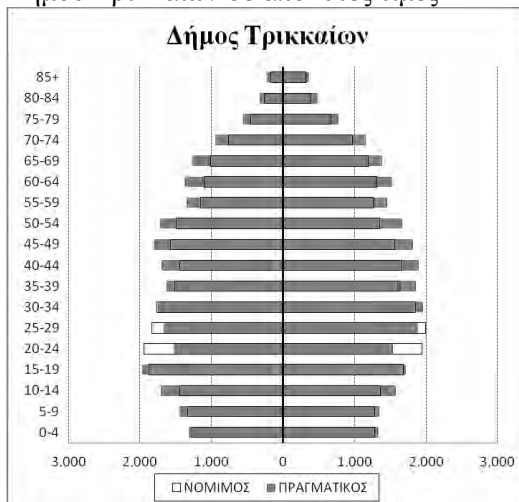
Γράφημα 5.8: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού γυναικείου πληθυσμού του Νομού Γρεβενών κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

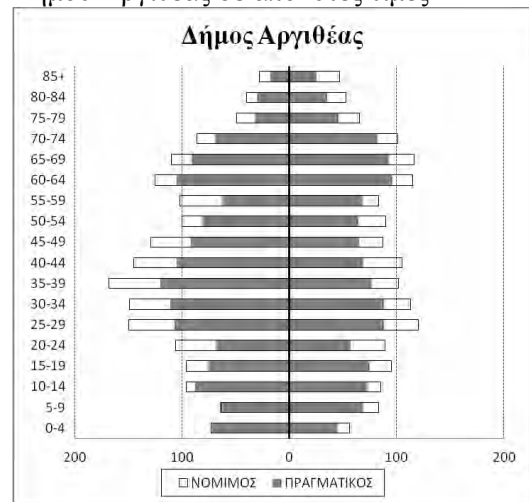
Σε επίπεδο δήμων τα αποτελέσματα είναι λιγότερο ξεκάθαρα, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι παρατηρούμενες αποκλίσεις, παρά την όποια ποσοτική τους ένταση, δεν χαρακτηρίζονται από συστηματικότητα.

Γράφημα 5.9: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Δήμου Τρικκαίων σε απόλυτες τιμές

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

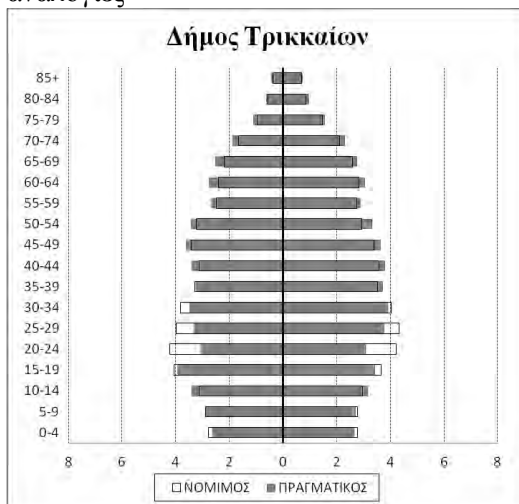
Γράφημα 5.10: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Δήμου Αργιθέας σε απόλυτες τιμές

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

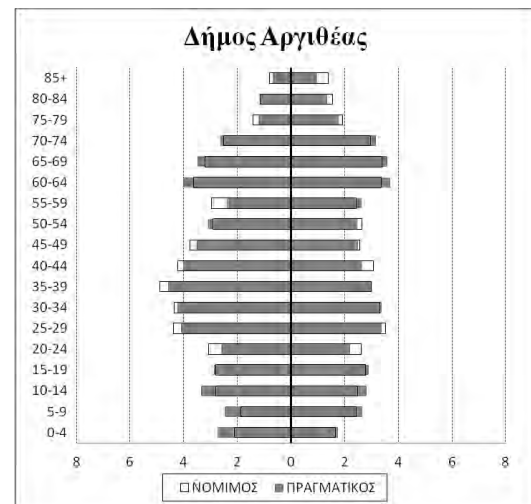
Στους αστικούς επαρχιακούς δήμους γενικά εμφανίζεται ο πραγματικός πληθυσμός μεγαλύτερος του νόμιμου με λίγο μεγαλύτερη ένταση στις μεσαίες ηλικίες. Ωστόσο, στις ηλικίες 20 ως 29 ετών ο δήμος Τρικκαίων παρουσιάζει αρκετά μικρότερο πραγματικό πληθυσμό από το νόμιμο, μάλιστα σε ποσοστιαίες αναλογίες το φαινόμενο διευρύνεται στις ηλικιακές ομάδες από 15 ως 34 ετών. Πιθανότατα αυτό συμβαίνει λόγω των φοιτητών και των στρατευμένων που ανήκουν κατά κανόνα σε αυτές τις ηλικίες και απουσιάζουν από τις πόλεις τους κατά την απογραφή. Βέβαια, δεν αποκλείεται η έντονη αυτή απόκλιση να είναι και αποτέλεσμα πιθανής ενίσχυσης, από τα τέλη της δεκαετίας του '90 και έπειτα, του ρεύματος εσωτερικής μετανάστευσης από τις αστικές περιοχές της περιφέρειας στα μητροπολιτικά κέντρα.

Γράφημα 5.11: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Δήμου Τρικκαίων σε ποσοστιαίες αναλογίες

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 5.12: Αλληλεπίθεση πυραμίδων νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού Δήμου Αργιθέας σε ποσοστιαίες αναλογίες

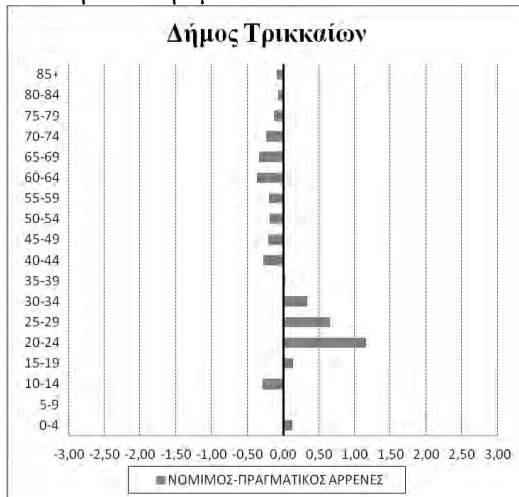
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Σε ότι αφορά τις φυλετικές διαφοροποιήσεις, στα αστικά κέντρα της επαρχίας, οι αποκλίσεις είναι παρόμοιες και δεν φαίνεται να υπάρχει διαφορετική συμπεριφορά μεταξύ των δύο φύλων. Όμως, στους μικρούς επαρχιακούς δήμους και κοινότητες της ορεινής χώρας, ο νόμιμος πληθυσμός είναι άνισα κατανομημένος στα δύο φύλα, διότι οι άντρες διατηρούν εντονότερα τις εγγραφές τους στα δημοτολόγια, ενώ οι γυναίκες μπορεί να μεταδημοτεύσουν ευκολότερα. Το ίδιο, αλλά με πολύ μικρότερη διαφοροποίηση, ισχύει και για την κατανομή κατά φύλο του πραγματικού πληθυσμού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι αποκλίσεις των δύο μεγεθών σε αυτές τις περιοχές να είναι σχετικά εντονότερες στους άντρες. Πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι οι

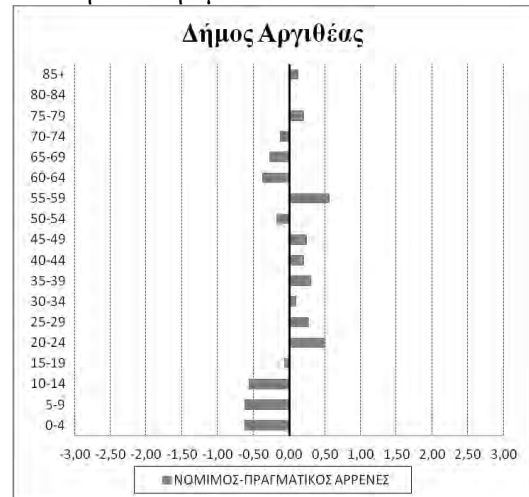
παρατηρήσεις, για την επίδραση του φύλου και της ηλικίας στη σχέση νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού, δεν μπορούν να γενικευθούν στον ίδιο βαθμό με τις παρατηρήσεις των προηγούμενων σχέσεων, διότι εμφανίζονται πολύ συχνές εξαιρέσεις.

Γράφημα 5.13: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού ανδρικού πληθυσμού του Δήμου Τρικκαίων κατά ηλικιακή ομάδα

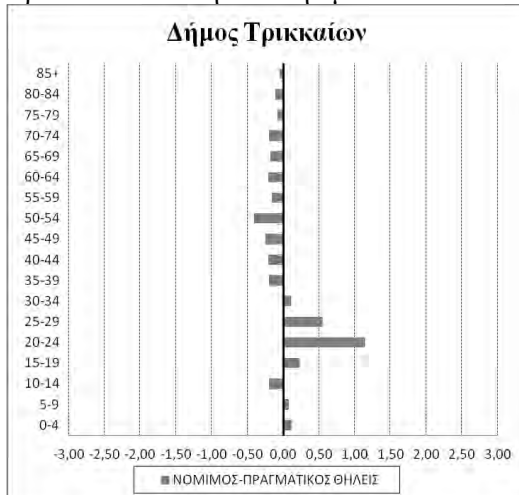
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 5.14: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού ανδρικού πληθυσμού του Δήμου Αργιθέας κατά ηλικιακή ομάδα

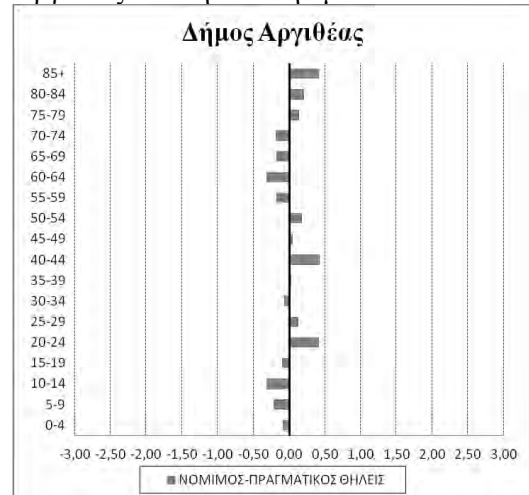
Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 5.15: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού γυναικείου πληθυσμού του Δήμου Τρικκαίων κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 5.16: Διαφορές ποσοστιαίας κατανομής νόμιμου και πραγματικού γυναικείου πληθυσμού του Δήμου Αργιθέας κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΔΚΑ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

5.2. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Οι παρατηρούμενες αποκλίσεις του νόμιμου από τον πραγματικό πληθυσμό, σε όλα τα διοικητικά επίπεδα που είναι υφιστάμενα του εθνικού, υποδηλώνουν ουσιαστικά τα άτομα που δεν μπόρεσαν ή γενικότερα αποφάσισαν να μην απογραφούν στον τόπο όπου είναι εγγεγραμμένοι. Όμως, η ερμηνεία της συμπεριφοράς αυτής περνά από τον τόπο μόνιμης κατοικίας και κατά συνέπεια από την έννοια του μόνιμου πληθυσμού. Δηλαδή η σχέση μεταξύ των δύο πληθυσμιακών μεγεθών που εξετάζονται στο παρόν κεφάλαιο είναι έμμεση. Δεν θα είχε κανένα νόημα τα άτομα, που κατοικούν μόνιμα σε μία περιοχή και είναι νόμιμα εγγεγραμμένοι σε μία άλλη, να μετακινηθούν κατά την ημέρα της απογραφής, για να βρεθούν συστηματικά ως παρόντες σε κάποια άλλη τρίτη περιοχή. Επομένως είναι προφανές ότι τα άτομα που έχουν μεταναστεύσει στο εσωτερικό και διαμένουν σε άλλη περιοχή από τον τόπο καταγωγής τους, επιθυμούν αφενός να μη μεταδημοτεύσουν διοικητικά και αφετέρου να απογράφονται ως παρόντες στον τόπο καταγωγής τους.

Φαίνεται επομένως ότι οι δυνάμεις που διαφοροποιούν το νόμιμο και τον πραγματικό πληθυσμό από το μόνιμο σε κάθε περιοχή είναι ομόρροπες, διότι τόσο η άσκηση των εκλογικών δικαιωμάτων όσο και η παρουσία κατά την απογραφή είναι δραστηριότητες που κατά κανόνα τα άτομα προτιμούν να ασκούν στον τόπο καταγωγής τους. Όμως ανάμεσα στα δύο, η διατήρηση της δημοτολογικής εγγραφής θεωρείται πιο σημαντική και είναι πιο εύκολη - λιγότερο επηρεαζόμενη από τυχαία, προσωρινά γεγονότα - σε σχέση με την παρουσία κατά την ημέρα της απογραφής. Συνεπώς, ο νόμιμος πληθυσμός στις περιοχές καταγωγής των ατόμων που συμμετείχαν στην αγροτική έξοδο είναι συνήθως μεγαλύτερος από τον πραγματικό. Η στατιστική ανάλυση της μεταβλητής «Νόμιμος προς Πραγματικό» επιβεβαιώνει τη συσχέτιση των τιμών με το βαθμό αστικότητας και το βαθμό ορεινότητας κάθε χωρικής ενότητας. Συγκεκριμένα, η συσχέτιση με την ορεινότητα είναι θετική ενώ με την αστικότητα αρνητική, γεγονός που σημαίνει ότι οι στατιστικοί συντελεστές συνάδουν σε σημαντικό βαθμό με τις δοθείσες ερμηνείες για τη συμπεριφοράς των χωρικών ενότητων αναφορικά με τις αποκλίσεις μεταξύ νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού. Ωστόσο, σε επίπεδο νομών, σημειώνεται ότι η συσχέτιση ισχύει με βεβαιότητα λίγο μικρότερη από 95%, αλλά αυτό σαφέστατα δε σημαίνει την απόρριψη των ερμηνειών, αποτελεί όμως ενδιαφέρον αντικείμενο για μελλοντική εξέταση. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 10 και 12) Επίσης, το

φαινόμενο επιβεβαιώνεται και από την ηλικιακή κατανομή κάθε πληθυσμού. Όπως δείχνει η εξέταση των ποιοτικών χαρακτηριστικών, οι παραγωγικές ηλικίες - στις οποίες ανήκουν κατά κανόνα όσοι έχουν μεταναστεύσει στο εσωτερικό για αναζήτηση εργασίας - είναι αυτές που δημιουργούν τις εντονότερες αποκλίσεις.

Από την άλλη, είναι φανερό ότι η σχέση των δύο πληθυσμών δεν διέπεται μόνο από τους παραπάνω παράγοντες, διότι και σε επίπεδο νομών αλλά πολύ περισσότερο σε επίπεδο δήμων, υπάρχουν σημαντικές εξαιρέσεις. Πρόκειται για τις ορεινές χωρικές ενότητες της ηπειρωτικής Ελλάδας που εμφανίζουν τιμές της αναλογίας νόμιμου προς πραγματικό παρόμοιες με αυτές των αστικών κέντρων. Η αιτία προφανώς δεν είναι η ίδια. Οι τιμές αυτές οφείλονται στο γεγονός ότι οι δεσμοί των καταγόμενων από αυτές τις περιοχές με τον γενέθλιο τόπο τους είναι πολύ ισχυρότεροι από αυτών γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στις πόλεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι οικογένειες που αποτελούνται από διαφορετικά καταγόμενους γονείς να έλκονται περισσότερο από τις ολιγοπληθέστερες ορεινές περιοχές και να μετακινούνται τελικά στο σύνολό τους κατά την απογραφή. Έτσι σε ορισμένες περιοχές, όπου οι μετακινήσεις αυτές είναι αρκετά έντονες και ξεπερνούν αριθμητικά τους εγγεγραμμένους που αδυνατούν να απογραφούν εκεί, εμφανίζεται ο πραγματικός πληθυσμός να είναι μεγαλύτερος από το νόμιμο παρά το γεγονός ότι κατά τα την αγροτική έξοδο αποτέλεσαν αφετηρίες του μεταναστευτικού ρεύματος.

Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, είναι πιθανό σε συγκεκριμένες διοικητικές ενότητες, οι αποκλίσεις των δύο πληθυσμών να οφείλονται, σε περιορισμένο βέβαια βαθμό, στην εικονική διόγκωση του νόμιμου πληθυσμού. Πρόκειται για τα άτομα που είναι εγγεγραμμένα στα δημοτολόγια, αλλά λόγω της μόνιμης απουσίας τους (και κατά την απογραφή) στο εξωτερικό, σύμφωνα με τους ορισμούς και τις οδηγίες της ΕΛΣΤΑΤ, δε θα έπρεπε να απογράφονται, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να απογράφονται από άλλους, ως «προσωρινά» απόντες. Διευκρινίζεται ωστόσο ότι πρόκειται για σπάνιες εξαιρέσεις, καθώς οι θεωρητικές διατυπώσεις διαφέρουν κάποιες φορές από την πράξη, διότι οι ορισμοί δεν μπορούν να ενσωματώσουν πολιτισμικούς, κοινωνικούς και αισθηματικούς παράγοντες που είναι όμως υπαρκτοί ειδικά σε ορισμένες περιοχές.

Για τη διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού, οι αποκλίσεις μεταξύ του νόμιμου και του πραγματικού πληθυσμού δεν έχουν άμεσα ουσιαστική σημασία. Βέβαια ως ένα βαθμό

αποτυπώνουν και αυτές την αντιστροφή των μετακινήσεων από την αγροτική έξοδο, δηλαδή τις τακτικές και σχετικά μικρής διάρκειας μετακινήσεις πληθυσμού από τα αστικά κέντρα προς τους τόπους καταγωγής του, ωστόσο τα φαινόμενα αυτά αποτυπώνονται άμεσα και με πολύ μεγαλύτερη διαύγεια και ακρίβεια, στις αποκλίσεις «πραγματικού από μόνιμο» και «νόμιμου από μόνιμο». Το γεγονός ότι η σχέση τους επηρεάζεται σε αξιοσημείωτο βαθμό από προσωρινά γεγονότα που δεν επιτρέπουν σε ορισμένους να μετακινηθούν κατά την ημέρα της απογραφής, αλλά και η εμφάνιση αρκετών εξαιρέσεων, μειώνουν τη συστηματικότητα στη χωρική κατανομή των τιμών του δείκτη σε σχέση με τα φυσικά και ανθρωπογενή χαρακτηριστικά κάθε περιοχής. Για το λόγο αυτό στη συνθετική προσέγγιση που πραγματοποιείται στο επόμενο κεφάλαιο, ο νόμιμος και ο πραγματικός πληθυσμός δεν εξετάζονται ως προς τις μεταξύ τους αποκλίσεις, αλλά ως προς τη συμπληρωματικότητα που χαρακτηρίζει τα εν λόγω πληθυσμιακά μεγέθη και ως προς τις από κοινού αποκλίσεις τους με το μόνιμο πληθυσμό σε κάθε περιοχή. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση στη διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το μεγαλύτερο πληθυσμιακό μέγεθος - και ειδικά στις ολιγοπληθείς ορεινές περιοχές που ο πραγματικός πληθυσμός ξεπερνά το νόμιμο - ως ένδειξη του συνόλου των ατόμων που κατοικούν μόνιμα ή επισκέπτονται περιοδικά την περιοχή.

5.3. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΕΤΑΙΡΩ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ

Από την ανάλυση των δεδομένων που προηγήθηκε αναδείχθηκαν ορισμένες σημαντικές πλευρές της σχέσης μεταξύ νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού. Μάλιστα από την χωρική διαφοροποίηση των αποκλίσεων και από τις κατανομές κατά φύλο και ηλικία υποδείχθηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό οι δυνάμεις που προκαλούν το φαινόμενο. Όμως, οι δοθείσες ερμηνείες πρέπει να ελεγχθούν και να εξειδικευθούν με την ανάλυση επιπλέον δεδομένων που να εξετάζουν στοχευμένα ορισμένες πτυχές των εν λόγω πληθυσμιακών μεγεθών.

Συγκεκριμένα, έχει ενδιαφέρον να διερευνηθεί τόσο η επιλογή του τόπου απογραφής όσο και του τόπου δημοτολογικής εγγραφής σε σχέση με τον τόπο της μόνιμης κατοικίας. Δηλαδή πρέπει να εξετασθούν δύο ζητήματα. Το ένα αφορά το ποσοστό του «νόμιμου αλλά μη πραγματικού πληθυσμού» τις κάθε περιοχής (κυρίως για τις ορεινές αγροτικές περιοχές) που απογράφηκε ως παρόν στον τόπο της συνήθους διαμονής του και το πώς αυτό το ποσοστό μεταβάλλεται σε σχέση με τα ειδικά χαρακτηριστικά του χώρου. Το άλλο ερώτημα αφορά το ποσοστό του «πραγματικού αλλά μη νόμιμου πληθυσμού» που κατοικεί μόνιμα στην κάθε περιοχή (κυρίως για τα αστικά κέντρα) και η χωρική του διαφοροποίηση. Σύμφωνα με την ερμηνεία που έχει δοθεί, τα ποσοστά και στις δύο περιπτώσεις αναμένεται να είναι σχετικά υψηλά.

Επίσης, ιδιαίτερα σημαντική είναι η εξέταση του φαινομένου σε βάθος χρόνου και ειδικά τα τελευταία χρόνια. Η εξέλιξη των αποκλίσεων μέσα στο χρόνο μπορεί να αποτυπώσει τη βαρύτητα που έχει στη συνείδηση των ατόμων η παρουσία στον τόπο καταγωγής κατά την απογραφή σε σχέση με την εκεί διατήρηση των εκλογικών δικαιωμάτων. Σε ότι αφορά την τελευταία απογραφή, η διενέργειά της σε διάστημα 15 ημερών, αναμένεται γενικά να αυξήσει τις αποκλίσεις. Υπάρχουν ωστόσο επιφυλάξεις, καθώς ορισμένες περιοχές - με την καταλυτική συμβολή των τοπικών τους αρχών - παρουσίασαν γρήγορα «αντανακλαστικά» και φρόντισαν να εξουδετερώσουν τεχνητά τις επιδράσεις της αλλαγής αυτής στη διαδικασία, ώστε να μη μειωθεί ο πραγματικός πληθυσμός τους. Η διαχρονική εξέταση, σε περίπτωση που αναδείξει σημαντικές διαφοροποιήσεις και ασυνέπεια για τις ίδιες περιοχές μέσα στο χρόνο, ίσως ενισχύσει και την έμμεση ερμηνεία του φαινομένου, δηλαδή την άποψη ότι οι αποκλίσεις του νόμιμου από τον πραγματικό πληθυσμό οφείλονται κατά βάση στη στιγμιαία και όχι συστηματική απόφαση ορισμένων να απογραφούν στον τόπο συνήθους διαμονής τους.

6. ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Έπειτα από τη διερεύνηση της σχέσης των τριών πληθυσμιακών μεγεθών κατά ζεύγη και τις ερμηνείες που δόθηκαν, επιχειρείται μία σύνθεση των παρατηρήσεων και διερευνάται συνολικά η συμπεριφορά των τριών πληθυσμών μεταξύ τους. Λαμβάνοντας υπόψη τις έως τώρα παρατηρήσεις, μπορεί εν συντομία και ως ένα βαθμό αφαιρετικά, να σημειωθεί ότι ο νόμιμος και ο πραγματικός πληθυσμός συνδέονται συστηματικά με τον τόπο καταγωγής. Συνεπώς, γνωρίζοντας ότι ο τόπος καταγωγής και ο τόπος κατοικίας συχνά διαφέρουν, οι δύο πληθυσμοί αποκλίνουν με τον ίδιο περίπου τρόπο από το μόνιμο που εξ ορισμού συνδέεται με τον τόπο μόνιμης κατοικίας. Για την επιβεβαίωση αυτής της συνθετικής παρατήρησης πρέπει να εξεταστεί αρχικά, κατά πόσο τα άτομα που προκαλούν τις διαφοροποιήσεις του πραγματικού από το μόνιμο είναι τα ίδια με τα άτομα που προκαλούν τις διαφοροποιήσεις του νόμιμου με το μόνιμο. Εφόσον αυτό ισχύει σε σημαντικό βαθμό, στη συνέχεια, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο ο τόπος όπου τα άτομα αυτά είναι εγγεγραμμένα και απογράφονται είναι πραγματικά ο τόπος καταγωγής τους.

Η εξέταση του πρώτου ζητήματος είναι εφικτή, καθώς η διαθεσιμότητα των εξειδικευμένων δεδομένων¹¹ επιτρέπει τη δημιουργία κατάλληλου δείκτη που να μετρά το ποσοστό του πραγματικού αλλά μη μόνιμου πληθυσμού, κάθε δήμου και κοινότητας, που είναι ταυτόχρονα εγγεγραμμένο εκεί. Ωστόσο, η εξέταση του τόπου καταγωγής αυτών, στο δεύτερο ζήτημα, θα περιοριστεί μόνο σε όσους ανήκουν στον πραγματικό πληθυσμό, λόγω της απουσίας εξειδικευμένων δεδομένων για τα υποσύνολα του νόμιμου πληθυσμού.

Στη συνέχεια οι σχέσεις των τριών πληθυσμιακών μεγεθών που έχουν ερμηνευθεί με βάση τα χαρακτηριστικά του χώρου, μεταφράζονται σε μία μαθηματική συνάρτηση που να αναδεικνύει στο μέγιστο τις αλληλεπιδράσεις της μεταβλητής «χώρος» με τη μεταβλητή «πληθυσμός». Με άλλα λόγια, δημιουργείται ένας δείκτης που αποτυπώνει εμφανώς ότι οι σχέσεις μεταξύ των τριών πληθυσμών μεταβάλλονται σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των χωρικών ενοτήτων.

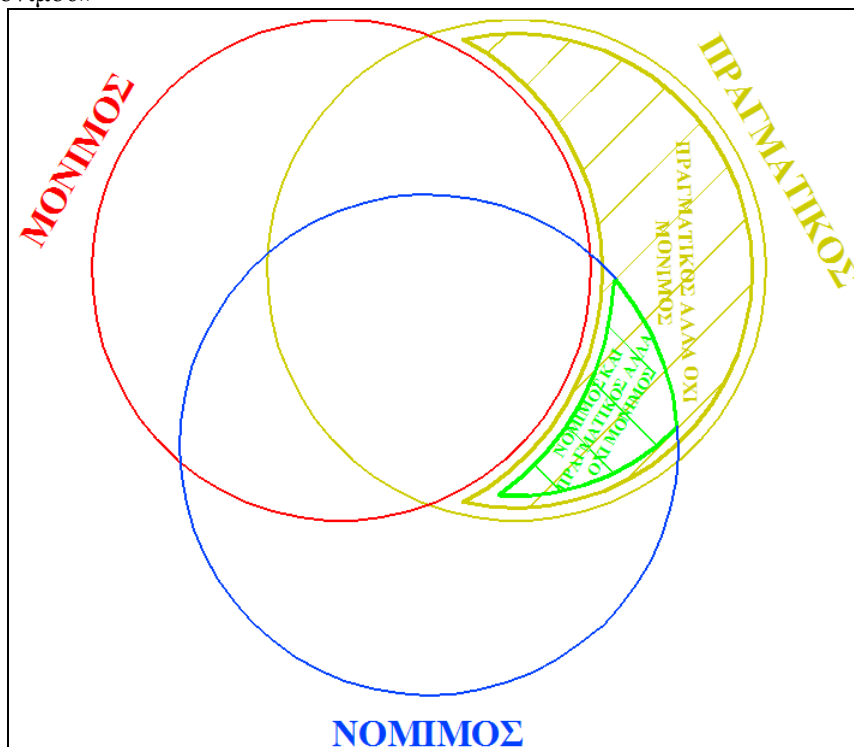
---

¹¹ Τα δεδομένα προέρχονται από την ΕΛΣΤΑΤ - απογραφή πληθυσμού 2001, και διατέθηκαν από το Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

6.1. ΠΟΣΟΣΤΟ ΝΟΜΙΜΟΥ ΣΤΟΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΑΛΛΑ ΜΗ ΜΟΝΙΜΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

Επιχειρώντας τον έλεγχο για την ομοιότητα στη συμπεριφορά του νόμιμου και του πραγματικού πληθυσμού εξετάζεται, σε επίπεδο δήμων και κοινοτήτων, το ποσοστό των ατόμων που απογράφηκαν και είναι εγγεγραμμένα σε μία περιοχή όπου δεν κατοικούν μόνιμα, προς το σύνολο των ατόμων που απογράφηκαν και δεν κατοικούν εκεί (ανεξάρτητα από το πού είναι εγγεγραμμένοι). Πρόκειται για το λόγο δύο πληθυσμιακών υποσυνόλων, όπως απεικονίζονται στο Σχήμα 6.1.

Σχήμα 6.1: Υποσύνολα «Πραγματικού αλλά μη Μόνιμου» και «Νόμιμου και Πραγματικού αλλά μη Μόνιμου»

Πηγή: ΕΔΚΑ, Ιδία επεξεργασία

Το εξεταζόμενο ποσοστό φαίνεται ότι είναι αρκετά υψηλότερο στις χωρικές ενότητες που έλκουν πληθυσμό κατά την απογραφή, σε σχέση με τις περιοχές που χάνουν. Διαπιστώνεται ότι με σχεδόν απόλυτη βεβαιότητα ο εισερχόμενος πληθυσμός κατά την ημέρα της απογραφής στις περιοχές με πραγματικό πληθυσμό μεγαλύτερο από το μόνιμο αποτελείται σε σημαντικό ποσοστό από άτομα που ανήκουν ταυτόχρονα και στο νόμιμο. Αντίθετα, στις περιοχές όπου ο πραγματικός πληθυσμός είναι μικρότερος από το μόνιμο, το εν λόγω ποσοστό είναι αρκετά χαμηλότερο. Επομένως, είναι δυνατό να ειπωθεί ότι τα άτομα που μετακινούνται κατά την ημέρα της απογραφής και προκαλούν ουσιαστικά τις παρατηρούμενες αποκλίσεις κατευθύνονται προς τις περιοχές όπου είναι

επίσημα εγγεγραμμένοι δημότες. Πρέπει ωστόσο να ληφθεί υπόψη ότι οι τιμές του παρατηρούμενου ποσοστού δεν είναι ακραία υψηλές, διότι ορισμένα άτομα που μετακινούνται προς τον τόπο της δημοτολογικής τους καταχώρησης για να απογραφούν, συνοδεύονται συχνά από τα άλλα μέλη της οικογένειάς τους, τα οποία όμως δεν είναι απαραίτητα εγγεγραμμένα εκεί.

Επίσης, σε ότι αφορά το βαθμό ορεινότητας και αστικότητας σε κάθε δήμο ή κοινότητα, παρατηρείται ότι σχετίζονται έντονα με τις τιμές του εξεταζόμενου ποσοστού. Συγκεκριμένα φαίνεται ότι σε γενικές γραμμές, όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός ορεινότητας και όσο μικρότερος ο βαθμός αστικότητας που χαρακτηρίζει τον πληθυσμό κάθε δήμου ή κοινότητας, τόσο υψηλότερο είναι το ποσοστό των νόμιμων. Όπως είναι αναμενόμενο, οι ορεινές και ημιορεινές περιοχές που διατηρούν συνήθως εντονότερα τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά και τις παραδόσεις τους, είναι αυτές που έχουν υψηλότερες τιμές του δείκτη και συνεπώς οφείλουν την εισροή πραγματικού πληθυσμού κυρίως σε δημότες τους. Σε αντίθεση, οι αστικότερες περιοχές που προφανώς έχουν απολέσει ως ένα βαθμό τον τοπικό και παραδοσιακό τους χαρακτήρα κατά τη διάρκεια της αστικοποίησης, έχουν γενικά χαμηλότερες τιμές του δείκτη. Αυτό δείχνει ότι τα άτομα που δεν κατοικούν εκεί αλλά βρέθηκαν παρόντα κατά την απογραφή, δεν είναι νόμιμοι δημότες εκεί. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 13)

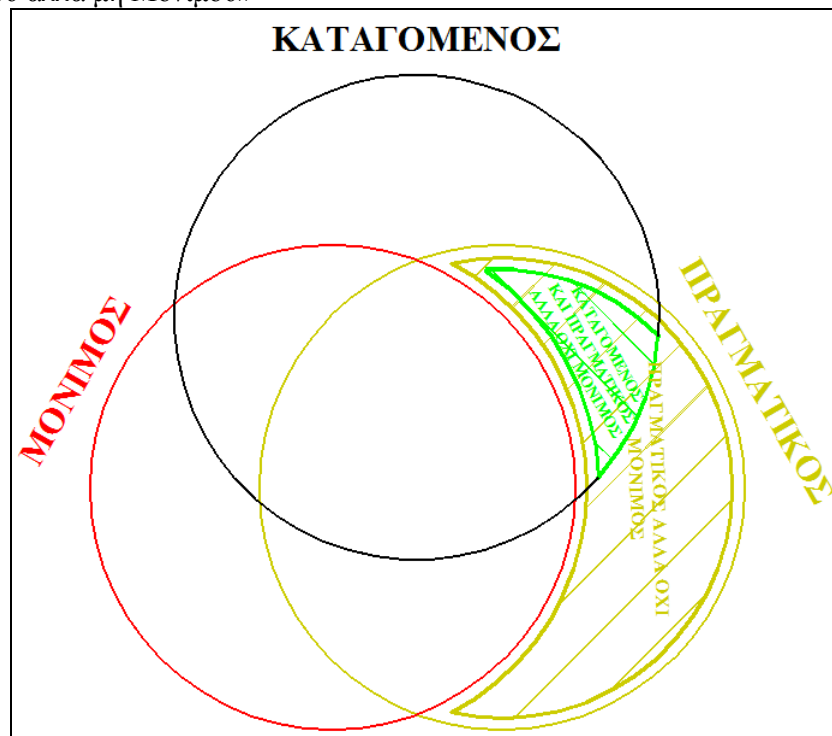
Συνοψίζοντας, κρίνεται ότι οι τιμές του δείκτη επιβεβαιώνουν τις έως τώρα διαπιστωμένες σχέσεις μεταξύ των τριών πληθυσμών. Συνεπώς θα μπορούσε να ειπωθεί ότι οι παρατηρούμενες αποκλίσεις του νόμιμου και του πραγματικού πληθυσμού από τον μόνιμο οφείλονται συστηματικά στα ίδια άτομα, που κατά την ημέρα της απογραφής μετακινούνται για να απογραφούν στον τόπο που έχουν διατηρήσει τη δημοτολογική τους καταχώρηση.

6.2. ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΑΤΑΓΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΑΛΛΑ ΜΗ ΜΟΝΙΜΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

Εφόσον φάνηκε ότι τα άτομα που προκαλούν τις διαφοροποιήσεις του πραγματικού από το μόνιμο, είναι σε σημαντικό βαθμό τα ίδια με τα άτομα που προκαλούν τις διαφοροποιήσεις του νόμιμου με το μόνιμο, στη συνέχεια έχει ιδιαίτερη σημασία να ελεγχθεί κατά πόσο ο τόπος καταχώρησης και απογραφής των ατόμων αυτών, είναι και ο τόπος καταγωγής τους. Βέβαια, λόγω της απουσίας δεδομένων για τα υποσύνολα του νόμιμου πληθυσμού, η εξέταση θα περιοριστεί μόνο στα άτομα που μετακινούνται κατά την απογραφή και δημιουργούν τις αποκλίσεις του πραγματικού από το μόνιμο. Έτσι, ο δείκτης που εξετάζεται είναι, στο υποσύνολο του πραγματικού αλλά η μόνιμου πληθυσμού κάθε δήμου ή κοινότητας, το μερίδιο που καταλαμβάνουν οι καταγόμενοι από εκεί. Διευκρινίζεται ότι ως «καταγόμενοι» από μία διοικητική ενότητα, βάση των δεδομένων, θεωρούνται τα άτομα που δηλώνουν ως «τόπο γέννησης»¹² τη συγκεκριμένη ενότητα. Ο δείκτης αποτελεί το ποσοστό που προκύπτει από τη διαίρεση των δύο πληθυσμιακών υποσυνόλων που αναπαριστώνται σχηματικά στο Σχήμα 6.2.

Σχήμα 6.2: Υποσύνολα «Πραγματικού αλλά μη Μόνιμου» και «Καταγόμενου και Πραγματικού αλλά μη Μόνιμου»

Πηγή: ΕΔΚΑ, Ιδία επεξεργασία

¹² Ο «τόπος γέννησης» ορίζεται ως ο τόπος μόνιμης κατοικίας της μητέρας κατά τη γέννηση και όχι, όπως λανθασμένα θεωρείται από πολλούς, ως ο τόπος όπου διενεργήθηκε ο τοκετός.

Εξετάζοντας τις τιμές του δείκτη στους δήμους που κατά την ημέρα της απογραφής κερδίζουν πληθυσμό, παρατηρείται ότι δεν είναι ιδιαίτερα υψηλές, αλλά είναι σαφώς υψηλότερες από τις αντίστοιχες των περιοχών που χάνουν πραγματικό πληθυσμό. Όπως είναι αναμενόμενο, στις περιοχές με πραγματικό πληθυσμό μεγαλύτερο του μόνιμου, οι τιμές του δείκτη είναι με σχεδόν απόλυτη βεβαιότητα, κατά μέσο όρο υψηλότερες από ότι στις υπόλοιπες περιοχές. Αυτό σημαίνει ότι οι αποκλίσεις μεταξύ πραγματικού και μόνιμου που παρατηρήθηκαν στις περιοχές που έλκουν πραγματικό πληθυσμό, οφείλονται σε σημαντικό βαθμό στους καταγόμενους από εκεί. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 13)

Ωστόσο, το ποσοστό των μη καταγόμενων είναι πολύ υψηλό και πολλές φορές είναι μεγαλύτερο από αυτό των καταγόμενων. Όπως και οι τιμές του προηγούμενου δείκτη, έτσι και αυτές περιορίζονται σε ορισμένους δήμους και κοινότητες από τις οικογένειες των καταγόμενων, των οποίων τα μέλη απογράφονται εκεί χωρίς πάντα να κατάγονται. Οι περιπτώσεις αυτές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη διότι δεν πρόκειται για ξένους ή τυχαίους επισκέπτες, αλλά για άτομα που διατηρούν άμεση σχέση με τον τόπο, όπως οι καταγόμενοι και είναι συγγενείς ή απόγονοί τους. Όμως, το υψηλό ποσοστό των μη καταγόμενων είναι πιθανό να οφείλεται ως ένα βαθμό και σε δυσνόηση της έννοιας του τόπου γέννησης. Σε κάθε περίπτωση είναι ένα ζήτημα που η ορθότερη ερμηνεία του απαιτεί κατά περίπτωση, βαθύτερη διερεύνηση στο μέλλον.

Αναφορικά με τη συμπεριφορά του δείκτη σε σχέση με το βαθμό ορεινότητας και αστικότητας, φαίνεται ότι υπάρχει συσχέτιση και μάλιστα είναι σχετικά ισχυρή. Συγκεκριμένα όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός ορεινότητας σε μία χωρική ενότητα, τόσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των ατόμων που κατάγονται από εκεί στο σύνολο του πραγματικού αλλά μη μόνιμου πληθυσμού. Επίσης, σχετικά με το βαθμό αστικότητας, οι δήμοι που έχουν αστικοποιηθεί σημαντικά έχουν κατά κανόνα πολύ μικρά ποσοστά, ενώ όσο μικρότερος είναι ο βαθμός αστικότητας τόσο μεγαλύτερες είναι οι τιμές του δείκτη.

Οι συσχετίσεις αυτές, καθώς και οι διαφοροποίηση του ποσοστού ανάμεσα στις ενότητες που κερδίζουν και που χάνουν πραγματικό πληθυσμό, είναι απολύτως αναμενόμενες διότι συνάδουν με τις ερμηνείες του φαινομένου των αποκλίσεων και επαληθεύουν με σχεδόν απόλυτη βεβαιότητα ότι οι υποθέσεις που έγιναν για τις συγκεκριμένες ερμηνείες βρίσκονται προς τη σωστή κατεύθυνση. Ωστόσο, σημειώνεται

ότι για το σχηματισμό πιο ολοκληρωμένης εικόνας πρέπει να εξεταστούν με αντίστοιχο τρόπο και τα υποσύνολα του νόμιμου πληθυσμού.

6.3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΚΛΙΣΕΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΟΥ ΑΠΟ ΜΟΝΙΜΟ

Λαμβάνοντας υπόψη της έως τώρα παρατηρήσεις στο σύνολό τους, επιχειρείται η δημιουργία ενός συνθετικού δείκτη που να εκφράζει αριθμητικά τις σχέσεις και των τριών πληθυσμών, όπως αυτές εντοπίστηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια. Ο δείκτης αυτός πρέπει να περιλαμβάνει τη συμπληρωματική σχέση μεταξύ του πραγματικού και του νόμιμου πληθυσμού, και ταυτόχρονα τις αποκλίσεις αυτών από το μόνιμο, σε μία χωρική ενότητα. Έτσι, η μαθηματική έκφραση του δείκτη είναι ουσιαστικά του γινομένου μεταξύ πραγματικού και νόμιμου προς το τετράγωνο του μόνιμου.

Σε επίπεδο νομού, οι τιμές του λόγου δίνουν πολύ εντονότερες αποκλίσεις και αυτό αποτυπώνεται τόσο στους νομούς των μητροπολιτικών περιοχών όσο και στους νομούς που βρίσκονται κατά μήκος του ορεινού όγκου της Πίνδου. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 6.1, οι νομοί που παρουσίασαν τις πιο έντονες πληθυσμιακές αποκλίσεις παραμένουν στις ακραίες θέσεις αλλά οι τιμές που τους χαρακτηρίζουν ως προς το συνθετικό δείκτη απέχουν πολύ περισσότερο από τη μονάδα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να καθίσταται σαφέστερη η διαφοροποίηση των πληθυσμιακών μεγεθών στο χώρο, ανάλογα με τα ειδικά χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής.

Πίνακας 6.1: Νομοί με τις πιο ακραίες τιμές του λόγου «Πραγματικός*Νόμιμος/Μόνιμος²»

Νομός	Πραγματικός πληθυσμός (Έλληνες)	Νόμιμος πληθυσμός	Μόνιμος πληθυσμός (Έλληνες)	Πραγματικός*Νόμιμος /Μόνιμος ²
Θεσσαλονίκης	988.977	824.633	1.017.060	0,79
Αττικής	3.385.325	3.002.980	3.524.600	0,82
Άρτας	75.973	97265	71636	1,44
Καρδίτσας	126.805	160.539	117.774	1,47
Αρκαδίας	97.915	115989	87500	1,48
Γρεβενών	36.904	46.324	31.649	1,71
Φωκίδος	45.192	48.382	35.286	1,76
Ευρυτανίας	31.395	32.592	19.034	2,82

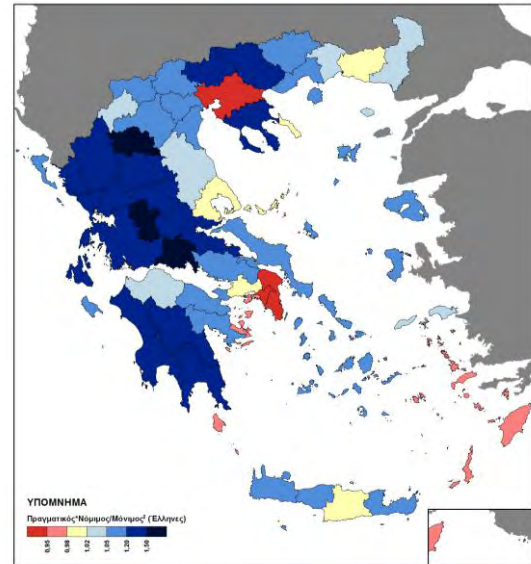
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Παρατηρώντας την κατανομή των τιμών του συνθετικού δείκτη μεταξύ των νομών της χώρας, φαίνεται ότι οι νομοί με μεγαλύτερη αστικοποίηση και με μεγαλύτερο οικονομικό μέγεθος χαρακτηρίζονται συνήθως από τιμές μικρότερες της μονάδας. Αντίστοιχα οι νομοί με σχετικά μικρό βαθμό αστικοποίησης και ιδιαίτερος οι ορεινοί

και ημιορεινοί νομοί της χώρας, έχουν πάντα τιμές μεγαλύτερες της μονάδας. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 9)

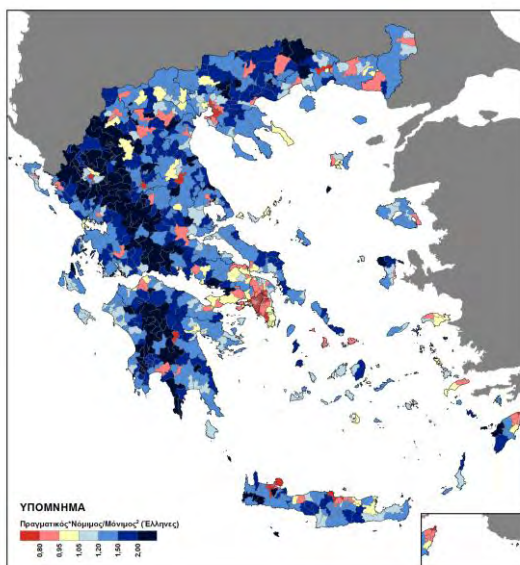
Με τη βοήθεια της χαρτογραφικής απεικόνισης, γίνεται αντιληπτό ότι ακόμη και σε επίπεδο νομών, οι αποκλίσεις των τιμών της εξεταζόμενης αναλογίας είναι πολύ έντονες και διαφοροποιούνται συστηματικά σε σχέση με τα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής. Φαίνεται επομένως ότι η αντιμετώπιση του πραγματικού και του νόμιμου πληθυσμού ως μεγέθη που λειτουργούν συμπληρωματικά μεταξύ τους, αποτυπώνει πολύ καλύτερα την πραγματικότητα, καθώς οι τις μετακινήσεις μεταξύ του τόπου κατοικίας και του τόπου καταγωγής έχουν κοινά χαρακτηριστικά είτε πραγματοποιούνται για απογραφικούς, είτε για εκλογικούς λόγους.

Χάρτης 6.1: Πραγματικός*Νόμιμος/Μόνιμος² ανά Νομό

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 6.2: Πραγματικός*Νόμιμος/Μόνιμος² ανά ΚΔ

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

Στη συνέχεια, εξετάζοντας το δείκτη σε επίπεδο δήμων και κοινοτήτων παρατηρούνται τα ίδια ακριβώς χαρακτηριστικά ως προς την κατανομή των τιμών στο χώρο. Χαρακτηριστικό είναι ότι όλα τα σημαντικά αστικά κέντρα της επαρχίας εμφανίζουν συστηματικά μικρότερη τιμή του δείκτη από ότι οι γειτονικοί δήμοι και κοινότητες του ίδιου νομού, κάτι που αποτυπώνεται με σαφήνεια στο Χάρτη 6.2. Όπως φαίνεται, οι περιοχές του ορεινού

άξονα από τα ελληνοαλβανικά σύνορα ως τη νότια Πελοπόννησο, στην πλειονότητά τους παρουσιάζουν τιμές συστηματικά πολύ μεγαλύτερες της μονάδας, με εξαίρεση βέβαια τις πρωτεύουσες νομών και τα αστικά κέντρα νομαρχιακού επιπέδου. Το ίδιο αλλά με αισθητά μικρότερη ένταση φαίνεται να συμβαίνει και στις νησιωτικές περιοχές της χώρας. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 11)

Από στατιστικής πλευράς οι διαπιστώσεις αυτές δεν διαψεύδονται, αντίθετα μάλιστα θα μπορούσε να ειπωθεί σχεδόν με βεβαιότητα ότι οι τιμές του συνθετικού δείκτη συσχετίζονται έντονα και θετικά με το βαθμό ορεινότητας που χαρακτηρίζει τους κατοίκους κάθε δήμου ή κοινότητας. Επίσης, στατιστικά σημαντική είναι και η αρνητική συσχέτιση με το βαθμό αστικότητας, γεγονός που επικυρώνει ως ένα βαθμό ότι οι ερμηνεία των αποκλίσεων είναι προς τη σωστή κατεύθυνση. (βλ. και ΠΠ, Πίνακας 12)

Φαίνεται επομένως, ότι ο συνθετικός δείκτης επιβεβαιώνει στο μέγιστο βαθμό τις σχέσεις μεταξύ των τριών πληθυσμιακών μεγεθών, έτσι όπως αυτές έχουν διατυπωθεί. Δηλαδή, οι διαφοροποιήσεις του πραγματικού και του νόμιμου πληθυσμού από το μόνιμο, όχι μόνο δεν είναι τυχαίες αλλά αποτελούν το αποτέλεσμα από ένα σύνολο ανθρωπογεωγραφικών χαρακτηριστικών του χώρου. Συνεπώς, έχουν βαρύνουσα σημασία και πρέπει να συνυπολογίζονται ως μεγέθη αλλά και ως δομές στη μεταβλητή πληθυσμός, για τη διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού και για τη διαμόρφωση αποφάσεων για τη λήψη μέτρων πολιτικής.

7. ΣΥΝΟΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΧΩΡΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

Συνοψίζοντας, από το σύνολο της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξάγεται μια αλληλουχία συμπερασμάτων που αφορά τη χρήση των τριών πληθυσμιακών μεγεθών στις διάφορες επιστημονικές και μελετητικές εργασίες. Η διάσταση του χώρου με τα ποικίλα φυσικά και ανθρωπογενή χαρακτηριστικά της, επηρεάζει με διαφορετικό τρόπο κάθε είδος πληθυσμού. Αποτέλεσμα είναι στην ελληνική επικράτεια να παρατηρούνται έντονες αποκλίσεις σε συγκεκριμένες κατηγορίες χώρου.

Ο νόμιμος και ο πραγματικός πληθυσμός διαφέρουν συστηματικά και ομόρροπα από το μόνιμο. Συγκεκριμένα, στις μεγάλες πόλεις ο μόνιμος υπερτερεί των άλλων δύο, ενώ στα ορεινά κυρίως χωριά, υπολείπεται. Το φαινόμενο αυτό ερμηνεύεται κυρίως από τα ρεύματα εσωτερικής μετανάστευσης των παλαιότερων δεκαετιών, κατά την αγροτική έξοδο, που διατηρούν δεσμούς με τους τόπους καταγωγής και το εκδηλώνουν με διάφορους τρόπους. Αυτό συνεπάγεται ουσιαστικά, την ύπαρξη αξιοσημείωτης κινητικότητας μεταξύ του τόπου καταγωγής και του τόπου κατοικίας, γεγονός που δεν πρέπει να παραγνωρίζεται από τους ερευνητές και τους μελετητές του χώρου.

Έως τώρα, η εφαρμοζόμενη πρακτική που ορίζεται και από τη νομοθεσία είναι η έκφραση της έννοιας του πληθυσμού, με την εκδοχή του πραγματικού. Δυστυχώς, οι ελλείψεις πληθυσμιακών δεδομένων που να αφορούν το μόνιμο και το νόμιμο πληθυσμό, σε βάθος χρόνου οδηγούν πολλούς επιστήμονες να υιοθετούν υποχρεωτικά αυτή την προσέγγιση, ακόμη και όταν δεν πρόκειται για θεσμικές αλλά για ερευνητικές διαδικασίες και κυρίως για διαχρονικές μελέτες. Όπως αποδεικνύεται από την παρούσα εργασία, μεταξύ των τριών πληθυσμιακών εκδοχών για καθεμία χωρική ενότητα, υπάρχουν σημαντικότερες αποκλίσεις που δεν επιτρέπουν τη νόηση των τριών μεταβλητών ως περίπου ίδιες. Μάλιστα, οι τρεις πληθυσμοί δεν εμφανίζουν μόνο διαφορές ως προς το μέγεθος αλλά και ως προς τη δομή. Συνεπώς, η χρήση μόνο του πραγματικού πληθυσμού αποδεικνύεται λανθασμένη και πολλές φορές μάλιστα, επικίνδυνη για την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων και τη βιωσιμότητα των ειλημμένων αποφάσεων. Είναι αμφίβολο κατά πόσο ο σχεδιασμός που βασίζεται σε εικονικά δεδομένα μπορεί να έχει πραγματική αποτελεσματικότητα.

Κατά τις τρεις τελευταίες απογραφές ωστόσο, συμπεριλαμβανομένης και αυτής του 2011, μετρώνται πλήρως και οι τρεις πληθυσμοί. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι, μετά την ανακοίνωση των δεδομένων της τελευταίας απογραφής, είναι πλέον δυνατή η εξέτασή τους ακόμη και διαχρονικά. Φαίνεται λοιπόν ότι ως ένα βαθμό, οι επιστήμονες απαλλάσσονται από την αναγκαστική επιλογή του πραγματικού πληθυσμού.

Αυτό που έχει προτεραιότητα στο εξής, για τις διαδικασίες του σχεδιασμού και προγραμματισμού, είναι η υιοθέτηση νέων προσεγγίσεων για τη σημασία και των τριών πληθυσμιακών μεγεθών στη ρύθμιση του χώρου. Η διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού πρέπει να βασίζεται σε πληθυσμιακά στοιχεία που αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα και δεδομένου ότι η πραγματικότητα δεν είναι μονοδιάστατη, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες οι διαφορετικές εκδοχές πληθυσμού, σαφέστατα ως αποκλίνοντα μεγέθη αλλά πολύ περισσότερο ως διαφοροποιημένες δομές.

Σε κάθε περίπτωση βέβαια, η βαρύτητα του καθενός από τους τρεις πληθυσμούς δεν είναι ίδια για τη διαμόρφωση αποφάσεων. Η ρύθμιση του χώρου αφορά διάφορες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα εκεί και από διάφορες πληθυσμιακές ομάδες. Συνεπώς, η φύση των αναγκών και των δραστηριοτήτων που επιχειρείται να διευθετηθούν, είναι αυτή που ορίζει ποιο από τα πληθυσμιακά μεγέθη άπτεται περισσότερο του ζητήματος, χωρίς αυτό βέβαια να σημαίνει την αγνόηση των υπολοίπων. Ειδικά στην περίπτωση που οι παρατηρούμενες αποκλίσεις είναι μεγάλες, πρέπει να γίνεται διάκριση των αναγκαίων υποδομών και υπηρεσιών που αφορούν τους μόνιμους κατοίκους, τους εποχιακούς και τους επισκέπτες. Λόγω της πολυπλοκότητας και της σύνθετης φύσης του χωρικού σχεδιασμού, είναι αδύνατο να διακριθούν όλες οι περιπτώσεις όπου το κάθε πληθυσμιακό μέγεθος έχει μεγαλύτερη βαρύτητα. Όμως, λαμβάνοντας κάθε φορά υπόψη το μέγεθος του φαινομένου, την εξεταζόμενη δραστηριότητα, την κατηγορία του χώρου και έχοντας καλή γνώση της έννοιας της κάθε εκδοχής πληθυσμού, μπορεί να προσδιοριστεί η σημασία του για τη διαμόρφωση αποφάσεων και τη λήψη μέτρων πολιτικής.

Σε περίπτωση που ο χωρικός σχεδιασμός στο μέλλον, δε λάβει υπόψη όλα τα διαθέσιμα πληθυσμιακά μεγέθη, είναι σίγουρο ότι θα είναι λιγότερο ή περισσότερο ελλιπής και θα αδυνατεί αν προβλέψει όλες τις πιθανές επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο χώρο, διότι απλούστατα θα αγνοεί την ύπαρξη κάποιας μερίδας από τους δρώντες. Σε ότι αφορά το περιβάλλον, ο ελλιπής σχεδιασμός και προγραμματισμός συνήθως έχει

ανεκτίμητες επιπτώσεις, καθώς αδυνατεί να σταματήσει την υποβάθμιση και την κατασπατάληση περιβαλλοντικών πόρων. Επίσης, η έλλειψη σε ορισμένες αναγκαίες υποδομές και υπηρεσίες είναι πιθανό να εντείνει τον ανταγωνισμό των ατόμων για εξασφάλιση πρόσβασης σε αυτές και συνεπώς να αυξήσει τις κοινωνικές ανισότητες. Στον οικονομικό τομέα, η αναποτελεσματικότητα του ελλιπούς χωρικού σχεδιασμού επιφέρει πάντοτε απώλεια αναπτυξιακών ευκαιριών και επιπλέον δαπάνες. Φαίνεται επομένως, ότι οι επιπτώσεις αφορούν και τους τρεις πυλώνες που συνθέτουν τον αειφορικό σχεδιασμό. (Αραβαντινός, 2007) Συμπερασματικά, διαπιστώνεται ότι η διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού και της λήψης αποφάσεων για τη χάραξη μέτρων πολιτικής δεν μπορούν να χαρακτηρίζονται από βιωσιμότητα όταν βασίζονται σε λανθασμένη ή ελλιπή χρήση πληθυσμιακών δεδομένων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 1940

Κατηγορίες Δεδομένων	Χωρικά επίπεδα				
	Σύνολο Χώρας	Γεωγρ. Διαμερίσματα	Νομοί	Επαρχίες	Δήμοι Κοινότητες
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός	X	X	X	X	X
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός ανά φύλο					
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός					
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός ανά φύλο					
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός ανά φύλο	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Έκταση					
Αστικότητα (*)					
Ορεινότητα (*)					X

* Η αστικότητα και η ορεινότητα νοούνται μόνο στο χαμηλότερο χωρικό επίπεδο.

Πηγή: ΕΔΚΑ

Πίνακας 2: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 1951

Κατηγορίες Δεδομένων	Χωρικά επίπεδα				
	Σύνολο Χώρας	Γεωγρ. Διαμερίσματα	Νομοί	Επαρχίες	Δήμοι Κοινότητες
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός					
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός ανά φύλο					
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός					
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός ανά φύλο					
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός ανά φύλο	X	X	X		
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά ηλικία	X	X	X		
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία	X	X	X		
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Έκταση	X	X	X	X	X
Αστικότητα (*)					X
Ορεινότητα (*)					X

* Η αστικότητα και η ορεινότητα νοούνται μόνο στο χαμηλότερο χωρικό επίπεδο.

Πηγή: ΕΔΚΑ

Πίνακας 3: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 1961

Κατηγορίες Δεδομένων	Χωρικά επίπεδα				
	Σύνολο Χώρας	Γεωγρ. Διαμερίσματα	Νομοί	Επαρχίες	Δήμοι Κοινότητες
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός					
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός ανά φύλο					
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός					
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός ανά φύλο					
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός ανά φύλο	X	X	X		
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά ηλικία	X	X	X		
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία	X	X	X		
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Έκταση	X	X	X	X	X
Αστικότητα (*)					X
Ορεινότητα (*)					X

* Η αστικότητα και η ορεινότητα νοούνται μόνο στο χαμηλότερο χωρικό επίπεδο.

Πηγή: ΕΔΚΑ

Πίνακας 4: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 1971

Κατηγορίες Δεδομένων	Χωρικά επίπεδα				
	Σύνολο Χώρας	Περιφέρειες	Νομοί	Επαρχίες	Δήμοι Κοινότητες
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός					
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός ανά φύλο					
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός					
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός ανά φύλο					
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός ανά φύλο	X	X	X		
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά ηλικία	X	X	X		
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία	X	X	X		
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Έκταση	X	X	X	X	X
Αστικότητα (*)					X
Ορεινότητα (*)					X

* Η αστικότητα και η ορεινότητα νοούνται μόνο στο χαμηλότερο χωρικό επίπεδο.

Πηγή: ΕΔΚΑ

Πίνακας 5: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 1981

Κατηγορίες Δεδομένων	Χωρικά επίπεδα				
	Σύνολο Χώρας	Περιφέρειες	Νομοί	Επαρχίες	Δήμοι Κοινότητες
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός					
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός ανά φύλο					
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός	X	X	X	X	X
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός ανά φύλο					
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός ανά φύλο	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά ηλικία	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία	X	X	X	X	X
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Έκταση	X	X	X	X	X
Αστικότητα (*)					X
Ορεινότητα (*)					X

* Η αστικότητα και η ορεινότητα νοούνται μόνο στο χαμηλότερο χωρικό επίπεδο.

Πηγή: ΕΔΚΑ

Πίνακας 6: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 1991

Κατηγορίες Δεδομένων	Χωρικά επίπεδα				
	Σύνολο Χώρας	Περιφέρειες	Νομοί	Επαρχίες	Δήμοι Κοινότητες
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός	X	X	X	X	X
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός ανά φύλο	X	X	X	X	X
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά ηλικία	X	X	X	X	X
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία	X	X	X	X	X
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός	X	X	X	X	X
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός ανά φύλο	X	X	X	X	X
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά ηλικία	X	X	X	X	X
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός ανά φύλο	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά ηλικία	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία	X	X	X	X	X
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών	X	X	X	X	X
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Έκταση	X	X	X	X	X
Αστικότητα (*)					X
Ορεινότητα (*)					X

* Η αστικότητα και η ορεινότητα νοούνται μόνο στο χαμηλότερο χωρικό επίπεδο.

Πηγή: ΕΔΚΑ

Πίνακας 7: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 2001

Κατηγορίες Δεδομένων	Χωρικά επίπεδα				
	Σύνολο Χώρας	Περιφέρειες	Νομοί	Καποδιστριακοί Δήμοι και Κοινότητες	Δημοτικά και Κοινοτικά Διαμερίσματα
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός	X	X	X	X	X
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός ανά φύλο	X	X	X	X	X
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά ηλικία	X	X	X	X	X
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία	X	X	X	X	X
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός	X	X	X	X	
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός ανά φύλο	X	X	X	X	
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά ηλικία	X	X	X	X	
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία	X	X	X	X	
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός ανά φύλο	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά ηλικία	X	X	X	X	X
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία	X	X	X	X	X
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών	X	X	X	X	
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο	X	X	X	X	
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία	X	X	X	X	
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία	X	X	X	X	
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών	X	X	X	X	X
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο	X	X	X	X	X
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία	X	X	X	X	X
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία	X	X	X	X	X
Έκταση	X	X	X	X	X
Αστικότητα (*)					X
Ορεινότητα (*)					X

* Η αστικότητα και η ορεινότητα νοούνται μόνο στο χαμηλότερο χωρικό επίπεδο.

Πηγή: ΕΔΚΑ

Πίνακας 8: Διαθέσιμα δεδομένα απογραφής 2011 (Προσωρινά στοιχεία, ως τις 15/07/2012)

Κατηγορίες Δεδομένων	Χωρικά επίπεδα				
	Σύνολο Χώρας	Περιφέρειες	Περιφερειακές ενότητες	Καλλικρατικοί Δήμοι και Κοινότητες	Δημοτικά Διαμερίσματα
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός	X	X	X	X	
Συνολικός Μόνιμος πληθυσμός ανά φύλο	X	X	X	X	
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Μόνιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός					
Συνολικός Νόμιμος πληθυσμός ανά φύλο					
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Νόμιμος Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός					
Συνολικός Πραγματικός πληθυσμός ανά φύλο					
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά ηλικία					
Συνολικός Πραγματικός Πληθυσμός ανά φύλο και ηλικία					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Μόνιμος πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά ηλικία					
Πραγματικός πληθυσμός Αλλοδαπών ανά φύλο και ηλικία					
Έκταση					
Αστικότητα (*)					
Ορεινότητα (*)					

* Η αστικότητα και η ορεινότητα νοούνται μόνο στο χαμηλότερο χωρικό επίπεδο.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 9: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά Νομό

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες						
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόμιμος (Ν)	Π/Μ		Ν/Μ	Ν/Π	Π*Ν/Μ ²	Βαθμός Αστικότητας (%)	Βαθμός Ορανότητας (%)
		Σύνολο	Έλληνες	Σύνολο	Έλληνες	Έλληνες	Σύνολο	Έλληνες	Έλληνες	Έλληνες	Έλληνες		
01	ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	219092	212112	224429	216939	267374	1,024	1,023	1,261	1,232	1,289	53,28	27,88
03	ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	123913	111485	131085	118082	125332	1,058	1,059	1,124	1,061	1,191	66,39	27,07
04	ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ	207305	196358	215136	203497	216339	1,038	1,036	1,102	1,063	1,142	59,17	20,36
05	ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	19518	19034	32053	31395	32592	1,642	1,649	1,712	1,038	2,824	37,67	100,00
06	ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ	169542	156588	178771	165467	181213	1,054	1,057	1,157	1,095	1,223	57,13	26,66
07	ΝΟΜΟΣ ΦΘΑΚΙΔΟΣ	37866	35286	48284	45192	48382	1,275	1,281	1,371	1,071	1,756	31,27	57,48
11	ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ	102392	93274	105770	96037	101389	1,033	1,030	1,087	1,056	1,119	51,35	25,20
12	ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	91326	87500	102035	97915	115989	1,117	1,119	1,326	1,185	1,483	44,93	40,32
13	ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ	318928	301383	322789	303672	307186	1,012	1,008	1,019	1,012	1,027	70,72	13,15
14	ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ	183521	172905	193288	181304	214896	1,053	1,049	1,243	1,185	1,303	44,82	10,53
15	ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	144527	130977	154624	140468	141496	1,070	1,072	1,080	1,007	1,159	57,77	27,75
16	ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	92811	84699	99637	91122	101111	1,074	1,076	1,194	1,110	1,284	35,24	29,28
17	ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	166566	153299	176876	162832	192849	1,062	1,062	1,258	1,184	1,336	51,99	32,74
21	ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	38883	33743	39015	33734	37979	1,003	1,000	1,126	1,126	1,125	28,65	10,40
22	ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ	111081	101774	111975	102065	107594	1,008	1,003	1,057	1,054	1,060	39,47	6,35
23	ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	37756	34211	39488	35744	42397	1,046	1,045	1,239	1,186	1,295	36,20	27,65
24	ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ	21888	20420	22506	20917	26941	1,028	1,024	1,319	1,288	1,351	35,66	35,66
31	ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ	73620	71636	78134	75973	97265	1,061	1,061	1,358	1,280	1,440	39,53	28,80
32	ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	43601	41058	46091	43327	52587	1,057	1,055	1,281	1,214	1,352	34,41	55,66
33	ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	161027	153334	170239	161643	177137	1,057	1,054	1,155	1,096	1,218	53,07	33,92
34	ΝΟΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ	58144	54674	59356	55812	69743	1,021	1,021	1,276	1,202	1,302	50,81	27,76
41	ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΑΓΕΩΣ	120265	117774	129541	126805	160539	1,077	1,077	1,363	1,266	1,468	43,88	16,05
42	ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ	282156	268200	279305	265094	278163	0,990	0,988	1,037	1,049	1,025	69,86	14,53
43	ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	205005	192746	206995	193551	195536	1,010	1,004	1,014	1,010	1,019	76,61	16,93
44	ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	132689	129445	138047	134663	161936	1,040	1,040	1,251	1,203	1,301	54,78	23,84
51	ΝΟΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	32567	31649	37947	36904	46324	1,165	1,166	1,464	1,255	1,707	49,59	58,53
52	ΝΟΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	102184	99526	103975	101211	116928	1,018	1,017	1,175	1,155	1,195	65,22	17,80
53	ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ	142471	137847	143618	138695	149784	1,008	1,006	1,087	1,080	1,093	64,49	18,32
54	ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	1084001	1017060	1057825	988977	824633	0,976	0,972	0,811	0,834	0,788	93,73	2,39
55	ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	141499	134071	145054	136069	147076	1,025	1,015	1,097	1,081	1,113	64,38	44,80
56	ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	53702	51501	53483	51198	53877	0,996	0,994	1,046	1,052	1,040	51,42	42,24
57	ΝΟΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ	86424	83041	89056	85584	106653	1,030	1,031	1,284	1,246	1,324	40,98	6,17
58	ΝΟΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	153939	150349	155324	151591	168563	1,009	1,008	1,121	1,112	1,130	59,66	26,07
59	ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΗΣ	143957	137567	145797	139054	157903	1,013	1,011	1,148	1,136	1,160	51,17	14,33
61	ΝΟΜΟΣ ΠΙΕΡΙΑΣ	126412	120155	129846	123220	131898	1,027	1,026	1,098	1,070	1,126	65,68	14,91
62	ΝΟΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ	194483	190594	200916	196188	244017	1,033	1,029	1,280	1,244	1,318	48,15	12,64
63	ΝΟΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΗΣ	54109	51956	54768	52336	58998	1,012	1,007	1,136	1,127	1,144	36,75	37,64
64	ΝΟΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	96849	88553	104894	96025	107179	1,083	1,084	1,210	1,116	1,312	49,79	30,73
65	ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ	1961	1637	2262	1828	1447	1,153	1,117	0,884	0,792	0,987	0,00	50,00
71	ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ	149283	147575	149354	147218	153164	1,000	0,998	1,038	1,040	1,035	61,52	5,83
72	ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	102959	101196	101856	99970	104746	0,989	0,988	1,035	1,048	1,023	58,75	48,05
73	ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	111237	109655	110828	109114	111473	0,996	0,995	1,017	1,022	1,012	52,19	13,02
81	ΝΟΜΟΣ ΔΟΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	188506	171255	190071	171276	163484	1,008	1,000	0,955	0,955	0,955	77,25	24,54
82	ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	109956	99102	112615	101052	114111	1,024	1,020	1,151	1,129	1,174	36,22	27,87
83	ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ	108288	103158	109118	103491	111040	1,008	1,003	1,076	1,073	1,080	43,52	23,21
84	ΝΟΜΟΣ ΣΑΜΟΥ	43841	41631	43595	41307	43581	0,994	0,992	1,047	1,055	1,039	41,12	63,59
85	ΝΟΜΟΣ ΧΙΟΥ	53106	50736	53408	50778	54464	1,006	1,001	1,073	1,073	1,074	57,74	17,43
91	ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	291225	276310	292489	274837	276353	1,004	0,995	1,000	1,006	0,995	66,36	17,05
92	ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	75736	68953	76319	69064	77342	1,008	1,002	1,122	1,120	1,123	51,54	43,58
93	ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ	78957	72643	81936	74645	81547	1,038	1,028	1,123	1,092	1,154	40,85	34,51
94	ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	148450	136049	150387	137100	143009	1,013	1,008	1,051	1,043	1,059	60,26	19,58
A1	ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ	2805262	2530380	2664776	2385229	2078653	0,950	0,943	0,821	0,871	0,774	100,00	8,89
A2	ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	386067	343964	403918	360191	278083	1,046	1,047	0,808	0,772	0,847	94,62	25,80
A3	ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	149794	137588	151612	138957	134092	1,012	1,010	0,975	0,965	0,984	98,11	25,06
A4	ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	553450	512668	541504	500948	512152	0,978	0,977	0,999	1,022	0,976	96,89	21,40
	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10934097	10172284	10964020	10167307	10206539	1,003	1,000	1,003	1,004	1,003	75,10	17,68

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 10: Στατιστική συσχέτιση δεικτών με αστικότητα και ορεινότητα σε επίπεδο Νομών

		Βαθμός Αστικότητας	Βαθμός Ορεινότητας
Π/Μ (Σύνολο)	Συντελεστής Pearson	-,363**	,709**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Pearson)	,006	,000
	Συντελεστής Spearman	-,452**	,453**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Spearman)	,001	,001
	Μέγεθος Πληθυσμού	55	55
Π/Μ (Ελληνες)	Συντελεστής Pearson	-,345**	,703**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Pearson)	,010	,000
	Συντελεστής Spearman	-,457**	,433**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Spearman)	,000	,001
	Μέγεθος Πληθυσμού	55	55
N/M	Συντελεστής Pearson	-,538**	,494**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Pearson)	,000	,000
	Συντελεστής Spearman	-,630**	,344*
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Spearman)	,000	,010
	Μέγεθος Πληθυσμού	55	55
N/Π	Συντελεστής Pearson	-,458**	,070
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Pearson)	,000	,610
	Συντελεστής Spearman	-,557**	,187
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Spearman)	,000	,171
	Μέγεθος Πληθυσμού	55	55
Π*N/M²	Συντελεστής Pearson	-,451**	,646**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Pearson)	,001	,000
	Συντελεστής Spearman	-,618**	,366**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Spearman)	,000	,006
	Μέγεθος Πληθυσμού	55	55
** Η συσχέτιση ισχύει με βεβαιότητα μεγαλύτερη από 99%.			

Πηγή: Ιδία κατασκευή

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (1 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός				Δείκτες										Βαθμός Αστικότητας (%)	Βαθμός Οργανότητας (%)
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόμιμος (Ν)	Π/Μ		Ν/Μ	Ν/Π	ΠποτΜ / Μ	ΠποτΜandΝ / ΠποτΜ (%)	ΠποτΜandΠ / ΠποτΜ (%)	Π*Ν/Μ²			
		Σύνολο	Ελλάδας	Σύνολο	Ελλάδας		Σύνολο	Ελλάδας							Σύνολο		
0101	ΔΗΜΟΣ ΙΕΡΑΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	18.354	17.630	17.988	17.247	21.316	0,98	0,98	1,21	1,24	0,05	35,48	30,98	1,18	77,42	47,70	
0102	ΔΗΜΟΣ ΑΙΤΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	2.673	2.534	2.761	2.624	3.738	1,03	1,04	1,48	1,42	0,06	77,22	56,96	1,53	0,00	10,04	
0103	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	57.174	56.114	54.253	53.201	54.068	0,95	0,95	0,96	1,02	0,02	43,31	41,00	0,91	91,92	1,10	
0104	ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΩΛΙΚΟΥ	7.348	7.093	7.216	6.956	9.182	0,98	0,98	1,29	1,32	0,05	65,77	52,85	1,27	74,47	3,53	
0105	ΔΗΜΟΣ ΛΑΥΣΙΑΣ	3.759	3.686	3.744	3.664	4.728	1,00	0,99	1,28	1,29	0,03	62,75	53,92	1,28	0,00	52,66	
0106	ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ	12.515	12.149	12.834	12.360	16.527	1,03	1,02	1,36	1,34	0,05	60,06	49,23	1,38	37,46	61,95	
0107	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΚΤΟΡΙΟΥ	8.845	8.430	8.830	8.391	10.539	1,00	1,00	1,25	1,26	0,03	60,21	49,30	1,24	46,49	13,41	
0108	ΔΗΜΟΣ ΑΝΤΙΡΡΙΟΥ	2.313	2.226	2.375	2.286	2.732	1,03	1,03	1,23	1,20	0,07	48,08	26,28	1,26	0,00	10,03	
0109	ΔΗΜΟΣ ΑΠΟΔΟΤΙΑΣ	1.360	1.301	2.598	2.506	3.022	1,91	1,93	2,32	1,21	0,95	60,22	49,65	4,47	0,00	100,00	
0110	ΔΗΜΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	5.811	5.628	6.397	6.207	7.871	1,10	1,10	1,40	1,27	0,12	62,41	59,15	1,54	0,00	41,08	
0111	ΔΗΜΟΣ ΑΣΤΑΚΟΥ	7.049	6.824	7.252	7.017	10.673	1,03	1,03	1,56	1,52	0,06	70,07	55,68	1,61	36,36	41,79	
0112	ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΜΟΥ	7.837	7.658	9.299	9.107	11.652	1,19	1,19	1,52	1,28	0,22	48,90	51,10	1,81	0,00	59,59	
0113	ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΠΕΩΝ	7.199	7.008	7.087	6.895	8.770	0,98	0,98	1,25	1,27	0,03	62,96	56,94	1,23	86,58	22,09	
0114	ΔΗΜΟΣ ΙΝΑΧΟΥ	5.739	5.693	6.169	6.122	10.219	1,07	1,08	1,80	1,67	0,10	74,32	62,66	1,93	0,00	95,13	
0115	ΔΗΜΟΣ ΚΕΚΡΟΠΙΑΣ	4.044	3.854	4.494	4.161	5.089	1,11	1,08	1,32	1,22	0,13	55,56	36,26	1,43	56,85	45,76	
0116	ΔΗΜΟΣ ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	4.591	4.458	5.241	5.106	6.976	1,14	1,15	1,56	1,37	0,16	79,61	54,19	1,79	0,00	44,29	
0117	ΔΗΜΟΣ ΜΕΔΕΩΝΟΣ	4.983	4.877	5.050	4.945	6.958	1,01	1,01	1,43	1,41	0,04	87,21	68,49	1,45	49,93	44,30	
0118	ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΙΔΙΟΥ	2.237	2.166	2.442	2.369	3.444	1,09	1,09	1,59	1,45	0,14	60,73	48,18	1,74	0,00	100,00	
0119	ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ	18.259	17.072	18.231	16.991	18.174	1,00	1,00	1,06	1,07	0,07	33,11	22,18	1,06	72,59	17,48	
0120	ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΗΣ	5.185	5.074	5.052	4.943	6.317	0,97	0,97	1,24	1,28	0,03	68,49	51,37	1,21	0,00	7,88	
0121	ΔΗΜΟΣ ΟΙΝΙΑΔΩΝ	10.103	9.603	10.227	9.720	12.139	1,01	1,01	1,26	1,25	0,03	61,70	58,66	1,28	65,52	0,00	
0122	ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΔΙΚΟΥ	1.422	1.399	1.853	1.830	2.620	1,30	1,31	1,87	1,43	0,35	76,40	60,20	2,45	0,00	80,34	
0123	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	4.158	4.039	4.482	4.353	6.112	1,08	1,08	1,51	1,40	0,11	65,99	54,28	1,63	0,00	25,36	
0124	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ	2.532	2.498	2.757	2.711	4.392	1,09	1,09	1,76	1,62	0,11	72,66	57,44	1,91	0,00	75,99	
0125	ΔΗΜΟΣ ΠΛΑΤΑΝΟΥ	1.161	1.110	1.775	1.715	2.036	1,53	1,55	1,83	1,19	0,57	40,48	60,27	2,83	0,00	100,00	
0126	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΩΝ	1.179	1.151	2.000	1.956	2.654	1,70	1,70	2,31	1,36	0,73	56,25	55,21	3,92	0,00	95,84	
0127	ΔΗΜΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ	6.144	5.891	6.438	6.150	7.997	1,05	1,04	1,36	1,30	0,07	72,61	47,44	1,42	36,56	34,64	
0128	ΔΗΜΟΣ ΦΥΤΕΙΩΝ	2.550	2.491	2.721	2.658	3.766	1,07	1,07	1,51	1,42	0,10	79,69	59,77	1,61	0,00	16,41	
0129	ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΕΙΑΣ	2.568	2.455	2.863	2.748	3.663	1,11	1,12	1,49	1,33	0,14	75,84	46,91	1,67	0,00	27,59	
0301	ΔΗΜΟΣ ΛΕΒΑΔΕΩΝ	22.072	21.060	21.492	20.482	21.814	0,97	0,97	1,04	1,07	0,03	48,94	44,81	1,01	96,89	48,44	
0302	ΔΗΜΟΣ ΑΚΡΑΦΩΝΙΑΣ	3.090	2.940	3.230	3.077	3.504	1,05	1,05	1,19	1,14	0,07	58,30	50,22	1,25	0,00	35,68	
0303	ΔΗΜΟΣ ΑΛΙΑΓΓΕΙΟΥ	6.205	5.705	6.351	5.834	6.875	1,02	1,02	1,21	1,18	0,08	60,94	41,20	1,23	77,74	6,82	
0304	ΔΗΜΟΣ ΑΡΑΧΘΩΗΣ	3.236	2.750	4.180	3.669	3.259	1,29	1,33	1,19	0,89	0,31	17,38	20,36	1,58	100,00	100,00	
0305	ΔΗΜΟΣ ΒΑΓΓΙΩΝ	4.162	3.558	4.509	3.826	4.049	1,08	1,08	1,14	1,06	0,10	37,28	33,75	1,22	100,00	0,00	
0306	ΔΗΜΟΣ ΔΑΥΔΕΙΑΣ	2.040	1.935	2.397	2.284	2.754	1,18	1,18	1,42	1,21	0,19	62,03	54,94	1,68	0,00	36,69	
0307	ΔΗΜΟΣ ΔΕΡΒΕΝΟΧΩΡΙΩΝ	2.119	1.931	2.191	2.001	2.370	1,03	1,04	1,23	1,18	0,04	45,05	43,96	1,27	0,00	50,00	
0308	ΔΗΜΟΣ ΔΙΣΤΟΜΟΥ	4.387	4.230	4.368	4.170	3.564	1,00	0,99	0,84	0,85	0,12	53,93	53,18	0,83	81,17	100,00	
0309	ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΠΕΩΝ	5.481	4.808	5.949	5.186	6.508	1,09	1,08	1,35	1,25	0,11	61,05	49,92	1,46	0,00	11,18	
0310	ΔΗΜΟΣ ΘΗΒΑΙΩΝ	24.443	22.061	23.820	21.409	22.940	0,97	0,97	1,04	1,07	0,02	40,32	37,10	1,01	89,71	1,21	
0311	ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΙΩΝ	3.276	2.881	4.480	4.032	4.447	1,37	1,40	1,54	1,10	0,39	50,04	39,15	2,16	0,00	62,01	
0312	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ	3.932	3.586	4.625	4.272	5.545	1,18	1,19	1,55	1,30	0,20	75,06	60,20	1,84	0,00	69,95	
0313	ΔΗΜΟΣ ΟΙΝΟΦΥΤΩΝ	7.869	6.350	8.195	6.676	5.957	1,04	1,05	0,94	0,89	0,06	29,72	13,45	0,99	77,25	0,00	
0314	ΔΗΜΟΣ ΟΡΧΟΜΕΝΟΥ	9.942	9.199	10.732	9.975	11.829	1,08	1,08	1,29	1,19	0,10	66,32	53,55	1,39	56,86	6,81	
0315	ΔΗΜΟΣ ΠΛΑΤΑΙΩΝ	4.205	3.878	4.715	4.384	5.431	1,12	1,13	1,40	1,24	0,13	70,00	50,36	1,58	0,00	28,16	
0316	ΔΗΜΟΣ ΣΧΗΜΑΤΑΡΙΟΥ	7.092	5.681	8.095	6.667	4.117	1,14	1,17	0,72	0,62	0,19	11,40	7,97	0,85	100,00	0,00	
0317	ΔΗΜΟΣ ΤΑΝΑΓΡΑΣ	4.076	3.141	4.134	3.214	3.437	1,01	1,02	1,09	1,07	0,03	60,28	47,52	1,12	0,00	0,00	
0318	ΔΗΜΟΣ ΧΑΙΡΩΝΕΙΑΣ	1.946	1.833	2.218	2.104	2.678	1,14	1,15	1,46	1,27	0,16	60,60	42,72	1,68	0,00	0,00	
0361	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΤΙΚΥΡΑΣ	2.179	1.891	2.984	2.494	1.719	1,37	1,32	0,91	0,69	0,41	25,14	16,01	1,20	100,00	100,00	
0362	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΥΡΙΑΚΙΟΥ	2.161	2.067	2.420	2.326	2.535	1,12	1,13	1,23	1,09	0,13	73,70	68,86	1,38	100,00	100,00	
0401	ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ	55.264	52.828	53.584	50.852	47.532	0,97	0,96	0,90	0,93	0,03	23,40	36,78	0,87	100,00	0,00	
0402	ΔΗΜΟΣ ΑΙΔΗΨΟΥ	6.482	6.068	6.670	6.252	6.982	1,03	1,03	1,15	1,12	0,06	26,82	23,18	1,19	71,04	41,39	
0403	ΔΗΜΟΣ ΑΜΑΡΥΝΘΙΩΝ	6.898	6.500	7.356	6.939	7.466	1,07	1,07	1,15	1,08	0,08	34,72	28,82	1,23	57,12	19,74	
0404	ΔΗΜΟΣ ΑΝΘΗΔΩΝΟΣ	5.871	5.549	6.104	5.778	4.597	1,04	1,04	0,83	0,80	0,06	16,52	15,65	0,86	79,61	20,39	
0405	ΔΗΜΟΣ ΑΡΤΕΜΙΣΙΟΥ	3.996	3.928	4.167	4.089	4.843	1,04	1,04	1,23	1,18	0,06	44,92	32,42	1,28	0,00	22,40	
0406	ΔΗΜΟΣ ΑΥΛΙΑΔΟΣ	7.714	6.684	8.300	7.260	6.195	1,08	1,09	0,93	0,85	0,10	11,60	5,87	1,01	76,59	24,08	
0407	ΔΗΜΟΣ ΑΥΛΩΝΟΣ	4.707	4.529	5.335	5.153	6.385	1,13	1,14	1,41	1,24	0,15	60,58	45,23	1,60	0,00	23,26	
0408	ΔΗΜΟΣ ΔΙΡΦΩΩΝ	6.265	5.791	7.308	6.820	8.420	1,17	1,18	1,45	1,23	0,18	53,47	38,68	1,71	0,00	57,64	
0409	ΔΗΜΟΣ ΔΙΣΤΥΩΝ	5.080	4.730	5.579	5.206	5.625	1,10	1,10	1,19	1,08	0,11	42,91	38,12	1,31	0,00	29,15	
0410	ΔΗΜΟΣ ΕΛΥΜΝΙΩΝ	5.108	5.015	5.648	5.527	6.195	1,11	1,10	1,24	1,12	0,12	50,63	45,57	1,36	0,00	82,71	
0411	ΔΗΜΟΣ ΕΡΕΤΡΙΑΣ	5.320	4.841	5.969	5.464	4.988	1,12	1,13	1,03	0,91	0,15	14,79	5,94	1,16	100,00	50,00	
0412	ΔΗΜΟΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ	7.329	7.105	7.353	7.127	9.007	1,00	1,00	1,27	1,26	0,03	48,52	48,52	1,27	73,24	11,71	
0413	ΔΗ																

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (2 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες									
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόμιμος (Ν)	Π/Μ		N/M	N/Π	ΠοστΜ / Μ	ΠΠοστΜandN / ΠοστΜ (%)	ΠΠοστΜandΠΤ / ΠοστΜ (%)	Π*Ν/Μ²	Βαθμός Αστικότητας (%)	Βαθμός Οργανωτάτος (%)
		Σύνολο	Έλλειψεις	Σύνολο	Έλλειψεις	Έλλειψεις	Σύνολο	Έλλειψεις	Έλλειψεις	Έλλειψεις	Σύνολο	Σύνολο	Σύνολο	Έλλειψεις		
0501	ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΙΠΕΝΗΣΙΟΥ	8.736	8.504	9.390	9.135	9.625	1,07	1,07	1,13	1,05	0,18	51,70	40,41	1,22	84,17	100,00
0502	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΑΦΩΝ	1.237	1.105	3.691	3.507	2.928	2,98	3,17	2,65	0,83	2,00	46,11	49,07	8,41	0,00	100,00
0503	ΔΗΜΟΣ ΑΠΕΡΑΝΤΙΩΝ	1.673	1.652	3.213	3.185	3.631	1,92	1,93	2,20	1,14	0,94	65,97	56,13	4,24	0,00	100,00
0504	ΔΗΜΟΣ ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΥ	1.480	1.471	2.729	2.710	3.229	1,84	1,84	2,20	1,19	0,86	79,02	63,01	4,04	0,00	100,00
0505	ΔΗΜΟΣ ΒΙΝΙΑΝΗΣ	1.066	1.063	1.438	1.431	1.859	1,35	1,35	1,75	1,30	0,38	57,78	59,51	2,35	0,00	100,00
0506	ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΝΙΣΤΑΣ	490	487	2.163	2.141	1.549	4,41	4,40	3,18	0,72	3,44	38,03	37,09	13,98	0,00	100,00
0507	ΔΗΜΟΣ ΚΤΗΜΕΝΙΩΝ	564	548	1.168	1.145	1.352	2,07	2,09	2,47	1,18	1,08	69,72	59,74	5,15	0,00	100,00
0508	ΔΗΜΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΣ	1.081	1.058	1.933	1.884	1.710	1,79	1,78	1,62	0,91	0,81	40,55	38,37	2,88	0,00	100,00
0509	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΥ	666	655	2.253	2.236	1.662	3,38	3,41	2,54	0,74	2,42	36,62	39,29	8,66	0,00	100,00
0510	ΔΗΜΟΣ ΦΟΥΡΝΑ	791	789	1.542	1.537	2.044	1,95	1,95	2,59	1,33	0,97	62,34	57,40	5,05	0,00	100,00
0511	ΔΗΜΟΣ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ	1.734	1.702	2.533	2.484	3.003	1,46	1,46	1,76	1,21	0,48	62,02	53,00	2,58	0,00	100,00
0601	ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΙΩΝ	62.452	59.431	58.601	55.579	56.093	0,94	0,94	0,94	1,01	0,02	44,18	38,59	0,88	88,81	4,33
0602	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΥΜΦΗΣΤΟΥ	2.080	2.048	3.278	3.239	3.740	1,58	1,58	1,83	1,15	0,59	62,86	50,16	2,89	0,00	88,22
0603	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	3.221	2.902	3.410	3.089	3.330	1,06	1,06	1,15	1,08	0,08	36,03	27,21	1,22	90,50	50,00
0604	ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ	4.676	4.175	5.636	5.118	5.508	1,21	1,23	1,32	1,08	0,22	49,95	36,70	1,62	72,48	52,83
0605	ΔΗΜΟΣ ΑΤΑΛΑΝΤΗΣ	9.584	8.767	10.367	9.493	10.125	1,08	1,08	1,15	1,07	0,10	48,30	36,56	1,25	62,29	53,38
0606	ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΓΟΠΟΤΑΜΟΥ	3.886	3.381	4.510	3.985	4.547	1,16	1,18	1,34	1,14	0,18	55,16	43,42	1,59	0,00	19,92
0607	ΔΗΜΟΣ ΔΑΦΝΟΥΣΙΩΝ	3.988	3.477	4.326	3.785	3.939	1,08	1,09	1,13	1,04	0,10	25,51	16,92	1,23	73,02	15,26
0608	ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΟΚΟΥ	5.358	5.051	5.692	5.389	8.358	1,06	1,07	1,65	1,55	0,09	67,84	57,05	1,77	0,00	15,45
0609	ΔΗΜΟΣ ΕΛΑΤΕΙΑΣ	3.842	3.579	4.000	3.738	4.520	1,04	1,04	1,26	1,21	0,07	70,50	48,20	1,32	63,98	24,28
0610	ΔΗΜΟΣ ΕΚΙΝΑΙΩΝ	4.388	3.788	4.518	3.914	4.508	1,03	1,03	1,19	1,15	0,05	47,62	29,44	1,23	0,00	49,53
0611	ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ	4.359	4.055	4.705	4.403	5.165	1,08	1,09	1,27	1,17	0,10	71,49	64,83	1,38	0,00	25,50
0612	ΔΗΜΟΣ ΚΑΜΕΝΩΝ ΒΟΥΡΩΝ	4.785	4.301	5.064	4.572	4.762	1,06	1,06	1,11	1,04	0,08	23,80	14,94	1,18	56,36	65,01
0613	ΔΗΜΟΣ ΛΕΙΑΝΟΚΑΛΑΔΙΟΥ	2.963	2.547	3.034	2.620	3.195	1,02	1,03	1,25	1,22	0,04	57,03	52,34	1,29	0,00	20,74
0614	ΔΗΜΟΣ ΜΑΚΡΑΚΛΙΜΗΣ	5.869	5.470	7.132	6.695	8.257	1,22	1,22	1,51	1,23	0,23	65,48	51,33	1,85	0,00	45,60
0615	ΔΗΜΟΣ ΜΑΛΕΣΙΝΗΣ	4.993	4.658	5.404	5.064	5.069	1,08	1,09	1,09	1,00	0,10	30,66	25,20	1,18	96,64	50,00
0616	ΔΗΜΟΣ ΜΩΔΟΥ	5.926	4.746	6.668	5.444	6.078	1,13	1,15	1,28	1,12	0,14	46,63	39,28	1,47	50,73	13,09
0617	ΔΗΜΟΣ ΜΥΣΙΑΔΟΣ	3.482	3.236	4.396	4.143	4.780	1,26	1,28	1,48	1,15	0,28	45,83	36,56	1,89	0,00	34,95
0618	ΔΗΜΟΣ ΟΠΟΥΝΤΙΩΝ	3.853	3.429	4.514	4.086	4.070	1,17	1,19	1,19	1,00	0,19	72,19	56,03	1,41	61,25	30,63
0619	ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ	3.027	2.801	3.310	3.073	3.475	1,09	1,10	1,24	1,13	0,11	54,10	40,43	1,36	0,00	56,61
0620	ΔΗΜΟΣ ΣΠΕΡΧΕΛΙΔΟΣ	9.530	9.028	10.594	10.077	11.437	1,11	1,12	1,27	1,13	0,12	51,68	54,69	1,41	30,16	48,17
0621	ΔΗΜΟΣ ΣΤΥΛΙΔΟΣ	6.703	6.242	6.858	6.369	7.029	1,02	1,02	1,13	1,10	0,05	43,45	35,12	1,15	79,08	45,51
0622	ΔΗΜΟΣ ΤΙΘΟΡΕΑΣ	4.506	3.884	4.759	4.135	4.812	1,06	1,06	1,24	1,16	0,07	60,84	50,49	1,32	59,70	18,06
0623	ΔΗΜΟΣ ΥΠΑΤΗΣ	5.351	4.891	6.855	6.339	7.144	1,28	1,30	1,46	1,13	0,30	48,99	41,02	1,89	0,00	38,71
0661	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΑΥΛΙΑΝΗΣ	287	278	574	564	571	2,00	2,03	2,05	1,01	1,02	48,30	42,86	4,17	0,00	100,00
0662	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΥΜΦΗΣΤΟΥ	433	423	566	554	701	1,31	1,31	1,66	1,27	0,32	74,64	39,13	2,17	0,00	100,00
0701	ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΣΣΗΣ	8.864	8.477	9.248	8.769	9.857	1,04	1,03	1,16	1,12	0,08	31,91	28,47	1,20	81,36	50,48
0702	ΔΗΜΟΣ ΒΑΡΔΟΥΣΙΩΝ	781	769	2.216	2.191	1.772	2,84	2,85	2,30	0,81	1,87	34,93	46,53	6,57	0,00	100,00
0703	ΔΗΜΟΣ ΓΑΛΛΑΞΙΔΙΟΥ	2.600	2.360	3.030	2.777	3.162	1,17	1,18	1,34	1,14	0,20	47,77	44,47	1,58	0,00	61,71
0704	ΔΗΜΟΣ ΓΡΑΒΙΑΣ	2.274	2.118	2.975	2.820	3.248	1,31	1,33	1,53	1,15	0,33	48,34	37,82	2,04	0,00	60,05
0705	ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΦΩΝ	2.435	2.135	3.511	3.018	2.263	1,44	1,41	1,06	0,75	0,46	8,09	45,05	1,50	0,00	80,27
0706	ΔΗΜΟΣ ΔΕΣΦΙΝΑΣ	2.115	1.902	2.431	2.211	2.592	1,15	1,16	1,36	1,17	0,16	50,58	42,77	1,58	0,00	100,00
0707	ΔΗΜΟΣ ΕΥΠΑΛΙΟΥ	4.850	4.633	6.507	6.246	7.250	1,34	1,35	1,56	1,16	0,37	50,22	39,13	2,11	0,00	53,99
0708	ΔΗΜΟΣ ΓΤΕΑΣ	5.943	5.468	6.072	5.561	5.474	1,02	1,02	1,00	0,98	0,07	31,43	25,95	1,02	77,86	0,84
0709	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΙΔΕΩΝ	848	824	2.328	2.295	1.724	2,75	2,79	2,09	0,75	1,77	39,85	35,45	5,83	0,00	100,00
0710	ΔΗΜΟΣ ΛΙΔΟΡΙΚΙΟΥ	2.720	2.575	4.225	4.066	5.118	1,55	1,58	1,99	1,26	0,58	60,11	52,74	3,14	0,00	100,00
0711	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	1.913	1.761	2.668	2.468	2.508	1,39	1,40	1,42	1,02	0,41	32,69	21,41	2,00	0,00	92,81
0712	ΔΗΜΟΣ ΤΟΛΟΘΩΝΟΣ	2.523	2.264	3.073	2.770	3.414	1,22	1,22	1,51	1,23	0,25	49,03	39,19	1,84	0,00	57,87
1101	ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΑΓΙΟΥ	16.113	14.941	16.885	15.517	14.503	1,05	1,04	0,97	0,93	0,10	17,03	14,20	1,01	81,45	0,00
1102	ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ	29.505	27.127	29.228	26.787	27.550	0,99	0,99	0,99	1,02	0,03	33,79	33,94	1,00	84,96	1,43
1103	ΔΗΜΟΣ ΑΣΙΝΗΣ	5.528	4.691	6.117	5.190	5.136	1,11	1,11	1,09	0,99	0,13	13,59	12,59	1,21	0,00	25,09
1104	ΔΗΜΟΣ ΑΣΚΑΝΗΠΗΣΙΟΥ	4.656	4.443	4.804	4.581	5.205	1,03	1,03	1,17	1,14	0,05	58,55	43,16	1,21	65,61	100,00
1105	ΔΗΜΟΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	4.054	3.591	4.471	3.984	4.318	1,10	1,11	1,20	1,08	0,12	50,60	38,49	1,33	0,00	79,61
1106	ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΙΟΝΗΣ	4.228	3.607	4.554	3.866	4.284	1,08	1,07	1,19	1,11	0,10	25,60	20,05	1,27	69,37	50,00
1107	ΔΗΜΟΣ ΚΟΥΤΣΟΠΟΔΙΟΥ	3.519	3.267	3.575	3.326	3.671	1,02	1,02	1,12	1,10	0,04	41,94	35,48	1,14	0,00	29,94
1108	ΔΗΜΟΣ ΚΡΑΝΙΔΙΟΥ	10.102	8.605	10.347	8.792	9.364	1,02	1,02	1,09	1,07	0,06	24,34	23,84	1,11	48,03	39,40
1109	ΔΗΜΟΣ ΛΕΡΝΑΣ	2.829	2.589	3.042	2.797	2.744	1,08	1,08	1,06	0,98	0,09	32,69	22,69	1,15	0,00	31,09
1110	ΔΗΜΟΣ ΛΥΡΚΕΙΑΣ	2.903	2.854	2.901	2.851	4.022	1,00	1,00	1,41	1,41	0,01	35,14	43,24	1,41	0,00	100,00
1111	ΔΗΜΟΣ ΜΙΔΕΑΣ	6.521	5.918	6.724	6.097	7.344	1,03	1,03	1,24	1,20	0,05	44,88	43,56	1,28	0,00	14,28
1112	ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΝΝΑΙΩΝ	4.169	3.843	4.349	4.001	4.789	1,04	1,04	1,25	1,20	0,06	68,55	62,10	1,30	0,00	52,06
1113	ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΚΙΟΥ	3.548	3.366	3.646	3.457	3.217										

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (3 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες									
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόμιμος (Ν)	Π/Μ		N/M	N/Π	Π/οτΜ / Μ	Π/οτΜ]andN / Π/οτΜ (%)	Π/οτΜ]andT / Π/οτΜ (%)	Π*N/Μ²	Βαθμός Αστικότητας (%)	Βαθμός Οργανώσεως (%)
		Σύνολο	Ελλήνες	Σύνολο	Ελλήνες	Ελλήνες	Σύνολο	Ελλήνες	Ελλήνες	Ελλήνες	Σύνολο	Σύνολο	Σύνολο	Ελλήνες		
1213	ΔΗΜΟΣ ΛΕΒΙΔΙΟΥ	3.433	3.325	4.131	4.025	5.418	1,20	1,21	1,63	1,35	0,23	74,56	56,30	1,97	0,00	85,36
1214	ΔΗΜΟΣ ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	5.305	5.112	6.294	6.054	6.771	1,19	1,18	1,32	1,12	0,21	54,20	56,12	1,57	60,13	56,28
1215	ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ	3.142	3.039	3.510	3.403	4.344	1,12	1,12	1,43	1,28	0,14	68,51	60,92	1,60	0,00	53,90
1216	ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	8.126	7.767	8.657	8.266	9.142	1,07	1,06	1,18	1,11	0,14	44,25	52,04	1,25	73,05	17,75
1217	ΔΗΜΟΣ ΣΚΥΡΙΤΙΑΣ	1.597	1.552	2.248	2.190	2.636	1,41	1,41	1,70	1,20	0,43	63,33	50,72	2,40	0,00	74,20
1218	ΔΗΜΟΣ ΤΕΓΕΑΣ	3.858	3.623	4.100	3.857	4.795	1,06	1,06	1,32	1,24	0,09	56,70	48,04	1,41	0,00	15,40
1219	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	675	664	1.260	1.239	1.366	1,87	1,87	2,06	1,10	0,90	47,77	51,74	3,84	0,00	81,78
1220	ΔΗΜΟΣ ΤΡΟΠΙΛΙΩΝ	3.765	3.723	4.660	4.607	7.393	1,24	1,24	1,99	1,60	0,27	65,71	65,62	2,46	0,00	54,48
1221	ΔΗΜΟΣ ΦΑΛΑΔΙΑΣ	2.141	2.062	3.229	3.117	3.802	1,51	1,51	1,84	1,22	0,54	45,01	48,11	2,79	0,00	76,90
1222	ΔΗΜΟΣ ΦΑΛΑΝΘΟΥ	635	618	1.310	1.287	1.648	2,06	2,08	2,67	1,28	1,13	60,70	44,90	5,55	0,00	93,94
1261	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΣΜΑ	405	395	591	580	682	1,46	1,47	1,73	1,18	0,48	50,78	41,45	2,54	0,00	100,00
1301	ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ	171.616	161.996	163.446	152.959	145.988	0,95	0,94	0,90	0,95	0,03	17,40	13,62	0,85	98,62	1,38
1302	ΔΗΜΟΣ ΑΠΕΙΡΑΣ	3.107	2.676	4.512	4.025	3.287	1,45	1,50	1,23	0,82	0,47	33,29	25,10	1,85	0,00	32,44
1303	ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΙΟΥ	28.245	26.495	27.812	26.056	29.590	0,98	0,98	1,12	1,14	0,03	38,83	40,87	1,10	77,77	8,89
1304	ΔΗΜΟΣ ΑΚΡΑΤΑΣ	5.899	5.284	7.056	6.391	6.351	1,20	1,21	1,20	0,99	0,22	32,29	31,75	1,45	0,00	44,53
1305	ΔΗΜΟΣ ΑΡΟΑΝΙΑΣ	1.872	1.860	2.551	2.536	3.310	1,36	1,36	1,78	1,31	0,38	71,87	57,24	2,43	0,00	100,00
1306	ΔΗΜΟΣ ΒΡΑΧΝΑΪΚΩΝ	4.805	4.560	5.094	4.759	4.457	1,06	1,04	0,98	0,94	0,09	25,84	16,75	1,02	58,48	0,00
1307	ΔΗΜΟΣ ΔΙΑΚΟΠΤΟΥ	6.121	5.690	7.005	6.550	6.785	1,14	1,15	1,19	1,04	0,18	39,98	32,23	1,37	35,12	59,96
1308	ΔΗΜΟΣ ΔΥΜΗΣ	10.131	9.583	10.664	9.872	10.731	1,05	1,03	1,12	1,09	0,08	30,52	23,04	1,15	61,02	5,10
1309	ΔΗΜΟΣ ΕΡΙΝΕΟΥ	3.448	3.215	3.768	3.510	3.833	1,09	1,09	1,19	1,09	0,11	31,63	23,47	1,30	0,00	40,50
1310	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	7.243	7.015	8.580	8.323	11.220	1,18	1,19	1,60	1,35	0,22	45,30	41,56	1,90	0,00	100,00
1311	ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΙΣΣΟΥ	8.221	7.683	8.683	8.133	9.747	1,06	1,06	1,27	1,20	0,07	59,23	36,91	1,34	0,00	7,04
1312	ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΑΣΙΟΥ	3.067	2.958	3.892	3.774	4.795	1,27	1,28	1,62	1,27	0,29	57,11	59,13	2,07	0,00	96,89
1313	ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΑΤΙΔΟΣ	12.246	12.023	11.873	11.636	10.143	0,97	0,97	0,84	0,87	0,01	38,52	33,61	0,82	78,12	17,89
1314	ΔΗΜΟΣ ΜΟΒΡΗΣ	4.761	4.574	5.106	4.870	5.583	1,07	1,06	1,18	1,11	0,09	48,94	45,15	1,25	0,00	9,14
1315	ΔΗΜΟΣ ΠΑΙΩΝ	1.730	1.701	2.579	2.542	3.147	1,49	1,49	1,85	1,24	0,51	57,82	53,29	2,76	0,00	94,91
1316	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΔΙΑΣ	9.153	8.817	9.074	8.726	7.278	0,99	0,99	0,83	0,83	0,02	26,24	11,35	0,82	66,91	0,00
1317	ΔΗΜΟΣ ΡΙΟΥ	12.674	11.938	13.270	12.505	11.034	1,05	1,05	0,92	0,88	0,09	29,09	18,88	0,97	39,70	8,81
1318	ΔΗΜΟΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑΣ	6.765	6.247	7.840	7.286	6.721	1,16	1,17	1,08	0,92	0,18	41,30	29,10	1,25	36,78	22,94
1319	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΤΑΙΑΣ	4.869	4.829	5.462	5.418	6.567	1,12	1,12	1,36	1,21	0,14	62,74	44,98	1,53	0,00	81,10
1320	ΔΗΜΟΣ ΦΑΡΡΩΝ	5.453	5.351	6.300	6.199	7.811	1,16	1,16	1,46	1,26	0,18	61,18	41,68	1,69	0,00	37,13
1321	ΔΗΜΟΣ ΔΑΕΝΙΑΣ	6.495	5.888	6.822	6.211	7.415	1,05	1,05	1,26	1,19	0,06	58,35	48,84	1,33	0,00	19,38
1361	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΕΝΤΖΙΟΥ	493	492	657	656	755	1,33	1,33	1,53	1,15	0,35	59,06	38,60	2,05	0,00	100,00
1362	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΕΝΤΙΟΥ	514	508	743	735	838	1,45	1,45	1,65	1,14	0,47	51,64	31,56	2,39	0,00	100,00
1401	ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΙΟΥ	35.620	33.751	34.902	33.035	39.129	0,98	0,98	1,16	1,18	0,02	44,03	32,22	1,13	69,53	0,00
1402	ΔΗΜΟΣ ΑΛΜΕΪΡΑΣ	3.576	3.522	3.829	3.776	4.461	1,07	1,07	1,27	1,18	0,08	55,63	61,27	1,36	0,00	100,00
1403	ΔΗΜΟΣ ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ	31.542	29.451	32.090	29.921	34.490	1,02	1,02	1,17	1,15	0,04	52,25	45,38	1,19	64,23	3,11
1404	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΡΑΒΙΑΣ	4.269	3.957	4.309	3.990	4.417	1,01	1,01	1,12	1,11	0,04	56,21	53,25	1,13	83,91	0,00
1405	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΡΙΤΣΑΙΝΗΣ	1.764	1.696	2.152	2.075	2.966	1,22	1,22	1,75	1,43	0,24	62,76	60,66	2,14	0,00	74,38
1406	ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΔΥΜΠΙΑΣ	9.689	9.218	11.069	10.054	13.548	1,14	1,09	1,47	1,35	0,16	36,46	34,53	1,60	0,00	6,25
1407	ΔΗΜΟΣ ΒΑΡΦΟΛΟΜΙΟΥ	5.129	4.637	5.348	4.852	5.755	1,04	1,05	1,24	1,19	0,06	56,35	49,19	1,30	68,79	0,00
1408	ΔΗΜΟΣ ΒΟΥΠΤΡΑΣΙΑΣ	10.333	9.032	11.204	9.552	11.293	1,08	1,06	1,25	1,18	0,10	41,50	39,78	1,32	40,29	0,00
1409	ΔΗΜΟΣ ΒΩΛΑΚΟΣ	3.285	3.148	3.552	3.384	3.989	1,08	1,07	1,27	1,18	0,09	58,14	44,19	1,36	0,00	0,00
1410	ΔΗΜΟΣ ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ	11.301	10.939	11.523	11.147	12.623	1,02	1,02	1,15	1,13	0,03	52,17	51,36	1,18	65,60	0,00
1411	ΔΗΜΟΣ ΖΑΧΑΡΟΣ	11.579	10.563	12.910	11.690	13.830	1,11	1,11	1,31	1,18	0,13	46,57	41,79	1,45	56,07	18,84
1412	ΔΗΜΟΣ ΙΔΡΑΝΟΥ	4.016	3.814	4.297	4.073	4.586	1,07	1,07	1,20	1,13	0,09	38,72	33,70	1,28	0,00	3,77
1413	ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΡΟΥ-ΚΥΛΛΗΝΗΣ	4.056	3.778	4.486	4.177	3.997	1,11	1,11	1,06	0,96	0,13	35,03	20,16	1,17	0,00	0,00
1414	ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΠΕΙΑΣ	1.013	1.004	1.374	1.369	1.821	1,36	1,36	1,81	1,33	0,40	65,20	50,49	2,47	0,00	100,00
1415	ΔΗΜΟΣ ΛΑΣΙΘΝΟΣ	1.915	1.908	2.562	2.553	2.947	1,34	1,34	1,54	1,15	0,35	63,96	64,99	2,07	0,00	93,00
1416	ΔΗΜΟΣ ΛΕΧΑΙΩΝ	6.010	5.239	6.334	5.541	6.455	1,05	1,06	1,23	1,16	0,07	53,00	44,01	1,30	61,21	0,00
1417	ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΑΣ	4.733	4.632	5.660	5.551	7.810	1,20	1,20	1,69	1,41	0,21	82,84	72,59	2,02	0,00	25,60
1418	ΔΗΜΟΣ ΣΚΙΑΛΟΥΝΤΟΣ	15.799	15.419	15.931	15.534	18.068	1,01	1,01	1,17	1,16	0,02	68,75	59,93	1,18	36,67	3,13
1419	ΔΗΜΟΣ ΤΡΑΓΑΝΟΥ	3.228	2.785	3.361	2.907	3.312	1,04	1,04	1,19	1,14	0,05	60,59	49,41	1,24	79,74	0,00
1420	ΔΗΜΟΣ ΦΙΓΑΛΕΙΑΣ	2.137	2.087	2.499	2.443	3.212	1,17	1,17	1,54	1,31	0,19	52,24	63,18	1,80	0,00	97,71
1421	ΔΗΜΟΣ ΦΟΛΩΗΣ	3.814	3.729	4.870	4.775	5.454	1,28	1,28	1,46	1,14	0,29	65,61	57,83	1,87	0,00	50,00
1422	ΔΗΜΟΣ ΔΑΕΝΗΣ	8.713	8.596	9.026	8.905	10.733	1,04	1,04	1,25	1,21	0,05	62,60	56,74	1,29	0,00	23,14
1501	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	36.991	33.819	36.555	33.378	32.420	0,99	0,99	0,96	0,97	0,04	37,21	34,97	0,95	82,27	4,40
1502	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ	4.963	4.552	5.960	5.530	3.296	1,20	1,21	0,72	0,60	0,23	8,67	5,49	0,88	100,00	100,00
1503	ΔΗΜΟΣ ΑΣΣΟΥ-ΛΕΧΑΙΟΥ	9.162	7.355	9.850	7.966	7.306	1,08	1,08	0,99	0,92	0,09	18,25	14,50	1,08	68,96	12,58
1504	ΔΗΜΟΣ ΒΕΛΟΥ	7.705	6.929	8.211	7.430	8.126	1,07	1,07	1,17	1,09	0,09	41,56	30,45	1,26	40,61	8,80
1505	ΔΗΜΟΣ ΒΟΧΑΣ	9.546	8.698	10.112	9.196	9.298	1,06</									

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (4 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες									
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόμιμος (Ν)	Π/Μ		N/M	N/Π	Π/οτΜ / Μ	Π/οτΜ]andN / Π/οτΜ (%)	Π/οτΜ]andT / Π/οτΜ (%)	Π*Ν/Μ²	Βαθμός Αστικήςότητας (%)	Βαθμός Οργανωτικότητας (%)
		Σύνολο	Ελλήνες	Σύνολο	Ελλήνες	Ελλήνες	Σύνολο	Ελλήνες	Ελλήνες	Ελλήνες	Σύνολο	Σύνολο	Σύνολο	Ελλήνες		
1606	ΔΗΜΟΣ ΓΥΘΙΟΥ	7.433	6.622	7.926	7.062	9.366	1,07	1,07	1,41	1,33	0,11	41,05	34,01	1,51	64,98	9,68
1607	ΔΗΜΟΣ ΕΛΟΥΣ	6.366	5.147	6.452	5.162	5.754	1,01	1,00	1,12	1,11	0,04	38,05	32,30	1,12	40,15	11,92
1608	ΔΗΜΟΣ ΖΑΡΑΚΑ	1.244	1.212	1.538	1.498	1.871	1,24	1,24	1,54	1,25	0,28	49,71	52,59	1,91	0,00	90,80
1609	ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΑΠΙΝΩΝ	2.814	2.570	3.062	2.806	3.210	1,09	1,09	1,25	1,14	0,10	58,93	48,93	1,36	0,00	35,34
1610	ΔΗΜΟΣ ΚΡΟΚΕΩΝ	2.687	2.466	2.824	2.581	3.081	1,05	1,05	1,25	1,19	0,07	49,14	40,00	1,31	0,00	17,73
1611	ΔΗΜΟΣ ΜΟΛΑΩΝ	5.449	4.940	5.597	5.081	5.414	1,03	1,03	1,10	1,07	0,05	54,41	45,22	1,13	54,32	47,00
1612	ΔΗΜΟΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ	4.194	3.873	4.660	4.306	4.366	1,11	1,11	1,13	1,01	0,14	30,73	27,67	1,25	0,00	53,20
1613	ΔΗΜΟΣ ΜΥΣΤΡΑ	4.329	4.035	4.608	4.284	4.825	1,06	1,06	1,20	1,13	0,09	40,60	34,34	1,27	0,00	35,22
1614	ΔΗΜΟΣ ΝΙΑΤΩΝ	2.513	2.363	2.666	2.510	2.892	1,06	1,06	1,22	1,15	0,07	54,84	56,45	1,30	0,00	42,50
1615	ΔΗΜΟΣ ΟΙΝΟΥΤΟΣ	2.094	2.030	2.625	2.545	2.930	1,25	1,25	1,44	1,15	0,26	59,93	46,63	1,81	0,00	75,10
1616	ΔΗΜΟΣ ΟΙΤΥΛΟΥ	3.959	3.462	5.203	4.682	5.676	1,31	1,35	1,64	1,21	0,34	40,65	37,92	2,22	0,00	59,24
1617	ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΑΛΛΑΣ	2.788	2.689	3.405	3.296	4.410	1,22	1,23	1,64	1,34	0,25	59,49	52,69	2,01	0,00	47,27
1618	ΔΗΜΟΣ ΣΚΑΛΑΣ	5.801	5.303	5.902	5.365	5.911	1,02	1,01	1,11	1,10	0,04	47,56	36,44	1,13	51,09	0,00
1619	ΔΗΜΟΣ ΣΜΗΝΟΥΣ	1.353	1.182	1.917	1.731	1.945	1,42	1,46	1,65	1,12	0,44	52,88	42,37	2,41	0,00	46,34
1620	ΔΗΜΟΣ ΦΑΡΙΑΟΣ	4.787	4.433	5.269	4.903	4.826	1,10	1,11	1,09	0,98	0,12	50,53	38,12	1,20	0,00	51,72
1661	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΥ	746	680	745	680	896	1,00	1,00	1,32	1,32	0,08	34,92	41,27	1,32	0,00	0,00
1662	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΡΥΩΝ	626	590	926	878	803	1,48	1,49	1,36	0,91	0,49	39,16	31,07	2,03	0,00	100,00
1701	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	61.373	58.150	57.620	54.398	55.493	0,94	0,94	0,95	1,02	0,03	22,84	21,86	0,89	88,09	51,25
1702	ΔΗΜΟΣ ΑΒΙΑΣ	2.391	2.197	3.089	2.871	3.110	1,29	1,31	1,42	1,08	0,30	59,67	40,74	1,85	0,00	69,64
1703	ΔΗΜΟΣ ΑΕΤΟΥ	2.305	2.027	3.264	2.920	3.648	1,42	1,44	1,80	1,25	0,50	56,63	40,84	2,59	0,00	38,70
1704	ΔΗΜΟΣ ΑΙΘΙΪΑΣ	2.134	1.943	2.574	2.344	2.741	1,21	1,21	1,41	1,17	0,22	47,60	41,13	1,70	0,00	20,03
1705	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΪΝΙΑΣ	2.586	2.387	3.084	2.874	4.182	1,19	1,20	1,75	1,46	0,22	60,74	56,16	2,11	0,00	29,02
1706	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΟΥΣΣΑΣ	2.583	2.422	2.820	2.651	3.898	1,09	1,09	1,61	1,47	0,11	63,14	49,83	1,76	0,00	12,31
1707	ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΟΣ	2.001	1.920	2.189	2.106	2.666	1,09	1,10	1,39	1,27	0,12	45,69	37,93	1,52	0,00	0,00
1708	ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ	2.668	2.458	3.413	3.191	4.357	1,28	1,30	1,77	1,37	0,30	71,27	50,18	2,30	0,00	16,21
1709	ΔΗΜΟΣ ΑΡΦΑΡΩΝ	2.942	2.822	3.212	3.085	4.006	1,09	1,09	1,42	1,30	0,11	65,16	47,10	1,55	0,00	45,02
1710	ΔΗΜΟΣ ΑΥΔΩΝΑ	1.996	1.739	2.626	2.331	3.052	1,32	1,34	1,76	1,31	0,33	55,19	48,12	2,35	0,00	53,11
1711	ΔΗΜΟΣ ΒΟΥΦΩΛΩΝ	1.327	1.247	1.802	1.722	2.104	1,36	1,38	1,69	1,22	0,37	51,31	50,10	2,33	0,00	40,24
1712	ΔΗΜΟΣ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ	8.998	8.015	9.083	8.086	9.474	1,01	1,01	1,18	1,17	0,02	62,33	56,05	1,19	70,20	6,86
1713	ΔΗΜΟΣ ΔΩΡΙΟΥ	2.527	2.277	4.069	3.779	4.858	1,61	1,66	2,13	1,29	0,63	66,35	47,67	3,54	0,00	27,58
1714	ΔΗΜΟΣ ΕΒΡΑΣ	488	473	997	968	1.123	2,04	2,05	2,37	1,16	1,06	50,39	50,77	4,86	0,00	100,00
1715	ΔΗΜΟΣ ΘΟΥΡΙΑΣ	3.690	3.602	4.106	4.016	4.512	1,11	1,11	1,25	1,12	0,13	54,93	42,56	1,40	0,00	25,56
1716	ΔΗΜΟΣ ΙΘΩΜΗΣ	2.144	2.053	2.466	2.377	3.414	1,15	1,16	1,66	1,44	0,17	64,59	47,03	1,93	0,00	25,91
1717	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΗΣ	4.718	4.459	5.067	4.710	6.323	1,07	1,06	1,42	1,34	0,10	44,12	44,57	1,50	0,00	27,98
1718	ΔΗΜΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	8.300	7.133	8.648	7.451	9.049	1,04	1,04	1,27	1,21	0,08	59,55	41,35	1,33	68,36	6,66
1719	ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΤΡΟΥ	4.267	3.556	5.558	4.774	5.591	1,30	1,34	1,57	1,17	0,33	51,40	43,58	2,11	0,00	52,39
1720	ΔΗΜΟΣ ΜΕΘΩΝΗΣ	2.423	2.088	2.638	2.280	2.748	1,09	1,09	1,32	1,21	0,12	46,26	42,35	1,44	0,00	0,00
1721	ΔΗΜΟΣ ΜΕΛΙΓΓΑΛΑ	3.641	3.395	4.040	3.786	5.066	1,11	1,12	1,49	1,34	0,14	58,10	43,28	1,66	0,00	10,68
1722	ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ	10.853	10.174	11.041	10.364	13.204	1,02	1,02	1,30	1,27	0,05	54,15	48,56	1,32	65,15	0,00
1723	ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΡΟΣ	4.725	4.151	5.552	4.774	5.494	1,18	1,15	1,32	1,15	0,18	48,17	39,24	1,52	64,85	36,51
1724	ΔΗΜΟΣ ΟΙΚΑΛΙΑΣ	2.439	2.307	2.797	2.662	3.808	1,15	1,15	1,65	1,43	0,18	61,05	51,94	1,90	0,00	25,85
1725	ΔΗΜΟΣ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ	1.422	1.293	2.205	2.072	2.057	1,55	1,60	1,59	0,99	0,56	60,77	46,58	2,55	0,00	50,00
1726	ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΑΛΙΔΙΟΥ	3.345	3.097	3.601	3.348	5.063	1,08	1,08	1,63	1,51	0,11	62,97	47,57	1,77	0,00	17,79
1727	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ	5.251	4.705	5.402	4.821	6.618	1,03	1,02	1,41	1,37	0,06	52,66	48,59	1,44	48,70	25,41
1728	ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΙΔΤΡΩΝ	9.098	7.481	9.334	7.698	9.204	1,03	1,03	1,23	1,20	0,04	45,54	47,52	1,27	86,23	5,37
1729	ΔΗΜΟΣ ΧΙΛΙΟΧΩΡΙΩΝ	2.633	2.477	2.916	2.760	3.601	1,11	1,11	1,45	1,30	0,12	71,07	60,06	1,62	0,00	50,00
1761	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΟΡΦΟΥ	805	769	1.037	999	1.412	1,29	1,30	1,84	1,41	0,31	64,23	50,00	2,39	0,00	72,67
1762	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΥΛΑΣ	493	482	626	614	973	1,27	1,27	2,02	1,58	0,30	68,03	48,30	2,57	0,00	100,00
2101	ΔΗΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΙΩΝ	16.382	13.858	16.475	13.853	15.294	1,01	1,00	1,10	1,10	0,04	15,35	15,22	1,10	68,00	0,00
2102	ΔΗΜΟΣ ΛΑΥΚΩΝ	4.852	4.325	4.796	4.258	5.117	0,99	0,98	1,18	1,20	0,02	26,97	34,83	1,16	0,00	20,28
2103	ΔΗΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΩΝ	4.828	4.179	4.830	4.185	4.548	1,00	1,00	1,09	1,09	0,03	30,08	33,33	1,09	0,00	0,00
2104	ΔΗΜΟΣ ΑΡΤΕΜΙΣΙΩΝ	4.482	4.228	4.517	4.239	4.976	1,01	1,00	1,18	1,17	0,03	44,17	39,17	1,18	0,00	16,39
2105	ΔΗΜΟΣ ΕΛΑΤΙΩΝ	2.481	2.405	2.503	2.421	3.053	1,01	1,01	1,27	1,26	0,03	67,12	45,21	1,28	0,00	50,00
2106	ΔΗΜΟΣ ΛΑΓΑΝΑ	5.858	4.748	5.894	4.778	4.991	1,01	1,01	1,05	1,04	0,03	27,13	24,47	1,06	0,00	18,55
2201	ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΙΩΝ	41.532	37.617	39.487	35.661	32.751	0,95	0,95	0,87	0,92	0,02	15,25	13,29	0,82	94,97	0,00
2202	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	4.463	4.188	4.958	4.560	5.238	1,11	1,09	1,25	1,15	0,13	46,01	36,98	1,36	0,00	0,00
2203	ΔΗΜΟΣ ΑΧΙΔΑΙΩΝ	10.079	9.286	10.319	9.528	9.822	1,02	1,03	1,06	1,03	0,04	34,77	23,64	1,09	0,00	6,80
2204	ΔΗΜΟΣ ΕΣΤΗΡΙΩΝ	7.441	6.853	8.136	7.442	8.037	1,09	1,09	1,17	1,08	0,11	47,33	41,37	1,27	0,00	0,00
2205	ΔΗΜΟΣ ΘΙΝΑΛΙΟΥ	5.316	4.788	5.512	4.956	5.799	1,04	1,04	1,21	1,17	0,06	58,05	50,34	1,25	0,00	19,48
2206	ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΣΟΠΙΑΙΩΝ	2.704	2.233	2.787	2.306	2.673	1,03	1,03	1,20	1,16	0,05	46,40	37,60	1,24	0,00	43,57
2207	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΣΣΙΩΝ	5.122	4.939	5.206	5.021	6.163	1,02	1,02	1,25	1,23	0,03	68,48	58,79	1,27		

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (5 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες									
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόμιμος (Ν)	Π/Μ		N/M	N/Π	ΠοστΜ / Μ	ΠΠοστΜandN / ΠοστΜ (%)	ΠΠοστΜandΠ / ΠοστΜ (%)	Π*N/Μ²	Βαθμός Αστικότητας (%)	Βαθμός Οργανότητας (%)
		Σύνολο	Ελλείψεις	Σύνολο	Ελλείψεις	Ελλείψεις	Σύνολο	Ελλείψεις	Ελλείψεις	Ελλείψεις	Σύνολο	Σύνολο	Σύνολο	Ελλείψεις		
2307	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΡΕΩΝ	1.371	1.286	1.565	1.472	1.872	1,14	1,14	1,46	1,27	0,18	65,56	45,23	1,67	0,00	79,72
2308	ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΗΣ	2.530	2.386	2.895	2.727	3.089	1,14	1,14	1,29	1,13	0,17	40,95	43,89	1,48	0,00	61,88
2361	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΟΜΑΛΩΝ	1.030	978	1.053	993	1.148	1,02	1,02	1,17	1,16	0,04	44,74	50,00	1,19	0,00	100,00
2401	ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ	11.094	10.210	10.875	9.968	12.118	0,98	0,98	1,19	1,22	0,03	34,44	28,10	1,16	70,35	12,65
2402	ΔΗΜΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΩΝ	3.065	2.947	3.235	3.103	4.298	1,06	1,05	1,46	1,39	0,08	62,50	57,03	1,54	0,00	85,22
2403	ΔΗΜΟΣ ΕΛΛΟΜΕΝΟΥ	3.215	2.866	3.352	2.933	3.465	1,04	1,02	1,21	1,18	0,08	32,93	29,72	1,24	0,00	50,25
2404	ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΥΑΣ	1.254	1.237	1.427	1.401	1.904	1,14	1,13	1,54	1,36	0,16	65,00	51,50	1,74	0,00	92,03
2405	ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΝΗΣΙΟΥ	994	961	1.092	1.057	1.777	1,10	1,10	1,85	1,68	0,14	71,94	64,75	2,03	0,00	0,00
2406	ΔΗΜΟΣ ΣΦΑΚΙΩΤΩΝ	1.667	1.615	1.862	1.806	2.533	1,12	1,12	1,57	1,40	0,14	62,98	57,87	1,75	0,00	43,31
2461	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΑΜΟΥ	510	505	543	539	751	1,06	1,07	1,49	1,39	0,13	85,94	79,69	1,59	0,00	50,00
2462	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΣΤΟΥ	89	79	120	110	95	1,35	1,39	1,20	0,86	0,38	14,71	26,47	1,67	0,00	50,00
3101	ΔΗΜΟΣ ΑΡΤΑΙΩΝ	27.026	26.079	23.863	22.929	26.715	0,88	0,88	1,02	1,17	0,02	31,17	23,34	0,90	91,49	0,00
3102	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΝΑΝΤΩΝ	2.800	2.776	4.022	3.977	6.142	1,44	1,43	2,21	1,54	0,46	77,32	69,66	3,17	0,00	100,00
3103	ΔΗΜΟΣ ΑΘΑΜΑΝΙΑΣ	4.678	4.641	6.382	6.293	8.913	1,36	1,36	1,92	1,42	0,39	74,64	61,88	2,60	0,00	93,86
3104	ΔΗΜΟΣ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΥ	4.742	4.674	4.742	4.671	5.851	1,00	1,00	1,25	1,25	0,02	58,42	47,52	1,25	0,00	0,00
3105	ΔΗΜΟΣ ΑΡΑΧΘΟΥ	5.710	5.561	6.011	5.842	7.470	1,05	1,05	1,34	1,28	0,06	77,03	56,22	1,41	37,18	0,00
3106	ΔΗΜΟΣ ΒΑΛΧΕΡΝΑΣ	3.242	3.150	3.326	3.236	4.022	1,03	1,03	1,28	1,24	0,06	76,06	46,28	1,31	0,00	42,29
3107	ΔΗΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ	2.837	2.810	3.245	3.218	4.572	1,14	1,15	1,63	1,42	0,16	72,40	58,82	1,86	0,00	100,00
3108	ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ	1.672	1.660	1.979	1.963	2.981	1,18	1,18	1,80	1,52	0,20	76,99	60,18	2,12	0,00	100,00
3109	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΙΟΥ	3.283	2.943	3.485	3.089	4.227	1,06	1,05	1,44	1,37	0,10	59,08	39,38	1,51	68,57	19,77
3110	ΔΗΜΟΣ ΕΡΟΒΟΥΝΙΟΥ	3.439	3.396	4.083	4.037	5.481	1,19	1,19	1,61	1,36	0,21	67,85	58,92	1,92	0,00	52,78
3111	ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΑ	4.833	4.757	4.904	4.819	5.388	1,01	1,01	1,13	1,12	0,08	63,57	49,88	1,15	0,00	55,05
3112	ΔΗΜΟΣ ΤΕΤΡΑΦΥΛΙΑΣ	2.622	2.617	3.792	3.787	5.747	1,45	1,45	2,20	1,52	0,47	83,28	61,91	3,18	0,00	100,00
3113	ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΟΘΕΗΣ	5.687	5.537	5.800	5.649	6.702	1,02	1,02	1,21	1,19	0,04	63,93	55,33	1,23	0,00	0,00
3161	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΟΔΩΡΙΑΝΩΝ	263	257	994	988	1.282	3,78	3,84	4,99	1,30	2,81	75,41	65,41	19,18	0,00	100,00
3162	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΜΜΕΝΟΥ	665	657	835	807	1.003	1,26	1,23	1,53	1,24	0,27	82,78	59,44	1,88	0,00	0,00
3163	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΕΛΙΣΣΟΥΡΓΩΝ	121	121	671	668	769	5,55	5,52	6,36	1,15	4,55	51,36	50,64	35,09	0,00	100,00
3201	ΔΗΜΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΗΣ	15.250	14.126	14.710	13.528	12.461	0,96	0,96	0,88	0,92	0,04	22,84	14,04	0,84	63,24	50,67
3202	ΔΗΜΟΣ ΑΧΕΡΟΝΤΑ	2.226	2.158	2.344	2.274	2.811	1,05	1,05	1,30	1,24	0,07	81,88	48,99	1,37	0,00	84,43
3203	ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΙΟΥ	2.819	2.701	3.032	2.903	3.925	1,08	1,07	1,45	1,35	0,10	73,45	48,73	1,56	0,00	57,34
3204	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ	7.601	7.440	7.859	7.696	10.926	1,03	1,03	1,47	1,42	0,07	74,12	58,45	1,52	38,40	62,79
3205	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΟΥ	1.341	1.298	1.668	1.606	2.065	1,24	1,24	1,59	1,29	0,26	83,19	61,16	1,97	0,00	0,00
3206	ΔΗΜΟΣ ΣΑΠΙΔΑΣ	2.054	1.803	2.160	1.891	2.171	1,05	1,05	1,20	1,15	0,07	66,91	44,60	1,26	0,00	53,70
3207	ΔΗΜΟΣ ΞΥΒΟΤΩΝ	2.908	2.734	3.010	2.829	3.597	1,04	1,03	1,32	1,27	0,05	66,67	27,78	1,36	0,00	65,25
3208	ΔΗΜΟΣ ΦΑΙΛΑΤΩΝ	7.038	6.513	8.288	7.666	11.334	1,18	1,18	1,74	1,48	0,21	53,45	57,20	2,05	34,67	54,21
3261	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΕΡΑΙΚΑΣ	1.812	1.733	2.272	2.186	2.138	1,25	1,26	1,23	0,98	0,26	16,91	10,44	1,56	0,00	50,00
3262	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΟΥΛΙΟΥ	552	552	748	748	1.159	1,36	1,36	2,10	1,55	0,37	77,07	58,05	2,85	0,00	100,00
3301	ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	75.550	71.326	70.203	65.748	47.383	0,93	0,92	0,66	0,72	0,05	9,33	8,07	0,61	89,19	2,12
3302	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	5.488	5.394	6.502	6.388	9.707	1,18	1,18	1,80	1,52	0,20	83,93	66,61	2,13	0,00	97,44
3303	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ	7.734	7.501	7.198	6.968	5.107	0,93	0,93	0,68	0,73	0,02	31,45	20,13	0,63	82,52	8,74
3304	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	1.814	1.799	2.402	2.385	3.141	1,32	1,33	1,75	1,32	0,34	72,85	56,91	2,31	0,00	100,00
3305	ΔΗΜΟΣ ΑΝΩ ΚΑΛΑΜΑ	2.363	2.260	3.070	2.945	4.010	1,30	1,30	1,77	1,36	0,31	61,10	50,47	2,31	0,00	57,51
3306	ΔΗΜΟΣ ΑΝΩ ΠΙΣΤΙΝΙΟΥ	1.398	1.193	1.663	1.439	2.683	1,19	1,21	2,25	1,86	0,23	75,31	61,42	2,71	0,00	98,50
3307	ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ	2.345	2.061	2.933	2.573	3.632	1,25	1,25	1,76	1,41	0,28	50,99	47,48	2,20	0,00	88,29
3308	ΔΗΜΟΣ ΔΕΡΒΙΖΙΑΝΩΝ	2.379	2.359	3.552	3.512	5.087	1,49	1,49	2,16	1,45	0,51	89,63	71,28	3,21	0,00	100,00
3309	ΔΗΜΟΣ ΑΔΑΜΝΙΗΣ	1.213	1.181	1.790	1.718	3.518	1,48	1,45	2,98	2,05	0,50	74,63	65,17	4,33	0,00	100,00
3310	ΔΗΜΟΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ	2.469	2.441	2.800	2.768	4.713	1,13	1,13	1,93	1,70	0,16	88,72	77,69	2,19	0,00	100,00
3311	ΔΗΜΟΣ ΕΚΑΛΗΣ	1.650	1.593	1.977	1.911	2.353	1,20	1,20	1,48	1,23	0,21	76,32	49,71	1,77	0,00	44,12
3312	ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΥΜΕΝΩΝ	1.165	1.135	1.525	1.493	2.105	1,31	1,32	1,85	1,41	0,32	69,00	53,37	2,44	0,00	56,01
3313	ΔΗΜΟΣ ΖΙΤΣΑΣ	1.803	1.736	2.200	2.125	3.183	1,22	1,22	1,83	1,50	0,23	80,05	65,08	2,24	0,00	50,25
3314	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΠΑΚΙΟΥ	1.986	1.817	2.324	2.076	2.875	1,17	1,14	1,58	1,38	0,20	57,22	37,11	1,81	0,00	57,45
3315	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΣΑΝΟΧΩΡΙΩΝ	2.079	2.053	2.536	2.501	3.836	1,22	1,22	1,87	1,53	0,23	74,43	59,88	2,28	0,00	100,00
3316	ΔΗΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	1.217	1.118	1.601	1.478	2.698	1,32	1,32	2,41	1,83	0,34	71,53	39,42	3,19	0,00	100,00
3317	ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ	5.690	5.321	6.225	5.805	8.609	1,09	1,09	1,62	1,48	0,14	57,75	56,59	1,77	50,42	93,06
3318	ΔΗΜΟΣ ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΩΝ	1.382	1.248	2.072	1.920	2.955	1,50	1,54	2,37	1,54	0,54	62,15	58,52	3,64	0,00	100,00
3319	ΔΗΜΟΣ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	4.079	3.904	4.417	4.233	5.518	1,08	1,08	1,41	1,30	0,13	33,40	22,07	1,53	72,64	100,00
3320	ΔΗΜΟΣ ΜΟΛΩΣΣΩΝ	1.893	1.862	3.139	3.093	4.744	1,66	1,66	2,55	1,53	0,72	76,00	62,00	4,23	0,00	80,82
3321	ΔΗΜΟΣ ΜΠΙΖΙΑΝΩΝ	3.948	3.827	4.241	4.083	4.466	1,07	1,07	1,17	1,09	0,10	40,10	30,07	1,25	0,00	34,27
3322	ΔΗΜΟΣ ΠΑΜΒΟΥΤΙΑΣ	9.904	9.770	9.925	9.786	11.457	1,00	1,00	1,17	1,17	0,03	65,73	51,05	1,17	30,10	31,22
3323	ΔΗΜΟΣ ΠΑΣΑΡΩΝΟΣ	8.412	8.028	8.452	8.022	9.170	1,00	1,00	1,14	1,14	0,03	62,17	50,19	1,14	34,28	20,67
3324	ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	5.611	5.437	5.743	5.562											

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (6 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες									
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόρμος (Ν)	Π/Μ		N/M	N/Π	ΠοστΜ / Μ	ΠΠοστΜ / ΠοστΜ (%)	ΠΠοστΜandΠ / ΠοστΜ (%)	Π*Ν/Μ²	Βαθμός Αστυκότητας (%)	Βαθμός Οργανότητας (%)
		Σύνολο	Έλληνες	Σύνολο	Έλληνες	Έλληνες	Σύνολο	Έλληνες	Έλληνες	Έλληνες	Σύνολο	Σύνολο	Σύνολο	Έλληνες		
3372	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΙΡΑΚΟΥ	45	45	273	272	1.087	6,07	6,04	24,16	4,00	5,13	61,47	43,72	146,01	0,00	100,00
3373	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΦΟΥΡΚΑΣ	117	112	206	198	280	1,76	1,77	2,50	1,41	0,76	75,28	30,56	4,42	0,00	100,00
3401	ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ	19.984	18.356	19.605	17.979	17.934	0,98	0,98	0,98	1,00	0,03	20,52	17,61	0,96	91,52	0,00
3402	ΔΗΜΟΣ ΑΝΩΓΕΙΟΥ	1.291	1.221	1.539	1.468	2.116	1,19	1,20	1,73	1,44	0,21	64,93	71,27	2,08	0,00	100,00
3403	ΔΗΜΟΣ ΖΑΛΟΓΙΟΥ	4.893	4.619	5.043	4.755	7.054	1,03	1,03	1,53	1,48	0,05	62,10	33,47	1,57	0,00	27,95
3404	ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΟΥ	4.944	4.806	5.474	5.332	8.226	1,11	1,11	1,71	1,54	0,13	76,97	59,31	1,90	0,00	58,56
3405	ΔΗΜΟΣ ΛΟΥΡΟΥ	5.260	5.047	5.270	5.058	7.331	1,00	1,00	1,45	1,45	0,04	67,74	65,59	1,46	40,91	17,03
3406	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΓΑΣ	3.846	3.493	4.033	3.664	4.447	1,05	1,05	1,27	1,21	0,08	21,11	16,26	1,34	59,39	100,00
3407	ΔΗΜΟΣ ΦΑΝΑΡΙΟΥ	8.751	8.369	8.911	8.518	10.936	1,02	1,02	1,31	1,28	0,04	74,68	54,43	1,33	28,55	38,89
3408	ΔΗΜΟΣ ΦΑΙΣΘΙΑΔΟΣ	8.165	7.766	8.429	8.004	10.229	1,03	1,03	1,32	1,28	0,07	77,08	57,04	1,36	52,92	17,57
3461	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΡΑΝΕΑΣ	1.010	997	1.052	1.034	1.470	1,04	1,04	1,47	1,42	0,06	79,03	66,13	1,53	0,00	100,00
4101	ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΑΙΤΣΑΣ	41.411	40.596	37.768	36.917	39.139	0,91	0,91	0,96	1,06	0,03	37,93	37,93	0,88	92,25	0,00
4102	ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΙΘΕΑΣ	1.067	1.059	2.627	2.607	3.421	2,46	2,46	3,23	1,31	1,48	72,47	60,63	7,95	0,00	100,00
4103	ΔΗΜΟΣ ΑΡΗΣΗΣ	3.164	3.105	3.299	3.240	4.259	1,04	1,04	1,37	1,31	0,06	63,10	53,48	1,43	0,00	0,00
4104	ΔΗΜΟΣ ΑΧΕΛΑΔΟΥ	972	972	1.690	1.688	2.184	1,74	1,74	2,25	1,29	0,75	84,04	68,50	3,90	0,00	100,00
4105	ΔΗΜΟΣ ΙΘΩΜΗΣ	2.773	2.754	3.140	3.121	5.583	1,13	1,13	2,03	1,79	0,17	74,42	54,51	2,30	0,00	19,65
4106	ΔΗΜΟΣ ΙΤΑΜΟΥ	3.354	3.322	4.726	4.693	6.600	1,41	1,41	1,99	1,41	0,42	73,85	54,56	2,81	0,00	69,17
4107	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΙΦΩΝΟΥ	2.818	2.801	3.246	3.231	4.590	1,15	1,15	1,64	1,42	0,17	73,77	64,39	1,89	0,00	29,26
4108	ΔΗΜΟΣ ΚΑΜΠΟΥ	5.360	5.246	5.469	5.358	6.843	1,02	1,02	1,30	1,28	0,04	68,59	51,83	1,33	0,00	0,00
4109	ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΛΑΪΔΑΣ	2.012	2.003	2.701	2.690	3.711	1,34	1,34	1,85	1,38	0,36	80,38	68,12	2,49	0,00	85,14
4110	ΔΗΜΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ	4.146	4.029	4.759	4.598	6.128	1,15	1,14	1,52	1,33	0,16	74,51	53,82	1,74	0,00	15,73
4111	ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΣΑΚΙΟΥ	9.187	9.019	10.148	9.973	14.476	1,10	1,11	1,61	1,45	0,18	76,51	55,44	1,77	26,93	56,98
4112	ΔΗΜΟΣ ΝΕΒΡΟΠΟΛΗΣ ΑΓΡΑΦΩΝ	1.657	1.642	3.601	3.568	4.480	2,17	2,17	2,73	1,26	1,19	62,72	42,91	5,93	0,00	100,00
4113	ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΑΜΑ	9.644	9.263	10.050	9.600	11.590	1,04	1,04	1,25	1,21	0,06	73,69	63,25	1,30	58,94	0,93
4114	ΔΗΜΟΣ ΠΑΜΙΣΙΟΥ	4.447	4.398	4.622	4.569	6.310	1,04	1,04	1,43	1,38	0,06	69,38	60,08	1,49	0,00	0,00
4115	ΔΗΜΟΣ ΠΑΣΣΗΤΗΡΑ	2.365	2.327	3.791	3.744	4.698	1,60	1,61	2,02	1,25	0,61	70,79	56,49	3,25	0,00	100,00
4116	ΔΗΜΟΣ ΡΕΝΤΙΝΑΣ	484	484	756	755	933	1,56	1,56	1,93	1,24	0,58	63,44	30,54	3,01	0,00	100,00
4117	ΔΗΜΟΣ ΣΑΛΑΝΩΝ	4.987	4.940	5.051	5.004	6.508	1,01	1,01	1,32	1,30	0,03	69,80	59,06	1,33	0,00	0,00
4118	ΔΗΜΟΣ ΣΟΦΑΔΩΝ	12.377	12.075	12.215	11.912	16.300	0,99	0,99	1,35	1,37	0,03	76,70	66,49	1,33	51,84	0,00
4119	ΔΗΜΟΣ ΤΑΜΑΣΙΟΥ	3.722	3.504	4.072	3.833	5.162	1,09	1,09	1,47	1,35	0,12	65,45	51,59	1,61	0,00	24,87
4120	ΔΗΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ	3.869	3.786	4.043	3.957	5.183	1,04	1,05	1,37	1,31	0,06	78,60	60,70	1,43	0,00	0,00
4121	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΘΑΜΑΝΩΝ	449	449	1.767	1.747	2.441	3,94	3,89	5,44	1,40	3,00	67,43	54,97	21,15	0,00	100,00
4201	ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΕΑΣ	132.779	126.959	126.076	120.109	94.940	0,95	0,95	0,75	0,79	0,02	26,53	29,40	0,71	99,03	0,00
4202	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ	6.297	5.927	6.458	6.094	7.672	1,03	1,03	1,29	1,26	0,05	68,40	57,98	1,33	48,55	19,14
4203	ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΩΝΟΣ	8.463	7.858	8.407	7.803	9.412	0,99	0,99	1,20	1,21	0,03	53,68	45,02	1,19	70,89	11,30
4204	ΔΗΜΟΣ ΑΝΤΙΧΑΣΙΩΝ	3.548	3.384	3.951	3.789	5.148	1,11	1,12	1,52	1,36	0,13	89,98	77,95	1,70	75,70	100,00
4205	ΔΗΜΟΣ ΑΡΜΕΝΙΟΥ	2.267	2.089	2.273	2.129	2.887	1,00	1,02	1,38	1,36	0,05	75,45	57,27	1,41	0,00	0,00
4206	ΔΗΜΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΔΗΣ	10.000	9.740	10.022	9.719	7.280	1,00	1,00	0,75	0,75	0,04	15,19	7,85	0,75	100,00	0,00
4207	ΔΗΜΟΣ ΓΟΝΝΩΝ	2.872	2.769	3.119	3.016	4.569	1,09	1,09	1,65	1,51	0,11	70,07	52,30	1,80	76,22	57,69
4208	ΔΗΜΟΣ ΕΛΑΣΣΟΝΟΣ	14.291	13.696	14.563	13.973	17.719	1,02	1,02	1,29	1,27	0,05	73,83	64,88	1,32	71,20	40,54
4209	ΔΗΜΟΣ ΕΝΙΠΠΕΙΑ	4.394	4.204	4.526	4.337	5.608	1,03	1,03	1,33	1,29	0,05	63,00	53,50	1,38	0,00	0,00
4210	ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΥΜΕΛΩΝ	2.246	2.173	2.428	2.350	2.840	1,08	1,08	1,31	1,21	0,10	38,57	27,35	1,41	0,00	56,46
4211	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΟΥ	3.834	3.624	4.375	4.160	4.456	1,14	1,15	1,78	1,55	0,16	55,70	39,33	2,04	0,00	46,83
4212	ΔΗΜΟΣ ΚΙΛΕΔΕΡ	2.568	2.338	2.834	2.596	3.675	1,10	1,11	1,57	1,42	0,12	83,12	52,60	1,75	0,00	5,41
4213	ΔΗΜΟΣ ΚΟΙΔΑΛΑΣ	3.202	3.055	3.305	3.148	4.913	1,03	1,03	1,61	1,56	0,04	70,21	61,70	1,66	0,00	15,62
4214	ΔΗΜΟΣ ΚΡΑΝΝΩΝΟΣ	2.973	2.857	3.274	3.106	5.582	1,10	1,09	1,95	1,80	0,12	56,99	44,38	2,12	0,00	0,00
4215	ΔΗΜΟΣ ΛΑΚΕΡΕΙΑΣ	1.703	1.636	1.763	1.698	2.552	1,04	1,04	1,56	1,50	0,05	64,44	52,22	1,62	0,00	45,27
4216	ΔΗΜΟΣ ΛΙΒΑΔΙΟΥ	2.983	2.898	3.187	3.102	4.011	1,07	1,07	1,38	1,29	0,08	81,12	82,73	1,48	84,31	84,31
4217	ΔΗΜΟΣ ΜΑΚΡΥΧΩΡΙΟΥ	2.956	2.765	2.976	2.784	3.604	1,01	1,01	1,30	1,29	0,05	69,01	49,30	1,31	0,00	12,67
4218	ΔΗΜΟΣ ΜΕΛΙΒΟΙΑΣ	2.874	2.746	3.472	3.321	4.268	1,21	1,21	1,55	1,29	0,23	57,94	44,02	1,88	0,00	92,10
4219	ΔΗΜΟΣ ΝΑΡΘΑΚΙΟΥ	1.694	1.576	1.781	1.641	2.221	1,05	1,04	1,41	1,35	0,06	50,91	47,27	1,47	0,00	17,06
4220	ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΣΩΝΟΣ	5.362	5.050	5.486	5.159	6.727	1,02	1,02	1,33	1,30	0,05	69,80	55,92	1,36	43,96	38,90
4221	ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΑΙΑΣ	6.720	6.555	6.540	6.393	8.887	0,97	0,98	1,36	1,39	0,02	61,87	39,57	1,32	50,03	0,00
4222	ΔΗΜΟΣ ΟΛΥΜΠΟΥ	3.446	3.362	3.588	3.503	4.908	1,04	1,04	1,46	1,40	0,06	76,26	63,13	1,52	0,00	56,12
4223	ΔΗΜΟΣ ΠΛΑΤΥΚΑΜΠΟΥ	8.191	7.573	8.292	7.688	9.642	1,01	1,02	1,27	1,25	0,03	62,96	49,07	1,29	0,00	0,00
4224	ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΔΑΜΑΝΤΑ	6.371	5.754	6.412	5.797	8.194	1,01	1,01	1,42	1,41	0,03	67,84	57,79	1,43	0,00	0,00
4225	ΔΗΜΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΣ	4.753	4.695	5.065	5.010	6.526	1,07	1,07	1,39	1,30	0,09	83,06	64,71	1,48	0,00	14,33
4226	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟΥ	3.337	3.260	3.588	3.511	5.159	1,08	1,08	1,58	1,47	0,09	85,67	72,96	1,70	0,00	50,52
4227	ΔΗΜΟΣ ΤΥΡΝΑΒΟΥ	17.401	16.060	16.900	15.567	17.203	0,97	0,97	1,07	1,11	0,02	50,66	47,35	1,04	74,79	15,08
4228	ΔΗΜΟΣ ΦΑΡΣΑΛΩΝ	11.216	10.242	10.812	9.831	10.373	0,96	0,96	1,01	1,06	0,02	46,15	53,25	0,97	91,47	45,73
4261	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΜΠΕΛΑΚΙΩΝ	415	401	510	497	978	1,23	1,24	2,44	1,97	0,25	55,24	40,00	3,02	0,00	92,77
4262	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΕΡΑΙΚΟΥΣΣΗΣ	2.126	2.098	2.236	2.202	2.937	1,05	1,05	1,40	1,33	0,07	41,50	68,71	1,47	0,00	100,00
4263	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΡΥΑΣ	874	856	1.086	1.061	1.272	1,24	1,24	1,49	1,20	0,25	49,32	48,40	1,84	0,00	100,00
4301	ΔΗΜΟΣ ΒΟΛΟΥ	85.001	81.487	82.439	78.696	71.136	0,97	0,97	0,87	0,90	0,03	20,67	22,03	0,84	100,00	0,00
4302	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΑΣ	5.835	5.508	6.112	5.778	5.610	1,05	1,05	1,02	0,97	0,07	33,08	21,39	1,07	88,95	11,05
4303	ΔΗΜΟΣ ΑΙΩΦΩΝΙΑΣ	3.059	2.930	3.031	2.904	3.638	0,99	0,99	1,24	1,25	0,01	43,18	40,91	1,23	70,25	14,87
4304	ΔΗΜΟΣ ΑΛΜΥΡΟΥ	13.198	12.283	12.987	12.045	14.453	0,98	0,98	1,18	1,20	0,02	52,05	54,10	1,15	81,85	8,15</

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (7 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες										Βαθμός Αστικότητας (%)	Βαθμός Οργανότητας (%)
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόρμος (Ν)	Π/Μ		N/M	N/Π	ΠοτΜ / Μ	ΠΠοτΜandN / ΠοτΜ (%)	ΠΠοτΜandΠ / ΠοτΜ (%)	Π*Ν/Μ²				
		Σύνολο	Ελλήνων	Σύνολο	Ελλήνων	Ελλήνων	Σύνολο	Ελλήνων	Ελλήνων	Ελλήνων	Σύνολο	Σύνολο	Σύνολο	Ελλήνων				
4314	ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΑΙΓΙΑΛΟΥ	6.877	6.036	7.411	6.431	6.379	1,08	1,07	1,06	0,99	0,11	31,21	21,91	1,13	88,18	0,00		
4315	ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ	32.979	31.920	31.929	30.887	28.181	0,97	0,97	0,88	0,91	0,01	27,48	24,31	0,85	99,04	0,48		
4316	ΔΗΜΟΣ ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	2.033	1.929	3.201	3.038	2.472	1,57	1,57	1,28	0,81	0,61	21,82	10,46	2,02	0,00	52,88		
4317	ΔΗΜΟΣ ΠΤΕΛΕΟΥ	2.648	2.506	2.881	2.735	3.439	1,09	1,09	1,37	1,26	0,12	52,75	42,72	1,50	0,00	50,00		
4318	ΔΗΜΟΣ ΣΗΠΙΑΔΟΣ	2.180	1.963	2.358	2.111	2.653	1,08	1,08	1,35	1,26	0,11	38,98	34,75	1,45	0,00	50,00		
4319	ΔΗΜΟΣ ΣΚΙΑΘΟΥ	5.788	4.706	6.160	4.860	4.751	1,06	1,03	1,01	0,98	0,10	15,60	10,40	1,04	100,00	50,00		
4320	ΔΗΜΟΣ ΣΚΟΠΕΙΑΣ	4.706	4.199	4.696	4.132	5.017	1,00	0,98	1,19	1,21	0,04	20,74	27,66	1,18	65,49	100,00		
4321	ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΡΙΠΗΣ	3.698	2.935	4.314	3.487	3.861	1,17	1,19	1,32	1,11	0,17	43,79	33,54	1,56	0,00	45,21		
4322	ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΩΝ	6.210	5.949	6.116	5.851	7.590	0,98	0,98	1,28	1,30	0,02	60,61	41,67	1,25	60,61	2,15		
4361	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΒΡΑΣ	595	506	987	851	937	1,66	1,68	1,85	1,10	0,67	69,00	48,00	3,11	0,00	100,00		
4362	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΕΡΑΜΙΔΙΟΥ	580	553	782	754	1.361	1,35	1,36	2,46	1,81	0,38	72,02	50,46	3,36	0,00	100,00		
4363	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΚΡΙΝΙΤΣΗΣ	661	631	898	859	797	1,36	1,36	1,26	0,93	0,38	28,63	15,73	1,72	0,00	100,00		
4364	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΕΡΙΟΥ	1.713	1.704	1.696	1.673	2.134	0,99	0,98	1,25	1,28	0,02	55,26	44,74	1,23	0,00	100,00		
4401	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΚΛΑΙΩΝ	57.914	56.078	51.862	50.037	46.101	0,90	0,89	0,82	0,92	0,03	42,97	45,06	0,73	100,00	0,00		
4402	ΔΗΜΟΣ ΑΙΘΗΚΩΝ	1.360	1.353	2.744	2.724	4.830	2,02	2,01	3,57	1,77	1,07	55,17	29,71	7,19	0,00	100,00		
4403	ΔΗΜΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ	2.350	2.310	2.461	2.419	3.183	1,05	1,05	1,38	1,32	0,07	53,85	42,01	1,44	0,00	0,00		
4404	ΔΗΜΟΣ ΓΟΜΦΩΝ	4.901	4.859	5.154	5.109	6.538	1,05	1,05	1,35	1,28	0,07	76,99	54,26	1,41	0,00	0,00		
4405	ΔΗΜΟΣ ΕΣΤΙΑΙΩΤΙΔΑΣ	2.927	2.878	2.976	2.931	3.893	1,02	1,02	1,35	1,33	0,04	77,78	71,79	1,38	0,00	0,00		
4406	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ	11.347	11.033	11.841	11.437	13.625	1,04	1,04	1,23	1,19	0,10	34,45	27,66	1,28	66,54	62,99		
4407	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΘΕΝΑΡΟΥ	2.311	2.250	2.456	2.394	3.036	1,06	1,06	1,35	1,27	0,08	75,98	62,01	1,44	0,00	0,00		
4408	ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ	1.116	1.114	1.619	1.609	2.683	1,45	1,44	2,41	1,67	0,48	81,33	64,51	3,48	0,00	100,00		
4409	ΔΗΜΟΣ ΚΑΠΕΝΟΒΟΥ	1.820	1.804	2.301	2.284	3.711	1,26	1,27	2,06	1,62	0,30	80,30	57,06	2,60	0,00	100,00		
4410	ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΙΑΚΑ	2.503	2.476	2.894	2.867	3.872	1,16	1,16	1,56	1,35	0,18	77,09	50,66	1,81	0,00	51,42		
4411	ΔΗΜΟΣ ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ	1.063	1.054	2.090	2.072	3.525	1,97	1,97	3,34	1,70	1,00	90,48	72,38	6,57	0,00	100,00		
4412	ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΚΑΛΥΒΩΝ	3.021	2.993	3.169	3.141	3.935	1,05	1,05	1,31	1,25	0,07	58,62	40,39	1,38	68,19	0,00		
4413	ΔΗΜΟΣ ΟΙΚΑΛΙΑΣ (ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ)	5.457	5.335	5.783	5.664	6.805	1,06	1,06	1,28	1,20	0,08	94,63	72,20	1,35	50,21	40,81		
4414	ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΑΗΟΚΑΣΤΡΟΥ	3.098	3.024	3.461	3.388	4.588	1,12	1,12	1,52	1,35	0,14	81,46	69,95	1,70	0,00	33,68		
4415	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΛΙΘΕΑΙΩΝ	3.097	3.031	3.689	3.611	4.597	1,19	1,19	1,52	1,27	0,21	73,82	59,06	1,81	0,00	17,89		
4416	ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΑΓΙΩΝ	2.921	2.868	3.005	2.952	3.902	1,03	1,03	1,36	1,32	0,04	80,77	63,08	1,40	0,00	16,78		
4417	ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΕΙΩΝ	3.507	3.368	3.813	3.676	4.762	1,09	1,09	1,41	1,30	0,11	75,34	56,30	1,54	0,00	28,64		
4418	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΗΣ	4.015	3.961	4.492	4.428	5.867	1,12	1,12	1,48	1,32	0,16	78,16	51,64	1,66	0,00	68,01		
4419	ΔΗΜΟΣ ΠΥΝΑΙΩΝ	1.187	1.176	2.136	2.125	4.165	1,80	1,81	3,54	1,96	0,87	83,22	65,57	6,40	0,00	100,00		
4420	ΔΗΜΟΣ ΤΥΜΦΑΙΩΝ	1.536	1.520	2.103	2.086	3.677	1,37	1,37	2,42	1,76	0,40	75,00	68,83	3,32	0,00	100,00		
4421	ΔΗΜΟΣ ΦΑΛΟΡΕΙΑΣ	3.946	3.877	4.085	4.016	5.101	1,04	1,04	1,32	1,27	0,06	82,35	58,82	1,36	0,00	23,16		
4422	ΔΗΜΟΣ ΦΑΡΚΑΔΟΝΑΣ	6.755	6.580	7.093	6.916	8.900	1,05	1,05	1,34	1,27	0,08	81,94	72,82	1,41	35,81	24,01		
4423	ΔΗΜΟΣ ΧΑΣΙΩΝ	3.518	3.487	3.736	3.706	5.861	1,06	1,06	1,68	1,58	0,08	81,03	64,14	1,79	0,00	100,00		
4461	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΥ	103	103	1.404	1.399	1.940	13,63	13,58	18,83	1,39	12,68	60,34	35,68	255,83	0,00	100,00		
4462	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΥΡΟΦΥΛΟΥ	575	575	736	731	1.098	1,28	1,27	1,91	1,50	0,56	90,68	75,47	2,43	0,00	100,00		
4463	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΝΕΡΑΙΔΑΣ	341	338	944	941	1.841	2,77	2,78	5,45	1,96	1,84	91,41	85,69	15,16	0,00	100,00		
5101	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	16.421	15.845	15.481	14.858	16.704	0,94	0,94	1,05	1,12	0,06	63,35	48,90	0,99	73,30	50,36		
5102	ΔΗΜΟΣ ΒΕΝΤΖΙΟΥ	2.364	2.324	2.957	2.917	4.072	1,25	1,26	1,75	1,40	0,27	78,58	58,43	2,20	0,00	50,00		
5103	ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΙΑΝΗΣ	1.049	1.046	1.707	1.700	2.444	1,63	1,63	2,34	1,44	0,66	81,65	63,44	3,80	0,00	93,85		
5104	ΔΗΜΟΣ ΔΕΣΚΑΤΗΣ	4.931	4.866	5.066	5.000	6.468	1,03	1,03	1,33	1,29	0,05	80,99	70,72	1,37	83,39	94,10		
5105	ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΩΤΩΝ	2.418	2.387	3.080	3.048	3.952	1,27	1,28	1,66	1,30	0,29	76,07	60,03	2,11	0,00	2,11		
5106	ΔΗΜΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΖΙΑΚΑ	1.723	1.660	2.855	2.763	4.100	1,66	1,66	2,47	1,48	0,68	74,14	57,53	4,11	0,00	82,47		
5107	ΔΗΜΟΣ ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΑΓΓΩΛΟΥ	1.243	1.218	1.792	1.762	2.609	1,44	1,45	2,14	1,48	0,47	75,90	59,15	3,10	0,00	100,00		
5108	ΔΗΜΟΣ ΧΑΣΙΩΝ	2.114	2.018	2.317	2.221	2.899	1,10	1,10	1,43	1,30	0,11	75,00	60,59	1,58	0,00	45,65		
5161	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΒΔΕΛΛΑΣ	12	12	448	447	625	37,33	37,25	52,08	1,40	36,33	52,52	32,34	1940,10	0,00	100,00		
5162	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΔΟΥΣΙΚΟΥ	5	5	187	187	224	37,40	37,40	44,80	1,20	36,60	58,47	40,44	1675,52	0,00	100,00		
5163	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΟΛΟΥΡΙΟΥ	93	91	139	133	161	1,49	1,46	1,77	1,21	0,49	50,00	30,43	2,59	0,00	100,00		
5164	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΒΟΛΙΟΥ	32	18	454	423	433	14,19	23,50	24,06	1,02	13,41	52,68	39,86	565,31	0,00	100,00		
5165	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΜΑΡΙΝΗΣ	64	61	701	687	557	10,95	11,26	9,13	0,81	10,00	38,13	31,25	102,84	0,00	100,00		
5166	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΜΙΞΗΣ	60	60	509	506	719	8,48	8,43	11,98	1,42	7,52	49,00	25,94	101,06	0,00	100,00		
5167	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΦΙΛΙΠΠΙΩΝ	38	38	254	252	367	6,68	6,63	9,66	1,46	5,74	46,79	42,20	64,05	0,00	100,00		
5201	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	57.033	55.341	55.632	53.902	52.886	0,98	0,97	0,96	0,98	0,02	39,53	35,28	0,93	88,26	4,59		
5202	ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ	10.501	10.278	11.000	10.761	13.055	1,05	1,05	1,27	1,21	0,07	72,85	44,82	1,33	65,37	16,46		
5203	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ	6.382	6.174	6.481	6.267	8.076	1,02	1,02	1,31	1,29	0,04	76,89	53,39	1,33	54,20	0,00		
5204	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΟ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	7.289	7.093	8.026	7.817	11.214	1,10	1,10	1,58	1,43	0,13	74,41	51,39	1,74	29,10	83,28		
5205	ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΗΦΩΡΟΥ	3.819	3.741	4.279	4.202	6.135	1,12	1,12	1,64	1,46	0,13	74,01	44,64	1,84	0,00	71,56		
5206	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΙΣΤΙΟΥ	1.295	1.247	1.646	1.592	2.429	1,27	1,28	1,95	1,53	0,31	86,22	40,35	2,49	0,00	100,00		
5207	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	10.743	10.646	11.215	11.106	15.476	1,04	1,04	1,45	1,39	0,06							

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (8 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες									
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόμιμος (Ν)	Π/Μ		N/M	N/Π	ΠοτΜ / Μ	ΠΠοτΜ]andN / ΠοτΜ (%)	ΠΠοτΜ]andT / ΠοτΜ (%)	Π*N/Μ²	Βαθμός Αστικότητας (%)	Βαθμός Οργανώτητας (%)
		Σύνολο	Ελλείψεις	Σύνολο	Ελλείψεις	Ελλείψεις	Σύνολο	Ελλείψεις	Ελλείψεις	Ελλείψεις	Σύνολο	Σύνολο	Σύνολο	Ελλείψεις		
5402	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	14.062	13.099	14.387	13.420	14.575	1.02	1.02	1.11	1.09	0.04	27.05	20.52	1.14	88.37	0.00
5403	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	5.272	4.923	5.466	5.093	3.856	1.04	1.03	0.78	0.76	0.06	21.36	7.12	0.81	100.00	21.58
5404	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ	8.192	7.468	7.978	7.252	6.234	0.97	0.97	0.83	0.86	0.02	18.31	5.63	0.81	100.00	0.00
5405	ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	43.016	40.529	40.959	38.479	28.285	0.95	0.95	0.70	0.74	0.02	15.56	9.86	0.66	100.00	0.00
5406	ΔΗΜΟΣ ΑΞΙΟΥ	6.738	6.458	6.780	6.500	7.767	1.01	1.01	1.20	1.19	0.02	75.40	48.41	1.21	91.12	0.00
5407	ΔΗΜΟΣ ΑΠΟΛΩΝΙΑΣ	3.957	3.634	4.137	3.798	5.429	1.05	1.05	1.49	1.43	0.06	69.20	46.41	1.56	0.00	5.37
5408	ΔΗΜΟΣ ΑΡΕΘΟΥΣΑΣ	3.111	3.035	3.522	3.449	5.296	1.13	1.14	1.74	1.54	0.15	80.22	60.86	1.98	0.00	50.00
5409	ΔΗΜΟΣ ΑΣΣΗΡΟΥ	3.756	3.557	3.861	3.661	4.570	1.03	1.03	1.28	1.25	0.05	77.42	42.47	1.32	63.63	0.00
5410	ΔΗΜΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ	8.276	7.615	9.303	8.574	9.766	1.12	1.13	1.28	1.14	0.15	48.79	30.42	1.44	49.67	36.42
5411	ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΤΙΣΚΟΥ	2.008	1.939	3.350	3.267	4.485	1.67	1.68	2.31	1.37	0.70	62.74	33.26	3.90	0.00	50.00
5412	ΔΗΜΟΣ ΕΓΙΝΑΤΙΑΣ	2.681	2.560	3.134	2.994	4.296	1.17	1.17	1.68	1.43	0.19	78.36	52.24	1.96	0.00	0.00
5413	ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΚΟΡΑΕΛΙΟΥ	22.349	20.835	21.630	20.116	16.813	0.97	0.97	0.81	0.84	0.01	18.38	9.93	0.78	100.00	0.00
5414	ΔΗΜΟΣ ΕΠΑΝΟΜΗΣ	8.138	7.666	8.671	8.146	8.165	1.07	1.06	1.07	1.00	0.08	20.48	11.45	1.13	84.60	0.00
5415	ΔΗΜΟΣ ΕΥΟΣΜΟΥ	54.825	52.623	52.624	50.344	30.289	0.96	0.96	0.58	0.60	0.01	11.61	7.89	0.55	100.00	0.00
5416	ΔΗΜΟΣ ΚΣΕΔΑΡΟΥ	23.565	21.242	23.924	21.402	20.178	1.02	1.01	0.95	0.94	0.04	10.07	5.36	0.96	100.00	0.00
5417	ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΜΑΙΚΟΥ	19.802	17.540	20.253	17.945	8.857	1.02	1.02	0.50	0.49	0.06	8.21	3.86	0.52	100.00	0.00
5418	ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΜΗΣ	16.014	14.883	16.546	15.328	10.874	1.03	1.03	0.73	0.71	0.07	12.77	4.70	0.75	71.26	0.00
5419	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	90.096	87.643	87.255	84.755	55.040	0.97	0.97	0.63	0.65	0.02	11.10	8.56	0.61	100.00	0.00
5420	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	5.880	5.456	6.096	5.666	6.496	1.04	1.04	1.19	1.15	0.07	44.14	23.68	1.24	35.20	0.00
5421	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΙΝΔΙΔΙΩΝ	3.936	3.805	4.689	4.545	6.096	1.19	1.19	1.60	1.34	0.21	75.79	46.96	1.91	52.16	7.98
5422	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	3.932	3.773	4.286	4.126	6.141	1.09	1.09	1.63	1.49	0.11	79.91	47.20	1.78	0.00	3.22
5423	ΔΗΜΟΣ ΚΟΥΦΑΛΙΩΝ	10.664	10.180	10.757	10.238	11.591	1.01	1.01	1.14	1.13	0.02	48.87	38.91	1.15	75.99	0.00
5424	ΔΗΜΟΣ ΛΑΓΚΑΔΑ	17.014	16.059	16.836	15.886	19.025	0.99	0.99	1.18	1.20	0.03	40.81	24.65	1.17	56.87	0.00
5425	ΔΗΜΟΣ ΛΑΧΑΝΑ	3.018	2.882	3.779	3.637	5.423	1.25	1.26	1.88	1.49	0.29	68.70	44.75	2.37	0.00	31.63
5426	ΔΗΜΟΣ ΜΑΔΥΤΟΥ	3.381	3.183	3.456	3.257	3.873	1.02	1.02	1.22	1.19	0.03	57.89	42.11	1.25	0.00	6.18
5427	ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	15.133	14.169	14.910	13.788	12.196	0.99	0.97	0.86	0.88	0.03	11.74	7.82	0.84	100.00	0.00
5428	ΔΗΜΟΣ ΜΕΧΑΝΙΩΝΑΣ	9.186	8.449	9.425	8.690	7.686	1.03	1.03	0.91	0.88	0.05	13.88	6.17	0.94	77.89	0.00
5429	ΔΗΜΟΣ ΜΙΚΡΑΣ	10.146	9.561	10.427	9.813	7.539	1.03	1.03	0.79	0.77	0.04	21.67	10.48	0.81	70.40	0.00
5430	ΔΗΜΟΣ ΜΥΤΑΘΝΙΑΣ	7.095	6.761	7.239	6.894	7.070	1.02	1.02	1.05	1.03	0.03	44.64	28.76	1.07	77.24	0.00
5431	ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ	31.830	29.532	30.279	27.982	26.534	0.95	0.95	0.90	0.95	0.02	16.16	13.12	0.85	100.00	0.00
5432	ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	14.456	13.640	14.552	13.721	8.991	1.01	1.01	0.66	0.66	0.04	10.47	7.03	0.66	100.00	50.00
5433	ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΗΣ	37.569	35.874	36.146	34.439	25.659	0.96	0.96	0.72	0.75	0.01	26.32	10.30	0.69	100.00	0.00
5434	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΙΑΔΑΣ	22.928	22.277	22.744	22.086	12.491	0.99	0.99	0.56	0.57	0.03	9.39	13.88	0.56	100.00	0.00
5435	ΔΗΜΟΣ ΡΕΝΤΙΝΑΣ	6.052	5.002	6.364	5.239	5.723	1.05	1.05	1.14	1.09	0.07	46.31	29.06	1.20	57.75	50.00
5436	ΔΗΜΟΣ ΣΟΧΟΥ	5.496	5.429	5.773	5.702	9.249	1.05	1.05	1.70	1.62	0.07	75.94	53.48	1.79	51.66	75.83
5437	ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	43.576	41.268	41.653	39.328	27.084	0.96	0.95	0.66	0.69	0.02	15.21	10.45	0.63	100.00	0.00
5438	ΔΗΜΟΣ ΣΥΚΕΩΝ	42.787	40.137	41.726	39.054	30.257	0.98	0.97	0.75	0.77	0.02	21.26	11.18	0.73	100.00	0.00
5439	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΑΝΦΑΡΙΑΣ	11.750	11.192	11.289	10.711	9.026	0.96	0.96	0.81	0.84	0.02	10.53	7.89	0.77	100.00	0.00
5440	ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΑΣΤΡΑΣ	9.903	9.552	9.837	9.488	10.310	0.99	0.99	1.08	1.09	0.01	55.38	36.92	1.07	100.00	0.00
5441	ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ	9.573	8.948	10.001	9.247	10.645	1.04	1.03	1.19	1.15	0.06	37.23	22.99	1.23	60.70	0.00
5442	ΔΗΜΟΣ ΧΟΡΤΙΑΤΗ	12.538	11.762	12.866	12.076	10.198	1.03	1.03	0.87	0.84	0.06	15.89	5.91	0.89	91.77	23.23
5443	ΔΗΜΟΣ ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ	11.987	11.247	11.896	11.153	7.341	0.99	0.99	0.65	0.66	0.03	19.87	8.97	0.65	100.00	0.00
5461	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΡΠΙΑΣ	6.442	6.085	6.598	6.235	5.228	1.02	1.02	0.86	0.84	0.05	17.33	15.20	0.88	100.00	0.00
5462	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΕΥΚΩΝ	6.465	6.222	6.434	6.178	3.088	1.00	0.99	0.50	0.50	0.02	16.20	4.23	0.49	100.00	0.00
5501	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	63.572	60.348	63.293	59.719	54.162	1.00	0.99	0.90	0.91	0.04	23.65	22.26	0.89	99.72	48.36
5502	ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥΠΟΛΗΣ	11.080	10.306	11.401	10.401	12.187	1.03	1.01	1.18	1.17	0.05	28.37	20.44	1.19	54.67	50.00
5503	ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ	7.090	6.563	7.376	6.819	7.356	1.04	1.04	1.12	1.08	0.05	29.13	24.67	1.16	34.20	27.72
5504	ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ	13.451	12.363	13.765	12.514	14.975	1.02	1.01	1.21	1.20	0.05	33.78	29.63	1.23	40.99	94.15
5505	ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ	5.406	5.187	6.039	5.394	6.480	1.12	1.04	1.25	1.20	0.13	15.85	9.54	1.30	0.00	0.00
5506	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΙΝΟΥ	1.637	1.580	1.769	1.688	3.064	1.08	1.07	1.94	1.82	0.10	59.65	45.61	2.07	0.00	98.99
5507	ΔΗΜΟΣ ΟΡΦΑΝΟΥ	4.453	4.084	5.140	4.758	5.915	1.15	1.17	1.45	1.24	0.17	42.52	24.90	1.69	0.00	28.53
5508	ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ	4.638	4.487	4.764	4.601	6.238	1.03	1.03	1.39	1.36	0.04	68.34	58.29	1.43	51.60	50.00
5509	ΔΗΜΟΣ ΠΙΠΕΡΙΩΝ	4.383	4.234	5.002	4.808	6.389	1.14	1.14	1.51	1.33	0.15	67.71	44.64	1.71	0.00	65.16
5510	ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΙΠΠΩΝ	10.614	10.377	10.827	10.565	13.570	1.02	1.02	1.31	1.28	0.04	60.84	40.64	1.33	31.31	24.74
5511	ΔΗΜΟΣ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	15.175	14.542	15.678	14.802	16.740	1.03	1.02	1.15	1.13	0.05	28.41	26.14	1.17	52.72	11.80
5601	ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	17.038	16.279	16.218	15.436	13.959	0.95	0.95	0.86	0.90	0.03	21.24	22.18	0.81	100.00	50.00
5602	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΛΛΟΣ	6.199	6.045	6.117	5.964	5.613	0.99	0.99	0.93	0.94	0.03	52.17	39.13	0.92	44.20	37.34
5603	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΤΥΡΩΝ	2.690	2.618	2.845	2.760	3.260	1.06	1.05	1.25	1.18	0.07	27.64	24.12	1.31	0.00	69.46
5604	ΔΗΜΟΣ ΑΚΡΙΤΩΝ	1.013</														

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (9 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες									
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόρμος (Ν)	Π/Μ		N/M	N/Π	Π/οτΜ / Μ	Π[οτΜ]andN / Π[οτΜ] (%)	Π[οτΜ]andT / Π[οτΜ] (%)	Π*Ν/Μ²	Βαθμός Αστικότητας (%)	Βαθμός Οργανωτότητας (%)
		Σύνολο	Έλληνας	Σύνολο	Έλληνας	Έλληνας	Σύνολο	Έλληνας	Έλληνας	Έλληνας	Σύνολο	Σύνολο	Σύνολο	Έλληνας		
5707	ΔΗΜΟΣ ΚΡΟΥΣΣΩΝ	6.319	6.068	6.770	6.499	11.121	1,07	1,07	1,83	1,71	0,10	71,86	48,23	1,96	0,00	27,62
5708	ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΡΙΩΝ	3.206	3.132	3.390	3.307	4.889	1,06	1,06	1,56	1,48	0,08	70,12	55,19	1,65	0,00	36,99
5709	ΔΗΜΟΣ ΠΗΚΡΟΛΙΜΝΗΣ	7.019	6.798	7.395	7.154	9.940	1,05	1,05	1,46	1,39	0,07	75,50	50,20	1,54	0,00	0,00
5710	ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟΥ	12.299	11.800	12.732	12.215	14.160	1,04	1,04	1,20	1,16	0,06	56,83	37,80	1,24	52,83	0,00
5711	ΔΗΜΟΣ ΧΕΡΣΟΥ	4.237	4.162	4.482	4.401	6.006	1,06	1,06	1,44	1,36	0,07	72,63	43,51	1,53	0,00	0,00
5761	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΛΙΒΑΔΙΩΝ	407	403	402	398	567	0,99	0,99	1,41	1,42	0,00	0,00	100,00	1,39	0,00	100,00
5801	ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	49.812	48.594	47.451	46.222	40.970	0,95	0,95	0,84	0,89	0,02	30,32	30,49	0,80	77,47	6,06
5802	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	1.595	1.573	1.977	1.955	3.084	1,24	1,24	1,96	1,58	0,25	84,21	59,65	2,44	0,00	41,07
5803	ΔΗΜΟΣ ΑΙΔΑΝΗΣ	3.746	3.700	3.816	3.772	5.068	1,02	1,02	1,37	1,34	0,04	76,36	62,42	1,40	55,82	46,44
5804	ΔΗΜΟΣ ΑΣΚΙΟΥ	4.530	4.440	5.130	5.030	6.315	1,13	1,13	1,42	1,26	0,14	74,46	56,42	1,61	44,39	89,36
5805	ΔΗΜΟΣ ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	3.549	3.448	3.754	3.652	4.546	1,06	1,06	1,32	1,24	0,09	50,63	48,73	1,40	98,96	50,52
5806	ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΜΙΟΥ	3.303	3.260	3.483	3.426	4.851	1,05	1,05	1,49	1,42	0,07	57,71	43,61	1,56	0,00	57,39
5807	ΔΗΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΥΨΗΛΑΝΤΗ	2.861	2.789	3.018	2.938	3.630	1,05	1,05	1,30	1,24	0,07	61,62	53,03	1,37	0,00	36,95
5808	ΔΗΜΟΣ ΕΛΙΜΕΙΑΣ	6.320	6.230	6.429	6.337	8.050	1,02	1,02	1,29	1,27	0,03	74,88	53,95	1,31	46,98	0,00
5809	ΔΗΜΟΣ ΕΛΛΗΣΙΟΝΤΟΥ	7.481	7.255	7.966	7.705	10.735	1,06	1,06	1,48	1,39	0,08	76,66	54,78	1,57	0,00	50,43
5810	ΔΗΜΟΣ ΚΑΜΒΟΥΝΙΩΝ	2.076	2.059	2.257	2.240	3.394	1,09	1,09	1,65	1,52	0,11	83,64	64,09	1,79	0,00	100,00
5811	ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΡΙΚΙΟΥ	4.744	4.665	4.896	4.816	6.227	1,03	1,03	1,33	1,29	0,05	73,20	48,00	1,38	0,00	68,30
5812	ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΗΣ	4.745	4.537	5.121	4.910	6.780	1,08	1,08	1,49	1,38	0,11	72,34	58,50	1,62	50,43	7,52
5813	ΔΗΜΟΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΑΣ	36.393	35.605	35.539	34.731	32.562	0,98	0,98	0,94	0,94	0,03	34,90	35,74	0,89	82,48	1,85
5814	ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΒΙΩΝ	9.512	9.269	10.001	9.767	13.344	1,05	1,05	1,44	1,37	0,08	79,81	56,15	1,52	47,89	47,75
5815	ΔΗΜΟΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ	6.589	6.520	6.547	6.474	7.533	0,99	0,99	1,16	1,16	0,02	71,33	70,00	1,15	86,42	93,21
5816	ΔΗΜΟΣ ΤΣΟΤΙΛΙΟΥ	3.780	3.619	4.753	4.550	6.792	1,26	1,26	1,88	1,49	0,28	77,11	55,46	2,36	0,00	58,69
5861	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΑΣΙΤΗΣ	520	505	645	630	1.337	1,24	1,25	2,65	2,12	0,25	79,23	66,92	3,30	0,00	100,00
5862	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΛΙΒΑΔΕΡΟΥ	1.597	1.585	1.645	1.631	2.025	1,03	1,03	1,28	1,24	0,05	86,84	63,16	1,31	0,00	100,00
5863	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΕΝΤΑΛΟΦΟΥ	786	696	896	805	1.320	1,14	1,16	1,90	1,64	0,18	71,22	57,55	2,19	0,00	100,00
5901	ΔΗΜΟΣ ΕΛΙΣΣΑΣ	25.729	24.953	25.619	24.846	25.189	1,00	1,00	1,01	1,01	0,03	44,35	40,77	1,01	74,10	17,79
5902	ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΑΔΙΑΣ	19.970	19.519	20.213	19.747	23.204	1,01	1,01	1,19	1,18	0,03	58,01	50,00	1,20	30,90	32,43
5903	ΔΗΜΟΣ ΒΕΓΟΡΤΙΔΑΣ	3.839	3.724	4.180	4.050	5.678	1,09	1,09	1,52	1,40	0,10	35,41	26,68	1,66	0,00	60,04
5904	ΔΗΜΟΣ ΠΛΑΝΗΤΙΣΩΝ	31.782	30.605	31.442	30.255	31.185	0,99	0,99	1,02	1,03	0,02	44,95	38,38	1,01	93,42	0,00
5905	ΔΗΜΟΣ ΕΞΑΠΙΛΑΤΑΝΟΥ	8.852	8.639	9.141	8.909	12.113	1,03	1,03	1,40	1,36	0,05	61,34	53,70	1,45	0,00	44,50
5906	ΔΗΜΟΣ ΚΡΥΑΣ ΒΡΥΣΗΣ	10.780	9.302	10.975	9.445	10.921	1,02	1,02	1,17	1,16	0,03	60,17	41,57	1,19	59,55	0,00
5907	ΔΗΜΟΣ ΚΥΡΡΟΥ	7.509	7.109	7.645	7.248	9.073	1,02	1,02	1,28	1,25	0,03	69,96	51,57	1,30	34,35	39,77
5908	ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ	7.619	7.128	8.140	7.425	8.643	1,07	1,04	1,21	1,16	0,09	31,05	23,90	1,26	27,04	3,27
5909	ΔΗΜΟΣ ΜΕΝΗΛΙΑΣ	5.087	4.792	5.493	5.182	6.202	1,08	1,08	1,29	1,20	0,09	64,97	43,31	1,40	0,00	2,01
5910	ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ	7.157	6.942	7.295	7.079	9.029	1,02	1,02	1,30	1,28	0,03	68,60	45,87	1,33	34,30	0,00
5911	ΔΗΜΟΣ ΣΚΥΔΡΑΣ	15.633	14.854	15.654	14.868	16.666	1,00	1,00	1,12	1,12	0,03	53,96	43,90	1,12	33,44	0,00
6101	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	57.098	54.304	56.434	53.526	48.739	0,99	0,99	0,90	0,91	0,03	34,68	29,05	0,88	93,55	0,00
6102	ΔΗΜΟΣ ΑΠΙΘΙΟΥ	5.007	4.858	5.264	5.113	6.249	1,05	1,05	1,29	1,22	0,06	69,30	50,95	1,35	87,96	0,00
6103	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ	8.198	7.646	9.374	8.777	8.896	1,14	1,15	1,16	1,01	0,17	13,00	8,94	1,34	42,85	55,90
6104	ΔΗΜΟΣ ΔΙΟΥ	10.885	10.539	11.252	10.879	12.562	1,03	1,03	1,19	1,15	0,04	72,88	42,86	1,23	20,23	26,38
6105	ΔΗΜΟΣ ΕΛΑΦΙΝΑΣ	5.039	4.958	5.213	5.122	7.149	1,03	1,03	1,44	1,40	0,05	73,80	56,33	1,49	0,00	31,57
6106	ΔΗΜΟΣ ΚΟΛΙΝΑΡΟΥ	4.879	4.472	5.223	4.719	6.212	1,07	1,06	1,39	1,32	0,08	47,38	38,48	1,47	74,34	10,03
6107	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ	6.657	6.436	6.611	6.392	8.509	0,99	0,99	1,32	1,33	0,00	64,29	50,00	1,31	62,21	0,00
6108	ΔΗΜΟΣ ΑΠΟΧΩΡΟΥ	6.789	6.322	7.011	6.522	6.960	1,03	1,03	1,10	1,07	0,06	31,55	30,83	1,14	100,00	50,00
6109	ΔΗΜΟΣ ΜΕΘΩΝΗΣ	3.537	3.080	3.946	3.483	4.013	1,12	1,13	1,30	1,15	0,13	61,56	31,56	1,47	0,00	0,00
6110	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΔΙΑΣ	6.150	5.623	6.449	5.884	5.851	1,05	1,05	1,04	0,99	0,07	18,41	7,95	1,09	80,16	0,00
6111	ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΡΑΣ	5.896	5.847	6.246	6.192	7.481	1,06	1,06	1,28	1,21	0,07	55,42	44,84	1,35	0,00	52,59
6112	ΔΗΜΟΣ ΠΙΠΕΡΙΩΝ	2.547	2.490	2.811	2.747	3.815	1,10	1,10	1,53	1,39	0,11	77,39	55,12	1,69	0,00	100,00
6113	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΑΣ	3.730	3.580	4.012	3.864	5.462	1,08	1,08	1,53	1,41	0,08	78,10	53,65	1,65	0,00	7,41
6201	ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ	57.867	56.637	56.145	54.899	51.586	0,97	0,97	0,91	0,94	0,02	26,50	25,96	0,88	97,46	1,66
6202	ΔΗΜΟΣ ΑΛΙΣΤΡΑΤΗΣ	3.944	3.823	4.121	3.992	5.419	1,04	1,04	1,42	1,36	0,06	62,72	47,81	1,48	68,03	5,12
6203	ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΠΟΛΗΣ	3.047	2.888	3.623	3.454	4.631	1,19	1,20	1,60	1,34	0,21	63,78	39,69	1,92	0,00	24,42
6204	ΔΗΜΟΣ ΑΧΙΝΙΟΥ	2.836	2.762	3.008	2.929	5.122	1,06	1,06	1,85	1,75	0,09	73,54	61,87	1,97	0,00	0,00
6205	ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΑΛΤΙΑΣ	6.129	5.764	8.563	7.581	9.320	1,40	1,32	1,62	1,23	0,41	45,34	37,66	2,13	0,00	14,55
6206	ΔΗΜΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΠΑ	11.068	10.905	11.789	11.611	16.472	1,07	1,06	1,51	1,42	0,08	80,77	60,96	1,61	22,53	32,36
6207	ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ	12.982	12.873	13.173	13.071	16.910	1,01	1,02	1,31	1,29	0,03	74,42	65,98	1,33	28,02	5,38
6208	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΟ ΜΗΤΡΟΥΣΙΟΥ	6.140	6.033	6.402	6.285	8.497	1,04	1,04	1,41	1,35	0,06	75,89	55,89	1,47	0,00	0,00
6209	ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ	9.574	9.359	10.037	9.815	13.174	1,05	1,05	1,41	1,34	0,07	66,77	41,09	1,48	0,00	44,42
6210	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΜΙΣΤΑΣ	3.043	3.026	3.034	3.017	4.103	1,00	1,00	1,36	1,36	0,01	95,83	0,00	1,35	0,00	16,14
6211	ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΩΝΑ	3.751	3.713	3.897	3.848	4.837	1,04	1,04	1,30	1,26	0,06	64,25	36,71	1,35	54,71	0,00

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (10 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες									
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόμιμος (Ν)	Π/Μ		N/M	N/Π	Π/οτΜ / Μ	Π/οτΜ and Ν / Π/οτΜ (%)	Π/οτΜ and Π / Π/οτΜ (%)	Π*Ν/Μ²	Βαθμός Αστικής (%)	Βαθμός Οργανώσης (%)
		Σύνολο	Έλληνες	Σύνολο	Έλληνες	Έλληνες	Σύνολο	Έλληνες	Έλληνες	Έλληνες	Σύνολο	Σύνολο	Σύνολο	Έλληνες		
6301	ΔΗΜΟΣ ΦΑΩΡΙΝΑΣ	17.500	16.567	16.771	15.831	13.955	0,96	0,96	0,84	0,88	0,03	26,25	27,86	0,80	87,23	46,98
6302	ΔΗΜΟΣ ΑΕΤΟΥ	3.394	3.200	3.727	3.513	4.290	1,10	1,10	1,34	1,22	0,11	62,05	44,10	1,47	0,00	33,49
6303	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	8.468	8.167	8.378	8.063	8.634	0,99	0,99	1,06	1,07	0,03	49,13	50,43	1,04	54,57	34,61
6304	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΟ ΚΛΕΙΝΩΝ	3.787	3.722	3.963	3.899	5.108	1,05	1,05	1,37	1,31	0,07	66,02	46,88	1,44	0,00	15,39
6305	ΔΗΜΟΣ ΜΕΛΙΤΗΣ	6.909	6.862	7.038	6.976	8.516	1,02	1,02	1,24	1,22	0,04	83,94	63,45	1,26	0,00	11,90
6306	ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΑΣΜΑΤΟΣ	5.392	5.309	5.510	5.418	7.105	1,02	1,02	1,34	1,31	0,04	76,34	58,04	1,37	0,00	33,24
6307	ΔΗΜΟΣ ΠΙΣΣΙΩΝ	1.781	1.531	1.851	1.589	2.263	1,04	1,04	1,48	1,42	0,08	45,39	30,50	1,53	0,00	100,00
6308	ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΩΤΑ	4.442	4.282	4.532	4.365	5.919	1,02	1,02	1,38	1,36	0,04	68,18	48,86	1,41	0,00	14,89
6361	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΑΡΙΚΟΥ	659	654	698	693	859	1,06	1,06	1,31	1,24	0,07	88,64	77,27	1,39	0,00	100,00
6362	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΡΥΣΤΑΛΛΟΠΗΓΗΣ	383	314	660	395	467	1,72	1,26	1,49	1,18	0,76	22,41	6,21	1,87	0,00	100,00
6363	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΛΕΧΟΒΟΥ	1.183	1.161	1.227	1.209	1.534	1,04	1,04	1,32	1,27	0,06	81,08	63,51	1,38	0,00	100,00
6364	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΝΥΜΦΑΙΟΥ	211	187	413	385	348	1,96	2,06	1,86	0,90	0,98	24,76	12,62	3,83	0,00	100,00
6401	ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	10.444	9.862	10.721	10.128	11.701	1,03	1,03	1,19	1,16	0,06	36,87	32,14	1,22	59,62	50,85
6402	ΔΗΜΟΣ ΑΝΘΕΜΟΥΝΤΑ	4.208	3.990	4.540	4.321	5.566	1,08	1,08	1,39	1,29	0,09	61,83	42,24	1,51	67,44	56,54
6403	ΔΗΜΟΣ ΑΡΝΑΙΑΣ	5.884	5.800	6.183	6.093	8.044	1,05	1,05	1,39	1,32	0,07	67,23	58,07	1,46	36,44	80,75
6404	ΔΗΜΟΣ ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΩΝ	2.808	2.759	3.146	3.093	3.813	1,12	1,12	1,38	1,23	0,14	72,89	60,79	1,55	0,00	22,01
6405	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ	8.746	7.921	10.881	9.995	8.990	1,24	1,26	1,13	0,90	0,26	17,73	10,09	1,43	54,18	0,00
6406	ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ	9.440	7.797	10.269	8.472	9.341	1,09	1,09	1,20	1,10	0,11	20,58	14,90	1,30	32,31	11,08
6407	ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ	16.236	14.718	17.032	15.445	16.048	1,05	1,05	1,09	1,04	0,07	41,71	25,49	1,14	54,29	0,00
6408	ΔΗΜΟΣ ΟΡΜΥΛΙΑΣ	4.471	3.860	4.745	4.116	4.489	1,06	1,07	1,16	1,09	0,07	30,42	21,99	1,24	86,62	6,69
6409	ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΛΗΝΗΣ	5.531	4.403	5.884	4.749	5.327	1,06	1,08	1,21	1,12	0,09	24,34	13,79	1,30	0,00	50,00
6410	ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ	3.470	3.413	3.897	3.826	4.538	1,12	1,12	1,33	1,19	0,14	62,90	43,55	1,49	74,84	45,88
6411	ΔΗΜΟΣ ΣΙΦΩΝΙΑΣ	8.127	7.523	8.891	8.153	8.803	1,09	1,08	1,17	1,08	0,11	32,51	22,91	1,27	65,73	67,47
6412	ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΓΙΡΩΝ-ΑΚΑΝΘΟΥ	8.398	7.898	8.781	8.261	10.010	1,05	1,05	1,27	1,21	0,07	41,97	30,98	1,33	36,69	32,90
6413	ΔΗΜΟΣ ΤΟΡΩΝΗΣ	3.671	3.540	4.036	3.842	4.436	1,10	1,09	1,25	1,15	0,12	47,02	23,17	1,36	72,51	63,74
6414	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΓΛΙΑΣ	5.415	5.069	5.888	5.531	6.073	1,09	1,09	1,20	1,10	0,10	29,72	22,20	1,31	52,69	7,57
6501	ΑΓΙΟΣ ΟΡΟΣ	1.961	1.637	2.262	1.828	1.447	1,15	1,12	0,88	0,79	0,17	1,81	0,00	0,99	0,00	50,00
7101	ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	53.459	52.512	52.720	51.700	43.269	0,99	0,98	0,82	0,84	0,03	15,71	10,94	0,81	93,56	3,55
7102	ΔΗΜΟΣ ΒΥΣΣΑΣ	8.156	8.109	8.184	8.131	8.875	1,00	1,00	1,09	1,09	0,02	45,73	41,46	1,10	34,83	0,00
7103	ΔΗΜΟΣ ΔΙΑΥΜΟΤΕΧΟΥ	18.937	18.819	18.998	18.858	20.794	1,00	1,00	1,10	1,10	0,03	25,62	22,15	1,11	47,41	0,73
7104	ΔΗΜΟΣ ΚΥΠΡΙΝΟΥ	2.865	2.850	2.915	2.898	3.719	1,02	1,02	1,30	1,28	0,03	71,13	43,30	1,33	0,00	0,00
7105	ΔΗΜΟΣ ΜΕΤΑΞΑΔΩΝ	4.443	4.421	4.486	4.463	6.451	1,01	1,01	1,46	1,45	0,03	73,39	61,29	1,47	0,00	16,77
7106	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΟΣ	21.943	21.761	21.730	21.538	20.290	0,99	0,99	0,93	0,94	0,02	21,31	19,96	0,92	79,36	0,00
7107	ΔΗΜΟΣ ΟΡΦΕΑ	5.980	5.958	6.146	6.115	7.335	1,03	1,03	1,23	1,20	0,05	61,17	41,42	1,26	0,00	31,05
7108	ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	2.712	2.658	2.723	2.667	3.281	1,00	1,00	1,23	1,23	0,04	31,78	33,64	1,24	0,00	100,00
7109	ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	7.644	7.583	7.519	7.458	9.336	0,98	0,98	1,23	1,25	0,03	40,00	38,10	1,21	67,18	10,91
7110	ΔΗΜΟΣ ΤΡΑΙΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	3.039	2.994	3.335	3.282	4.514	1,10	1,10	1,51	1,38	0,12	57,83	36,18	1,65	0,00	6,61
7111	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΓΩΝΟΥ	6.411	6.364	6.656	6.499	8.648	1,04	1,02	1,36	1,33	0,06	37,33	33,51	1,39	0,00	2,39
7112	ΔΗΜΟΣ ΤΥΧΕΡΟΥ	4.067	4.027	4.103	3.993	5.305	1,01	0,99	1,32	1,33	0,05	34,90	29,69	1,31	49,94	4,00
7113	ΔΗΜΟΣ ΦΕΡΩΝ	9.627	9.519	9.839	9.616	11.347	1,02	1,01	1,19	1,18	0,05	29,16	19,92	1,20	56,32	0,00
7201	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	53.598	52.385	52.270	51.030	42.850	0,98	0,97	0,82	0,84	0,03	15,11	20,86	0,80	93,27	53,29
7202	ΔΗΜΟΣ ΑΒΑΗΡΩΝ	3.650	3.553	3.917	3.778	5.584	1,07	1,06	1,57	1,48	0,09	45,64	31,69	1,67	0,00	0,00
7203	ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ	10.051	9.851	10.147	9.927	12.502	1,01	1,01	1,27	1,26	0,03	32,08	26,28	1,28	0,00	0,00
7204	ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ	11.673	11.664	11.393	11.363	13.405	0,98	0,97	1,15	1,18	0,01	66,67	71,79	1,12	89,92	100,00
7205	ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	2.785	2.710	3.090	3.012	4.667	1,11	1,11	1,72	1,55	0,15	65,27	48,02	1,91	0,00	86,61
7206	ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	12.223	12.062	12.199	12.044	15.128	1,00	1,00	1,25	1,26	0,02	69,55	62,73	1,25	0,00	1,03
7261	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ	1.293	1.292	1.221	1.214	1.825	0,94	0,94	1,41	1,50	0,02	68,00	76,00	1,33	0,00	100,00
7262	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΤΑΙΗΣ	2.341	2.341	2.331	2.331	3.037	1,00	1,00	1,30	1,30	0,03	98,55	88,41	1,29	0,00	100,00
7263	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ	784	784	779	778	1.143	0,99	0,99	1,46	1,47	0,02	73,33	73,33	1,45	0,00	100,00
7264	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ	4.561	4.554	4.509	4.493	4.605	0,99	0,99	1,01	1,02	0,01	73,68	64,91	1,00	0,00	50,00
7301	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	53.719	52.580	52.659	51.437	43.253	0,98	0,98	0,82	0,84	0,02	19,15	20,02	0,80	88,75	3,02
7302	ΔΗΜΟΣ ΑΓΓΕΙΡΟΥ	4.328	4.291	4.418	4.361	5.645	1,02	1,02	1,32	1,29	0,04	39,78	22,65	1,34	0,00	0,00
7303	ΔΗΜΟΣ ΑΡΡΙΑΝΩΝ	5.789	5.788	5.781	5.776	5.708	1,00	1,00	0,99	0,99	0,00	75,00	66,67	0,98	0,00	9,82
7304	ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ	6.564	6.466	6.614	6.515	8.051	1,01	1,01	1,25	1,24	0,02	75,17	46,31	1,25	73,07	36,53
7305	ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΟΝΕΙΑΣ	7.261	7.216	7.644	7.585	9.218	1,05	1,05	1,28	1,22	0,07	42,21	27,38	1,34	0,00	5,69
7306	ΔΗΜΟΣ ΝΕΟΥ ΣΙΑΠΡΟΧΩΡΙΟΥ	3.454	3.402	3.497	3.446	4.181	1,01	1,01	1,23	1,21	0,03	75,23	45,87	1,24	0,00	0,00
7307	ΔΗΜΟΣ ΣΑΠΩΝ	9.365	9.262	9.542	9.434	12.523	1,02	1,02	1,35	1,33	0,04	56,84	43,16	1,38	59,62	1,54
7308	ΔΗΜΟΣ ΣΩΣΤΟΥ	6.657	6.563	6.685	6.588	6.874	1,00	1,00	1,05	1,04	0,02	53,00	48,00	1,05	0,00	40,67
7309	ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΑΥΡΑΣ	8.028	8.025	8.014	8.009	8.554	1,00	1,00	1,07	1,07	0,01	77,78	68,52	1,06	0,00	17,01
7361	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΜΑΣΣΑΔΩΝ	1.630	1.623	1.591	1.583	1.436	0,98	0,98	0,88	0,91	0,01	53,33	33,33	0,86	0,00	50,00
7362	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΕΧΡΟΥ	1.577	1.577	1.558	1.558</											

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (11 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες									
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόρμος (Ν)	Π/Μ		N/M	N/Π	ΠποτΜ / Μ	ΠΠοτΜ]andN / ΠΠοτΜ (%)	ΠΠοτΜ]andΠΤ / ΠΠοτΜ (%)	Π*Ν/Μ²	Βαθμός Αστικότητα (%)	Βαθμός Οργανότητας (%)
		Σύνολο	Έλληνες	Σύνολο	Έλληνες	Έλληνες	Σύνολο	Έλληνες	Έλληνες	Έλληνες	Σύνολο	Σύνολο	Έλληνες			
8115	ΔΗΜΟΣ ΛΕΠΤΩΝ	687	658	698	664	698	1,02	1,01	1,06	1,05	0,03	0,00	15,00	1,07	0,00	0,00
8116	ΔΗΜΟΣ ΛΕΡΟΥ	8.172	7.916	8.207	7.941	7.840	1,00	1,00	0,99	0,99	0,02	14,57	18,59	0,99	100,00	0,00
8117	ΔΗΜΟΣ ΑΙΝΑΙΩΝ	3.411	3.009	3.633	3.215	3.645	1,07	1,07	1,21	1,13	0,08	69,12	57,35	1,29	0,00	17,00
8118	ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ	403	377	430	394	509	1,07	1,05	1,35	1,29	0,19	20,00	10,67	1,41	0,00	0,00
8119	ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΥΡΟΥ	928	867	948	880	1.071	1,02	1,01	1,24	1,22	0,05	8,16	8,16	1,25	0,00	100,00
8120	ΔΗΜΟΣ ΝΟΤΙΑΣ ΡΟΔΟΥ	3.432	2.804	4.313	3.617	4.184	1,26	1,29	1,49	1,16	0,27	62,57	47,36	1,92	0,00	16,55
8121	ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΜΟΥ	3.053	2.896	3.044	2.874	3.170	1,00	0,99	1,09	1,10	0,04	10,66	9,02	1,09	0,00	0,00
8122	ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΑΛΟΥΔΩΝ	11.842	10.961	12.133	11.118	10.030	1,02	1,01	0,92	0,90	0,05	11,55	16,34	0,93	58,71	7,32
8123	ΔΗΜΟΣ ΣΥΜΗΣ	2.594	2.395	2.606	2.394	2.992	1,00	1,00	1,25	1,25	0,05	18,75	19,53	1,25	100,00	100,00
8124	ΔΗΜΟΣ ΤΗΛΟΥ	521	449	533	457	671	1,02	1,02	1,49	1,47	0,07	13,89	11,11	1,52	0,00	100,00
8125	ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΗΣ	295	242	313	257	462	1,06	1,06	1,91	1,80	0,16	13,04	17,39	2,03	0,00	100,00
8161	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΓΛΑΘΟΝΗΣΙΟΥ	152	138	158	143	201	1,04	1,04	1,46	1,41	0,16	79,17	50,00	1,51	0,00	0,00
8162	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΟΛΥΜΠΟΥ	684	657	761	724	916	1,11	1,10	1,39	1,27	0,14	48,42	41,05	1,54	0,00	100,00
8201	ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΩΣ	13.496	13.137	13.400	13.024	14.658	0,99	0,99	1,12	1,13	0,03	12,24	16,55	1,11	88,46	0,00
8202	ΔΗΜΟΣ ΑΜΟΡΓΟΥ	1.852	1.675	1.859	1.660	2.124	1,00	0,99	1,27	1,28	0,05	22,34	28,72	1,26	0,00	50,11
8203	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΡΟΥ	4.027	3.625	4.107	3.683	5.928	1,02	1,02	1,64	1,61	0,08	50,30	46,71	1,66	0,00	69,00
8204	ΔΗΜΟΣ ΑΝΩ ΣΥΡΟΥ	3.362	3.288	3.376	3.295	3.093	1,00	1,00	0,94	0,94	0,03	26,36	25,45	0,94	0,00	36,05
8205	ΔΗΜΟΣ ΑΡΥΜΑΔΙΑΣ	5.585	5.420	6.099	5.895	8.042	1,09	1,09	1,48	1,36	0,11	60,16	57,32	1,61	0,00	75,38
8206	ΔΗΜΟΣ ΕΞΟΜΒΟΥΡΓΟΥ	2.478	2.417	2.692	2.625	3.752	1,09	1,09	1,55	1,43	0,12	65,77	56,38	1,69	0,00	38,46
8207	ΔΗΜΟΣ ΘΗΡΑΣ	12.453	10.603	12.440	10.480	10.685	1,00	0,99	1,01	1,02	0,04	12,20	11,83	1,00	0,00	8,81
8208	ΔΗΜΟΣ ΤΗΤΩΝ	1.862	1.689	1.838	1.652	1.932	0,99	0,98	1,14	1,17	0,04	23,08	15,38	1,12	0,00	50,00
8209	ΔΗΜΟΣ ΚΕΑΣ (ΙΟΥΔΙΔΟΣ)	2.162	1.724	2.417	1.959	2.166	1,12	1,14	1,26	1,11	0,15	16,56	20,86	1,43	0,00	50,00
8210	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΦΙΟΥ	2.201	2.067	2.547	2.408	2.548	1,16	1,16	1,23	1,06	0,19	61,89	58,74	1,44	0,00	100,00
8211	ΔΗΜΟΣ ΚΥΘΝΟΥ	1.538	1.489	1.608	1.555	2.294	1,05	1,04	1,54	1,48	0,11	24,71	22,94	1,61	0,00	50,00
8212	ΔΗΜΟΣ ΜΗΛΟΥ	4.736	4.428	4.771	4.440	4.828	1,01	1,00	1,09	1,09	0,05	15,04	19,03	1,09	0,00	10,57
8213	ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΟΝΟΥ	9.274	6.999	9.320	7.070	6.396	1,00	1,01	0,91	0,90	0,05	7,55	7,76	0,92	85,38	0,00
8214	ΔΗΜΟΣ ΝΑΞΟΥ	11.772	10.667	12.089	10.775	12.341	1,03	1,01	1,16	1,15	0,07	19,32	19,70	1,17	57,64	1,76
8215	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΟΥ	12.514	10.750	12.853	10.954	11.323	1,03	1,02	1,05	1,03	0,07	14,46	18,26	1,07	69,02	39,63
8216	ΔΗΜΟΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΑΣ	2.935	2.821	3.006	2.878	2.323	1,02	1,02	0,82	0,81	0,05	21,05	10,53	0,84	0,00	0,00
8217	ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΦΙΟΥ	1.262	1.200	1.414	1.342	1.722	1,12	1,12	1,44	1,28	0,17	30,62	26,79	1,60	0,00	50,00
8218	ΔΗΜΟΣ ΣΙΦΝΙΟΥ	2.574	2.429	2.442	2.304	3.066	0,95	0,95	1,26	1,33	0,04	33,01	31,07	1,20	0,00	66,86
8219	ΔΗΜΟΣ ΤΗΝΟΥ	5.088	4.699	5.203	4.783	5.396	1,02	1,02	1,15	1,13	0,07	17,45	15,79	1,17	89,47	50,00
8220	ΔΗΜΟΣ ΥΔΡΟΥΣΣΑΣ	3.057	2.647	3.355	2.921	2.952	1,10	1,10	1,12	1,01	0,14	28,03	23,28	1,23	0,00	64,18
8261	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΦΗΣ	272	269	273	270	350	1,00	1,00	1,30	1,30	0,06	12,50	62,50	1,31	0,00	50,00
8262	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΤΙΠΑΡΟΥ	1.011	943	1.037	957	1.043	1,03	1,01	1,11	1,09	0,06	26,98	28,57	1,12	0,00	50,00
8263	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΔΟΝΟΥΣΗΣ	166	151	163	147	178	0,98	0,97	1,18	1,21	0,02	25,00	25,00	1,15	0,00	100,00
8264	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΡΑΚΑΔΙΑΣ	133	127	151	133	146	1,14	1,05	1,15	1,10	0,21	17,86	10,71	1,20	0,00	0,00
8265	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΙΜΩΛΟΥ	838	835	769	766	1.360	0,92	0,92	1,63	1,78	0,03	48,15	77,78	1,49	0,00	50,00
8266	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΦΟΝΗΣΙΩΝ	376	351	366	342	370	0,97	0,97	1,05	1,08	0,01	0,00	25,00	1,03	0,00	0,00
8267	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΟΙΑΣ	1.272	1.072	1.230	1.028	1.097	0,97	0,96	1,02	1,07	0,02	28,57	25,00	0,98	0,00	0,00
8268	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΑΝΟΡΜΟΥ	549	524	679	651	686	1,24	1,24	1,31	1,05	0,28	31,41	19,87	1,63	0,00	50,00
8269	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΙΚΙΝΟΥ	238	234	238	234	326	1,00	1,00	1,39	1,39	0,04	10,00	10,00	1,39	0,00	50,00
8270	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΧΟΙΝΟΥΣΣΗΣ	197	178	206	186	218	1,05	1,04	1,22	1,17	0,11	14,29	33,33	1,28	0,00	0,00
8271	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΦΟΛΕΓΑΝΑΡΟΥ	676	644	667	635	768	0,99	0,99	1,19	1,21	0,04	18,52	22,22	1,18	0,00	50,00
8301	ΔΗΜΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	37.881	36.312	36.196	34.614	32.664	0,96	0,95	0,90	0,94	0,02	12,94	13,27	0,86	80,72	5,67
8302	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	2.454	2.327	2.628	2.446	2.659	1,07	1,05	1,14	1,09	0,09	43,06	48,61	1,20	89,08	5,46
8303	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣΟΥ	2.581	2.492	2.587	2.489	3.286	1,00	1,00	1,32	1,32	0,03	68,00	64,00	1,32	100,00	100,00
8304	ΔΗΜΟΣ ΑΤΣΙΚΗΣ	2.727	2.661	2.894	2.815	2.759	1,06	1,06	1,04	0,98	0,09	46,61	40,64	1,10	0,00	6,78
8305	ΔΗΜΟΣ ΓΕΡΑΣ	6.945	6.584	6.985	6.615	7.912	1,01	1,00	1,20	1,20	0,02	58,33	58,33	1,21	0,00	16,55
8306	ΔΗΜΟΣ ΕΡΕΣΟΥ-ΑΝΤΙΣΣΗΣ	5.111	4.879	5.530	5.216	6.471	1,08	1,07	1,33	1,24	0,10	45,51	47,75	1,42	0,00	50,00
8307	ΔΗΜΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥΔΑ	3.242	3.045	3.336	3.130	3.549	1,03	1,03	1,17	1,13	0,05	58,55	41,45	1,20	0,00	27,13
8308	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΟΝΗΣ	8.073	7.735	8.194	7.819	9.172	1,01	1,01	1,19	1,17	0,05	36,44	33,97	1,20	0,00	48,87
8309	ΔΗΜΟΣ ΛΟΥΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΘΕΡΜΗΣ	3.481	3.207	3.809	3.481	3.811	1,09	1,09	1,19	1,09	0,13	35,15	28,12	1,29	0,00	0,00
8310	ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΤΑΜΑΔΟΥ	3.024	2.956	3.210	3.129	3.468	1,06	1,06	1,17	1,11	0,08	50,79	53,94	1,24	0,00	27,12
8311	ΔΗΜΟΣ ΜΗΘΥΜΝΑΣ	2.375	2.258	2.433	2.289	2.761	1,02	1,01	1,22	1,21	0,06	27,61	28,36	1,24	0,00	65,56
8312	ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΔΡΟΥ	4.518	4.456	4.842	4.771	5.041	1,07	1,07	1,13	1,06	0,11	46,15	50,52	1,21	0,00	1,64
8313	ΔΗΜΟΣ ΜΥΡΙΝΑΣ	7.602	7.130	7.488	7.007	6.488	0,99	0,98	0,91	0,93	0,05	13,23	10,69	0,89	69,49	5,77
8314	ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΚΟΥΤΑΛΗΣ	2.698	2.607	2.880	2.779	2.497	1,07	1,07	0,96	0,90	0,11	33,66	30,10	1,02	0,00	5,49
8315	ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΡΑΣ	3.721	3.568	3.749	3.572	4.170	1,01	1,00	1,17	1,17	0,03	35,20	39,20	1,17	0,00	64,53
8316	ΔΗΜΟΣ ΠΑΩΜΑΡΙΟΥ	6.385	5.827	6.698	6.053	7.353	1,05	1,04	1,26	1,21	0,07	49,89	52,54	1,31	56,68	90,08
8317	ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ	5.163	4.815	5.288	4.909	6.476	1,02	1,02	1,34	1,32	0,06	51,66	51,32	1,37	55,82	7,15
8361	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ	307	299	371	357	503</										

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (12 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες											
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόμιμος (Ν)	Π/Μ		Ν/Μ	Ν/Π	ΠοτΜ / Μ	ΠΠοτΜandΝ / ΠΠοτΜ (%)	ΠΠοτΜandΠ / ΠΠοτΜ (%)	Π*Ν/Μ ²	Βαθμός Αστικήςότητας (%)	Βαθμός Ορεινότητας (%)		
		Σύνολο	Ελλήνες	Σύνολο	Ελλήνες	Ελλήνες	Σύνολο	Ελλήνες	Ελλήνες	Ελλήνες	Σύνολο	Σύνολο	Σύνολο	Ελλήνες				
8507	ΔΗΜΟΣ ΜΑΣΤΙΧΟΧΩΡΙΩΝ	4.322	4.083	4.744	4.479	4.635	1,10	1,10	1,14	1,03	0,13	42,25	39,79	1,25	0,00	32,69		
8508	ΔΗΜΟΣ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ	855	819	1.050	995	1.163	1,23	1,21	1,42	1,17	0,29	51,79	41,04	1,73	0,00	0,00		
8509	ΔΗΜΟΣ ΟΜΗΡΟΥΠΟΛΗΣ	7.471	7.308	7.335	7.179	8.240	0,98	0,98	1,13	1,15	0,06	62,82	60,50	1,11	66,83	56,82		
8510	ΔΗΜΟΣ ΨΑΡΩΝ	478	442	422	386	570	0,88	0,87	1,29	1,48	0,07	3,03	6,06	1,13	0,00	0,00		
9101	ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	142.112	136.337	137.711	129.730	115.610	0,97	0,95	0,85	0,89	0,04	8,37	7,49	0,81	96,68	1,68		
9102	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ	5.186	5.106	5.310	5.230	6.422	1,02	1,02	1,26	1,23	0,04	62,31	50,25	1,29	41,69	60,68		
9103	ΔΗΜΟΣ ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ	9.766	9.358	10.897	10.440	13.393	1,12	1,12	1,43	1,28	0,14	65,92	56,18	1,60	39,59	15,88		
9104	ΔΗΜΟΣ ΑΡΧΑΝΩΝ	4.497	4.310	4.548	4.357	4.935	1,01	1,01	1,15	1,13	0,03	58,91	44,19	1,16	85,97	42,98		
9105	ΔΗΜΟΣ ΑΣΤΕΡΟΥΣΣΙΩΝ	6.015	5.835	6.303	6.113	8.058	1,05	1,05	1,38	1,32	0,07	65,48	55,33	1,45	0,00	29,50		
9106	ΔΗΜΟΣ ΒΙΑΝΝΟΥ	5.983	5.553	6.463	5.976	8.005	1,08	1,08	1,44	1,34	0,11	56,43	52,95	1,55	0,00	97,24		
9107	ΔΗΜΟΣ ΓΑΖΙΟΥ	13.761	13.031	13.581	12.746	9.307	0,99	0,98	0,71	0,73	0,03	17,34	11,56	0,70	72,20	21,42		
9108	ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΙΩΛΙΝΗ	3.026	2.924	3.171	3.066	3.826	1,05	1,05	1,31	1,25	0,06	56,12	39,29	1,37	0,00	64,39		
9109	ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΑΣ	5.132	4.791	5.292	4.944	6.640	1,03	1,03	1,39	1,34	0,06	64,93	51,04	1,43	0,00	13,83		
9110	ΔΗΜΟΣ ΓΟΥΒΩΝ	7.145	6.495	7.761	7.057	5.472	1,09	1,09	0,84	0,78	0,12	14,43	15,47	0,92	0,00	2,09		
9111	ΔΗΜΟΣ ΗΠΙΣΚΟΠΗΣ	2.411	2.333	2.533	2.453	2.994	1,05	1,05	1,28	1,22	0,09	50,71	45,02	1,35	0,00	0,00		
9112	ΔΗΜΟΣ ΖΑΡΟΥ	3.177	3.117	3.370	3.297	4.087	1,06	1,06	1,31	1,24	0,08	58,30	54,83	1,39	65,50	85,36		
9113	ΔΗΜΟΣ ΘΡΑΨΑΝΟΥ	2.468	2.407	2.616	2.557	3.120	1,06	1,06	1,30	1,22	0,07	58,96	52,60	1,38	0,00	0,00		
9114	ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ	6.458	5.997	6.819	6.348	7.918	1,06	1,06	1,32	1,25	0,07	61,66	54,68	1,40	0,00	22,17		
9115	ΔΗΜΟΣ ΚΟΦΙΝΑΣ	4.970	4.725	5.338	5.081	6.176	1,07	1,08	1,31	1,22	0,09	65,24	48,71	1,41	0,00	29,86		
9116	ΔΗΜΟΣ ΚΡΟΥΣΩΝΑΣ	4.044	3.952	4.059	3.966	4.974	1,00	1,00	1,26	1,25	0,01	53,70	50,00	1,26	73,71	100,00		
9117	ΔΗΜΟΣ ΜΑΛΙΝΑΣ	6.173	5.138	6.212	5.159	5.313	1,01	1,00	1,03	1,03	0,04	25,23	18,02	1,04	60,34	82,79		
9118	ΔΗΜΟΣ ΜΟΙΡΩΝ	10.821	10.208	10.857	10.227	11.366	1,00	1,00	1,11	1,11	0,03	40,87	37,60	1,12	55,69	16,00		
9119	ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ	12.559	12.008	12.542	11.958	9.374	1,00	1,00	0,78	0,78	0,04	14,32	9,47	0,78	92,75	0,00		
9120	ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ	7.019	6.770	7.171	6.920	8.803	1,02	1,02	1,30	1,27	0,05	57,71	48,00	1,33	0,00	12,13		
9121	ΔΗΜΟΣ ΡΟΥΒΑΣ	2.135	2.129	2.324	2.315	3.109	1,09	1,09	1,46	1,34	0,11	70,43	57,83	1,59	0,00	50,00		
9122	ΔΗΜΟΣ ΤΕΜΕΝΟΥΣΣΗΣ	3.122	3.018	3.218	3.105	3.683	1,03	1,03	1,22	1,19	0,05	53,75	46,25	1,26	0,00	39,49		
9123	ΔΗΜΟΣ ΤΕΤΡΑΧΩΡΙΟΥ	2.296	2.224	2.404	2.327	2.752	1,05	1,05	1,24	1,18	0,06	69,86	58,90	1,29	0,00	63,94		
9124	ΔΗΜΟΣ ΤΥΛΙΟΥ	2.930	2.882	3.491	3.436	4.493	1,19	1,19	1,56	1,31	0,21	60,00	48,85	1,86	0,00	57,87		
9125	ΔΗΜΟΣ ΤΥΜΠΑΚΙΟΥ	9.884	9.064	10.001	9.144	10.254	1,01	1,01	1,13	1,12	0,03	47,43	42,60	1,14	54,30	8,80		
9126	ΔΗΜΟΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ	8.135	6.598	8.497	6.885	6.269	1,04	1,04	0,95	0,91	0,07	26,03	30,31	0,99	51,59	44,15		
9201	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	19.593	17.799	19.462	17.583	17.805	0,99	0,99	1,00	1,01	0,02	24,79	22,48	0,99	57,60	28,39		
9202	ΔΗΜΟΣ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ	23.729	20.705	23.707	20.524	22.587	1,00	0,99	1,09	1,10	0,02	28,92	29,81	1,08	65,50	62,58		
9203	ΔΗΜΟΣ ΙΤΑΝΟΥ	2.429	2.296	2.514	2.373	2.807	1,03	1,03	1,22	1,18	0,05	34,38	33,59	1,26	0,00	21,59		
9204	ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΗΣ	2.009	1.928	2.177	2.065	2.457	1,08	1,07	1,27	1,19	0,11	51,63	46,05	1,36	0,00	50,00		
9205	ΔΗΜΟΣ ΜΑΚΡΥ ΠΛΑΤΑΟΥ	4.015	3.713	4.204	3.856	4.396	1,05	1,04	1,18	1,14	0,07	53,56	39,33	1,23	0,00	80,54		
9206	ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΠΟΛΗΣ	6.476	6.062	6.765	6.285	7.275	1,04	1,04	1,20	1,16	0,07	41,60	28,78	1,24	45,55	49,27		
9207	ΔΗΜΟΣ ΟΡΟΠΕΔΙΟΥ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	3.067	3.008	3.152	3.081	5.086	1,03	1,02	1,69	1,65	0,07	70,93	67,40	1,73	0,00	67,87		
9208	ΔΗΜΟΣ ΣΗΤΕΙΑΣ	14.418	13.442	14.338	13.297	14.929	0,99	0,99	1,11	1,12	0,03	37,57	33,00	1,10	64,20	17,76		
9301	ΔΗΜΟΣ ΤΕΡΜΥΝΗΣ	32.694	29.220	31.687	28.029	25.525	0,97	0,96	0,87	0,91	0,05	16,36	13,68	0,84	92,15	5,20		
9302	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΙΓΕΙΩΝ	4.054	4.001	4.812	4.755	5.856	1,19	1,19	1,46	1,23	0,20	89,80	67,81	1,74	52,42	100,00		
9303	ΔΗΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΟΥ	5.557	4.912	5.644	4.972	5.500	1,02	1,01	1,12	1,11	0,05	52,36	39,19	1,13	0,00	14,18		
9304	ΔΗΜΟΣ ΓΕΡΟΠΟΤΑΜΟΥ	7.901	7.057	8.323	7.403	8.779	1,05	1,05	1,24	1,19	0,07	56,51	41,20	1,31	0,00	32,00		
9305	ΔΗΜΟΣ ΚΟΥΛΟΥΚΩΝΑΣ	5.449	5.361	5.949	5.846	7.219	1,09	1,09	1,35	1,23	0,10	65,26	50,97	1,47	0,00	84,90		
9306	ΔΗΜΟΣ ΚΟΥΡΗΤΩΝ	2.468	2.411	2.703	2.635	3.517	1,10	1,09	1,46	1,33	0,12	64,59	50,82	1,59	0,00	87,58		
9307	ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΠΗΣ	5.100	4.780	6.133	5.453	7.214	1,20	1,14	1,51	1,32	0,23	41,67	47,54	1,72	0,00	75,32		
9308	ΔΗΜΟΣ ΛΑΠΠΑΙΩΝ	2.553	2.371	2.628	2.453	3.344	1,03	1,03	1,41	1,36	0,06	62,89	40,88	1,46	0,00	43,52		
9309	ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΦΩΚΑΣ	6.468	6.201	6.599	6.313	6.043	1,02	1,02	0,97	0,96	0,05	41,91	29,04	0,99	0,00	7,73		
9310	ΔΗΜΟΣ ΣΙΒΡΙΤΟΥ	3.165	3.101	3.512	3.435	4.377	1,11	1,11	1,41	1,27	0,13	59,65	46,29	1,56	0,00	97,12		
9311	ΔΗΜΟΣ ΦΟΙΝΙΚΑΣ	3.548	3.228	3.946	3.351	4.173	1,11	1,04	1,29	1,25	0,14	25,05	23,85	1,34	0,00	80,68		
9401	ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	55.838	51.070	53.373	48.360	47.946	0,96	0,95	0,94	0,99	0,04	19,07	18,43	0,89	100,00	0,00		
9402	ΔΗΜΟΣ ΑΚΡΟΤΗΡΙΟΥ	9.773	8.676	10.321	9.206	5.861	1,06	1,06	0,68	0,64	0,09	16,09	10,88	0,72	51,88	2,00		
9403	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΣΣΑΙΝΟΥ	1.205	1.134	1.468	1.395	2.498	1,22	1,23	2,20	1,79	0,24	72,85	68,73	2,71	0,00	97,01		
9404	ΔΗΜΟΣ ΑΡΜΕΝΙΩΝ	3.095	2.837	3.250	2.983	3.810	1,05	1,05	1,34	1,28	0,08	50,99	38,34	1,41	0,00	14,77		
9405	ΔΗΜΟΣ ΒΑΜΟΥ	2.697	2.382	2.932	2.582	3.440	1,09	1,08	1,44	1,33	0,12	52,81	36,88	1,57	0,00	14,20		
9406	ΔΗΜΟΣ ΒΟΥΚΟΛΙΩΝ	3.215	2.958	3.296	3.031	4.104	1,03	1,02	1,39	1,35	0,06	58,08	51,01	1,42	0,00	36,14		
9407	ΔΗΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΕΩΣ	2.414	2.117	2.483	2.180	2.862	1,03	1,03	1,35	1,31	0,06	45,14	36,81	1,39	0,00	77,80		
9408	ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ	10.636	10.251	10.586	10.159	7.487	1,00	0,99	0,73	0,74	0,05	14,09	8,49	0,72	100,00	50,00		
9409	ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΙΣΟΥ	6.517	6.141	6.313	5.942	5.075	0,97	0,97	0,83	0,85	0,02	28,38	20,27	0,80	47,03	9,59		
9410	ΔΗΜΟΣ ΙΝΝΑΧΩΡΙΟΥ	1.178	1.113	1.443	1.372	2.230	1,22	1,23	2,00	1,63	0,25	73,49	52,35	2,47	0,00	88,20		
9411	ΔΗΜΟΣ ΚΑΝΤΑΝΟΥ (ΚΑΝΑΝΟΥ)	1.344	1.214	1.607	1.463	2.056	1,20	1,21	1,69	1,41	0,24	64,04	57,10	2,04	0,00	89,62		
9412	ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΜΙΩΝ	1.325	1.316	1.630	1													

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (13 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες										
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόμιμος (Ν)	Π/Μ		N/M	N/Π	ΠοστΜ / Μ	ΠΠοστΜandN / ΠοστΜ (%)	ΠΠοστΜandΠ / ΠοστΜ (%)	Π*N/M²	Βαθμός Αστυκότητας (%)	Βαθμός Οργανότητας (%)	
		Σύνολο	Ελλήνες	Σύνολο	Ελλήνες	Ελλήνες	Σύνολο	Ελλήνες	Ελλήνες	Ελλήνες	Σύνολο	Σύνολο	Σύνολο	Ελλήνες			
A101	ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	789.166	651.661	745.514	605.012	595.000	0,94	0,93	0,91	0,98	0,04	19,85	24,63	0,85	100,00	0,00	
A102	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ	31.354	29.631	30.562	28.807	25.129	0,97	0,97	0,85	0,87	0,02	14,89	10,53	0,82	100,00	0,00	
A103	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	60.065	56.848	56.836	53.672	36.724	0,95	0,94	0,65	0,68	0,02	12,83	6,78	0,61	100,00	0,00	
A104	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	68.719	64.196	65.173	60.653	47.248	0,95	0,94	0,74	0,78	0,02	15,14	10,69	0,70	100,00	0,00	
A105	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΓΥΡΩΝ	35.072	32.004	32.957	29.930	27.544	0,94	0,94	0,86	0,92	0,01	14,05	13,82	0,80	100,00	0,00	
A106	ΔΗΜΟΣ ΑΓΓΑΛΕΩ	77.917	72.387	74.046	68.498	67.216	0,95	0,95	0,93	0,98	0,02	13,42	11,32	0,88	100,00	0,00	
A107	ΔΗΜΟΣ ΑΛΙΜΟΥ	39.800	37.346	38.047	35.542	27.553	0,96	0,95	0,74	0,78	0,02	16,56	7,65	0,70	100,00	0,00	
A108	ΔΗΜΟΣ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ	71.551	67.498	69.470	65.352	47.661	0,97	0,97	0,71	0,73	0,04	9,92	6,60	0,68	100,00	0,00	
A109	ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	35.076	33.064	33.158	31.127	24.581	0,95	0,94	0,74	0,79	0,02	18,57	9,36	0,70	100,00	50,00	
A110	ΔΗΜΟΣ ΒΡΙΑΝΗΣΙΩΝ	26.567	25.323	25.582	24.371	15.632	0,96	0,96	0,62	0,64	0,04	10,88	5,85	0,59	100,00	0,00	
A111	ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΟΣ	64.661	59.901	61.102	56.372	46.901	0,94	0,94	0,78	0,83	0,02	14,29	10,98	0,74	100,00	50,00	
A112	ΔΗΜΟΣ ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ	63.418	59.924	58.042	54.597	38.421	0,92	0,91	0,64	0,70	0,02	14,55	11,73	0,58	100,00	0,00	
A113	ΔΗΜΟΣ ΓΑΥΦΑΛΑΣ	83.665	76.990	80.409	73.544	57.777	0,96	0,96	0,75	0,79	0,03	12,98	7,76	0,72	100,00	0,00	
A114	ΔΗΜΟΣ ΔΑΦΝΗΣ	25.058	21.891	23.674	20.544	20.858	0,94	0,94	0,95	1,02	0,02	15,88	12,55	0,89	100,00	0,00	
A115	ΔΗΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ	16.223	15.283	16.740	15.575	11.311	1,03	1,03	0,94	0,74	0,73	0,09	8,21	13,32	0,75	100,00	0,00
A116	ΔΗΜΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ	81.435	74.753	76.115	69.386	55.618	0,93	0,93	0,74	0,80	0,03	12,61	8,61	0,69	100,00	50,00	
A117	ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ	81.024	76.952	75.904	71.882	63.594	0,94	0,93	0,83	0,88	0,02	22,08	13,49	0,77	100,00	50,00	
A118	ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	48.132	45.819	45.926	43.635	35.619	0,95	0,95	0,78	0,82	0,02	16,65	7,88	0,74	100,00	0,00	
A119	ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ (ΝΕΩΝ ΛΙΟΣΙΩΝ)	85.572	80.067	80.859	75.370	58.039	0,94	0,94	0,72	0,77	0,02	17,44	11,57	0,68	100,00	0,00	
A120	ΔΗΜΟΣ ΚΑΔΑΡΙΑΝΗΣ	27.193	24.951	26.419	23.739	23.731	0,97	0,95	0,95	1,00	0,04	13,42	9,22	0,90	100,00	50,00	
A121	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΘΙΘΕΑΣ	115.150	105.707	109.609	100.207	85.418	0,95	0,95	0,81	0,85	0,02	12,46	9,58	0,77	100,00	0,00	
A122	ΔΗΜΟΣ ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ	23.172	22.106	22.234	21.164	17.439	0,96	0,96	0,79	0,82	0,02	13,50	13,50	0,76	100,00	0,00	
A123	ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ	45.015	41.129	43.929	39.949	33.227	0,98	0,97	0,81	0,83	0,04	13,59	5,88	0,78	100,00	50,00	
A124	ΔΗΜΟΣ ΛΥΚΟΒΡΥΞΕΩΣ	8.426	7.893	8.116	7.587	5.951	0,96	0,96	0,75	0,78	0,02	13,37	8,56	0,72	100,00	0,00	
A125	ΔΗΜΟΣ ΜΕΛΙΣΣΙΩΝ	19.886	18.464	19.526	18.106	11.474	0,98	0,98	0,62	0,63	0,05	9,40	4,28	0,61	100,00	0,00	
A126	ΔΗΜΟΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ	27.522	25.691	26.448	24.611	18.546	0,96	0,96	0,72	0,75	0,02	15,31	7,56	0,69	100,00</		

Πίνακας 11: Πληθυσμιακά δεδομένα και εξεταζόμενοι δείκτες ανά ΚΔ (14 από 14)

Κωδικός	Όνομα	Πληθυσμός					Δείκτες									
		Μόνιμος (Μ)		Πραγματικός (Π)		Νόμιμος (Ν)	Π/Μ		Ν/Μ	Ν/Π	Πtot / Μ	ΠtotΜandΝ / ΠtotΜ (%)	ΠtotΜandΠ / ΠtotΜ (%)	Π*Ν/Μ ²	Βαθμός Αστικής (%)	Βαθμός Ορεινότητας (%)
		Σύνολο	Έλληνες	Σύνολο	Έλληνες	Έλληνες	Σύνολο	Έλληνες	Έλληνες	Έλληνες	Σύνολο	Σύνολο	Σύνολο	Έλληνες		
A269	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΔΡΟΣΙΑΣ	6.009	5.311	5.865	5.144	2.850	0,98	0,97	0,54	0,55	0,03	12,28	8,77	0,52	100,00	0,00
A270	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΡΑΚΟΜΑΚΕΔΟΝΩΝ	4.876	4.707	4.780	4.618	3.079	0,98	0,98	0,65	0,67	0,03	23,88	1,49	0,64	100,00	50,00
A271	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΑΜΟΥ	4.079	3.579	5.468	4.948	2.754	1,34	1,38	0,77	0,56	0,36	8,23	6,39	1,06	100,00	50,00
A272	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΠΑΝΑΡΙΤΙΟΥ	2.827	2.502	2.937	2.611	2.361	1,04	1,04	0,94	0,90	0,07	20,31	6,77	0,98	100,00	0,00
A273	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΒΑΡΑ	1.542	1.408	1.704	1.561	1.474	1,11	1,11	1,05	0,94	0,12	20,32	7,49	1,16	0,00	50,00
A274	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ	2.708	2.384	2.721	2.400	1.797	1,00	1,01	0,75	0,75	0,03	31,17	0,00	0,76	100,00	0,00
A275	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ	1.405	1.297	1.788	1.660	1.160	1,27	1,28	0,89	0,70	0,29	17,16	9,07	1,14	0,00	0,00
A276	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ ΩΡΩΠΟΥ	3.451	2.843	3.894	3.276	2.608	1,13	1,15	0,92	0,80	0,16	14,62	10,83	1,06	100,00	0,00
A277	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΝΕΦΝ ΠΑΛΑΤΙΩΝ	3.299	2.926	3.647	3.287	2.527	1,11	1,12	0,86	0,77	0,13	11,90	6,43	0,97	100,00	0,00
A278	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΑΛΑΙΑΣ ΘΩΚΑΙΑΣ	2.624	2.338	3.123	2.820	1.902	1,19	1,21	0,81	0,67	0,20	7,01	3,79	0,98	100,00	50,00
A279	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΙΚΕΡΜΙΟΥ	2.924	2.705	2.931	2.711	1.188	1,00	1,00	0,44	0,44	0,04	4,84	0,81	0,44	0,00	50,00
A280	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΟΛΥΔΕΝΑΡΙΟΥ	1.377	1.154	1.438	1.202	943	1,04	1,04	0,82	0,78	0,07	13,40	4,12	0,85	0,00	0,00
A281	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΡΟΔΟΠΟΛΕΩΣ	2.048	1.835	2.090	1.872	1.498	1,02	1,02	0,82	0,80	0,04	28,75	5,00	0,83	100,00	50,00
A282	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΡΩΝΙΔΟΣ	1.656	1.443	2.102	1.863	977	1,27	1,29	0,68	0,52	0,34	7,99	2,49	0,87	0,00	0,00
A283	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΚΑΛΑΣ ΩΡΩΠΟΥ	3.074	2.528	3.775	3.226	2.124	1,23	1,28	0,84	0,66	0,25	12,58	5,19	1,07	0,00	0,00
A284	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΤΑΜΑΤΑΣ	2.470	2.098	2.475	2.112	1.648	1,00	1,01	0,79	0,78	0,04	25,71	7,62	0,79	100,00	50,00
A285	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΥΚΑΜΙΝΟΥ	1.299	1.245	1.522	1.465	1.035	1,17	1,18	0,83	0,71	0,19	13,28	6,22	0,98	0,00	50,00
A286	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΩΡΩΠΟΥ	1.224	1.077	1.252	1.111	1.472	1,02	1,03	1,37	1,32	0,14	23,08	8,28	1,41	0,00	0,00
A301	ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ	26.121	24.319	25.863	23.650	23.488	0,99	0,97	0,97	0,99	0,03	7,59	5,64	0,94	100,00	0,00
A302	ΔΗΜΟΣ ΑΝΩ ΔΙΟΣΩΝ	27.305	25.507	26.423	24.627	24.891	0,97	0,97	0,98	1,01	0,02	39,39	21,45	0,94	100,00	50,00
A303	ΔΗΜΟΣ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ	27.927	24.468	27.741	24.292	24.649	0,99	0,99	1,01	1,01	0,01	28,57	16,67	1,00	100,00	0,00
A304	ΔΗΜΟΣ ΒΙΔΙΩΝ	2.252	2.053	3.215	3.002	3.413	1,43	1,46	1,66	1,14	0,46	35,20	22,92	2,43	0,00	100,00
A305	ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΘΡΩΝ	3.105	2.868	3.326	3.091	3.779	1,07	1,08	1,32	1,22	0,10	72,31	56,62	1,42	100,00	0,00
A306	ΔΗΜΟΣ ΖΕΦΥΡΙΟΥ	9.130	8.865	8.860	8.587	7.466	0,97	0,97	0,84	0,87	0,02	21,90	13,14	0,82	100,00	0,00
A307	ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΔΡΑΣ	12.739	11.916	12.792	11.963	10.300	1,00	1,00	0,86	0,86	0,03	11,80	9,12	0,87	100,00	50,00
A308	ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΡΕΩΝ	27.252	24.858	28.195	25.778	24.476	1,03	1,04	0,98	0,95	0,06	12,46	9,03	1,02	100,00	50,00
A309	ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΠΕΡΑΜΟΥ	6.922	6.335	7.480	6.904	5.273	1,08	1,09	0,83	0,76	0,11	8,44	2,73	0,91	100,00	0,00
A310	ΔΗΜΟΣ ΦΥΛΗΣ	2.702	2.467	2.947	2.711	2.823	1,09	1,10	1,14	1,04	0,12	20,18	7,65	1,26	100,00	50,00
A361	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΓΟΥΛΑΣ	3.758	3.438	4.005	3.679	3.042	1,07	1,07	0,88	0,83	0,09	3,57	2,98	0,95	100,00	0,00
A362	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΟΙΝΟΤΗΣ	581	494	765	673	492	1,32	1,36	1,00	0,73	0,33	17,28	4,71	1,36	0,00	50,00
A401	ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΙΑΙΩΣ	181.933	166.442	175.697	159.837	184.007	0,97	0,96	1,11	1,15	0,03	12,91	10,84	1,06	100,00	0,00
A402	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΡΕΝΤΗΣ	15.422	13.174	15.060	12.846	13.302	0,98	0,98	1,01	1,04	0,02	31,18	17,56	0,98	100,00	0,00
A403	ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΙΝΑΣ	12.716	11.702	13.552	12.504	12.908	1,07	1,07	1,10	1,03	0,09	19,69	13,74	1,18	58,72	29,36
A404	ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΑΚΙΩΝ	6.552	6.174	7.060	6.677	5.458	1,08	1,08	0,88	0,82	0,09	12,22	3,54	0,96	70,15	14,93
A405	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΠΕΤΣΙΩΝΑΣ	13.335	12.578	12.944	12.175	14.891	0,97	0,97	1,18	1,22	0,01	16,56	17,22	1,15	100,00	0,00
A406	ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ	78.474	74.176	76.102	71.796	66.836	0,97	0,97	0,90	0,93	0,02	24,98	12,90	0,87	100,00	50,00
A407	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ	70.710	65.988	67.456	63.440	53.616	0,95	0,96	0,81	0,85	0,02	15,60	10,71	0,78	100,00	0,00
A408	ΔΗΜΟΣ ΚΥΘΗΡΩΝ	3.532	3.038	3.354	2.841	3.894	0,95	0,94	1,28	1,37	0,04	29,93	21,90	1,20	0,00	29,33
A409	ΔΗΜΟΣ ΜΕΘΩΝΩΝ	1.964	1.843	2.057	1.931	2.550	1,05	1,05	1,38	1,32	0,09	58,56	46,96	1,45	0,00	50,00
A410	ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΑΙΑΣ	95.798	89.745	93.086	87.032	88.168	0,97	0,97	0,98	1,01	0,02	24,76	21,89	0,95	100,00	50,00
A411	ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	26.684	25.148	25.720	24.171	24.880	0,96	0,96	0,99	1,03	0,02	19,34	9,43	0,95	100,00	50,00
A412	ΔΗΜΟΣ ΠΟΡΟΥ	4.282	3.951	4.348	4.017	4.634	1,02	1,02	1,17	1,15	0,06	34,24	23,74	1,19	100,00	50,00
A413	ΔΗΜΟΣ ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ	28.423	26.822	30.962	29.355	22.927	1,09	1,09	0,85	0,78	0,11	7,31	6,24	0,94	100,00	6,34
A414	ΔΗΜΟΣ ΣΠΕΤΣΩΝ	3.780	3.336	3.916	3.462	3.931	1,04	1,04	1,18	1,14	0,08	31,49	25,26	1,22	100,00	50,00
A415	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΟΙΣΙΝΟΣ	6.274	5.426	6.507	5.651	6.179	1,04	1,04	1,14	1,09	0,06	47,34	39,75	1,19	42,67	57,90
A416	ΔΗΜΟΣ ΥΔΡΑΣ	2.646	2.303	2.719	2.355	3.019	1,03	1,02	1,31	1,28	0,09	42,11	29,55	1,34	100,00	50,00
A461	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΓΚΙΣΤΡΙΟΥ	886	785	920	816	876	1,04	1,04	1,12	1,07	0,09	32,53	19,28	1,16	0,00	50,00
A462	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ	39	37	44	42	76	1,13	1,14	2,05	1,81	0,15	16,67	33,33	2,33	0,00	50,00

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2001, Ιδια επεξεργασία

Πίνακας 12: Στατιστική συσχέτιση δεικτών με αστικότητα και ορεινότητα σε επίπεδο ΚΔ

		Βαθμός Αστικότητας	Βαθμός Ορεινότητας
Π/Μ (Σύνολο)	Συντελεστής Pearson	-,114**	,197**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Pearson)	,000	,000
	Συντελεστής Spearman	-,555**	,490**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Spearman)	,000	,000
	Μέγεθος Πληθυσμού	1034	1034
Π/Μ (Ελληνες)	Συντελεστής Pearson	-,113**	,196**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Pearson)	,000	,000
	Συντελεστής Spearman	-,554**	,488**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Spearman)	,000	,000
	Μέγεθος Πληθυσμού	1034	1034
N/M	Συντελεστής Pearson	-,139**	,200**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Pearson)	,000	,000
	Συντελεστής Spearman	-,693**	,537**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Spearman)	,000	,000
	Μέγεθος Πληθυσμού	1034	1034
N/Π	Συντελεστής Pearson	-,488**	,351**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Pearson)	,000	,000
	Συντελεστής Spearman	-,583**	,370**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Spearman)	,000	,000
	Μέγεθος Πληθυσμού	1034	1034
ΠnotM/M (Σύνολο)	Συντελεστής Pearson	-,109**	,195**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Pearson)	,000	,000
	Συντελεστής Spearman	-,512**	,494**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Spearman)	,000	,000
	Μέγεθος Πληθυσμού	1034	1034
[ΠnotM]andN /ΠnotM (Σύνολο)	Συντελεστής Pearson	-,535**	,358**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Pearson)	,000	,000
	Συντελεστής Spearman	-,510**	,353**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Spearman)	,000	,000
	Μέγεθος Πληθυσμού	1032	1032
[ΠnotM]andTΓ /ΠnotM (Σύνολο)	Συντελεστής Pearson	-,529**	,308**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Pearson)	,000	,000
	Συντελεστής Spearman	-,509**	,311**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Spearman)	,000	,000
	Μέγεθος Πληθυσμού	1032	1032
Π*N/M²	Συντελεστής Pearson	-,058	,113**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Pearson)	,061	,000
	Συντελεστής Spearman	-,702**	,559**
	Πιθανότητα απουσίας συσχέτισης (Spearman)	,000	,000
	Μέγεθος Πληθυσμού	1034	1034
** Η συσχέτιση ισχύει με βεβαιότητα μεγαλύτερη από 99%.			

Πηγή: Ιδία κατασκευή

Πίνακας 13: Σύγκριση μέσων τιμών δεικτών, ανάλογα με το λόγο Π/Μ σε επίπεδο ΚΔ

			Λόγος Π/Μ (Ελληνες)	
			≥ 1,00	< 1,00
[ΠnotM]andN /ΠnotM (Σύνολο)	Μέγεθος δείγματος		808	224
	Μέση τιμή		51,837	29,316
	Τυπική απόκλιση (Τυπικό σφάλμα)		21,566 (0,759)	19,428 (1,298)
	Έλεγχος ισότητας μέσων τιμών ⁽¹⁾	Διαφορά μέσων τιμών	22,521	
		Τυπικό σφάλμα διαφοράς	1,504	
		Παράμετρος t ελέγχου	14,979	
		Βαθμοί ελευθερίας	388,843	
		Πιθανότητα ισότητας μέσων τιμών	0,000**	
		Διάστημα εμπιστοσύνης 95%	(19,565 , 25,477)	
		Διάστημα εμπιστοσύνης 99%	(18,629 , 26,413)	
[ΠnotM]andTG /ΠnotM (Σύνολο)	Μέγεθος δείγματος		808	224
	Μέση τιμή		41,215	24,563
	Τυπική απόκλιση (Τυπικό σφάλμα)		17,781 (0,626)	19,562 (1,307)
	Έλεγχος ισότητας μέσων τιμών ⁽¹⁾	Διαφορά μέσων τιμών	16,652	
		Τυπικό σφάλμα διαφοράς	1,449	
		Παράμετρος t ελέγχου	11,492	
		Βαθμοί ελευθερίας	332,038	
		Πιθανότητα ισότητας μέσων τιμών	0,000**	
		Διάστημα εμπιστοσύνης 95%	(13,801 , 19,502)	
		Διάστημα εμπιστοσύνης 99%	(12,898 , 20,406)	

⁽¹⁾ Για διαφορετική διακύμανση μεταξύ των δύο δειγμάτων.

** Η διαφορά ισχύει με βεβαιότητα μεγαλύτερη από 99%.

Πηγή: Ιδία κατασκευή

Πίνακας 14: Σύγκριση μέσων τιμών δεικτών, ανάλογα με αστικότητα και ορεινότητα σε επίπεδο ΔΔ

			Αστικότητα		Ορεινότητα	
			Αγροτικά ΔΔ	Αστικά ΔΔ	Πεδινά ΔΔ	Ορεινά ΔΔ
Π/Μ (Σύνολο)	Μέγεθος δείγματος		5627	497	2440	2158
	Μέση τιμή		1,372	1,008	1,082	1,779
	Τυπική απόκλιση (Τυπικό σφάλμα)		2,469 (0,033)	0,063 (0,003)	0,311 (0,006)	3,933 (0,085)
	Έλεγχος ισότητας μέσων τιμών ⁽¹⁾	Διαφορά μέσων τιμών	0,364		-0,69708	
		Τυπικό σφάλμα διαφοράς	0,033		0,08491	
		Παράμετρος t ελέγχου	11,008		-8,210	
		Βαθμοί ελευθερίας	5705,836		2180,877	
		Πιθανότητα ισότητας μέσων τιμών	0,000**		0,000**	
		Διάστημα εμπιστοσύνης 95%	(0,300 , 0,428)		(-0,864 , -0,531)	
Διάστημα εμπιστοσύνης 99%		(0,279 , 0,447)		(-0,916 , -0,478)		
ΠnotM/M (Σύνολο)	Μέγεθος δείγματος		5627	497	2440	2158
	Μέση τιμή		0,395	0,052	0,106	0,805
	Τυπική απόκλιση (Τυπικό σφάλμα)		2,475 (0,033)	0,052 (0,002)	0,310 (0,006)	3,942 (0,085)
	Έλεγχος ισότητας μέσων τιμών ⁽¹⁾	Διαφορά μέσων τιμών	0,343		-0,699700	
		Τυπικό σφάλμα διαφοράς	0,033		0,085094	
		Παράμετρος t ελέγχου	10,385		-8,223	
		Βαθμοί ελευθερίας	5681,151		2180,528	
		Πιθανότητα ισότητας μέσων τιμών	0,000**		0,000**	
		Διάστημα εμπιστοσύνης 95%	(0,279 , 0,408)		(-0,867 , -0,533)	
Διάστημα εμπιστοσύνης 99%		(0,258 , 0,429)		(-0,919 , -0,480)		

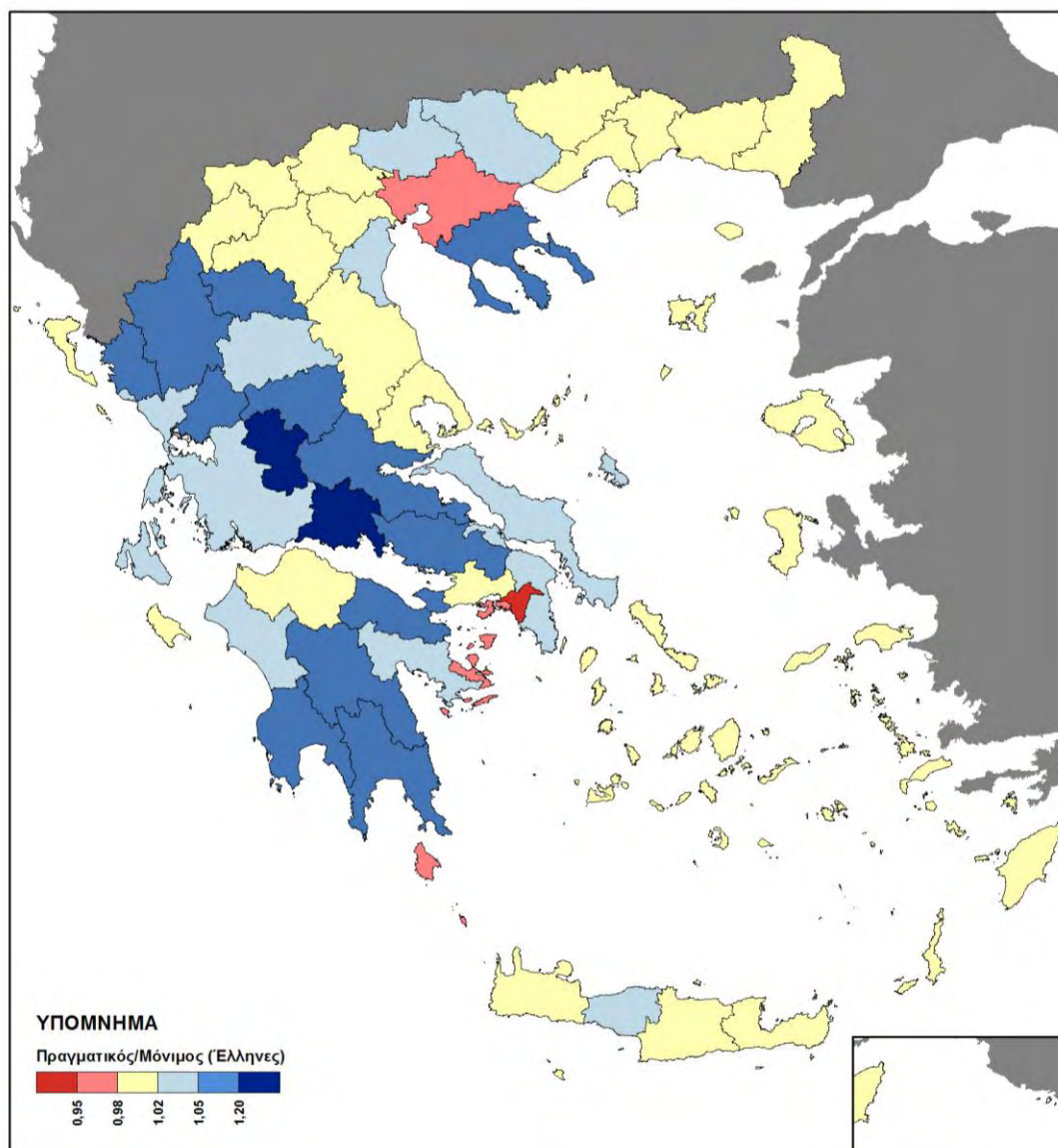
⁽¹⁾ Για διαφορετική διακύμανση μεταξύ των δύο δειγμάτων.

** Η διαφορά ισχύει με βεβαιότητα μεγαλύτερη από 99%.

Πηγή: Ιδία κατασκευή

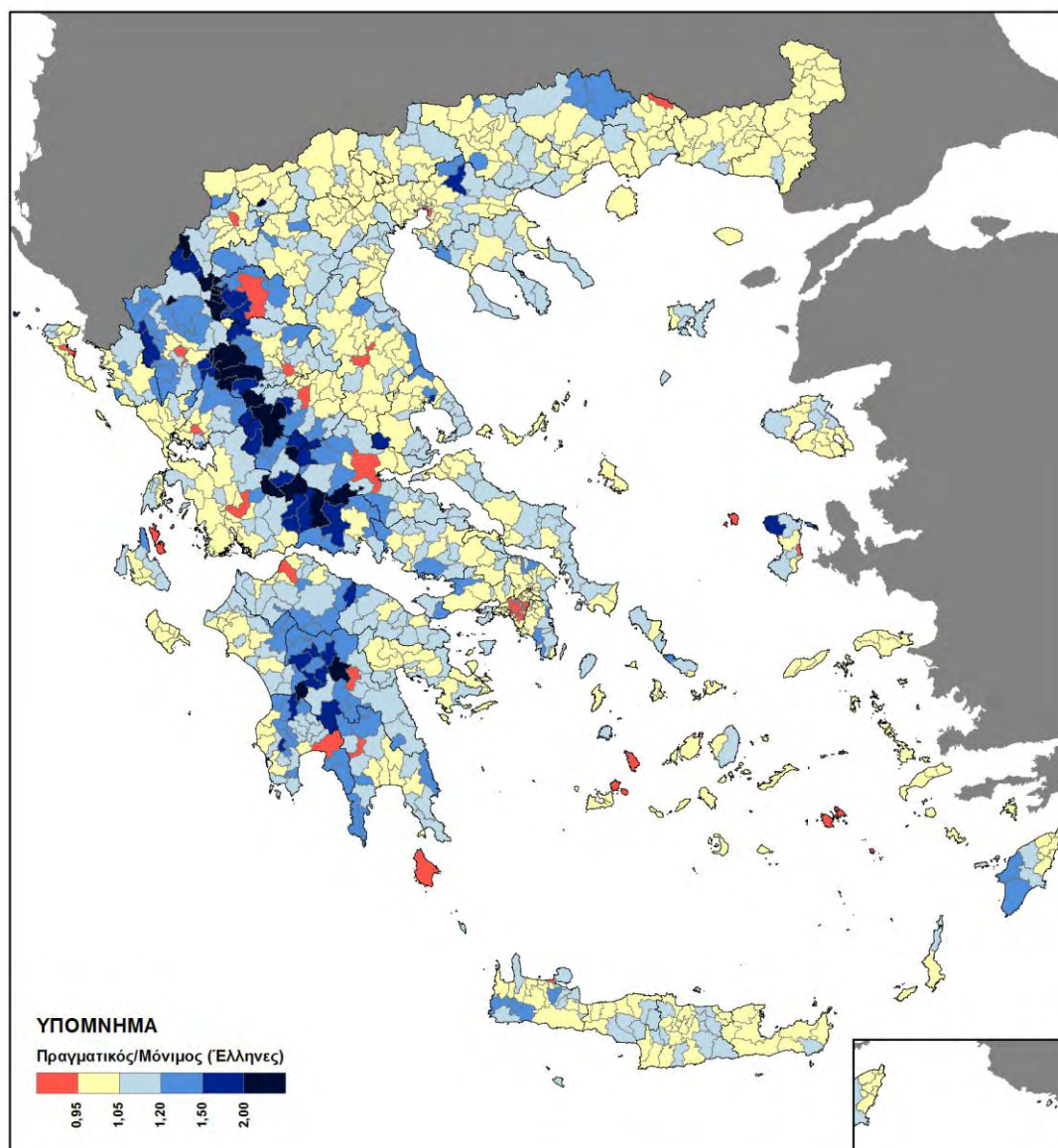
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός/Μόνιμος» ανά Νομό

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

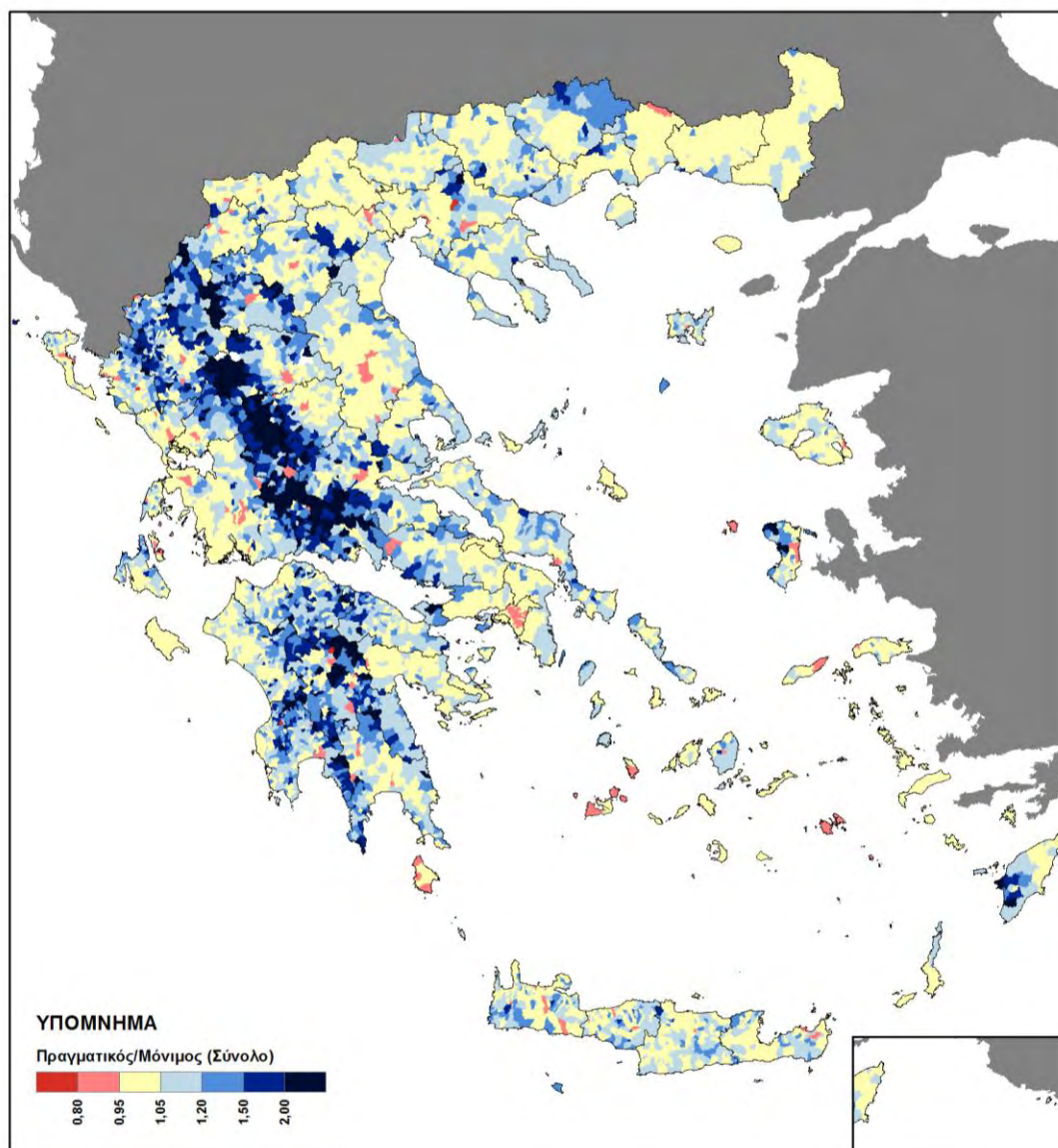
Χάρτης 2: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός/Μόνιμος» ανά ΚΔ

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

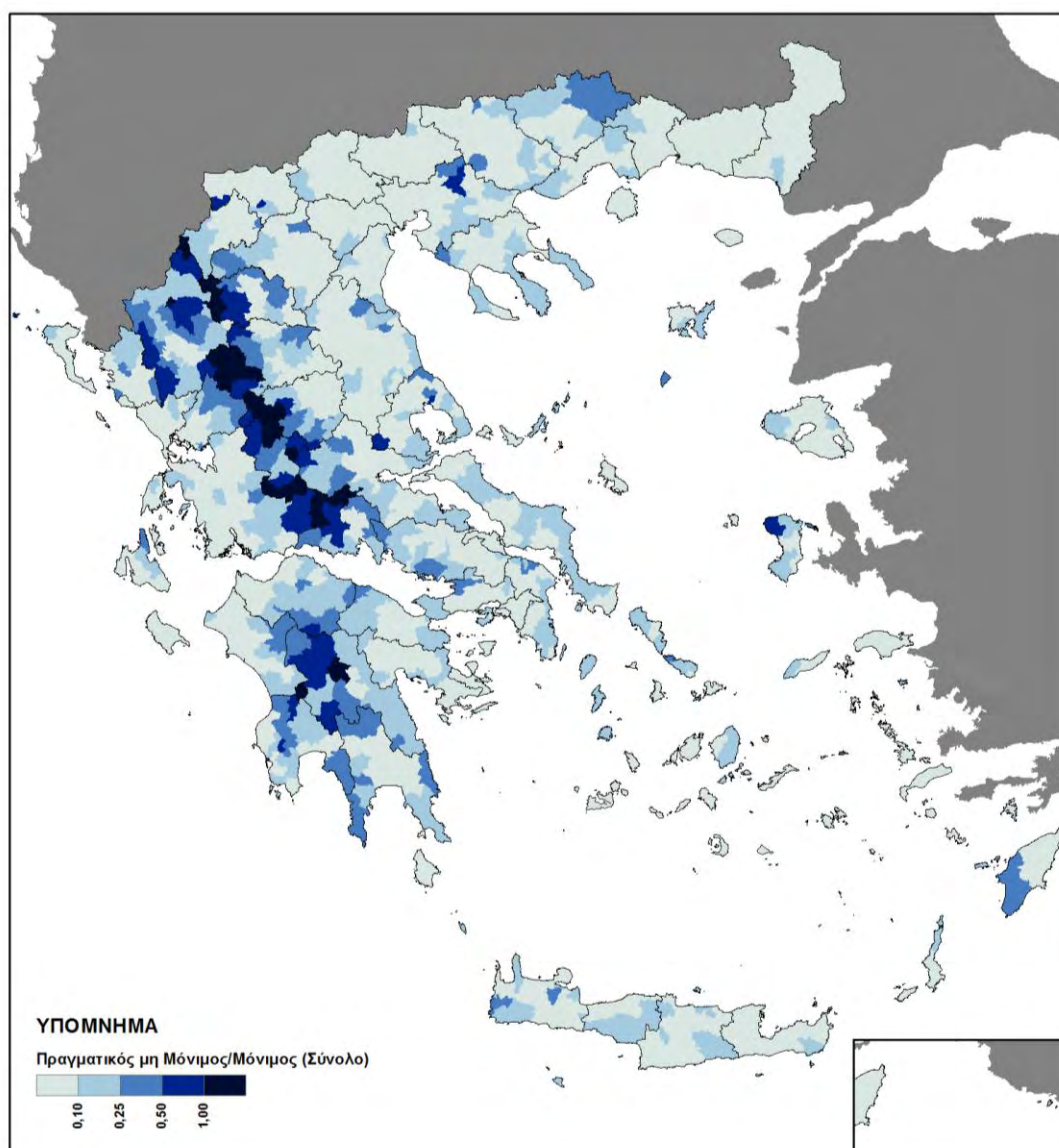

Χάρτης 3: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός/Μόνιμος» ανά ΔΔ

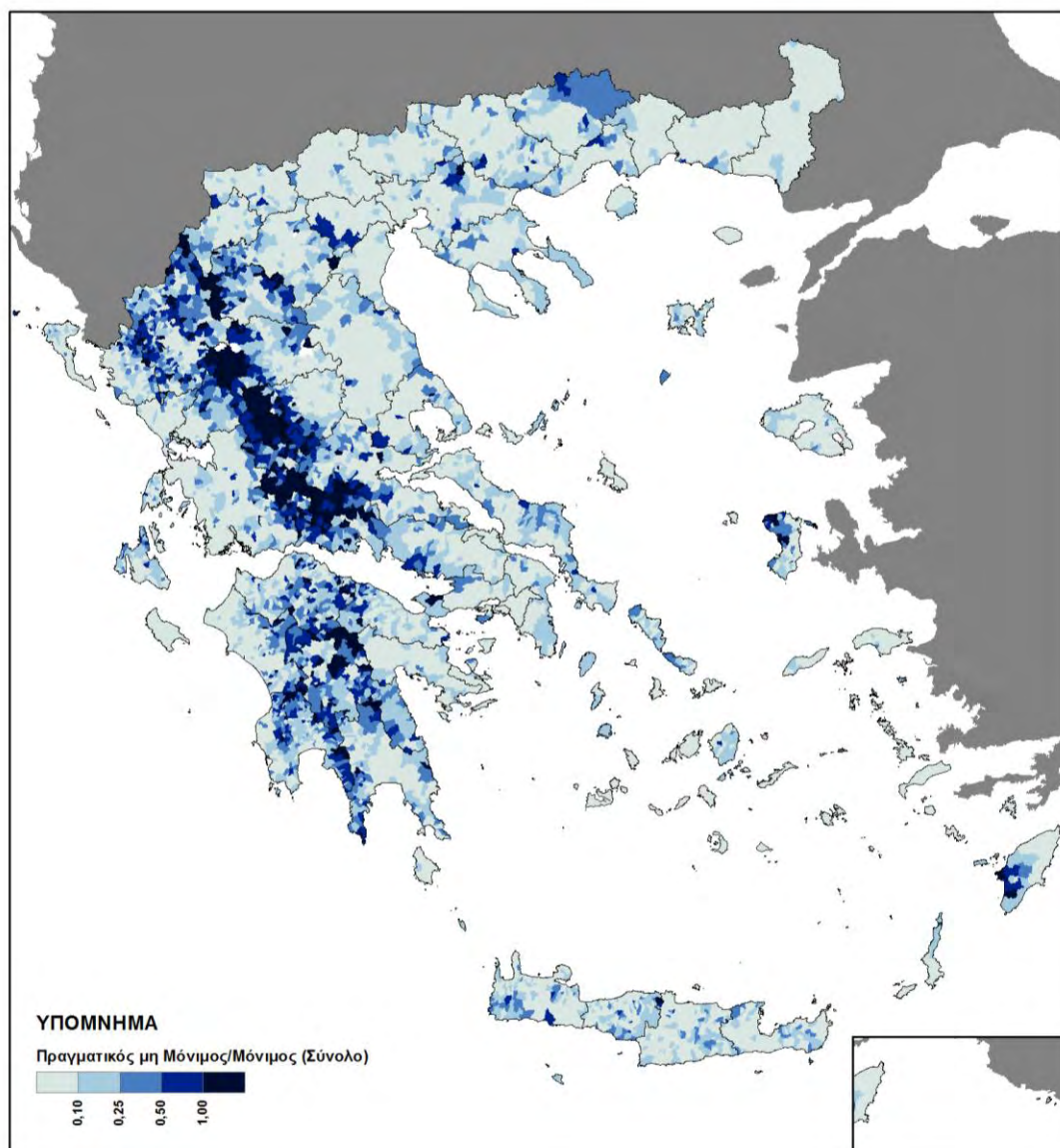
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 4: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός μη Μόνιμος/Μόνιμος» ανά ΚΔ

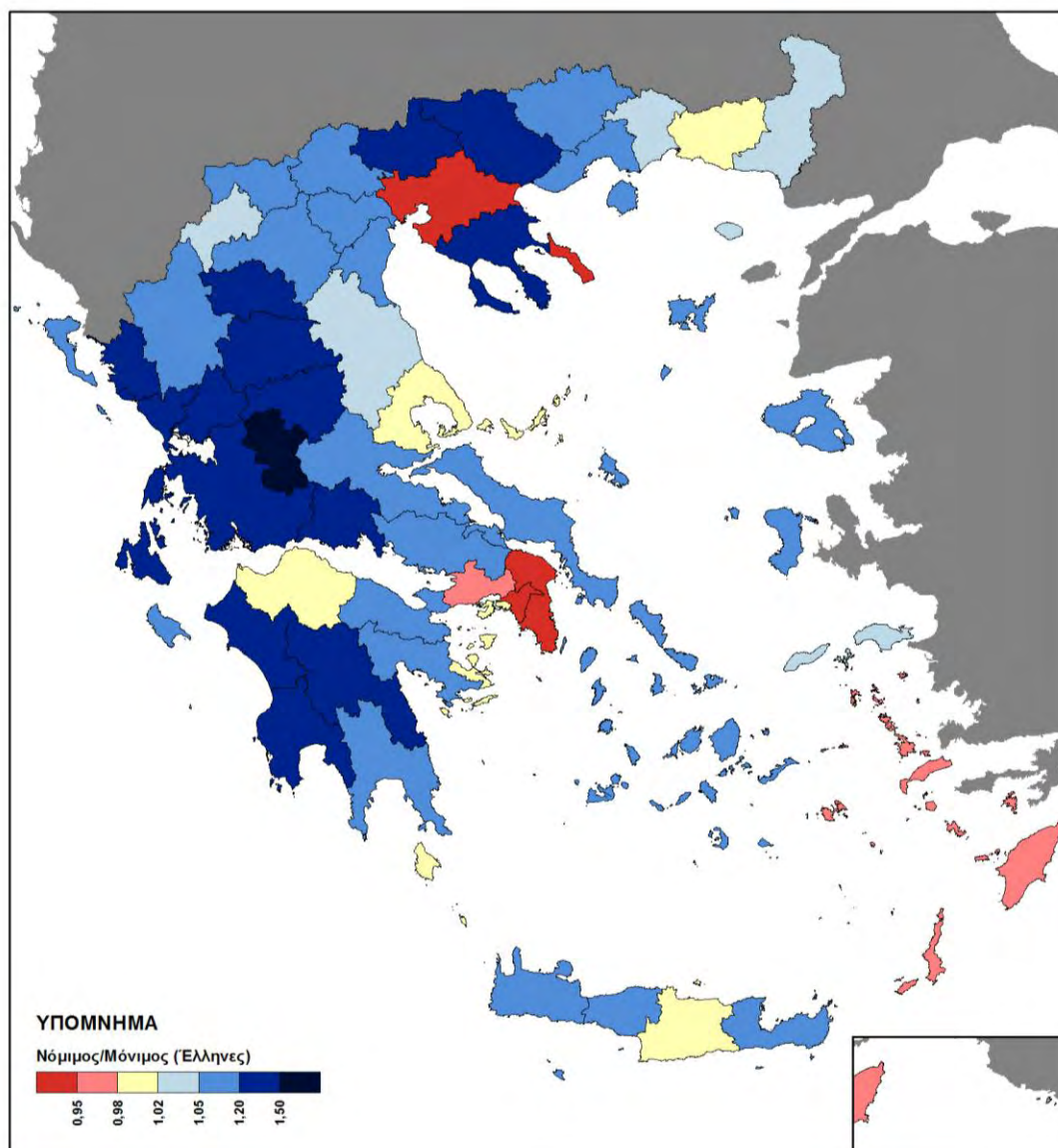
Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 5: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός μη Μόνιμος/Μόνιμος» ανά ΔΔ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

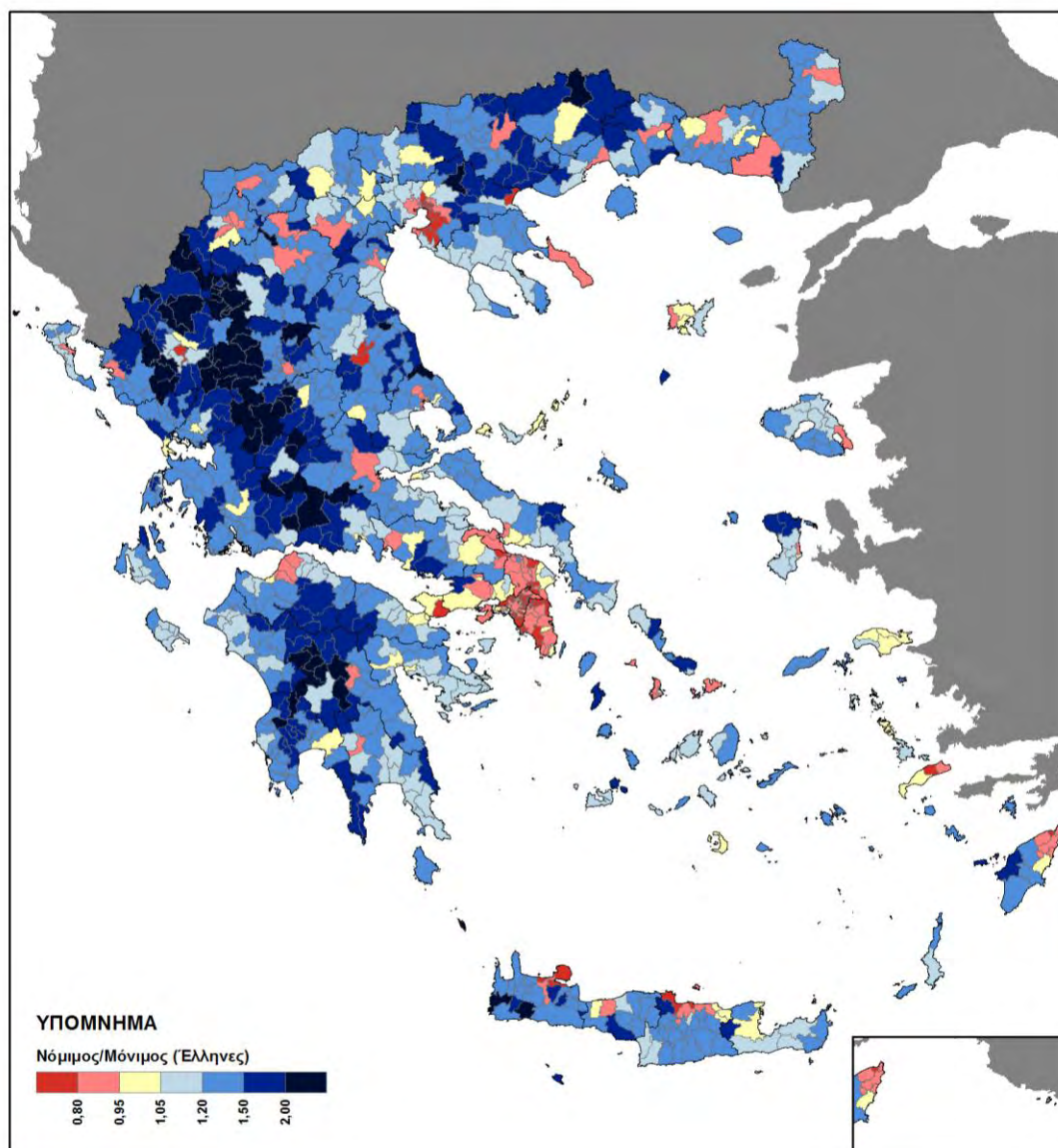
Χάρτης 6: Χωρική κατανομή δείκτη «Νόμιμος/Μόνιμος» ανά Νομό

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

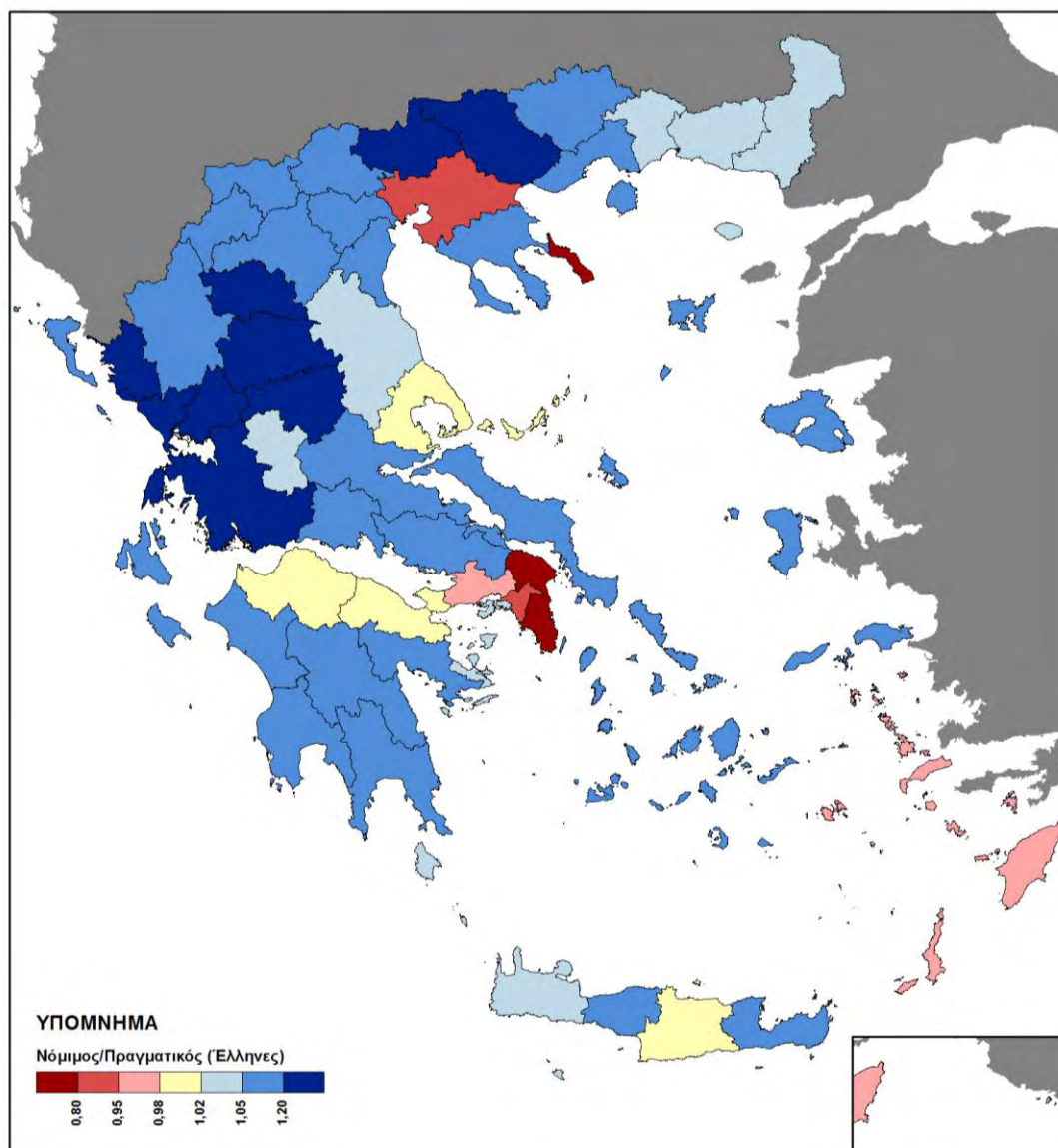

Χάρτης 7: Χωρική κατανομή δείκτη «Νόμιμος/Μόνιμος» ανά ΚΔ

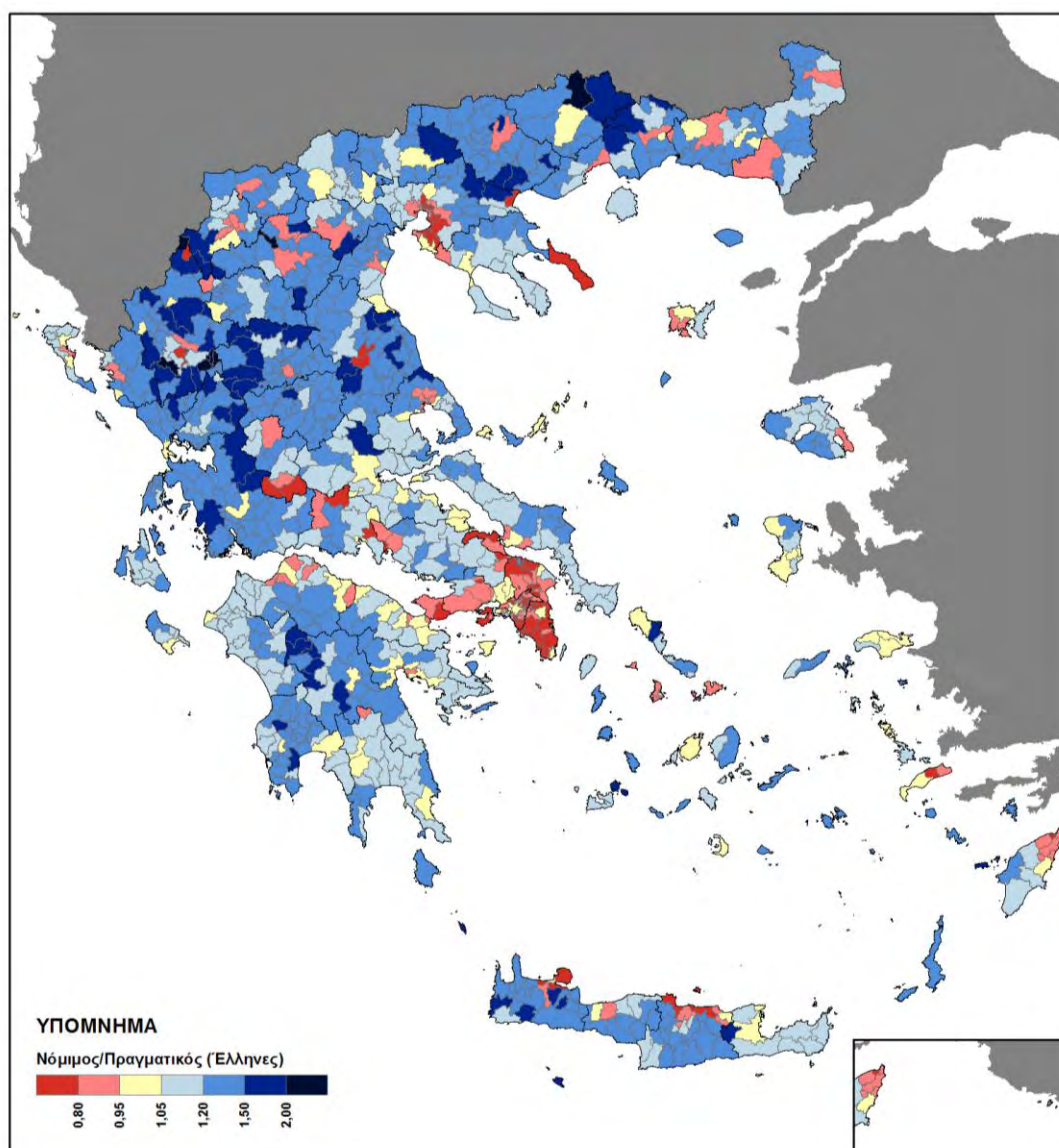
Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 8: Χωρική κατανομή δείκτη «Νόμιμος/Πραγματικός» ανά Νομό

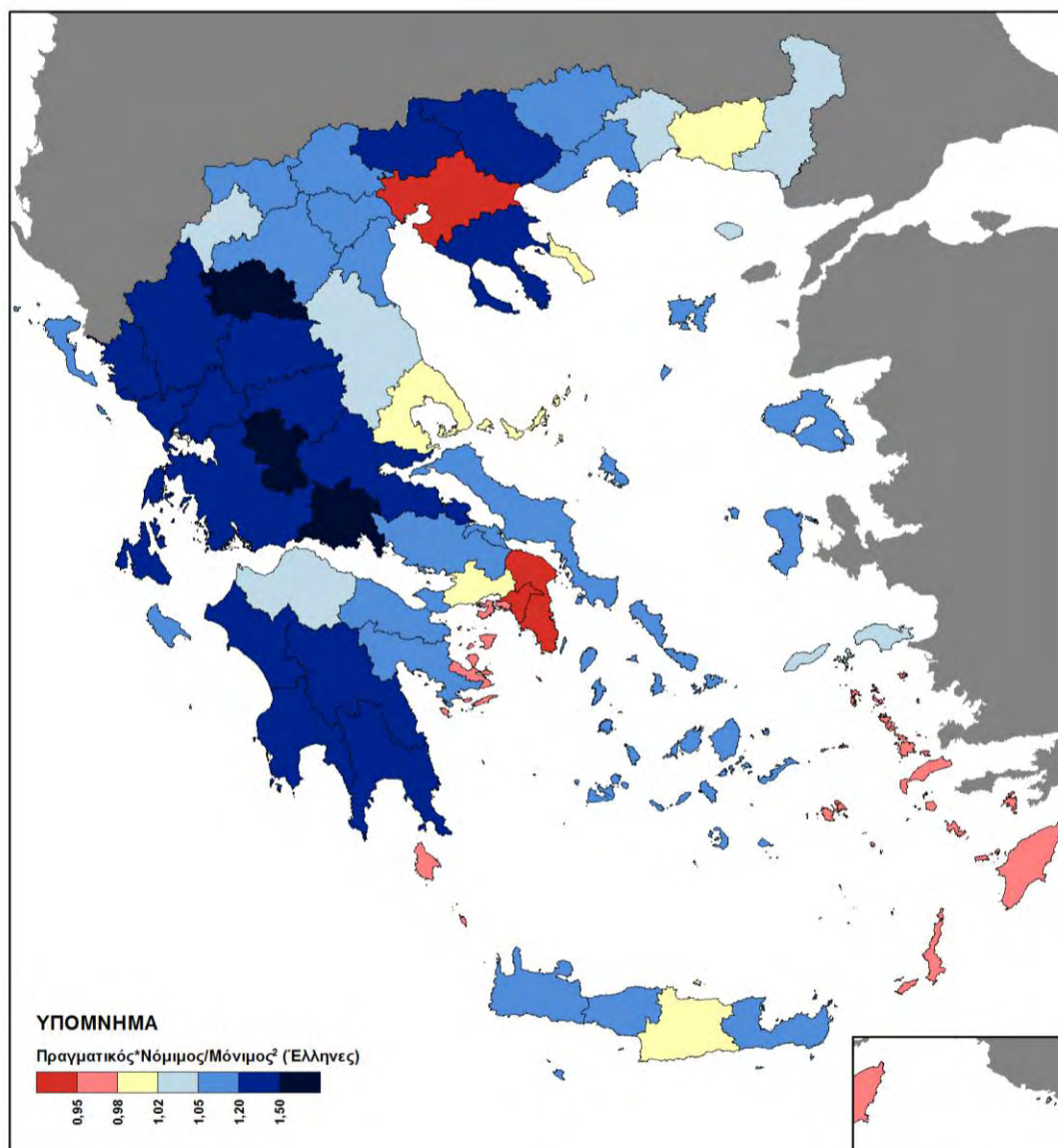
Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 9: Χωρική κατανομή δείκτη «Νόμιμος/Πραγματικός» ανά ΚΔ

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

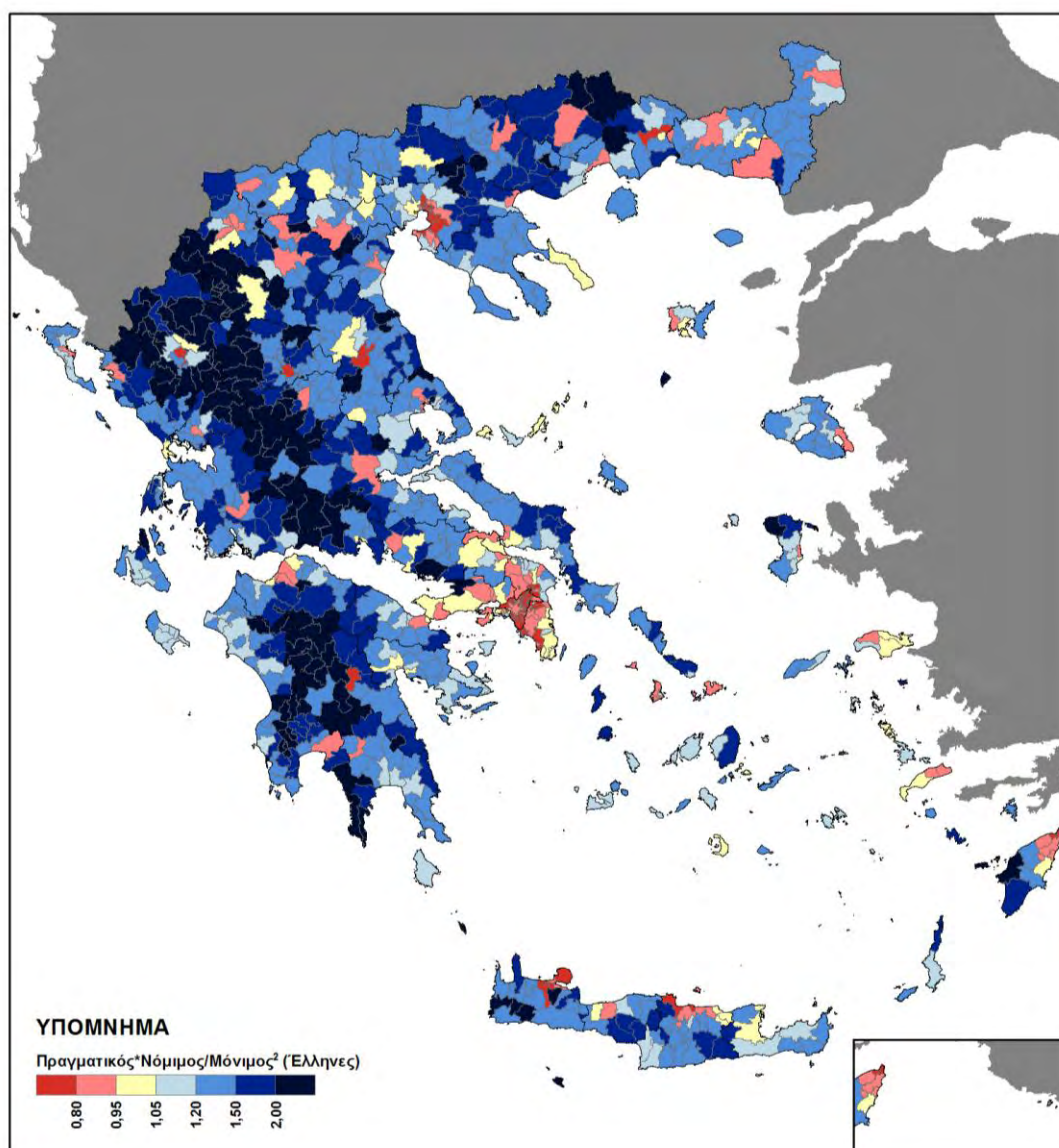
Χάρτης 10: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός*Νόμιμος/Μόνιμος²» ανά Νομό

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 11: Χωρική κατανομή δείκτη «Πραγματικός*Νόμιμος/Μόνιμος²» ανά ΚΔ

Πηγή: Geodata, Ιδία επεξεργασία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ**

Αγγελίδης, Μ. (2000) *Χωροταξικός σχεδιασμός και βιώσιμη ανάπτυξη*, Αθήνα: Συμμετρία

Αραβαντινός, Α. (2007) *Πολεοδομικός σχεδιασμός για μια βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου*, Αθήνα: Συμμετρία

Γαβαλάς, Β. και Κωστοπούλου, Ε. (2011) *Η κινητικότητα των συνταξιούχων στον ελληνικό χώρο* [διαδίκτυο (online)]. Δημογραφικά Νέα, Νο. 13, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2011, Βόλος: ΕΔΚΑ. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.demography-lab.prd.uth.gr/Publications-gr.asp#DemoNews>> [πρόσβαση 17 Ιουνίου 2012]

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2001) *Έννοιες - Ορισμοί Απογραφής Πληθυσμού και Κατοικιών (Έτους 2001)* [διαδίκτυο (online)]. Πειραιάς: ΕΛΣΤΑΤ - Τμήμα Απογραφών και Κατάστασης Πληθυσμού. Διαθέσιμο στο: <URL: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A1602&r_param=SAM01&y_param=MT&mytabs=0> [πρόσβαση 24 Μαρτίου 2012]

Κοτζαμάνης, Β. (2009) *Στοιχεία Δημογραφίας*, Βόλος: ΕΔΚΑ - Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας

Κοτζαμάνης, Β. (2009) 'Η μεταβλητή πληθυσμός στο χωροταξικό σχεδιασμό στη μεταπολεμική Ελλάδα: ένας σχεδιασμός με εικονικά δεδομένα;', στο *Συλλογικός τόμος για τα 20 χρόνια λειτουργίας του ΤΜΧΠΠΑ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας: 25 Κείμενα για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη του χώρου*, Βόλος: ΤΜΧΠΠΑ - Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.demography-lab.prd.uth.gr/articles-gr.asp>> [πρόσβαση 9 Μαρτίου 2012]

Κοτζαμάνης, Β. (2009) 'Χωροταξικός σχεδιασμός και πληθυσμός στη μεταπολεμική Ελλάδα, σχεδιασμός με ποια δεδομένα;', στο Κοτζαμάνης, Β., Κούγκολος, Α., Μπεριάτος, Η., Οικονόμου, Δ. και Πετράκος, Γ. (επ.) *Πρακτικά 2ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης*, Βόλος: ΤΜΧΠΠΑ - Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Τόμος III:1415-1424. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.demography-lab.prd.uth.gr/articles-gr.asp>> [πρόσβαση 9 Μαρτίου 2012]

Ντυκέν, Μ.Ν. και Κακλαμάνη, Σ. (2009) 'Οι χωρικές διαφοροποιήσεις των σύγχρονων μορφών κινητικότητας στην ύπαιθρο χώρα', στο Κοτζαμάνης, Β. (επ.) *Η δημογραφική πρόκληση, γεγονότα και διακυβεύματα*, Βόλος: ΕΔΚΑ - Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, 209-231. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.demography-lab.prd.uth.gr/articles-gr.asp>> [πρόσβαση 9 Μαρτίου 2012]

Ντυκέν, Μ.Ν. και Κρομυδάκης, Ν. (2009) 'Η απόκλιση πραγματικού-μόνιμου πληθυσμού στα διάφορα χωρικά επίπεδα της Κρήτης: Καθοριστικός παράγοντας για το χωροταξικό σχεδιασμό', στο Κοτζαμάνης, Β., Κούγκολος, Α., Μπεριάτος, Η., Οικονόμου, Δ. και Πετράκος, Γ. (επ.) *Πρακτικά 2ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης*, Βόλος: ΤΜΧΠΠΑ - Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Τόμος III:1425-1432. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.demography-lab.prd.uth.gr/articles-gr.asp>> [πρόσβαση 9 Μαρτίου 2012]

Σκάγιαννης, Π. (2009) 'Από το S στο Σίγμα: Προς μια Νέα Ανάπτυξη του Ελληνικού Χώρου', στο *Συλλογικός τόμος για τα 20 χρόνια λειτουργίας του ΤΜΧΠΠΑ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας: 25 Κείμενα για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη του χώρου*, Βόλος: ΤΜΧΠΠΑ - Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας. Διαθέσιμο στο: <URL: http://www.prd.uth.gr/el/staff/p_skayannis/publications/2082> [πρόσβαση 28 Μαΐου 2012]

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Duquenne, M.N. et Kaklamani, S. (2010) 'La mobilité en Grèce: tentatives d'évaluation des différentiels d'intensité dans l'espace grec', *IVème Conférence internationale de Démographie des Balkans - Démographie spatiale des Balkans: tendances et enjeux*, Budva (Monténégro): DemoBalk-Monstat. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.demography-lab.prd.uth.gr/articles-gr.asp>> [πρόσβαση 9 Μαρτίου 2012]

Krugman, P. (1992), 'A dynamic spatial model', *NBER Working Paper*, No 4219, November 1992, Cambridge: MIT Press. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://time.dufe.edu.cn/spti/article/krugman/krugman012.pdf>> [πρόσβαση 19 Σεπτεμβρίου 2012]

Krugman, P. (1999), 'The role of geography in development', *International Regional Science Review* Vol. 22, No. 2, August 1999: 142–161, Thousand Oaks (Los Angeles): American Agricultural Editors' Association - Sage Publications. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://ebour.com.ar/pdfs/The%20Role%20of%20Geography%20in%20Development.pdf>> [πρόσβαση 11 Σεπτεμβρίου 2012]

ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Προεδρικό Διάταγμα 410/1995, «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας», ΦΕΚ 231/Α/14.11.1995

Νόμος 2539/1997, «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης» (Σχέδιο Καποδίστριας), ΦΕΚ 244/Α/04.12.1997

Νόμος 3852/2010, «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης», ΦΕΚ 87/Α/07.06.2010

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΥΛΕΣ

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>>

Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων (ΕΔΚΑ), Ψηφιακή Υποδομή Πληροφόρησης, Τεκμηρίωσης και Ανάλυσης της Δημογραφικής Πληροφορίας «e-Demography». Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.e-demography.gr/index.cfm>>

Ινστιτούτο Πληροφοριακών Συστημάτων (ΙΠΣΥ), Geodata - Δημόσια, Ανοικτά Δεδομένα. Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.geodata.gov.gr/geodata/>>